

ALPHONSE DAUDET

Σαρτώ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΤΖΟΓΙΑΣ
ΙΑΤΡΟΣ
ΔΙΔΑΚΤΩΡ ΤΟΥ ΕΝ ΑΤΤΙΝΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Σ Α Π Φ Ω

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
Κ. ΠΕΡΙΓΥΑΛΥΤΗ

«ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ»
ΜΕΓΑΛΗ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ
ΑΘΗΝΑΙ

Σ Α Π Φ Ω

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΓΙΟΥΣ ΜΟΥ ΟΤΑΝ ΘΑ
ΕΙΝΑΙ ΕΙΚΟΣΙ ΧΡΟΝΩ

I

Για κοιτάξετε με!... ελάτε... Μου άρέσει τὸ χρώμα τῶν ματιῶν σας... Πῶς σᾶς λένε;

—Γιάννη.

—Γιάννη σκέτο; ..

—Γιάννη Γκοσέν.

—'Απ' τὴ Μεσημβρινὴ Γαλλία, τ' ἄκούω ἅπ' τὴν προφορὰ σας... Πόσο χρονῶ;...

—Εἰκοσιενός.

—Καλλιτέχνης;

—'Όχι κυρία.

—'Α! Τόσο τὸ καλλίτερο...

Τὰ λόγια αὐτὰ—ἄκρες μέσες—ποὺ σχεδὸν δὲν ἀκουόντανε ἀνάμεσα στὸ θόρυβο, στίς φωνές, στὰ γέλια, στοὺς σκοποὺς τῶν χορῶν μιᾶς ἐορτῆς μετεμφιεσμένων, λεγότανε, μιὰ νύχτα τοῦ 'Ιουνίου, μεταξὺ ἐνὸς πιφφεράρο καὶ μιᾶς φελάχας μέσα στὸ θερμοκήπιο, γεμᾶτο παλμίρες καὶ φουντωτὲς φτέρες, ποὺ ἀποτελοῦσαν τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ ἀτελιέ τοῦ Ντεσελέτ.

Στὸ ἐξονυχιστικὸ ἐρωτηματολόγιο τῆς Αἰγυπτίας, ὁ πιφφεράρο ἀπαντοῦσε μὲ τὴ σπιριτάδα τῆς ἡλικίας του, τὴν ἀνυστεροβουλία καὶ τὸ ξελάφρωμα ἐνὸς Μεσημβρινοῦ ποὺ ἔμεινε πολλὴν ὥρα δίχως νὰ κουβεντιάσῃ.

Ξένος πρὸς ὅλον αὐτὸν τὸν κόσμον, τοὺς ζωγράφους καὶ τοὺς γλύπτες, χαμένος, μόλις μπῆκε στὸ μπάλω, ἀπὸ φίλον ποὺ τὸν ἔφερε, στενοχωριότανε, ἐδῶ καὶ δυὸ ὥρες τώρα, περιφέροντας τὸ ὁμορφομουτράκι, τοῦ ξανθοῦ ἡλιοκαμένου νέου μὲ κοντὰ σγουρὰ μαλλιά, σὰν τὸ ἀρνίσιο τομάρι, ποὺ εἶχε γιὰ κοστοῦμι. Καὶ

δημιουργότανε διαρκῶς γύρω του, ἓνα μεγαλοσουξέ, καὶ θλιβερὸ δίχως ὅμως νὰ τὸ παίρῃ καὶ εἶδῃ αὐτόν.

Οἱ ὅμοι τῶν χορευτῶν τὸν ἔσπρωχναν ἀπὸτομα, τὰ βουερά γέλια τὸν πείραζαν, γιὰ τὴν κἀντα του, καὶ γιὰ τὸ βουνίσιο του ντύσιμο, ποὺ ἦταν βαρὺ καὶ ἄβολο, στὴν καλοκαιρινὴ ἐκείνη νύχτα.

Μιὰ Γιαπωνέζα μὲ παρισιάνικα μάτια ποὺ τὰ βλέμματά της ἦταν σὰν ἀτσάλενια λεπίδα, καὶ ποὺ φοβότανε διαρκῶς μὴ τῆς φύγῃ ὁ ψιλὸς κόττος, σιγοτραγουδοῦσε καὶ τοῦ γινότανε φόρτωμα.

—'Αχ! τὶ ὁμορφος ποὺ εἶναι

—'Αχ! τὶ ὁμορφος εἶναι...

—'Ο ἀραμπατζῆς...

—'Ενας νιόγαμπρος 'Ισπανὸς μὲ ἄσπρες μεταξωτὲς δαντέλλες, κρατόντας ἅπ' τὸ μπράτσο ἓναν ἀρχιπαῖχ, τοῦ ἔχωνε στὴ μύτη ἓνα μάτσο γιασεμιά ἄσπρα.

Δὲν καταλάβαινε γιὰ τὸ τοῦ ριχνόντανε, νόμιζε πῶς ἦταν ἐξαιρετικὰ γελοῖος, καὶ κατέφευγε στὴ δροσερὴ σκιά τῆς γαλαρίας, μὲ τὴ τζαμαρία, ποὺ εἶχε πέρα ὡς πέρα ἓνα φαρδὺ ντιβάνι, κάτω ἅπ' τὶς πρασινάδες.

—'Αμέσως ἡ γυναῖκα αὐτὴ εἶχε ἔλθει καὶ κἀθησε κοντὰ του.

—Νέα; 'Ωραία; Δὲν μποροῦσε νὰ ξαίρῃ.

—'Απὸ τὴ μακριὰ μάλλινη φούστα, ὅπου ἀγκιζότανε τὸ κορμί της ξεπροβάλλαν δυὸ λεπτὰ τορνευτάμπράτσα, γυμνὰ μέχρι τοὺς ὤμους. Καὶ τὰ μικρὰ χερὰκια της, γεμᾶτα δαχτυλίδια, τὰ γκρίζα μάτια της ὀρθάνοιχτα, ποὺ τὰ μεγάλωναν ἀκόμη περισσότερο τὰ περίεργα στολίδια ποὺ τῆς κατεβαίναν ἀπὸ τὸ μέτωπο, ὅλα αὐτὰ ἀποτελοῦσαν ἓνα ὁμονικὸ σύνολο.

Καμμιὰ ἡθοποιός, τὸ δίχως ἄλλο.

Είχε πολλές τέτοιες στοῦ Ντεσελέτ, καὶ ἡ σκέψις αὐτὴ κάθε ἄλλο παρὰ τὸν καθησύχαζε, γιατί τέτοιου εἶδους πρόσωπα, τὸν φόβιζαν πολύ.

Τοῦ μίλαγε πολὺ σιμά του, τὸ ἕνα χέρι στὸ γόνατό του, τὸ κεφάλι της ἀκουμπισμένο μὲ γλῦκα καὶ μὲ κάποια κούρασι.

— 'Απ' τὴ μεσημβρινὴ Γαλλία, ἀλήθεια, καὶ μὲ τέτοια ξανθὰ μαλλιά... Νὰ κατὶ τὸ ἀσυνήθιστο!..

— Καὶ ἤθελε νὰ μάθῃ, ἀπὸ πόσον καιρὸ κατοικοῦσε στὸ Παρίσι, ἂν ἦταν πολὺ δύσκολες αὐτὲς οἱ ἐξετάσεις γιὰ νὰ γίνῃ πρόξενος, ποὺ εἰτοίμαζε, ἂν γνώριζε πολὺν κόσμον, καὶ πὼς εὑρίσκει τὴ βραδυὰ τοῦ Ντεσελέτ, στὴν ὁδὸ Ρώμης, τόσο μακριὰ ἀπὸ τὸ Καρτιὲ Λατέν.

— Ὅταν εἶπε τὸ ὄνομα τοῦ προσώπου ποὺ τὸν εἶχε φέρει :

— 'Ααα

— Λὰ Γκουρνερί... 'Ενας συγγενὴς τοῦ συγγραφέως... Τὸν ἤξαιρε τὸ δίχως ἄλλο...

... 'Η γυναῖκα κατσούφιασε καὶ κακοκέφιασεν ἀμέσως.

Ὅμως αὐτὸς δὲν τὸ πρόσεξε, ἔχοντας τὴν ἡλικία ὅπου τὰ μάτια στραφτοκοποῦν πολὺ, καὶ βλέπουν λίγο. Ὁ Λὰ Γκουρνερί τοῦ εἶχεν υποσχεθῇ πὼς ὁ ἑξαδελφός του, θὰ ἦταν ἐκεῖ καὶ θὰ τοῦ τὸν σύσταине.

— Μοῦ ἀρέσουν τόσο τὰ ποιήματά του! θὰ ἤμουν τόσο εὐτυχὴς νὰ τὸν γνωρίσω...

Τῆς ἦρθε ἕνα ὥραϊο χαμόγελο γιὰ τὴν ἀπλοϊκότητά του. ἀνασήκωσε μὲ χάρι τοὺς ὤμους της, ἐνῶ μὲ τὸ χέρι της ξεφύλλιζε τ' ἀνάλαφρα φύλλα ἐνὸς μπαμπού, καὶ κοίταξε στὸ χορὸ, ἂν θὰ τὸν ἀνακάλυπτε, τὸν μεγάλο ἄνδρα του.

Ἡ γιορτὴ τὴ στιγμὴ ἐκείνη σπινθηροβολοῦσε, καὶ ἦταν σὰ μιὰ ἀποθέωσι φαντασμαγορίας.

Τὸ ἀτελιὲ ἢ μᾶλλον τὸ χῶλλ, γιατί κάθε ἄλλο παρὰ δουλεύαν ἐκεῖ, ἀπλωνότανε σ' ὅλο τὸ πλάτος τοῦ μεγάρου, καὶ ἀποτελοῦσε ὁλόκληρο, ἕνα καὶ μόνο διαμέρισμα, ἀπέραντο, δεχότανε πάνω στίς ἀνοιχτὲς ταπετσαρίες του, καλοκαιρινὲς κι' ἀνάλαφρες, πάνω στὰ στόρια του ἀπὸ φίνα ψάθα ἢ ἀπὸ τοῦλι, στὰ παραβάν του μὲ λάκ, στίς πολύχρωμες

τζαμαρίες του, καὶ στὸ τριανταφυλλένιο δασεῖλιο ποὺ στόλιζε τὴ μεγάλη σεμινὲ Ρεναισάνς, δεχόντανε ὅλα αὐτά, τὸν ποικίλο καὶ περίεργο φωτισμὸ ἀπὸ ἀναρίθμητα φαναράκια, κινέζικα, περσικά, ἀραβικά, γαπωνέζικα, ἀλλὰ ἀπὸ δαντελλοτὸ σίδερο, κομμένα ἀνθοειδῶς σὰν πύλη τζαμιού, ἀλλὰ ἀπὸ χρωματιστὸ χαρτί, ὁμοία μὲ φρούτα, ἄλλα ποὺ ἀνοίγανε σὰν βεντάλλιες, μὲ σχήματα λουλουδιῶν, πουλιῶν, καὶ φειδιῶν. Καὶ ξυφνικά, μεγάλα συντριβάνια ἠλεκτρικά, γοργὰ καὶ γαλαξοπά, ἔκαναν νὰ χλωμαῖζον τὰ χίλια ἐκεῖνα φῶτα, καὶ ἔλουζαν μ' ἕνα φῶς φεγγαριοῦ, τὰ πρόσωπα καὶ τοὺς γυμνοὺς ὤμους, τὴ φαντασμαγορία ἐκείνη τῶν ὑφασμάτων, τὰ φτερά, τίς κορδέλες, ποὺ τσαλακονόντανε μέσα στὸ χορὸ, ποὺ διασκορπιζόντανε στὴν ὁλλανδικὴ σκάλλα μὲ τὰ φαρδιὰ κάγκελα, ποὺ ὀδηγοῦσε στὸ πρῶτο πάτωμα, στίς γαλαρίες, ποὺ τίς δονοῦσαν οἱ ἤχοι τῆς κοντραμπάσσας καὶ ἡ φρενήρης μπαγκέττα τοῦ σέφντ' ὀρκέστο.

Ἀπὸ τὴ θέσι του ὁ νιός, τᾶβλεπεν ὅλα αὐτά, ἀνάμεσα ἀπὸ ἕνα δίχτυ πράσινα φύλλα, καὶ λουλούδια ποὺ ἦσαν ἀνακατεμένα στὸν ὅλο διάκοσμον, καὶ ποὺ χάρι σὲ μιὰν ὀπτικήν ἀπάτη, ἔρριχναν στὸ πᾶνε κ' ἔλα τοῦ χοροῦ, γυρλάντες γλυκίνης στὴν ἀσημένια οὐρὰ τοῦ πριγκηπικοῦ φουστανιοῦ, ἢ ἕνα ξωτικὸ λουλούδι, στὸ ὥραϊο προσωπάκι μιᾶς βοσκοπούλας Πομπαδούρ.

Καὶ γιὰ τὸ νέο τώρα, τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ θεάματος, διπλασιαζότανε, ἀπὸ τὴν εὐχαρίστησι ν' ἀκούῃ ἀπὸ τὴ Φελάχα του, τὰ ὀνόματα, ὅλα ἐνδοξα, ὅλα γνωστά, ποὺ κρουβόντανε κάτω ἀπὸ τὰ μασκαράτα, τὰ τόσο πολυποίκιλα, τὰ τόσο διασκεδαστικά.

Αὐτὸς ὁ βαλὲς τῶν σκύλων, μὲ τὸ κοντὸ καμουτσί του κρεμασμένο στοὺς ὤμους, ἦταν ὁ Ζαντέν. Ἐνῶ λίγο πιὸ κάτω, ἐκεῖ ξεφτισμένο ὁρᾶσιν τοῦ παπᾶ χωρικοῦ, ἔκρυβε τὸ γέρο 'Ιζαμπέ, ποὺ φαινότανε ἀκόμη πιὸ ψηλός, γιατί εἶχε βάλει στὸ κάθε γοβᾶκι του μὲ πόρπες, ἀπὸ μιὰ τράπουλα χαρτιά.

Ὁ μπάριμπα Κορό, χαμογελοῦσε κάτω ἀπὸ ἕναν τεράστιο γεῖσο παλαιοῦ πολεμιστοῦ.

Τοῦ ἔδειχνεν ἐπίσης. τὸν Θωμᾶ Κο.

τὸν ὡς μπουλντόκ, τὸν Ζοῦντ ὡς χωροφύλακα, τὸν Σάμ ὡς ἐξωτικὸ πουλί.

Ἦσαν καὶ μερικά κοστούμια ἱστορικά καὶ σοβαρά, ἕνας Μυρὰ μὲ λοφεῖο, ἕνας πρίγκηψ Εὐγένιος, ἕνας Κάρολος Ἰος κοστούμια ποὺ τὰ φοροῦσαν οἱ νεώτεροι ζωγράφοι, καὶ ποὺ ἔδειχναν καθαρὰ τὴ διαφορὰ, ἀνάμεσα στίς δυὸ γενιὲς τῶν καλλιτεχνῶν. Οἱ νεαροί, ψυχροί, σοβαροί, μοῦτρα τοῦ Χρηματιστηρίου, γερασμένοι μὲ τίς χαρακτηριστικὲς ἐκείνες ρυτίδες, ποὺ χαράζουν οἱ χρηματικὲς ἀπασχολήσεις, ἐνῶ οἱ ἄλλοι οἱ ἡλικιωμένοι, πραγματικὰ τσαχπινόπαιδα, εὐθυμοὶ φωνακλάδες, γλεντισέδες.

Παρὰ τὰ πενηνταπέντε του χρόνια, καὶ τὸ παράσημο τῆς 'Ακαδημίας ὁ γλύπτης Καουντάλ, ντυμένος σὰν οὐσσάρος ἱπποδρομίου, μὲ γυνὰ μπράτσα, μὲ μὺς ἡρακλείους, μὲ μιὰν παλλέτ κρεμασμένη ἀπ' τὴ μέση του σὰν ἀσπίδα, ἦταν ἀγγαλισμένος μ' ἕνα μουεζίνη μεθυσμένο, μὲ σταβὸ σαρίκι, ποὺ χόρσνε τὸ χορὸ τῆς κοιλιᾶς, γκαρίζοντας τὸ «'Αλλάχ.. ἰλ' 'Αλλάχ!... μὲ σφυριχτὴ φωνή.

Περιτριγύριζαν, τοὺς εὐθύμους ἐκείνους ἐνδόξους, μ' ἕνα μεγάλον κύκλο, ποὺ ξεκούραζε τοὺς χορευτὲς, καὶ στὴ πρώτη γραμμὴ, ὁ Ντεσελέτ, ὁ οἰκοδεσπότης, σούρωνε, κάτω ἀπὸ τὸ ψηλὸ περσικὸ καλπάκι του, τὰ μικρούτσικα ματάκια του, τὸ πρόσωπό του μὲ τὴν γριππὴ μύτη, μὲ τὰ ψαρά του γένεια, εὐτυχισμένος μὲ τὴ χαρὰ τῶν ἄλλων, καὶ διασκεδάζοντας μὲ τὴν καρδιά του.

Ὁ μηχανικὸς Ντεσελέτ, μιὰ μορφὴ τοῦ καλλιτεχνικοῦ Παρισιοῦ, ἔδω καὶ δέκα ἢ δώδεκα χρόνια, καλὴ καρδιά, πολὺ πλούσιος μὲ καλλιτεχνικὲς ἀδυναμίες, καὶ μὲ ἐλευθερία στίς κινήσεις του, μὲ τὴν περιφρόνησι ἐκείνη τῆς Κοινῆς Γνώμης, ποὺ δίνουν τὰ ταξίδια καὶ ἡ ἐργένικη ζωὴ, εἶχε τότε τὴν ἐργολαβία μιᾶς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, ἀπὸ τὴν Ταυρίδα στὴ Ταχεράνη, καὶ κάθε χρόνον, γιὰ ν' ἀναπαυθῇ ἀπὸ τοὺς δεκάμηνους κόπους του, ἀπὸ τίς νύχτες ποὺ περνοῦσε μέσα στὴ σκηνή, ἀπὸ τίς πυρετώδεις ἱπασίες ἀνάμεσα σὲ ἀμώδεις ἐκτάσεις καὶ σὲ βάλτους, ἐρχότανε καὶ περνοῦσε τίς μεγάλες ζέστες μέσα σ' ἐκεῖνο τὸ μέγαρον τῆς ὁδοῦ Ρώμης, ποὺ τὸ χτισε μὲ δικό του σχέδιο, ποὺ τὸ ἐπὶπλωσε σὰν

θερινὸ ἀνάκτορον, καὶ ὅπου συγκέντρωνε διανοούμενους, καὶ ὁμορφες κοπέλλες, ζητώντας ἀπ' τὸ τολιτισμὸ νὰ τοῦ δόσῃ μέσα σὲ μερικὲς ἐβδομάδες, τὴν οὐσία τοῦ ὅτι περικλείει, ὡς τόνοσι καὶ ἀπόλαυσι.

— Ὁ Ντεσελέτ ἔφθασε!..

Ἦταν ἡ μεγάλη εἰδησι ποὺ ἀνестάτωνε τ' ἀτελιέ, εὐθύς μόλις βλέπανε νὰ τραβιέται πάνω τὸ μεγάλο στόρι τῆς τζαμαρίας.

Αὐτὸ ἐσήμαινε πὼς θ' ἄρχιζε τὸ γλέντι, καὶ πὼς θὰ κρατοῦσε γιὰ δυὸ μῆνες : μουσικὲς, συμπόσια, χοροί, μεθύσια, καὶ θ' ἀναστάτωνε τὴ συνοικία τῆς Εὐρώπης, στὴν περίοδο ἐκείνη ὅπου ἦταν βυθισμένη σὲ σιωπηλὴ νάρκη, γιατί ὁ κόσμος ἔλειπε σὲ ἐξοχὲς καὶ σὲ λουτρά.

Ὁ ἴδιος ὁ Ντεσελέτ, ἐλάχιστα ἔπαιρνε μέρος στὸ γλέντι, ποὺ ἀναστάτωνε τὸν κόσμον σίτι του. Ὁ ἀκούραστος αὐτὸς γλεντιῆς, παρέμενε ψυχρὸς, μὲ ἕνα ἀόριστο βλέμμα, χαμογελώντας, σὰν μεθυσμένος ἀπὸ χασίσι, μὰ μὲ μιὰν ἡρεμία καὶ διαύγεια ἀτάραχη.

Πιστότατος φίλος, ξεδεύοντας ἀλογάριαστα, εἶχε γιὰ τίς γυναῖκες, μιὰν περιφρόνησι ἀνατολίτου, ἀνακατεμένη μὲ ἐπιείκεια καὶ εὐγένεια. Καὶ ἀπὸ αὐτὲς ποὺ ἐρχότανε ἐκεῖ, ἔτσι ὅπως τίς τραβοῦσε ὁ πλοῦτος καὶ ἡ εὐθυμὴ φαντασία τοῦ περιβάλλοντος, καμμιὰ τους δὲν μποροῦσε νὰ καυχῇθῃ, ὅτι ἦταν ἐρωμένη του, παραπάνω ἀπὸ μιὰ ἑέρα.

— Καλὸς ἀνθρωπάκος ὡς τόσο, πρόσθεσε ἡ Αἰγυπτία ποὺ ἔδινε στὸν Γκοσὲν τίς πληροφορίες.

Ξαφνικὰ ὅμως ἔκοψε τὸ λόγον της, καὶ ξεφώνισε.

— Νὰ ὁ ποιητὴς σας!

— Ποῦ λοιπόν;

— Μπροστά σας! Ντυμένος σὰν γαμπρὸς χωρικός..

Ὁ νεαρός, ξεφώνισε ἕνα.

— Ὡ!

... τόσο ἀπογοητευμένο. Ὁ ποιητὴς του! Ὁ χοντροάνθρωπος αὐτός, μούσκεμα στὸν ἴδρον, ἀπλώνοντας τὰ χαριτωμένα ξύγκια του, μέσα σ' ἕνα κολλάρο μὲ δυὸ μύτες, καὶ στὸ ἀνθοκέντητο γιλέκο τοῦ Γιαννάκη τοῦ χωριοῦ...

— Οἱ μεγάλες ἀπλωμένες κραυγὲς τοῦ «βιβλίου τοῦ ἔρωτος» τοῦ ἐρχότανε

τώρα στο νοῦ, τὰ βιβλία πού δὲ διάβαζε ποτὲ δίχως νὰ χτυπᾷ ἡ καρδιά του, καὶ μηχανικά, μουρμούρισε ἀρτετὰ δυνάτα.

«Γιὰ ν' ἀναστήσω τ' ἄνθρωπο μάρμαρο τοῦ κορμιοῦ σου.

«ὦ, Σαπφώ! γὼ ἔδωσα τὸ αἷμα τῆς καρδιάς μου...»

Ἐκεῖνη γύρισε ζωηρὰ μὲ τὸ κουδούνισμα πού κάμανε τὰ βάρβαρα στολίδια της.

— Τὶ λέτε αὐτοῦ;

Ἦτανε στίχοι τοῦ Λά Γουρνερὶ. Τοῦ φαινότανε πολὺ παράξενο τὸ πῶς δὲν τοὺς ἤξαιρε.

— Δὲ μ' ἀρέσουν οἱ στίχοι!

Τοῦ εἶπε ἑσθ' ἡ Κι' ἔμεινε ὄρθια μὲ σουφρωμένα φρεῖδια, κοιτάζοντας τὸ χορὸ καὶ μαδόντας νευριασμένα κάτω ὠραῖα κλονιὰ πασχαλιές, πού κρεμόντανε μπροστά της.

Ἐπειτα, μὲ τὴν ἀπόφασί μιᾶς προσπαθείας, πού προφανῶς τῆς κόστιζε πολὺ:

— Καληνύχτα!

Καὶ ἐξαφανίστηκε.

Ὁ κακομοῖρος ὁ Πιφεράνο ἔμεινε στὰ κούα τοῦ λουτροῦ.

— Τὶ ἔχει;.. Τὶ νὰ τῆς εἶπα;..

Ἐφαξε, δὲν βρῆκε παρὰ μόνο ὅτι ἔπρεπε νὰ πάη νὰ κοιμηθῇ. Ἀνασήκωσε τὴν κἀντα του μελαγχολικὰ καὶ τράβηξε πρὸς τὸ μέρος τοῦ χοροῦ, λιγότερο ταραγμένος ἀπὸ τὸ φευγὶ τῆς Ἀφρικάνας. παρὰ ἀπὸ τὸ ὅτι θάπρεπε νὰ διασχίσῃ τόσον κόσμον γιὰ νὰ βγῇ στὴν πόρτα.

Ἡ συναίσθησι τῆς ἀσημότητός του ἀνάμεσα σὲ τόσα ἔνδοξα πρόσωπα, τὸν ἔκαμε ἀκόμη πιὸ δειλό.

Τώρα πιά δὲν χόρευαν. Μόνο μερικὰ ζευγάρια ἐπιμένανε σώνει καὶ καλὰ νὰ φέρουν βόλτες μὲ τοὺς τελευταίους ἡχούς τῆς μουσικῆς καὶ ἀνάμεσά τους ὁ Χαουντάλ, γιγάντιος καὶ ὑπέροχος, στροβίλιζε, ἔχοντας ψηλὰ τὸ κεφάλι, μὲ μιὰ ἀσπροουχοῦ, πού τὴν σήκωνε ὀλόκληρη στὰ κοκκινώδη μπράτσα του.

Ἀπὸ τὴ μεγάλη τζαμαρία τοῦ βάρους, πού ἦτανε ὀρθάνοιχτη, ἔμπαιναν οἱ αὐγινὲς καὶ φωτερὲς πνοὲς τοῦ ἀέρα, κουνώντας τὰ φύλλα τῶν φοινίκων καὶ λυγόντας τὶς φλόγες τῶν κεριῶν, σὰ γιὰ νὰ τὶς σβύσουν. Ἐνα χάρτινο φαναράκι

ἔπιασε φωτιά, διάφοροι κηροστάτες σπᾶσανε καὶ ὀλόγυα στὴ σάλα οἱ ὑπηρέτες τοποθετοῦσαν μικρὰ στρογγυλὰ τραπέζια, ὅπως στὶς ταράτσες τῶν καφενείων.

Στοῦ Ντεσελέτ σουπάρανε πάντα ἔτσι, τέσσερις τέσσερις ἢ πέντε πέντε μαζύ. Καὶ τὴ στιγμὴ ἐκεῖνη ὅλοι ψάχνανε νὰ βροῦνε τὶς συμπάθειές τους γιὰ παρὰ.

Παντοῦ κραυγές, φωνὲς ἄγριες, τὸ «Πὶλ οὐίτ»... τῶν ἀπάχηδων καὶ τὸ «Γιὸν γιὸν»!.. πού φωνάζουν οἱ κοκότες στὴν Ἀπὼ Ἀνατολή. Καὶ συχνὲς ὀμιλίες καὶ ἡδονικὰ χάχανα τῶν γυναικῶν, πού τὶς τραβοῦσαν μὲ χάρδια.

Ὁ Γκοσσὲν ἐπωφελήθηκε τῆς εὐκαιρίας γιὰ νὰ προχωρήσῃ πρὸς τὴν πόρτα, ὅταν ὁ φίλος του ὁ φοιτητὴς τὸν σταμάτησε, μούσκεμα στὸν ἰδρώτα, μὲ μιὰ μπουνκάλα σὲ κάθε μασχάλη καὶ τοῦ εἶπε:

— Μὰ ποῦ ἦσουναι λοι ὄν; Σᾶς ζητοῦσα παντοῦ. Ἐχὼ ἕνα τραπέζι, γυναῖκες! τὴ μικρὴ Μπασσελερὶ τῆς ὀπερέτας. Εἶνε ντυμένη γιαπωνέζικα, ξαίρετε, καὶ μὲ στέλνει νὰ σᾶς πάρω. Ἐλᾶτε γρήγορα.

Καὶ ξανάφυγε τρέχοντας.

Ὁ Πιφεράνο διψοῦσε. Ἐξ ἄλλου ἡ μέθη τοῦ μπάλου τὸν κέντριζε, καὶ ἀπὸ μακρὸν τὸ προσωπάκι τῆς μικρῆς ἀρτίστας, τοῦ ἔκαμε νοήματα. Μὰ μιὰ φωνὴ σοβαρὴ καὶ γλυκιὰ τοῦ ψιθύρισε στ' αὐτὴ πολὺ γλυκά:

— Μὴν πᾶς!..

Ἡ πρὸ ὀλίγου, ἦτανε πάλι δίπλα του, καὶ τὴν ἀκολουθῆσε δίχως νὰ ἀμφιταλαντευθῇ.

Γιατί;

«Ὁχι ἀπ' τὸ θέλητρο τῆς γυναίκας αὐτῆς. Τὴν εἶχε μόλις κοιτάξει, καὶ ἡ ἄλλη ἐκεῖ κάτω πού τὸν καλοῦσε, ὑψώνοντας τ' ἀτσαλένια μαχέρια πού φοροῦσε στὰ μαλλιά της, τοῦ φαινότανε πολὺ πιὸ ὁμορφη. Ὅμως ὑπάκουε σὲ μιὰν θέλησι ἀνώτερη ἀπὸ τὴ δική του, στὴ βίαια ὁρμὴ μιᾶς ἐπιθυμίας.

— Μὴν πᾶς!..

Καὶ ξαφνικὰ βρεθῆκανε κι' οἱ δύο τους στὸ πεζοδρόμιο τῆς ὁδοῦ Ρώμης. Ἀμάξια περιμέναν, στὸ χλωμὸ τὸ φῶς τῆς χαρναγῆς. Οἱ ὁδοκαθαριστὲς καὶ διά-

φοροὶ ἐργάτες, κοιτάζαν τὸ περίεργο μασκαρμένο ζευγαράκι, πού ξανάφερνε τὶς ἀπόκρηες καλοκαιριάτικα.

— Σ' ἐσᾶς ἢ σ' ἐμένα;..

Ρώτησεν αὐτὴ. Δίχως καλὰ καλὰ νὰ τῆς ἐξηγήσῃ γιατί στὸ σπῖτι του, θὰ ἦταν πολὺ καλλίτερα, ἔδωσε τὴ μακρυνὴ διεύθυνσι στὸν ἀμαξά. Καὶ κατὰ τὸ διάστημα τῆς διαδρομῆς πού ἦτανε μακρυνή, μίλησαν πολὺ λίγο. Μόνο πού κρατοῦσεν αὐτὴ τὸ ἕνα του χέρι μέσα στὰ δικά της χέρια, πού αὐτὸς τὰ μάντευε πολὺ μικρά, καὶ παγωμένα. Καὶ ἂν δὲν τὴν ἐννοιωθε νὰ τοῦ σφίγγῃ τὸ χέρι, θὰ νόμιζε πῶς αὐτὴ εἶχεν ἀποκοιμηθῇ στὸ βάθος τοῦ ἀμαξιοῦ.

Σταμάτησαν στὴν ὁδὸ Ζακόμπ, μπρὸς ἑνα ξενοδοχεῖο φοιτητῶν. Ἐπρεπε ν' ἀνέβουν τέσσερα πατώματα. Ἦταν ψηλὰ καὶ δύσκολο νὰ τ' ἀνέβῃ κανεὶς.

— Θέλετε νὰ σᾶς σηκώσω;

Εἶπεν ἐκεῖνος γελῶντας, μὰ σιγανά, γιατί ὅλοι κοιμόνταν στὸ σπῖτι.

Τοῦ ἔρριξε μιὰ ματιὰ περιφρονητικὴ καὶ τρυφερή, μιὰ ματιὰ ἐμπειρῆς γυναικας στὰ τέτοια, πού τὸν ἔκρινε καὶ σὰ νὰ τοῦλεγε καθαρὰ:

— Κακομοῖρο παιδί!

Τότε ἐκεῖνος, μὲ μιὰν ὁρμὴ πού ἦταν τῆς ἡλικίας του, καὶ τῆς.. Μεσημβρινῆς πατρίδας του, τὴν πῆρε στὰ χέρια του, τὴ σήκωσε σὰν παιδί, γιατί ἦταν γερὸς καὶ δυνατός, παρ' ὅλη τὴ λεπτειλίαν τῆς ἐπιδερμίδας του, κι' ἀνέβηκε τὸ πρῶτο πάτωμα μὲ μιὰν ἀνάσα, εὐτυχισμένος γι' αὐτὸ τὸ βάρος, πού δὴν δροσερὰ καὶ γυνὰ μπράτσα τοῦ δένανε τὸ λαιμό. Τὸ δεύτερο πάτωμα ἦταν πιὸ πολὺς δρόμος δίχως καμμιὰ εὐχαρίστησις. Ἡ γυναῖκα ἄφινε ὅλο της τὸ βάρος, καὶ γινόταν ὅλο καὶ πιὸ ἀσκήκη. Τὰ σιδερένια μπιλιμπῖδια πού φοροῦσε, καὶ πού στὴν ἀρχὴ τὸν χαϊδεύανε μ' ἕνα γλυκὸ γαργαλιτὸ, τοῦ μπαίνανε τώρα σκληρὰ στὶς σάρκες.

Στὸ τρίτο πάτωμα! βογγομαχοῦσε σὰ χαμάλης πού κουβαλᾷ πιάνο. Τοῦ κοβότανε ἡ ἀνάσα, ἐνῶ ἐκεῖνη γοητευμένη ἔκλεινε τὰ βλέφαρα της, καὶ μουρμούριζε:

— Ψυχὴ μου!.. Τί ὁμορφα πού εἶναι!

Καὶ τὰ τελευταῖα σκαλιὰ πού τὰ σκαρφάλωνε ἕνα, ἕνα, τοῦ φαινότανε σὰ θεόρατη σκάλα, πού τὰ ντουβάρια της,

τὰ κάγκελά της, καὶ τὰ στενὰ παράθυρα, γυρνοῦσαν σ' ἕνα ἀτέλειωτο ἔλικα.

Δὲν σήκωνε πιά γυναῖκα, μὰ κατὰ τὸ πολὺ βαρὺ, τὸ φοβερὸ πού τὸν ἐπνίγε, καὶ πού σὲ κάθε στιγμὴ, ἤθελε νὰ τ' ἀφίση νὰ τὸ πετάξῃ μὲ θυμὸ, μὲ κίνδυνον νὰ τὸ τσακίσῃ κτηνώδικα.

Σὰν ἔφτασε, στὸ στενὸ διάδρομο, ἐκεῖνη εἶπε:

— Τόσο γλήγορα;

Ἐκεῖνος σκεφτότανε.

— Ἐπιτέλους!

Μὰ δὲν μπορούσε νὰ τὸ ξεστομίση! γιατί κατάχλωμος ὅπως ἦταν ἐνοιωθε νὰ τὸν πνίγουν τὰ δύο χέρια πού τοῦ βάραιναν τὸ στῆθος.

Ὁλόκληρη ἡ ἱστορία τους, αὐτὸ τὸ ἀνέβασμα τῆς σκάλας, μέσα στὴ γκρίζα θλίψη τοῦ πρωῒνου.

II

Τὴν κράτησε δὺο μέρες.

Ἐπειτα ἔφυγεν αὐτὴ, ἀφίνοντάς του τὴν ἐντύπωσι γλυκειᾶς ἐπιδερμίδας καὶ λεπτοῦ ἀσπροδούρου. Καμμιὰ ἄλλη πληροφορία, γι' αὐτὴν παρὰ μόνο τ' ὄνομά της τὴ διεύθυνσί της, τοῦτο:

— «Ὅταν μὲ θέλετε, φωνάζετε με».

Ἡ ὀλόμικρη καρτοῦλα, μοσχομυρωδάτη ἔλεγε:

ΦΑΝΗ ΛΕΓΚΡΑΝ

6 Ὁδὸς Ἀρκάντ

Ἐβαλε τὴν κάρτα στὸν καθρέφτη του ἀνάμεσα σὲ μιὰν πρόσκλησι στὸ χορὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, καὶ στὸ θεότρολλο πρόγραμμα τῆς ἐσπερίδος τοῦ Ντεσελέτ, πού ἦταν τὰ δὺο μοναδικὰ κοσμικὰ γεγονότα τῆς χρονιάς του. Καὶ ἡ ἀνάμνησις τῆς γυναίκας ἐκεῖνης πού εἶχε μείνει λίγες μέρες γύρω ἀπὸ τὴ σόμπα του, μέσα στὸ λεπτὸ κι' ἀνάλαφρο ἐκεῖνο ἄρωμα, ἔξατμίστηκε ταυτόχρονα μὲ τὸ ἄρωμα αὐτό, δίχως ὁ Γκοσσὲν, πού ἦταν σοβαρὸς δουλευτὴς, νάχη τὴ σκέψι νὰ ξανακαλέσῃ τὴ γυναῖκα καὶ νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν ἐρωτικὴ περιπέτεια τῆς μιᾶς ἐκεῖνης βραδυᾶς.

Οἱ ἐξετάσεις του θὰ γινόντανε τὸ Νοέμβριο, καὶ δὲν τοῦ ἔμεναν παρὰ

τρεις μήνες για να τις ετοιμάσει. "Επειτα απ' αυτές, θάπρεπε να κάνει μιαν εξάσκηση επί τρία ή τέσσερα χρόνια, στα προξενικά γραφεία. "Επειτα θάφευγε πολύ μακριά.

"Η σκέψις αυτή της εξορίας δεν τόν τρώμαζε, γιατί μιὰ οικογενειακή παράδοση των Γκασέν ντ' "Αρμαντί, παλιά φαιμελιά της "Αβινιόν, ήθελε ο πρωτότοκος ν' ακολουθή αυτό που λένε «καρριέρα», με το παράδειγμα, την ενθάρρυνση, και την ήθικη υποστήριξη εκείνων που του είχαν προηγηθεί. Γι' αυτόν τόν επαρχιώτη, τὸ Παρίσι δὲν ἦταν παρὰ ὁ σταθμὸς ὁ πρῶτος, ἑνὸς μακρυνοῦ ταξιδιοῦ, πράμα που τὸν ἐμπόδιζεν νὰ συνάψῃ σοβαροὺς δεσμοὺς στὴ φιλία ὅπως καὶ στὸν ἔρωτα.

Μιὰ ἑβδομάδα ἢ καὶ δυό, ἔπειτα ἀπὸ τὸν χορὸν ἐκεῖνο τοῦ Ντεσελέτ, ὁ Γκασέν με ἀναμένη λάμπα, με τὰ βιβλία ἀνοιχτὰ στὸ γραφεῖο του, καθότανε νὰ δουλέψῃ, κάποιος χτύπησε δειλὰ τὴν πόρτα του. Καὶ σὰν ἀνοῖξεν ἡ πόρτα παρουσιάστηκε μιὰ γυναῖκα, με μιὰ ἀνοιχτὴ τουαλέττα, πολὺ κομψή. Τὴν ἀναγνώρισε μόνο ὅταν αὐτὴ ἀνασήκωσε τὴ βελέττα της.

—Βλέπετε; "Εγὼ εἶμαί!.. ξανάρχομαι.

"Επειτα τσακώνοντας, τὴν ξαφνισμένη καὶ στενάχωρη ματιὰ που ἔρχινε ὁ νέος πάνω στὴ δουλιὰ που δὲν τὴν εἶχε κἄν ἀρχίσει ἀκόμη.

—"Ω! δὲν θὰ σᾶς ἐνοχλήσω καθόλου. Ξαίρω καλὰ ἐγὼ τί πάει νὰ πῇ τέτοια δουλειά,

"Εβγαλε τὸ καπέλλο της, πῆρε ἕνα τεῦχος τοῦ Γύρου τοῦ Κόσμου, κάθισε, καὶ καμώθηκε πὼς βυθίζεται στὴ μελέτη. Μὰ κάθε φορὰ που αὐτός, ἀνασῆκωνε τὸ βλέμμα του, συναντοῦτε τὸ δικό της.

Καὶ τοῦ χρειζότανε ἀλήθεια πολὺ κουράγιο, γιὰ νὰ μὴν τὴν πάρῃ εὐθύς ἀμέσως στὰ χέρια του, γιατί ἦτανε πολὺ ἑλκυστική, καὶ τὸν γοήτευε, με τὸ μικρούτσικο κεφαλάκι τὸ χαμηλὸ μέτωπο, με τὰ ἡδονικὰ χεῖλη, καὶ τὴ λιγερὴ ὠριμότητα τοῦ κορμιοῦ της, μέσα σὲ κείνη τὴν ῥόμπα που ἦτανε πολὺ παριζιάνικα καθὼς πρέπει, πολὺ λιγότερο τρομαχτική γι' αὐτὸν ἀπὸ τὰ ἀφρικάνικα ἐκεῖνα

ροῦχα.

"Εφυγε τὴν ἐπαύριο πρῶι πρῶι, μὰ ξαναγύρισε πολλὲς φορὲς στὴ βδομάδα μέσα, καὶ πάντα ἔμπαινε με τὴν ἴδια χλωμάδα, με τὰ ἴδια παγωμένα χέρια, που τρέμανε, με τὴν ἴδια φωνὴ που τὴν ἔπνιγε ἡ συγκίνησις.

—"Ω!... Τὸ ξαίρω καλὰ πὼς σὲ στενοχωρῶ!.. —τοῦλεγε—καὶ πὼς σε κουράζω. Θάπρεπε νάμουνε πολὺ πιὸ περήφανη. Πίστεψέ με! κάθε πρῶι σὰ φεύγω απ' τὸ σπίτι σου, κάνω ὄρκο νὰ μὴν ξαναγυρίσω πιά!.. "Επειτα, σὰ βραδιάζει, με πιάνει σὰν τρέλλα...

Τὴν κοίταζε, με διασκεδαστικὴ διάθεσι, καὶ παραξενευότανε κι' ὁ ἴδιος, ἔχοντας γιὰ τίς γυναῖκες μιὰ βαθειὰ περιφρόνηση.

Αὐτὲς που εἶχε γνωρίσει ἴσαμὶ τότες, κοπέλες τῆς μπιραρίας ἢ τοῦ σκαίτιγκ, που ἦσαν κάποτε νέες καὶ ὠραῖες, τοῦ ἄφιναν πάντα τὴν ἀηδία τοῦ ἡλιθίου γέλιου τους, τὴν ἀνάμνησι τῶν χειρῶν τῆς κουζίνας, τὴ χωρισιὰ τῶν ἐνστίκτων καὶ τῶν λόγων που τὸν ἔκαμαν ν' ἀνοίγῃ πάντα τὸ παράθυρο, μόλις τίς ξεπροβόδιζε.

Μέσα στὴν ἀπλοϊκή του πίστι, νόμιζε πὼς ἦταν ὅλες οἱ γυναῖκες τῆς ἡδονῆς.

Γι' αὐτὸ ξαφνιζότανε, βρίσκοντας στὴ Φαννή, τὴ γλύκα καὶ τὴν εὐγενικότητα, μιᾶς πραγματικῆς γυναίκας, με τούτην τὴν ἀνωτερότητα, ἐν σχέσει με τίς ἀστὲς τῆς ἐπαρχίας που συναντοῦσε στῆς μητέρας του, ὅτι αὐτὴ εἶχε σημαντικὲς γνώσεις, καλλιτεχνικὴ ἀνάπτυξι, πράμα που καθιστοῦσε τίς συνουμιλίς της εὐχάριστες καὶ πολυποικίλες.

"Επειτα, ἦταν καὶ μουσικός, ἀκομπαίνιζε τὸν ἑαυτὸ της στὸ πιάνο, καὶ τραγουδοῦσε με φωνὴ κοντράλτας, κάπως κουρασμένη, ἀνιση, μὰ ἐξασκημένη, μερικὲς ρομάντσες τοῦ Σοπὲν καὶ Σούμαν, χωριάτικα τραγοῦδια, ἐπαρχιακά, ἔχοντας ὀλόκληρο ροπερτόριο ἀπὸ τοῦτα.

"Ο Γκασέν τρελλὸς γιὰ μουσική, τὴν τέχνη αὐτὴ τῆς τεμπελιάς καὶ τοῦ ἀνοχτοῦ ἀέρα τῆς πατρίδας του, ἐνθουσιαζότανε κατὰ τίς ὥρες τῆς ἐργασίας του, καὶ νανουρίζότανε γλυκὰ γυμνά, στίς ὥρες τῆς ἀναδουλειᾶς του.

Καὶ τὴ Φανή, αὐτὸ προπαντὸς τὴν ἐγοήτευε.

"Εκεῖνος ξαφνιζότανε πολὺ, γιατί αὐτὴ δὲν ἔπιανε δουλειὰ στὸ θέατρο, κι' ἔμαθεν ἔτσι πὼς εἶχε ἐργασθῇ στὸ «Λυρικό».

—Μὰ ὄχι πολὺν καιρό! Στενοχωριόμουνε πάρα πολὺ.

Πραγματικά, δὲν εἶχε πάνω της, τίποτα τὸ συμβατικὸ καὶ τὸ ψεύτικο, που ἔχουν οἱ γυναῖκες τοῦ θεάτρου.

Μόνο ἕνα κάποιο μυστήριο τῆς ζωῆς της, μυστήριο που ὁ ἐραστής της δὲν προσπαθοῦσε ν' ἀποκαλύψῃ μιὰ καὶ δὲν αἰσθανότανε ζήλεια, οὔτε περιέργεια.

Πότε πότε μιὰ καὶ τὸ καλοκαίρι ἦταν πολὺ ὁμορφο τὴ χρονιά ἐκείνη, φεύγανε γιὰ ν' ἀνακαλύψουν, ὅλες τίς ὁμορφες γωνίες, στὰ τριγυρινὰ τοῦ Παρισιοῦ που αὐτὴ γνώριζε πολὺ καλὰ τὴν τοποθεσίαν του.

"Ανακατενότανε μαζί με τὸ βουερὸ πλῆθος στοὺς σταθμοὺς τρώγανε σὲ κάποιαν ἐξοχικὴ ταβέρνα, ἢ στίς ὄχθες τοῦ ποταμοῦ καὶ μόνο που ἀποφεύγανε, τὰ πολυσύχναστα μέρη.

Μιὰ μέρα ἐκεῖνος τῆς εἶχε προτείνει νὰ πάνε στὸ Βὼ ντὲ Σερνέ, κι' αὐτὴ τοῦ εἶπε:

—"Οχι!.. ὄχι!.. καὶ. Πᾶνε πολλοὶ ζωγράφοι..

Θυμῆθηκε τότε αὐτὸς πὼς τὴν ἀντιπάθειά της, τούτη γιὰ τοὺς καλλιτέχνες, τὴν εἶχε γνωρίσει, ἀπ' ἀρχὴ ἀρχὴ τοῦ ἔρωτά τους. Καὶ καθὼς τώρα τὴν ρωτοῦσε τὸ γιατί; αὐτὴ τοῦ εἶπε:

—Μοῦ κάμανε πολὺ κακό.

"Εκεῖνος διαμαρτυροῦτανε:

—"Ὡς τόσο ἡ Τέχνη εἶνε κάτι τὸ πολὺ ὠραῖο... Δὲν ὑπάρχει τίποτα, ὅπως αὐτὴ, που νὰ ὁμορφαίνει τόσο τὴ ζωὴ καὶ νὰ τὴν κάνῃ ἀνώτερη.

—Βλέπεις, καλὲ μου... "Εκεῖνο που εἶναι ὠραῖο, εἶναι τὸ νᾶσαι καλὸς καὶ ἀπλός, ὅπως σὺ!.. Νὰ εἶσαι νέος καὶ ν' ἀγαπᾷς. Νέας εἴκοσι χρονῶν... Δὲν θὰ τῆς ἔδινε κανεὶς περισσότερα βλέποντάς την τόσο ζωηρή, πάντα εὐθυμὴ καὶ βροῖ σκοντάς τα ὅλα ὠραῖα, σὰν ἦτανε μαζί του

"Ἐνα βράδυ στὸ Σαὶν Κλαίρ, στὴν κοιλάδα τῆς Σεβρέζ, εἶχαν καταφθάσει παραμονὴ τοῦ πανηγυριοῦ καὶ δὲν βοήκαν δωμάτιο στὸ ξενοδοχεῖο. Ἦταν ἀργὰ καὶ θὰ χρειζότανε μιὰ ὀλόκληρη

λεῦγα γιὰ νὰ περάσουν τὸ δάσος καὶ νὰ πάνε στὸ πιὸ κοντινὸ χωριὸ Τέλος πάντων τοὺς προσφέρανε ἕνα σκοινένιο κρεβάτι, που εἶχε μείνει ἐλεύθερο σὲ μιὰ σοφίτα, που κοιμόντανε κατὰ χίστες.

—Πᾶμε, εἶπεν αὐτὴ—θὰ μοῦ θυμίσῃ τὰ χρόνια τῆς φτώχειας μου.

Εἶχε λοιπὸν γνωρίσει τὴ φτώχεια!

Γλύστρισαν σιγὰ σιγὰ ἀνάμεσα στ' ἄλλα κρεβάτια, μέσα στὴ μεγάλη σοφίτα με τὰ σουβαντισμένα ντουβάρια, ὅπου κάπνιζε μιὰ καντύλα στὸ βάθος. Κι' ὀλόκληρη νύχτα, κουβαριασμένοι ἕνας πάνω στὸν ἄλλο τοὺς ἔπνιγαν τὰ χάχανα τους καὶ τὰ φιλιὰ τους, ἀκούοντας ν' ἀγκομαχοῦν ἀπὸ κούρασι, καὶ νὰ ροχαλίζουν οἱ χιτιστάδες, που τὰ ροῦχα τῆς δουλειᾶς τους καὶ τὰ χοντροπάπουτσα τους, ἦσαν ριγμένα ἀνάκατα, με τὴ μεταξωτὴ φούστα καὶ τὰ λεπτὰ μποτίνια τῆς Παριζιάνας.

Τὴν αὐγὴ ὅταν ἀπ' ἕνα φεγγίτη, φωτίστηκαν τὰ σκοινένια κρεβάτια, μιὰ βραχνὴ φωνὴ φώναξε:

—"Ε!.. ἡ παρέα!..

"Επειτα ξανάκλεισεν ὁ φεγγίτης, καὶ μέσα στὴ σκοτινιά τῆς σοφίτας ἄρχισε μιὰ φασαρία, στενόχωρη καὶ ἀργή, χαμουρητά.

Καὶ βαρεῖα, σιωπηλά, οἱ ἐργάτες φάγανε ἕνας ἕνας τους, δίχως κἄν νὰ υποψιαστοῦν ὅτι κοιμήθηκαν δίπλα στὴν ὁμορφὴ κοπέλλα.

Κατόπι τους, σηκώθηκε κι' αὐτὴ, ἔβαλε πασπατεύοντας τὴ φούστα της, κι' ἔσιαξε βιαστικά τὰ μαλιά της.

—Περίμενε, κι' ἔρχομαι!

Ξαναγύρισε, ἔπειτα ἀπὸ λίγο με μιὰ τεράστια ἀγκυλιά λουλούδια τοῦ ἀγροῦ γεμάτα δροσοσταλίδες.

—Τώρα, ἄς κοιμηθοῦμε!

Εἶπε, ἀπλόνοντας πάνω στὸ κρεβάτι τὴν μυροβόλα αὐτὴ δροσιά, τῶν πρωινῶν λουλουδιῶν, που ζωντάνευε γύρω τους τὴν ἀτμόσφαιρα.

Καὶ ποτὲ δὲν τοῦ εἶχε φανεῖ τόσο ὠραῖο, ὅσο στὴ σοφίτα ἐκείνη, γελώντας μέσα στὸ ἡμίφως, με τὰ ἀνάλαφρα, μαλλιά της τὰ ξέπλεγα καὶ τὰ τρελλὰ, ἐκεῖνα λουλούδια.

Μιὰν ἄλλη φορὰ, προγευματίζανε στὴ Βίλλ ντ' "Αβράν, μπροστὰ στὴ λίμνη.

“Ένα φθινοπωρινό πρωί, σκέπαζε με την ομίχλη του, το ήσυχο νερό. Και μόνον μέσα στο μικρό κήπο του εστιατορίου, φιλιόντανε τρώγοντας.

“Έξαφνα, από ένα έξωτικό περίπτερο πού του έφθαναν ως τα παράθυρα τα κλωνιά του πλατάνου, στα πόδια του οποίου είχε τοποθετηθῆ το τραπέζι τους, μιὰ δυνατή και κοροϊδευτική φωνή φώναξε :

—Δε μου λέτε σεις !.. Πότε επιτέλους θα πάψετε να φιλείστε ;

Και ἡ λεονταρίσια ὄψι, το κοκκινότριχο μουστάκι του γλύπτου Καουντάλ, έσκυβε ανάμεσα απ' τα παντζούρια του περιπτέρου.

—“Έχω μεγάλην επιθυμία, να κατέβω να φάω μαζί σας. Γιατί στεναχωριούμαι σὰ κουκουβάγια, μέσα σ' αυτό το δέντρο..

“Η Φανή δὲν ἀποκρίθηκε, προφανώς στενοχωρημένη απ' αυτήν την συνάντησι. “Εκείνος απεναντίας, παραδέχτηκε πολύ γρήγορα, περιέργως να γνωρίσει από κοντά τον φημισμένο καλλιτέχνη, και κολακευμένος πού θα τον είχε στο τραπέζι του.

“Ο Καουντάλ, πολύ κομψός, μέσα στην φαινομενικά ατμημένη περιβολή του, στην οποίαν όμως όλα ἦσαν υπολογισμένα, από την άσπρη κρέπ ντε σὶν γραβάτα του για να του φωτίσει το ἡλιοκαμένο πρόσωπο, και το σακάκι σφιγμένο πάνω στο μπουστο του πού ἦταν ακόμη σβέλτο, ὁ Καουντάλ του φάνηκε πὸ ἡλικιωμένος, απ' ότι του είχε φανεῖ στο χορὸ του Ντεσελέτ.

Μὰ ἐκεῖνο πού τον ξάφνιζε και μάλιστα στενοχώρησε λίγο τὸ νέο, ἦταν ὁ ἐπιστήθιος τόνος του γλύπτου με την ερωμένη του.

Τῇ φώναξε Φανή, και τῆς μιλοῦσε στὸν ἐνικό.

—Ξαίρεις, τῆς εἶπε τοποθετώντας τὸ πιάτο του, πάνω στο τραπεζομάντηλο της—εἶμαι χηρὸς, ἀπὸ δεκαπέντε μέρες. “Η Μαρία, ἔχει φύγει με τὸν Μορατέρ. Μ' ἄφισε ἀρκετὰ ἥσυχο τὸν πρῶτο καιρὸ. Μὰ σήμερα τὸ πρωί, μπαίνοντας στο ἀτελιέ, δὲν εἶχα διόλου ὄρεξι για δουλειά. Τὸ λοιπὸν, παράτησα κι' ἐγὼ τὴ σύνθεσί μου και ἦρθα να φάγω στήν ἐξοχή. Παλιοσκάζει σὰν εἶναι κα-

νείς, μόνος. Λίγο πὸ ὕστερα, ἔχυνα πικρὰ δάκρυα μέσα στο σιφάδο μου..

“Επειτα κοιτάζοντας τὸν Προβηγιανὸ με τὸ περίεργο ἔξωτερικό, εἶπε:

—“Ωραῖο πρᾶμα τὰ νειάτα! Δὲν ὑπάρχει κίνδυνος νὰ τὸν ἐγκαταλείψῃ κανεὶς τοῦτιν δῶ. Καὶ τὸ πὸ καλὸ απ' ὅλα εἶναι πὼς... δίκαιος ὁ μισθὸς της! Φαίνεται τόσο νέα ὅσο κι' αὐτός!

—“Αφιλότιμε!

Τὸν εἶπεν ἐκείνη γελώντας, και τὸ γέλιο της, εἶχε τὴ γοητεία τὴν δίχως ἡλικία, τὴ νεότητῆς γυναίκας πού ἀγαπᾷ και θέλει νὰ ἀγαπιέται.

—Καταπληκτική! Καταπληκτική!—εἶλεγε ὁ Καουντάλ, πού τὴν περιεργαζότανε τρώγοντας, ἐνῶ σχηματιζότανε στήν ἄκρη τοῦ στόματός του, μιὰ ρυτίδα γεμάτη θλίψη και πόθο.

—Γιὰ δὲ μου λὲς Φανή ; Θυμᾶσαι ἕνα ἄλλο πρόγευμα ἐδῶ χάμω... Πάσι καιρὸς δαίμονα ! Εἴμασταν, ὁ “Εξάν, ὁ Ντεζουά, ὁλόκληρη ἡ παρέα. Εἶχες πέσει στὴ λίμνη. Σὲ εἴχαμε ντύσει ἄντρα με τὸ ἀμπέχωνο τοῦ φύλακα. Σοῦ πήγαινε θαυμάσια.

—Δὲ θυμᾶμαι πιά..

Εἶπε ψυχρὰ, και δίχως νὰ ψεύδεται. Γιατί αὐτὰ τὰ πλάσματα πού ἀλλάζουν τόσο εὐκόλα και τυχαῖα, δὲν ζοῦνε παρὰ μόνον τὸ τώρα, τοῦ ἐρωτά των.

Καμμιά ἀνάμνησις για ὅτι προηγήθηκε, κανένας φόβος για ὅτι μέλλει.

“Ο Καουντάλ απεναντίας, ἦταν ἀφιερωμένος ὁλόκληρος στὶς ἀναμνήσεις τῆς νεότητος του, στὰ ἐρωτικά του ἀνδραγαθήματα, στὰ μεθόσια, στὶς ἐκδρομές, στοὺς χοροὺς τῆς “Οπερας, στὶς σκοτοῦρες τοῦ ἀτελιέ του στοὺς ἄγῶνες και στὶς νίκες του.

Μὰ στρέφοντας πρὸς αὐτοὺς τὰ φλογερὰ του μάτια, ἀντιλήφθηκε πὼς δὲν τὸν ἀκουγαν διόλου, ἀπασχολημένοι νὰ τρῶνε σταφίλια, πού μοιράζανε τὶς ρόγες τους στόμα με στόμα.

—Εἶναι βέβαια ἀρκετὰ ἀνιαρό, αὐτὸ πού σᾶς λέω ἐδῶ. Μὰ ἂν σᾶς στενοχωρῶ πολὺ, ἄ νὰ πάρῃ ὁ διάβολος. Τὶ ἀνόητο πρᾶμα νὰ γερνᾷ κανεὶς !..

—“Απ' ἐμένα τὸ φαγητό, μπάρμπα Λανκλουά !..

—Φώναζε γυρνώντας πρὸς τὸ εστιατοριο. “Απομακρύνθηκε μελαγχολικά, σέρε-

νοντας τὰ πόδια του, σὰ νὰ ἦταν ἄρρωστος ἀπὸ κάποιο ἀνίατο κακό. “Επὶ πολὺ οἱ ἐρωτευμένοι, παρακολουθήσανε τὸ ψηλὸ του ἀνάστημα γερμένο κάτω ἀπὸ τὰ κιτρινωμένα φύλλα.

—“Ο κακόμοιρος ὁ Καουντάλ!.. “Η ἀλήθεια εἶναι πὼς παίρνει τὴν κάτω βόλτα.

Μουρμούρισε ἡ Φανή, με ὕφος γλυκαῖας συμπόνιας.

Κι' ἐπειδὴ ὁ Γκοσέν, ὀργιζότανε γιατὶ αὐτὴ ἡ Μαρία, κάποιο μοντέλο, μπόρεσε νὰ κοροϊδέψῃ τοὺς καῦμους ἐνὸς Καουντάλ, και νὰ προτιμήσῃ, πρὸς σ' αὐτὸν τὸν μεγάλο καλλιτέχνη.. ποιόν; ἕνα Μορατέρ, ἕνα μικρὸ ζωγράφου δίχως ταλέντο, πού δὲν εἶχε απ' αὐτὸν παρὰ μόνον τὰ νειάτα του. Αὐτὴ ἄρχισε νὰ γεγᾶ.

—“Αχ! “Αγαθούλη μου! “Αγαθούλη! Καὶ ἀναποδογυρίζοντάς του τὸ κεφάλι πάνω στὰ δύο της γόνατα, τὸν μύριζε, τὸν ἀνάπνεε, στὰ μάτια, στὰ μαλλιά παντοῦ, σὰν ἕνα μπουκέτο.

Τὸ βράδυ τῆς μέρας ἐκείνης, ὁ Γιάννης για πρώτη φορὰ κοιμήθηκε στῆς μαιτρέσσας του, πού τὸν βασάνιζε με τὶς προσκλήσεις της, ἐδῶ και τρεῖς μῆνες τώρα.

—Μὰ τέλος πάντων, γιατί με θέλεις;

—Δὲν ξαίρω. Μὲ στενοχωρεῖ!

—Μὰ ἀφοῦ σοῦ λέω, πὼς εἶμαι ἐλεύθερη, πὼς εἶμαι μόνη!

Καί, βοηθώντας κι' ἡ κούρασι τῆς ἐκδρομῆς, τὸν παράσυρε ὡς τὴν ὁδὸ “Αρκάντ, πού ἦτανε πάρα πολὺ κοντὰ στο σιδηροδρομικὸ σταθμό. Στὸ ἰσόγειο ἐνὸς νοικοκυρεμένου ἀστικοῦ σπιτιοῦ, με ἐμφάνισι τίμια και σεμνή, μιὰ γρηὰ ὑπηρετρία με χωριάτικη σκούφια, με ὕφος ἀποκρουστικό, ἦρθε και τοὺς ἀνοίξε:

—Εἶναι ἡ Μασώμ! Καλημέρα Μασώμ!..

Εἶπε ἡ Φανή, πέφτοντας στήν ἀγκαλιά της.

—Ξαίρεις; Νάτος ὁ ἀγαπημένος μου ὁ φυγάς μου Τὸν φέρνω. Γρήγορα, ἀναψα ὅλα, κάντο ὁμορφο τὸ σπίτι.

“Ο Γιάννης ἔμεινε μόνος, σ' ἕνα μικροῦταικο σαλονάκι με χαμηλὰ παράθυρα, ταπετσαρισμένο με τὸ ἴδιο ἐπι-

πόλαιο ἐκεῖνο μπλὲ μεταξωτὸ πού σκέπαζε τὰ ντιβάνια, και ἐπιπλωμένο με λίγα ἐπιπλα βαμμένα με λαδομπογιά.

Στοὺς τοίχους, τρεῖς ἢ τέσσερις εἰκόνες ἐξοχῶν, εὐθυμούσαν και ἀερίζαν τὸ ὕφασμα. “Ολες, εἶχαν μιὰν ἀφιέρωσι:

«Στὴ Φανὴ ὁ Λεγκράν» ἢ «Στὴν ἀγαπητὴ μου Φανή».

Στὸ τζάκι πάνω, ἕνα μάρμαρο, σὲ μισὸ φυσικὸ μέγεθος, τῆς «Σαπφῶς» τοῦ Καουντάλ, πού τὸ μπρούντζινο ἀντίγραφο του βρίσκεται παντοῦ και πού ὁ Γκοσέν, απ' τὰ παιδικὰ του χρόνια, τὸ βλεπε μέσα στο γραφεῖο τοῦ πατέρα του.

Και στὴ ἀναλαμπή, τοῦ μοναδικοῦ κριοῦ πού ἦταν κοντὰ στο ἀνάγλυφο, ἀντελήφθηκε τότες αὐτός, τὴν ὁμοιότητα τὴν ἐκλεπτισμένη, και πού σὰ νὰ τοῦ ξανάδινε νειάτα τοῦ ἐργου αὐτοῦ, τὴν ὁμοιότητα με τὴν ἐρωμένη του.

Οἱ γραμμὲς, τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προφίλ της, ἡ κίνησις τοῦ κορμοῦ κάτω ἀπὸ τὸ πέπλο, τὰ τορνευτὰ μπράτσα πού τὰ σταύρωνες γύρω ἀπὸ τὰ γόνατά της, τοῦ ἦσαν γνωστὰ και ἐπιστήθια.

Τὸ μάτι του τὰ χόρταινε με τὴν ἀνάμνησι τῶν τρυφεροτέρων αἰσθήσεων.

“Η Φανή, πού τὸν βρῆκε νὰ καμαρώνῃ τὸ μάρμαρο, τοῦ εἶπε με ὕφος δίχως καμμιὰ στενοχώρια :

—“Υπάρχει κάτι τὸ δικό μου αὐτοῦ !.. ἔ ;.. Τὸ μοντέλο τοῦ Καουντάλ μου ἔμοιαζε.

Κι' εὐθὺς ἀμέσως τὸν πήρε στο δωμάτιό της, ὅπου ἡ Μασώμ μουρμουρίζοντας ἔβαζε διὰ σερβίτσια πάνω σ' ἕνα τραπέζακι. “Ολα τὰ φῶτα ἦταν ἀναμένα ἴσαμε τὰ καντηλιέρια τοῦ καθρέφτη τῆς ντουλάπας και μιὰ ὠραία φωτιά με ξύλα, χαρούμενη σὰν πρώτη φωτιά τῆς χρονιάς, φεγγοβολοῦσε στο τζάκι, πίσω ἀπὸ ἕνα μικρὸ παραβάν τοῦ τζακιού, πού παρᾶσταινε μιὰ γυναίκα πού ντυνότανε για νὰ πάῃ στο μπάλο.

—Θέλησα νὰ δειπνήσουμε ἐδῶ—τοῦ εἶπε—θα εἴμαστε πὸ γρήγορα στο κρεβάτι.

Ποτὲ ὁ Γιάννης δὲν εἶχε δὴ ἐπίπλωσῃ τόσο κομψή. Οἱ λάμπες Λουδοβίκου 16ου, οἱ ἀνοιχτὲς μουσελίνες τῶν δωμάτων τῆς μητέρας του και τῶν ἀδελφῶν του, δὲν δίνανε οὔτε τὴν ἀμυδρό-

τερη ιδέα της θαλπωρής αυτής της γωνίτσας, όπου τα κουφώματα ήταν σκεπασμένα κάτω από τρυφερά σατέν, όπου το κρεβάτι δεν ήταν παρά ένα ντιβάνι πιδ φαρδύ από τ' άλλα, ταπεταρισμένο στους τοίχους με άσπρες προβιές.

Ήδονικό αυτό το χάδι του φωτός της ζέστης, των γαλάζιων αντανυγίων μέσα στους μπιζουτέ καθρέφτες, έπειτα από την ψυχάλα που είχαν δεχτεί, από την λασπουριά όπου τσαλαβούτησαν κατά το σούρουπο. Μά εκείνο που τον εμπόδιζε ν' απολαύσει σαν πραγματικός έπαρχιώτης, ήταν η κακοκεφιά της ύπηρέτριας, το ύποπτο μάτι, με το όποιο τον κοίταζε, σε σημείο που η Φανή την έδιωξε με μια λέξη.

— "Αφισέ μας Μασώμ... Θά σε ρβιρισθοῦμε μόνοι μας.

Κι' έπειδή η χωριάτσα φεύγοντας χτύπησε πίσω της την πόρτα, εκείνη του είλε :

— Μη δίνεις σημασία ! Είναι φουρκισμένη μαζί μου γιατί σ' αγαπώ πάρα πολύ... Δέει πώς χάνω τη ζωή μου. Αυτές οι χωριάτισες είναι πολύ πλεοτέχτες ! Η κουζίνα της όμως αξίζει πολύ περισσότερο από αυτήν. Για δοκίμασε αυτόν το λαγό !

Έκοβε μόνη της το πατέ, άνοιγε την μπουκάλια τη σαμπάνια, ξεχνούσε να σε ρβιριστή η ίδια κοιτάζοντάς τον που έτρωγε και με κάθε κίνησή της άνασήκωνε ως τους ώμους τα φαρδιά μανίκια μιας άλγερινικής ρόμπας από άσπρο και τρυφερό μαλλί, που φορούσε πάντα σπίτι. Του θύμιζεν έτσι την πρώτη συνάντησι του Ντεσελέτ.

Και στριμωγμένη στην ίδια πολυθρόνα, τρώγοντας απ' το ίδιο πιάτο μιλούσαν για τη βραδυά εκείνη.

— "Ω, εγώ ! έλεγε αυτή, μόλις σε είδα να μπαίνεις, σ' επεθύμησα... "Ηθελα να σε πάρω να φύγουμε άμέσως για να μη σ' έχουν οι άλλοι... Και σύ, τί σκέφθηκες σά με πρωτοείδες ;

Στις άρχες τον είχε φοβίσει, έπειτα έννοιωσε έμπιστοσύνη, και βρέθηκε σε απόλυτη έπιστηθιότητα μαζί της.

— Πάνω σ' αυτό... πρόσθεσεν εκείνος, δε σ' έφθασα αλήθεια ! Γιατί είχες θυμώσει όταν είπα δυο στίχους του

Λα Γκουρνρί ;

Εκείνη, σούφρωσε και πάλι τα φρεϊδια της όπως στο μπάλο, έπειτα με μιαν κίνησι του κεφαλιού :

— "Ανοησίες !.. "Ας μη μιλούμε πιά γι' αυτό, είναι γιατί φοβόμουν να κ' εγώ επίσης... Προσπαθούσα να ξεφύγω, να επανακτήσω τον εαυτό μου... Μά δεν μπόρεσα ! Δε θά το μπορέσω ποτέ !

— "Ω ! Ποτέ...

— Θά το δη :

Περιορίστηκε στο να χαμογελάσει με το σκεπτικιστικό χαμόγελο της ηλικίας του, δίχως να προσέξει το παιδιάτικο ύφος, σχεδόν άπειλητικό, με το όποιο του είχε πη αυτή, εκείνο το «Θά δης!»

Το χάδι αυτό της γυναίκας, ήταν τόσο τρυφερό, τόσο ύποταχτικό. Νόμιζε πραγματικά πως δεν είχε να κάνει παρά μόνο μιαν κίνησι για να άπελευθερωθῇ...

Μά γιατί ν' άπελευθερωθῇ; Ήταν τόσο καλά μέσα σ' εκείνα τα χάδια, στη θαλπωρή τουωματίου αυτού και τόσο ήδονικά ζαλισμένος, απ' εκείνη τη χαδιάρικη άχνα πάνω στα μισόκλειστα βλέφαρά του, βαρειά από τη νύστα, γεμάτα φευγαλέες όπτασίες από μιαν δλόκληρη μέρα άγάπης στην έξοχή...

Το πρωί, ξυπνώντας ανατινάχθηκε αυτός από τη φωνή της Μασώμ που ξεφώνιζε δίπλα στο κρεβάτι, δίχως την παραμικρή μυστικότητα.

— "Ηρθε! θέλει να σās μιλήση!...

— Πώς; Θέλει; Δεν είμαι λοιπόν πιά σπίτι μου; Τον άφησες λοιπόν να μπῇ μέσα;

"Εξω φρενών, ώρμησε, βγήκε από το δωμάτιό της μισόγυμνη, άφου του είχε πῇ :

— Μην κουνιέσαι αγαπούλη μου!

Μά δεν την περίμενε, και δεν έννοιωσε τον εαυτό του ήσυχο παρά μόνο όταν σηκώθηκε κι' αυτός, και ντύθηκε κι' έννοιωσε τα γερά του πόδια μέσα στα παπούτσια του.

Παίρνοντας και φορώντας ένα ένα τα ρούχα του, μέσα στο δωμάτιο εκείνο το διπλοκλειδωμένο, όπου η βεγιάζα φώτιζε ακόμη την άκαταστασία του μικρού δείπνου, άκουε το θόρυβο ενός φοβερού κανυγᾶ, που τον έπνιγαν οι τα-

πεσσαρίες του σαλονιού.

Μια φωνή άντρα θυμωμένου στις άρχες, που έπειτα έγινε παρακλητική ξεσπώντας σε λυγμούς, ανακατευότανε με μιαν άλλη φωνή που δεν την είχε άναγνωρίσει ευθύς άμέσως, σκληρή, βραχνή, γεμάτη μῖσος, και που έλεγε λόγια άπαίσια που φθάνανε ως τ' αυτιά του, σαν κανυγᾶ πρόστυχης κοπέλλας.

"Όλο εκείνο το έρωτιάτικο λούσο λές και το πιτσιλοῦσαν αυτά με τους λεκέδες τους.

Και η γυναίκα, λερωνότανε κι' αυτή, κι' έπεφτε στο έπιπλο των άλλων που είχε περιφρονήσει ως τότε.

Ξαναγύρισε στο δωμάτιο, στριφογυρνώντας με μιαν ωραία κίνησι, τα ξεμπλεγα μαλλιά της, και λέγοντας :

— Τί ήλίθιο! Νά κλαίη ένας άντρας. "Επειτα βλέποντάς τον δλόρθο, ντυμένο, έβγαλε μια κραυγή γεμάτη λύσσα.

— Σηκώθηκες! Ξαναπλάγιασε... "Αμέσως... Το θέλω!...

Ξαφνικά γλύκανε, τονχάιδεψε με τη φωνή και με τα χέρια και του είπε :

— "Οχι! "Οχι... μη φεύγεις. Δεν είναι δυνατό να φύγης έτσι. Και πρώτα πρώτα, είμαι σίγουρη πως δε θά ξανάρθης πιά.

— Μά ναί! Γιατί όχι!

— "Ορκίσου μου, πως δεν είσαι θυμωμένος πως θά ξανάρθης πάλι! "Ω το λέω αυτό, γιατί σε ξαίρω.

Της όρκίστηκε ότι του ζήτησε, μά στάθηκε αδύνατο να ξαναπλαγιάσι παρά τα παρακάλια της και παρά τη βεβαίωσή της, ότι ήταν νοικοκυρά στο σπίτι της, έλεύθερη στη ζωή της και στις πράξεις της.

Στο τέλος φάνηκε πως δέχτηκε καρτερικά να τον δη να φεύγη, και τον συνόδευσε ως την πόρτα μη έχοντας πιά τίποτα από τη λύσσα εκείνη του άγριμένου θηρίου, ταπεινή άπεναντίας, και ζητώντας του συχώρεσι...

"Ενα μεγάλο και βαρύ αγκάλισμα, τους έκαμε ναργοπορήσουν στον προθάλαμο.

— Λοιπόν! Πότε;

Τον ρώτησε αυτή, βυθίζοντας το βλέμμα της βαθειά μέσα στα μάτια του.

"Εγινε άνάγκη να της άπαντήσει, ακόμη και να της πῇ ἴσως ψέμματα, με

τη βιάσι που είχε, να φύγη, όταν ένα χτύπημα του κουδουνιού, τους σταμάτησε.

"Η Μασώμ, βγήκε απ' την κουζίνα της, μα η Φανή, της έκανε νόημα.

— "Οχι! Μην ανοίγης!

Κι' έμειναν κι' οι τρεις τους άκίνητοι εκεί, και δίχως μιλά.

Δεν άκουγότανε, παρά ένα πνιγμένο αναφυλητό, έπειτα το τσαλάκωμα μιας έπιστολής που γλυστροῦσε κάτω από την πόρτα, και βήματα που άπομακρωνότανε σιγά σιγά.

— "Όταν σου έγεγα πως είμαι έλεύθερη! Νά!

"Εδωσε στον έραστή της την έπιστολή που είχε άνοιξει, ένα κακομοίρικο έρωτικό γράμμα, τιποτένιο, άνανδρο, γραμμένο βιαστικά με το μολύβι στο τραπέζι κάποιου καφενείου, και στο όποιο ο δυστυχισμένος ζητούσε χάρι για την προϋνή του τρέλλα, άναγνώριζε πως δεν είχε πάνω της κανένα δικαίωμα έξδν από εκείνο που ήθελε αυτή να του δώσει, ίκεύτευσ γονατιστός να μη τον έξορίσουν όλως δλόλου ύποσχόμενος να τα δεχτῇ όλα, να τα ύπομείνη όλα. Μά να μην τη χάση Θε μου! Νά μην τη χάση!...

— Τί λές καλέ!

Είπε εκείνη μ' ένα κακό γέλιο. Και το γέλιο αυτό, της άπόφραξε όλος δόλου την καρδιά που ήθελε να κερδίση.

"Ο Γιάννης τη βρήκε σκληρή. Δεν ήξαιρε ακόμη πως η γυναίκα που αγαπά, δε έχει σπλάχνα παρά για τον αγαπημένο της.

— "Εχεις πολύ άδικο να κοροϊδεύς ! Αυτή η έπιστολή είναι πολύ όμορφη και συγκινητική !

Και με σιγανή βαρεία φωνή, πίανοντας της τα χέρια.

— Για πές μου !... Γιατί τον διώχνεις ;

— Δεν τον θέλω ! Δεν τον αγαπώ...

— "Ως τόσο, χρημάτισε έραστής σου! Σου έδωσε όλο αυτό το λούσο όπου ζεις... όπου έζησες πάντα, και που σου είναι άπαραίτητο.

— Φίλε μου ! του είπε με το ύφος της ειλικρινείας της, όταν δεν σε γνώριζα, τ'άβρισκα όλα αυτά πολύ καλά !.. Τώρα μου κάνουν κόπο, ντρέπομαι...

“Ω! τὸ ξαίρω θὰ μοῦ πῆς πὼς ἀπὸ μέρους σου δὲν εἶναι σοβαρό, πὼς δὲ μ’ ἀγαπᾷς... Μὰ αὐτὸ μὴ σὲ νοιάζει σένα. Εἶναι δικός μου λογαριασμός... Κι’ ἂν θές, κι’ ἂν δὲ θές, θὰ σ’ ἀναγκάσω ἐγὼ νὰ μ’ ἀγαπήσης.

Ἐκεῖνος δὲν ἀποκρίθηκε, συμφώνησε γιὰ ἓνα ραννεβοῦ γιὰ τὴν ἐπομένη κ’ ἔφυγε, ἀφίνοντας στὴ Μασώμ, μερικὰ λουδοβίγια πού ἦταν τὸ ὑπόλειμμα τοῦ φοιτητικοῦ του πορτοφολιοῦ.

Γι’ αὐτόν, ὅλα εἶχαν τελειώσει.

Μὲ ποιὸ δικαίωμα μποροῦσε νὰ ἀναστατώσῃ τὴ ζωὴ αὐτῆς τῆς γυναίκας καὶ τί μποροῦσε νὰ τῆς προσφέρει ὡς ἀντάλλαγμα σ’ αὐτὸ πού τὴν ἔκαμε νὰ χάνῃ;

Τῆς τὴν ἔγραψε αὐτὸ τὴν ἴδια κεῖνη μέρα, ὅσο γλυκὰ ὅσο εἰλικρινὰ μποροῦσε νὰ τὸ κάμῃ, μὰ δὶχως νὰ τῆς ὁμολογήσῃ ὅτι ἀπ’ τὸ δεσμό της αὐτό, ἀπὸ τὸ ἀνάλαφρο καὶ πρόσχαρο αὐτὸ καπρίτσιο, εἶχε νοιώσει ν’ ἀναβλύξῃ ξαφνικά, κάτω τὸ βίαιο, τὸ νοσηρό, ἀκούοντας ἔπειτα ἀπ’ τὴν ἀρρωστιά-ρικὴ νύχτα του, τοὺς λυγμοὺς τοῦ ἀπατημένου ἔραστοῦ πού ἀνακατευότανε μὲ τὸ γέλιο τὸ δικό της, καὶ μὲ τὶς βρυσίδες τῆς πλύστρας πού ξεστόμιζε.

Σ’ αὐτὸ τὸ μεγάλο παιδί, πού εἶχε βλαστήσει μακριὰ ἀπ’ τὸ Παρίσι στὴν ἐπαρχία, ὑπῆρχε μέσα του λίγη ἀπ’ τὴν πατρικὴ ἐκείνη ἀκαμψία καὶ ὅλη ἡ λεπτότητα, ὅλη ἡ νευρική της μητέρας του, πρὸς τὴν ὁποία ἔμοιαζε σὰν πορτραῖτο.

Καὶ γιὰ νὰ τὸν ὑπερασπίσῃ ἀκόμα ἐνάντια στοὺς κινδύνους τῶν διασκέδα-σεων, προσετίθετο καὶ τὸ παράδειγμα ἑνὸς ἀδελφοῦ τοῦ πατέρα του, πού οἱ ἀτασθαλίες του καὶ οἱ τρέλλες του εἶχαν μισοκαταστρέψῃ τὴν οἰκογένειά τους, καὶ εἶχαν θέσει σὲ κίνδυνο τὴν τιμὴ τοῦ ὀνόματός των.

“Ο θεῖος Σεξαίρ!

Μόνον μὲ τὶς δυὸ αὐτὲς λέξεις, καὶ μὲ τὰ δράματα πού περιέκλειαν αὐτές, θὰ μποροῦσε ἡ οἰκογένεια ν’ ἀπαιτήσῃ ἀπὸ τὸ Γιάννη, θυσιᾶς πολὺ πῖο τρομερὲς ἀπ’ αὐτὴν τὴν ἐρωτικὴ περιπέτεια, πού δὲν τῆς ἔδωσε ποτὲ καμμιά σοβαρὴ ση-μασία.

“Ὡς τόσο, ἡ διακοπὴ τῶν σχέσεων ἦταν πολὺ πῖο δύσκολη ἀπ’ ὅτι τὸ φανταζότανε.

Ἀφοῦ τὴν ἔδωξε νέτα σκέτα, ἐκείνη ὅμως ξαναῆρθε, δίχως ν’ ἀποθαρρυνθῇ μ’ ὅλο πού ἀρνιότανε νὰ τὴ δῇ, μ’ ὅλο πού εἶχε δώσει ἐντολὴ νὰ μὴν τῆς ἀνοίξουν.

— “Ἐγὼ δὲν ἔχω πιά φιλότιμο...” Τοῦ ἔγραφε. Καραδοκοῦσε τὶς ὥρες πού πηγαίνει νὰ φάῃ στὸ ἐστιατόριο, τὸν περίμενε μπρὸς στὸ καφενεῖο ὅπου διάβαζε αὐτὸς τὶς ἐφημερίδες του.

Καὶ οὔτε δάκρυα, οὔτε σκηνές.

“Ἄν ἦταν μὲ παρέα, περιοριζότανε αὐτὴ στὸ νὰ τὸν κατασκοπεύῃ, νὰ τὸν παρακολουθῇ ὡς τὴ στιγμὴ πού θάμνε μόνος.

— Μὲ θέλεις ἀπόψε; “Ὁχι. Τὸ λοιπὸν θὰ εἶναι γιὰ μιὰν ἄλλη φορὰ,

Κι’ ἔφυγε, μὲ καρτερικότητα, ἀφίνοντάς του τὶς τύψεις γιὰ τὴ σκληρότητά του, καὶ τὴν ταπείνωσι γιὰ τὸ ψέμμα πού κάθε φορὰ τῆς μουρμούριζε:

“Οἱ ἐξετάσεις πλησιάζουν. “Ο καιρὸς λείπει... Μετά, ἀργότερα, ἂν τῆς γούσταρε ἀκόμη. Στὴν πραγματικότητα λογάριάζε, μόλις ἐπετύγχανε, νὰ κάμῃ ἓνα μῆνα διακοπὲς στὴ Μεσημβρινὴ Γαλλία, καὶ κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ ἐκείνη θὰ τὸν ξεχνοῦσε.

Ἀτυχῶς μόλις πέρασε τὶς ἐξετάσεις του, ὁ Γιάννης ἀρρώστησε. Ἀρπαξε ἓνα κρυολόγημα στὸ βάθος κάποιου διαδρόμου τοῦ Ὑπουργείου καὶ μιὰ καὶ δὲν τὸ εἶχε φροντίσει ἀπ’ τὶς ἀρχές, αὐτὸ χειροτέρευσε.

Δὲν ἤξερε κανένα στὸ Παρίσι, ἔξω ἀπὸ μερικοὺς φοιτητὲς τῆς ἐπαρχίας του πού ὁ ὁ ἀπαιτητικὸς δεσμός του μ’ αὐτὴν εἶχε ἀπομακρύνει. Ἐξ ἄλλου χρειάζότανε ἐδῶ παραπάνω ἀπὸ τὴ συνειθισμένη ἀφοσίωσι κι’ ἔτσι ἀπὸ τὴν πρῶτὴ μέρα ἡ Φανὴ Λεγκράν ἐγκατεστάθηκε δίπλα στὸ κρεβάτι του, δίχως νὰ τοῦ ἀρέσῃ ἐπὶ δέκα μέρες, φροντίζοντάς τον σ’ ὅλα, δίχως φόβο οὔτε σιχαμάρα, σὰν πραγματικὴ νοσοκόμα, μὲ τρυφερά χέδια, πού κάποτε στίς ὥρες τοῦ πυρετοῦ τὸν ξαναφέρνανε πίσω σὲ μιὰ μεγάλη ἀρρώστεια, σὰ νᾶταν παιδί, καὶ τὸν κάμανε νὰ καλῇ τὴ θεία του Ντιβόννη καὶ νὰ λέῃ :

— Εὐχαριστῶ Ντιβόννη!

...σὰν ἐννοιωθε τὰ χέρια τῆς Φανῆς πάνω στὸ φλογισμένο του μέτωπο.

— Δὲν εἶναι ἡ Ντιβόννη! Εἶμαι ἐγώ. Ξαγρυπνῶ δίπλα σου.

Τὸν γλύτωσε ἀπὸ τὶς μίσθαρνες περιποιήσεις, ἀπὸ τὴ φωτιά τοῦ τζακιῦ πού σβύνονταν μὲ ἀμέλεια, ἀπὸ τὰ φα-σκόμηλα, πού κατασκευάζονταν στὸ καμαράκι τῆς θυρωροῦ. Κι’ ὁ Γιάννης δὲ μποροῦσε νὰ καταλάβῃ πὼς ἦταν δυνα-νατὸ νὰ εἶναι τόσο προκομένα, τόσο δουλευτόδικα καὶ ἐπιδέξια τὰ χέρια ἐκείνα, πού εἶχαν συνειθίσει στὴν ἀναδουλειὰ καὶ στὰ χάρδια.

Τὴ νύχτα κοιμότανε αὐτὴ δυὸ ὥρες στὸ κρεβάτι—ἓνα ντιβάνι ξενοδοχείου συνοικιακοῦ, μαλακὸ σὰ σανίδα τοῦ πάγκου στὰ κρατητήρια τῆς ἀστυνομίας.

— Μὰ καὶ μὲν μοι Φανή! Δὲν πᾶς λοιπὸν ποτὲ σπíti σου;—τῆς ἔλεγε μιὰ μέρα.—Τώρα πιά εἶμαι καλλίτερα. Πήγαινε γιὰ νὰ καθησυχάσῃ καὶ τὴ Μασώμ.

Ἐκείνη ἄρχισε νὰ γελά.

Καιρὸς τώρα πού ἡ Μασώμ εἶχε πά-ρει πόδι καὶ μαζύ της ὁλόκληρο τὸ σπíti.

Τὰ εἶχαν πουλήσει ὅλα τὰ ἐπιπλα, τὰ ροῦχα, ἀκόμη καὶ τὶς κλινοστρωμνές. Δὲν τῆς ἔμενε παρὰ τὸ φουστάνι πού φοροῦσε καὶ μερικὰ λεπτὰ ἀσπρόρουχα, πού τὰ γλύτωσε ἡ ὑπερηφάνειά της.

Τώρα, ἂν τὴν ἐδῶχανε, αὐτὴ θάμνε στοὺς πέντε δρόμους.

III

— Αὐτὴ τὴ φορὰ θαρρῶ πὼς βρῆκα. Στὴν ὁδὸ “Ἀμυτερνταμ, ἀπέναντι στὸ σταθμό... Τρία δωμάτια κι’ ἓνα μεγάλο μπαλκόνι. “Ἄν θέλεις, πηγαίνομε καὶ βλέπομε ἔπειτα ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖο σου, Εἶναι ψηλὰ βέβαια πέντε πατώματα... Νὰ θὰ μὲ σηκώσῃς ἐσύ. “Ἦταν τόσο καλά. Θυμάσαι;

Τριβότανε πάνω του, μὲ τὴν ἀνάμνησιν αὐτῇ, χαϊδεύοντανε, στριφογυρνοῦ-σε στὸ λαιμό του, ζητοῦσε τὴν παληὰ της θέσι!

Οἱ δυὸ τους, σ’ ἓνα παρακατιανὸ ξενοδοχεῖο, μὲ τὰ ἡθῆ ἐκείνα τοῦ Καρ-τιὲ Λατέν, στίς σκάλες πού σερνότανε

διαρκῶς κοπέλλες μὲ παντοῦφλες τὰ τοιχώματα ἦσαν λεπτὰ καὶ τ’ ἄκουαν ὅ-λα ἀπὸ δωμάτιο σὲ δωμάτιο, κλειστὰ ὅλη τὴν ὥρα στὴν πόρτα, καντιλιέρια ἀναμένα γιὰ νὰ βγῆς στὸ διάδρομο πα-πούτσια πεταμένα ἔξω ἀπὸ τὶς πόρτες, ἡ ζωὴ αὐτῇ γινότανε ἀνυπόφορη.

“Ὁχι γι’ αὐτὴν βέβαια. Μαζὶ μὲ τὸ Γιάννη, ἡ σκεπὴ, τὸ ὑπόγειο, ἀκόμη καὶ ἡ καταβόθρα, ὅλα αὐτὰ θὰ τῆς ἦσαν πολὺ καλὴ καθάρια.

Μὰ ἡ λεπτότητά του ἔραστοῦ ἐπα-ναστατοῦσε ἐνάντια σὲ ὁρισμένες λεπτο-μέρειες στίς ὁποῖες σὰν παλληκάρι αὐ-τὸς δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ τῆς συλλογιστῇ.

Κ’ ἔπειτα, ἐκεῖνα τὰ ἀντρώγινα μιᾶς νύχτας, τὸν στενοχωροῦσαν, ἀτί-μαξαν τὸ δικό του τοῦ προξενούσαν κά-ποια θλίψι, μὰ καὶ τὴν ἀηδία πού νοι-ώθει κανεὶς μπρὸς στὸ κλουβὶ τῶν πιθή-κων τοῦ ζωολογικοῦ κήπου.

Καὶ τὸ ἐστιατόριο ἐπίσης τὸν στε-νοχωροῦσε· τὸ γεῦμα αὐτὸ πού ἔπρεπε νὰ πᾶν νὰ τὸ βοῇ δυὸ φορὲς τὴν ἡμέρα στὴν ἄκρη τῆς λεωφόρου Σαιν - Μισέλ, σὲ μιὰ μεγάλη σάλλα παραφορτωμένη φοιτητὲς καὶ μαθητὲς τῆς Σχολῆς Κα-λῶν Τεχνῶν, ζωγράφους, ἀρχιτέκτονες, πού δίχως νὰ τὸν γνωρίζουν συνήθισαν νὰ τὸν βλέπουν τακτικά, ἐδῶ κι’ ἓνα χρόνον τώρα πού ἔτρωγε ἐκεῖ.

Κοκκίνιζε, ἀνοίγοντας τὴν πόρτα, ὅταν ὅλα τὰ βέμματα στρεφότανε πρὸς τὴ Φανὴ καὶ ἔμπαινε μὲ τὴν ἐπιθετικὴ ἐκείνη στενωχώρα πού ἔχουν ὅλοι οἱ νεαροὶ σὰν συνοδεύουν γυναῖκα.

Καὶ φοβότανε ἐπίσης μήπως συναν-τήσῃ κανένα ἀπὸ τοὺς προϊσταμένους του τοῦ Ὑπουργείου, ἢ κανένα πατριώ-τη του. Ἐπειτα ἦταν καὶ τὸ οἰκονο-μικὸ ζήτημα.

— Τί ἀκριβὰ πού εἶναι.

Ἐλεγε ἐκείνη κάθε φορὰ, παίρνον-τας μαζί της σχολιάζοντας τὸ μικρὸ λο-γαριασμὸ τοῦ γεύματος.

— “Ἄν εἰμασταν σπíti μας, θὰ σοῦ περνοῦσα ἐγὼ τὸ νοικοκυριό, τρεῖς ὁλό-κληρες μέρες, μὲ τόσα λεφτά.

— “Ἐ λοιπόν! Ποιὸς μᾶς ἐμποδίζει νὰ τὸ κάνομε.

Κι’ ἀρχισαν νὰ ψάχνουν γιὰ σπíti.

Αὐτὸ εἶναι ἡ παγίδα.

“Ὅλοι τσακώνονται, οἱ καλλίτεροι,

οἱ τιμιώτεροι, ἀπ' αὐτὸ τὸ ἐνστικτο τῆς καθαριότητος, ἀπ' αὐτὸ τὸ γούστο γιὰ ἓνα νοικοκυριό, πὺν ἔχουν ἀπὸ οἰκογενειακὴ ἀνατροφή καὶ ἀπὸ ἀγάπη πρὸς τὴ θαλπωρὴ τῆς ἐστίας.

Τὸ διαμέρισμα τῆς ὁδοῦ Ἀμστερνταμ τὸ νοικιάσανε ἀμέσως καὶ τὸ βρήκανε θαυμάσιο, παρὰ τὸ ὅτι ἡ τραπεζαρία καὶ ἡ κουζίνα ἦτανε στὴν ὀπίσθια αὐλή, μιὰ ἀγγλικὴ κουζίνα μὲ μυρουδιὲς ἀπὸ ξυνίλες καὶ καπνιές, ἐνῶ ἡ κρεβατοκάμαρα ἦτανε πάνω στὸ δρόμο τὸ βουερό, πὺν τὴν τραντάζανε ὁλόκληρο τὸ εἰκοσιτετράωρο, ὅλων τῶν εἰδῶν τὰ τροχοφόρα καὶ οἱ σφυριζιές τῶν τραίνων πὺν πηγαينوερχότανε.

Τὸ πλεονέκτημα ἦταν, πὺν εἶχαν τὸ σιδηρόδρομο στὴν πόρτα τους καὶ τὸ Σαὶν Κλού, τὴν Βίλλ--ντ'—Ἀβραί, τὸ Σαὶν Ζερμαίν, τὶς πράσινες αὐτὲς δάσεις τοῦ Σηκουάνα, σχεδὸν στὴν ταράτσα τους. Γιατὶ εἶχανε μιὰν ταράτσα φαρδεῖα καὶ κόμοδη, πὺν τῆς εἶχε ἀπομείνη ἀπὸ τὴν πολυτέλεια τῶν προηγούμενων ἐνοίκων, μιὰ τσιγκένια τέντα βαμένη, πὺν ἔσταζε καὶ πὺν παρουσίαζε κάτι τὸ θλιβερό σὰν ἔπιανε ἡ βροχὴ τὸ χειμῶνα, μὰ ὅπου θὰ ἦσαν πολὺ καλὰ τὸ καλοκαῖρι, γιὰ νὰ τρῶνε στὸν ἀνοιχτὸ αἶρα, ὅπως σὲ ἐξοχικὸ περίπτερο.

Ἀσχοληθῆκανε γιὰ τὰ ἐπιπλά.

Ὁ Γιάννης εἶχε γράψει σπῖτι του πὺς σκόπευε νὰ ἐγκατασταθῇ καὶ ἡ θεῖα Ντιβόννη, πὺν ἦταν σὰ νὰ λέμε ἡ οἰκονόμος τοῦ σπιτιοῦ, ἔστειλε τὰ ἀπαιτούμενα χρήματα. Καὶ ἡ ἐπιστολὴ τῆς ἀνάγγελε ταὐτόχρονα τὴν ἀποστολὴ μιᾶς ντουλάπας, ἐνὸς κομοῦ, μιᾶς μεγάλης πολυθρόνας, πὺν τὴν εἶχαν πάρει ἀπὸ τὴ «σάλα τοῦ αἶρα» γιὰ χάρι τοῦ Παριζιάνου!

Ἀχ! Ἄν ἡ Ντιβόννη ἤξαιρε σὲ τί εἰδους ἀναπαύσεις θὰ χρησίμευε τὸ σαλόνι τῆς καὶ τί μεσοφόρια καὶ γυναικεῖα πανταλονάκια θὰ γέμιζαν τὰ συρτάρια τοῦ κομοῦ, πὺν ἦτανε μὸδας τῆς Αὐτοκρατορίας.

Μὰ οἱ τύψεις τοῦ Γκοσὲν πάνω σ' αὐτὰ ὅλα, πνιγόντανε μέσα στὶς χίλιες δυὸ χαρὲς τοῦ νοικοκυριοῦ.

Ἦταν τόσο διασκεδαστικό, μετὰ τὸ

γραφεῖο, τὸ σούρουπο, νὰ ξεκίνοῦν βιαστικά, ὁ ἓνας στριμογμένος στυμπράτσο τοῦ ἄλλου καὶ νὰ πηγαίνουν σὲ κάποιον ἀπόμακρο σοκάκι τοῦ προαστείου, γιὰ νὰ διαλέξουν τὰ ἐπιπλά μιᾶς τραπεζαρίας!.. τὸ μπουφέ, τὸ τραπέζι καὶ ἔξη καρέκλες, ἡ κουρτίνες ἀπὸ κρετὸν μὲ λουλούδια γιὰ τὸ παρὰθυρο καὶ τὸ κρεββάτι.

Αὐτὰ τὰ δεχότανε ὅλα μὲ κλειστὰ μάτια. Μὰ ἡ Φανὴ κοίταζε καὶ γιὰ τοὺς δυὸ, δοκίμαζε τὶς καρέκλες, ἀνοιγόκλεινε τὰ πλευρὰ τοῦ τραπέζιοῦ καὶ ἔδειχνε μεγάλη πείρα στὰ παζαρέματα.

Ἦξαιρε τὰ καταστήματα, ὅπου σὲ τιμὴ ἐργοστασίου, μποροῦσε ν'ἄχη ὅλα τὰ χρειαζόμενα τῆς κουζίνας γιὰ τὸ μικρὸ νοικοκυριό, τέσσερες σιδερένιες κατσαρόλες, τὴν πέμπτη ἔμαγε γιὰ τὴ σοκολάτα τὴν πρωϊνὴ.

—Ποτέ, μπακίρι! Θέλει ὦρα γιὰ νὰ καθαρίση.

Ἐξή σερβίτσια μετάλλινα, μὲ τὸ κουτάλι τῆς σούπας, καὶ δύο ντουζίνες πιάτα ἀπὸ ἀγγλικὴ φαϊάντσα γερὴ καὶ εὐθυμῆ, ὅλα αὐτὰ, λογαριασμένα, ἀμπαλισμένα, καὶ πὺν τὰ παίρνανε καὶ φεύγανε σὰν παιχνίδια κουκλίστικα.

Γιὰ τὰ σεντόνια, τὶς πετσέτες, τὰ πανικά τῆς τουαλέττας καὶ τοῦ τραπέζιοῦ, γινώριζε τὸν ἀντιπρόσωπο ἐνὸς μεγάλου ἐργοστασίου τὸν Ρουμπάν, πὺν μποροῦσε νὰ τῆς τὰ δώση μὲ μηνιαῖες δόσεις.

Καὶ ὁλοένα ψάχνανε τὶς βιτρίνες σκαλίζοντας ὅλο γιὰ ἐκποιήσεις καὶ κατεσκευασμένα, ἀνάμεσα στὰ χίλια δυὸ ἐκεῖνα συντρίμια τῶν κοινωνικῶν ναυαγίων, πὺν τὰ παλιατζίδικα τοῦ Παρισιοῦ τὰ φέρουν στὸν ἀφρό. Ἔτσι βοήκανε στὴ λεωφόρο Κλισὺ ἓνα ὑπεροχο κρεββάτι εὐκαιρίας, σχεδὸν καινούργιο καὶ τόσο φαρδύ, πὺν θὰ μποροῦσαν νὰ πλαγιάσουν κατὰ φάρδος του τὰ ἑπτὰ κορίτσια τοῦ δράκου.

Καὶ αὐτὸς ἐπίσης, γυρνώντας ἀπὸ τὸ γραφεῖο του, ἔκμαε ἀπόπειρες γιὰ ψώνια, μὰ δὲν ἐννοιωθε ἀπὸ τέτοια, καὶ οὔτε ἤξαιρε νὰ πῇ: ὄχι, οὔτε νὰ φεύγῃ μὲ ἄδεια χέρια.

Εἶχε μπῆ μιὰ μέρα σ' ἓνα παλιατζή γιὰ ν' ἀγοράσῃ μιὰ λαδιέρα παλαιᾶς μὸδας πὺν τοῦ τὴν εἶχεν ὑποδείξῃ αὐτῇ,

καὶ ἔφερε, ἀντὶς αὐτὴν πὺν εἶχε πουληθῇ, ἓναν πολυέλαιο γιὰ σαλόνι, τέλεια ἄχρηστο, ἀφοῦ δὲν εἶχαν σαλόνι.

—Θὰ τὸν βάλουμε στὴ ταράτσα!

Ἐλεγε ἡ Φανὴ γιὰ νὰ τὸν παρηγορήσῃ.

Καὶ ἡ εὐχαρίστησις νὰ παίρνουν τὰ μέτρα, οἱ συζητήσεις γιὰ τὴ θέσι ἐνὸς ἐπίπλου, οἱ φωνές, τὰ θεότρελλα γέλια τὰ χέρια πὺν ὑψωνότανε ἀπελπιστικά πρὸς τὸ ταβάνι, ὅταν παρὰ τὶς προβλέψεις ὅλες, παρὰ τοὺς τέλειους καταλόγους γιὰ τ' ἀπαραίτητα ψώνια ἀντιλαμβανόντανε πὺς τοὺς ἔλειπε ἀκόμη κάτι.

Ἔτσι λ. χ. ἡ τσιμπίδα γιὰ τὴ ζάχαρι. Μὰ εἶναι δυνατὸν νὰ φαντασθῇ κανεὶς νοικοκυριό, δίχως τσιμπίδα τῆς ζάχαρις;

Ἐπειτα, σὰν ἀγοράστηκαν ὅλα, καὶ μπῆκαν στὴ θέσι τους, σὰν κρεμάστηκαν οἱ κουρτίνες, σὰν μπῆκε καὶ τὸ φωτὶ στὴν καινούργια λάμπα, τί ὥραῖα βραδυὰ πὺν πρωτοπέρασαν στὸ νοικοκυριό τους, μὲ τὴ λεπτομερὴ ἐπιθεώρησι τῶν τριῶν δωματίων πρὶν κοιμηθῶν, καὶ αὐτῇ, φέγγοντάς του γιὰ νὰ κλειδῶσῃ τὴν ἐξώπορτα τοῦ εἶπε:

—Γύρνα ἀκόμη μιὰ φορὰ τὸ κλειδί.

Ἀκόμη μιὰ! Κλειδῶσε καλά, γιὰ νὰ εἴμαστε ἡσυχὰ στὸ σπιτάκι μας!

Τότες ἄρχισε μιὰ νέα, ἡδονικὴ ζωὴ, Ἀφίνοντας τὴ δουλειά του, γυρνοῦσε γρήγορα, βιαστικὸς νὰ φθάσῃ, νὰ βροθῇ μὲ παντούφλες στὴν ἄκρη τοῦ τζακιοῦ τους.

Καὶ μέσα στὴ μαύρη λασπουριά τοῦ δρόμου, φανταζότανε τὴν κάμαρή τους φωτισμένη καὶ ζεστή, χαρωπὴ, μὲ τὰ παλιὰ ἐκεῖνα ἐπαρχιακὰ ἐπιπλά, πὺν ἡ Φανὴ τὰ νόμιζε προκαταβολικά ὡς χαβαλέδες καὶ πὺν στὸ τέλος φάνηκαν πολὺ ὥραῖα ἀρχαῖα πραγματάκια, πρὸ παντὸς ἡ ντουλάπα, ἓνα πραγματικὸ κόσμημα Λουδοβίκου 16ου, μὲ τὰ ζωγραφιστὰ πανῶ τῆς, πὺν ἀναπαριστάνανε γιορτὲς προβηγγιανές, τσομπάνηδες μὲ ρακέττες ἀνθοστόλιστες, χοροὺς μὲ κἀντες καὶ ταμπούρα.

Ἡ παρουσία δλησαυτῆς τῆς παλαιοντολογίας πρὸς τὰ παιδιαστικά μάτια του, τοῦ θύμιζε τὸ πατρικὸ σπῖτι καὶ καθιέρωνε τὸ καινούργιο του νοικοκυριό,

πὺν γουστάρειζε τόσο.

Μόλις χτυποῦσε αὐτὸς τὸ κουδοῦνι τῆς πόρτας, κατέφθανε ἡ Φανὴ περιποιημένη, κοκέτα, «στὸ κατάστρωμα» ὅπως ἔλεγε.

Ἡ μαύρη μάλλινη ρόμπα τῆς, ἀπλῇ, μὰ ἀντιγραφὴ ἐνὸς καλοῦ μοντέλου μὲ φαρδιά μανίκια.

Μόνῃ τῆς σὰν ἦταν φοροῦσε μιὰ μεγάλη ἄσπρη ποδιά, γιὰτὶ μαγεύει αὐτὴ ἡ ἴδια καὶ περιοριζότανε μόνον σὲ μιὰ σφουγγαρίστρα γιὰ τὶς χοντροδουλειές, πὺν κάνουν τὰ χέρια νὰ σκάνουνε ἢ πὺν τὰ παραμορφώνουνε.

Ἦταν μάλιστα καὶ πολύξερη. Γινώριζε διάφορες ρετσέτες, φαγητὰ τῆς Βορεινῆς ἢ τῆς Μεσημβρινῆς Γαλλίας, πολυποίκιλα ὅπως καὶ τὸ ρεπερτόριο τῶν τραγουδιῶν τῆς. Σὰν τέλειωνε τὸ μαγεύμα τῆς, κρεμοῦσε τὴν ἄσπρη ποδιά πίσω ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς κουζίνας, πὺν τὴν ἔκλεινε καὶ τραγουδοῦσε μὲ τὴ φωνὴ κονιτράλτας πὺν εἶχε, πονεμένα καὶ παθιάρικα.

Κάτω στὸ δρόμο χαλοῦσε ὁ κόσμος.

Ἡ ψυχρὴ βροχὴ χοροπηδοῦσε στὸν τσίγκο τῆς ταράτσας. Καὶ ὁ Γκοσὲν μὲ τὰ πόδια πρὸς τὸ τζάκι, ξαπλωμένος στὴν πολυθρόνα του, κοίταζε ἀπέναντι τὴ τζαμαρία τοῦ σταθμοῦ καὶ τοὺς ὑπαλλήλους σκυμένους στὰ γραφεῖα τους, κάτω ἀπὸ τὸ λευκὸ φῶς τοῦ γκαζιοῦ.

Ἦταν καλὰ καὶ χαιρότανε τὸ χουζοῦρι του.

Ἐρωτευμένος;

Ὁχι! Μὰ εὐτυχιμένος γιὰ τὸν ἔρωτα πὺν τοῦ εἰδειχναν, γι' αὐτὴν τὴν τρυφερότητα πὺν ἦταν πάντα ἡ ἴδια. Μὰ πὺς μπόρεσε νὰ στερηθῇ γιὰ τόσον καιρό, αὐτὴν τὴν εὐτυχία, μόνον καὶ μόνον ἀπὸ φόβο—κοροῖδευε τότε τὸν ἑαυτὸ του—μήπως τὸν μπλέξουν;

Τάχα ἡ ζωὴ του, δὲν ἦταν τότε πιὸ καθαρὴ παρὰ ὅταν πηγαινε στὶς διάφορες κοκότες, αὐτοκινδυνεύοντας τὴν ὑγεία του;

Κανένας κίνδυνος γι' ἀργότερα.

Σὲ τρία χρόνια, σὰ θάφευγε, ἡ διακοπὴ τῶν σχέσεων θὰ γινότανε αὐτομάτως καὶ δίχως κλονισμούς.

Ἡ Φανὴ, ἦταν προειδοποιημένη. Μιλοῦσαν μαζί γι' αὐτὸ, ὅπως μιλοῦν δυὸ ἄνθρωποι γιὰ τὸ θάνατο, γιὰ κάτι τὸ

μοιραίο απόμακρο ακόμη αλλά αναπό-
τρεπτο.

Δέν ξμενε, παρὰ ἡ μεγάλη θλίψη πού
θὰ εἶχαν οἱ δικοὶ του, σὰ θὰ μάθαιναν
πὼς δέν ζῇ μόνος, καὶ πρὸ παντός ἡ ὁρ-
γὴ τοῦ πατέρα του πού ἦταν τόσο ἀκαμ-
πτος καὶ πού ἀφαρπαζότανε τόσο γρή-
γορα.

Μὰ πὼς λοιπὸν θὰ μποροῦσαν νὰ
μάθουν;

Ὁ Γιάννης δέν ἔβλεπε κανένα στὸ
Παρίσι. Ὁ πατέρας του, ὁ «πρόξενος»
ὅπως τὸν λέγανε, ἦταν ἀπασχολημένος
ὁλόκληρη τὴ χρονιά μὲ τὸ κτῆμα τους
πού ἦταν σημαντικώτατο καὶ μὲ τοὺς συ-
νεχεῖς ἀγῶνες γιὰ τὴν εὐδοκίμη τοῦ
ἀμπελῶνα τους. Ἡ μητέρα, σακάτισσα,
μὴ μπορώντας νὰ κἀνὲ βῆμα δίχως νὰ
τὴν βοηθήσουν, ἄφησε στὴν Ντιβόννη,
ὅλη τὴ φροντίδα τοῦ σπιτιοῦ καὶ τῶν δυὸ
δίδυμων ἀδελφῶν του, τῆς Μάρθας καὶ
Μαρίας, ποὺ ἡ ἀνέπαντεχη διπλῇ γέννη-
σί τους εἶχε καταστρέψει ἀνέκλητα τὴν
ὕγεια τῆς μητέρας.

Ὅσο γιὰ τὸ θεῖο Σεξαίρ τὸν ἄντρα
τῆς Ντιβόννης, αὐτὸ ἦταν τὸ μεγάλο παιδί
πού δέν τὸ ἄφηναν ποτὲ νὰ ταξειδέψῃ
μόνο.

Καὶ ἡ Φανὴ τώρα, γινώριζε ὅλη τὴν
αἰκογένεια. Ὅταν αὐτὸς ἔπαιρνε κανένα
γράμμα ἀπὸ τοὺς δικούς του, τὸ διάβαζε
μαζί του καὶ συγκινεῖτο ὅπως κι' αὐ-
τός.

Γιὰ τὴ δική της τὴ ζωὴ, δέν ἤξαιρε
τίποτα, κι' οὔτε ζητοῦσε νὰ μάθῃ.

Εἶχε τὸν ὥραϊο ἐγωῖσμό της νεότητος,
δὲ ζήλευε καὶ δέν ἀνησυχιοῦσε.

Γεμάτος ἀπὸ τὴ δική του τὴ ζωὴ, τὴν
ἄφηνε νὰ ξεχειλίσῃ, συλλογιότανε ὑψη-
λοφώνως ξάνοιγε τὸν ἐαυτό του ἐνῶ ἡ
ἄλλη ἔμενε σιωπηλή.

Ἔτσι φεύγανε οἱ μέρες καὶ οἱ ἑβδο-
μάδες, μ' ἓνα εὐτυχισμένο χουζοῦρι τα-
ραγμένο μὴ μόνον στιγμῇ, ἀπὸ ἓνα περι-
στατικό πού τοὺς συγκίνησε καὶ τοῖς δυὸ
κατὰ πολὺ διαφορετικὸ τρόπο τὸν καθέ-
να τους.

Ἐκείνη νόμιζε, πὼς εἶχε μείνει ἔγ-
γνος, καὶ τοῦ τὸ εἶπε μὲ τέτοια χαρὰ πού
δέν μπόρεσε νὰ μὴ τὴν συμμερισθῇ αὐ-
τός.

Κατὰ βάθος, φοβότανε.

Ἐνα παιδί στὴν ἡλικία του; Τί νὰ

τόκανε; Θάπρεπε νὰ τὸ ἀναγνωρίσῃ; Καὶ
ὁ δεσμός πιά ὕστερα μ' αὐτὴν τὴ γυ-
ναῖκα, τί περιπλοκές, γιὰ τὸ μέλλον;

Ξαφνικά, ἡ ἀλυσίδα τοῦ φάνηκε
βαρειά, ψυχρὴ, καὶ ἀσπαστὴ. Τὴ νύχτα
δέν κοιμότανε ὅπως δέν κοιμότανε καὶ
κείνη. Καὶ πλάι πλάι, στὸ μεγάλο τους
κρεβάτι ὄνειρευότανε μὲ μάτια ὀρθάνοι-
χτα, χιλιάδες λεῦγες, ἀλλάργα, ὁ ἓνας ἀπὸ
τὸν ἄλλο τους.

Εὐτυχῶς, ὁ ψευτοκίνδυνος αὐτὸς δέν
ἐπανελήφθη καὶ ξανάρχισαν τὸ ζωὴ τους
τὴ χουζουρεμένη καὶ τὴν ὑπέροχα ξεμο-
ναχισμένη.

Ἐπειτα σὰν τέλειωσε ὁ χειμώνας,
σὰν ξανάρθε ἐπιτέλους ὁ πραγματικὸς
ἥλιος, τὸ σπιτάκι τους γέμιζε παλι χαρὰ
μεγαλωμένο τώρα μὲ τὴν ταράτσα καὶ μὲ
τὴν τέντα της.

Τὸ βράδυ τρώγανε στὸ ὑπαιθρο κά-
τω ἀπὸ τὸν οὐρανὸ τους τὸν πρασινοβα-
μένο.

Ὁ δρόμος τοὺς ἔστειλε τις ζεστὲς
πνοές του, καὶ ὅλο τὸ θόρυβο ἀπὸ τὰ
γειτονικά σπιτία. Μὰ ἀπολαμβάνανε τὸ
παραμικρὸ φύσημα τοῦ ἀέρα καὶ ξεχνιό-
τανε ὥρες ὁλόκληρες, μὲ μπερδεμένα
γόνατα, μὴ βλέποντας πιά τίποτα τρι-
γύρω τους.

Ὁ Γιάννης θυμότανε τέτοιες νύχτες
στὶς ὄχθες τοῦ Ροδανού, ὄνειρευότανε
μακρὰ προξενικὲς θέσεις σὲ πολὺ θεο-
μὲς χώρες, καταστρώματα πλοίων πού
φεύγανε, ὅπου ὁ θαλασσινὸς ἀέρας, θὰ
εἶχε τὴν ἴδια ἐκείνη πνοὴ τῆς ταράτσας
τους.

Καὶ ὅταν ἓνα ἄόρατο φιλή, μουρμού-
ριζε πάνω στὰ χεῖλῃ του:

— Μ' ἀγαπᾷς;

Σὺ νὰ γυρνοῦσε πάντα ἀπὸ πολὺ μα-
κριὰ γιὰ νὰ πῇ:

— ὦ! ναί! Σ' ἀγαπῶ!

Νὰ τί εἶναι νὰ τοὺς παίρνῃ κανεὶς
τόσο νέους. Ἐχουν πάρα πολλὰ πράματα
στὸ μυαλό τους.

Στὸ ἴδιο μπαλκόνι, χωρισμένο ἀπὸ
τὸ δικό τους διμήρισμα, μὲ ἓνα καγκέ-
λωμα ὅπου μπλεκόντανε λουλούδια μὴς
δράνας, περνοῦσε τις βραδυὲς ἓνα ἄλλο
ζευγάρι. Ὁ κύριος καὶ ἡ κυρία Χεττεμόν,
ἄνθρωποι παντρεμένοι πολὺ χοντροὶ κι'
οἱ δυὸ τους, καὶ πού τὰ φιλιά τους ἔσκα-
γαν σὰν χαστούκια.

Θαυμάσια ταιριαστοί, μὲ ἀναλογία
στὴν ἡλικία, μὲ τὰ ἴδια γούστα, μὲ τὰ
ἴδια χοντροὰ καμώματα, ἦταν συγκινητι-
κὸ ν' ἀκούῃ κανεὶς αὐτοὺς τοὺς δυὸ ἐρω-
τευμένους στὸ τέλος τῆς νεότητος τους, ν'
ἀκοῦμποῦν στὰ κάγκελα τῆς ταράτσας
καὶ νὰ τραγουδοῦν παλιὲς αἰσθηματικὲς
ρομάντσες:

«Μὰ τὸν ἀκούω ν' ἀναστενάζῃ στὴ
σκιά. Εἶναι ὥραϊο ὄνειρο. Ἀχ! ἄφησε
νὰ μὲ πάρῃ ὕπνος».

Ἀρσεναν στὴ Φανή. Ἐπιθυμοῦσε νὰ
τοὺς γνωρίσῃ. Καὶ ἀνταλλάσανε πάνω
ἀπὸ τὸ μαυρισμένο καγκέλωμα, χαμόγε-
λα γυναικῶν εὐτυχισμένων καὶ ἐρωτευ-
μένων.

Μὰ οἱ ἄντρες, ὅπως συμβαίνει πάντα
ἦσαν πρὸ ἀκαμπτοι καὶ δέν μιλιότανε τὰ
δυὸ ζευγάρια.

Ὁ Γιάννης ἐπέστρεψε ἀπὸ τὸ Καί-
νι Ὀρσαί, ὅταν στὴ γωνιά τῆς Βασιλι-
κῆς ὁδοῦ, ἄκουσε πού τὸν φώναζαν. Ἐ-
κανε μιὰ θαυμασία μέρα, ἓνα ζεστὸ φῶς
ὅπου τὸ Παρίσι ὁλόκληρο ἀνθοβολοῦσε
ἔτσι ὅπως φαίνότανε ἀπ' ἐκείνη τὴ γω-
νιά τοῦ δρόμου, πού στὸ λόγεσμα, τὴν
ὥρα τοῦ περιπάτου στὸ δάσος, δέν τὸ
παραβγαίνει τίποτα τὸν κόσμον ὁλόκληρο.

— Γιὰ καθίστε ἐδῶ, ὥραία μου νειά-
τα, καὶ πέστε κάτι!... Μοῦ διασκεδάζει
τὰ μάτια μὲ τὸ νὰ σᾶς βλέπω.

Δυὸ μεγάλα μπράτσα τὸν εἶχαν ἀδρά-
ξει. Κάποιος πού καθότανε ἀπὸ τὴν τέν-
τα ἐνὸς καφενείου, πού οἱ καρέκλες του,
σὲ τρεῖς σειρὲς εἶχαν κατακλίσῃ τὸ πε-
ζοδρόμιο. Ἐκεῖνος δέν ἔφερε ἀντίστασι
κολακευμένος πού ἄκουε γύρω του τὸν
κόσμον ἐκεῖνο τοὺς ἐπαρχιώτες καὶ τοὺς
ξένους μὲ τις ριγὲς ζακέττες καὶ τὰ σκλη-
ρὰ καπέλλα, νὰ μουρμουρίζουν περὶ ἐργοὶ
τὸ ὄνομα τοῦ Καουντάλ.

Ὁ γλύπτης, καθισμένος σ' ἓνα τρα-
πέζι μπρὸς σ' ἓνα ποτήρι ἀφέντι πού ταί-
ριαζε στὸ στρατιωτικὸ του παρὰ στήμα καὶ
τὴ ροζέττα τοῦ ἀξιωματικοῦ τῆς λεγεῶ-
νος τῆς τιμῆς, εἶχε κοντά του τὸν ἀρχι-
τέκτονα Ντεσελέτ, πού κατέφθασε τὴν
παραμονή, ἡλιοκαμένος καὶ κίτρινος καὶ
πού ἀνάπνεε ἀχόρταγα τὸ Παρίσι.

Μόλις καθίσεν ὁ νέος, ὁ Καουντάλ
τὸν ἔδειξε μὲ θυμὸ:

— Δέν εἶναι ὥραϊο αὐτὸ τὸ ζῶν;...
Καὶ νὰ πῇς πὼς εἶχα κάποτε κι' ἐγὼ αὐ-

τὴν τὴν ἡλικία, κι' εἶχα καὶ κατσαρὰ
μαλλιά, ὅπως αὐτά... ὦ! τὰ νειάτα! τὰ
νειάτα!...

— Μὰ πάντα λοιπόν;

Ἔκαμε ὁ Ντεσελέτ, χαιρετώντας μ'
ἓνα χαμόγελο, τὴν ἔξαρσι τοῦ φίλου του.

— Ἀγαπητέ μου, μὴ γελάτε! Πᾶν
ὅ,τι ἔχω, ὅ,τι εἶμαι, παράσημα, σταυροὶ
Ἀκαδημία. Θὰ τᾶδινά ὅλα γι' αὐτὰ τὰ
μαλλιά, γι' αὐτὸ τὸ ἡλικίαμα.

Ἐπειτα ἀποτεινόμενος στὸ Γκοσέν
μὲ τὸ ἀπότομο ὕφος του.

— Καὶ ἡ Σαπφώ; Τί τὴν κἀνατε; Δέν
τὴν βλέπουμε πιά...

Ὁ Γιάννης γούλωσε τὰ μάτια του,
δίχως νὰ καταλαβαίνει.

— Δέν εἰσθε πιά μαζί;

Καὶ βλέποντας τὴν ἀπορία τοῦ νέου,
ὁ Καουντάλ, πρόσθεσε μὲ ἀνυπόμονο
ὕφος.

— Ἡ Σαπφώ, καλέ! Ἡ Φανὴ Δε-
γκράν. Στὴ Βιλλ - ντ' Ἀβράν!

— ὦ! Τελείωσε! Πάει καιρὸς τώρα!

Πὼς τοῦ ἦλθε αὐτὸ τὸ ψέμμα; Ἀπὸ
ἓνα εἶδος ντροπῇ, στενοχώρια, ἐξαιτίας
πού δίνανε στὴ μαϊτρέσσα του, αὐτὸ τὸ
ὄνομα, Σαπφώ.

Ἡ στενοχώρια νὰ μιλήσῃ γι' αὐτὴν
μ' ἄλλους ἄντρες, ἴσως ἀκόμη καὶ ἡ ἐ-
πιθυμία νὰ μάθῃ πράγματα, πού δὲ θὰ
τοῦ λέγανε δίχως αὐτό.

— Τί! Ἡ Σαπφώ; Κολάζι ἀκόμη;
Ρώτησε ἀφηρημένος ὁ Ντεσελέτ, παρα-
δομένος στὸ μεθύσι πού τοῦ προκαλοῦσε
ἡ θεὰ τῶν σκαλιῶν τῆς Μαντιλέν, ἡ ἀ-
γορὰ τῶν λουλουδιῶν, τὸ ἀτέλειωτο πᾶ-
νε κι' ἔλα τῶν βουλεβάρτων ἀνάμεσα σὲ
δυὸ στίχους λουλούδια.

— Δέν θυμᾶστε λοιπόν, πέρσιν, σ'
ἐσᾶς! Ἦταν ὑπέροχη μέσα στὸ μανδύα
τῆς Φελλάχας. Καὶ τὸ πρῶτ' αὐτοῦ φθινο-
πώρου ὅπου τὴν βοήκα νὰ τρώῃ μὲ τὸ
ὥραϊο αὐτὸ παληκάρι στοῦ Λαγκλουά.
Θὰ τὴν παίρνατε γιὰ νιόνυφη.

— Πόσο χρονῶ λοιπὸν εἶναι, ἀπὸ τό-
τες πού τὴν ξαίρουμε;

Ὁ Καουντάλ, ἀνασήκωσε τὸ κεφάλι
γιὰ νὰ λογαριάσῃ.

— Ἐχουμε καὶ λέμε, δεκαεφτά хро-
νῶ στὰ 53, ὅταν τὴν εἶχα ὡς μοντέλο.
Εἴμαστε στὰ 72. Μετρήστε.

Ξαφνικά τὰ μάτια του ἔβγαλαν φλό-
γες.

—“Α! Ἄν τὴν βλέπατε, ἔδω καὶ εἴκοσι χρόνια. Ψιλή, λεπτή, μὲ τοξοειδῆ χεῖλη, μὲ γερὸ μέτωπο. Μπράτσα, ὡμοί, ἀκόμη λίγο ἀδύνατη, μὰ πῆγαιναν θαυμάσια γιὰ μιὰ Σαπφὼ φλογισμένη! Καὶ ὡς γυναῖκα! Ὡς ἐρωμένη. Τί ἡδονὴ μέσα σ’ ἐκείνη τῇ σάρκα. Τί ἔβγαине ἀπὸ κείνη τὴν τσακμακόπετρα, ἀπὸ ἐκείνα τὰ πληκτὰ ὅπου δὲν ἔλειπε οὔτε μιὰ νότα. Ὅλη ἡ Ἀύρα, ὅπως ἔλεγε ὁ Λά Γκουρνερὶ.

Ὁ Γιάννης, κατάλωμος, ρώτησε.

—Μήπως ἦταν κι’ αὐτὸς ἐραστὴς της;

—Ὁ Λά Κουρνερὶ; Φυσικά! Ἀρχετὰ ὑπέφερα ἀπὸ αὐτό. Τέσσερα χρόνια ποὺ ζούσαμε μαζί, σὰν ἀντρώγυνο, ποὺ τὴν χαϊδολογοῦσα, ποὺ εἶχα ἐξαντληθεῖ γιὰ νὰ ἀνταποκρίνουμε σ’ ὅλα της τὰ καπρίτσια. Μουσικοδιδάσκαλοι, πιάνο, ἱππασία. Τάχα ξαίρω κι’ ἐγώ;

Καὶ ὅταν τὴν γυάλισα, τὴ δούλεψα, τὴν ἔφτιασα ἀπὸ φῖνο μάρμαρο, παίρνοντάς τὴν μέσα ἀπὸ τὸ βορβόρο, ὅπου τὴ μάζεψα μιὰ νύχτα μπρὸς στο μπάλο Ρεγκας, αὐτὸς ὁ σχολαστικὸς στιχοπλόκος ἦρθε καὶ μοῦ τὴν πῆρε ἀπὸ τὸ σπῆτι μου, ἀπὸ τὸ φιλικὸ τράπεζι ὅπου καθότανε κάθε Κυριακή.

Ἀνάσανε βαθειά, σὰν γιὰ νὰ διώξῃ αὐτὴν τὴν παλιὰ πικρὰ τοῦ ἔρωτα, ποὺ δονοῦσε ἀκόμα τὴ φωνή του. Κι’ ἔπειτα ξαναεἶπε πῶς ἤρεμος:

— Ἐξ ἄλλου ἡ παληανθρωπιά του δὲν τοῦ βγήκε σὲ καλὸ... Τὰ τρία χρόνια ποὺ κάμαν μαζί νοικοκυριό, ἦταν πραγματικὴ κόλασις.

Αὐτὸς ὁ ποιητὴς μὲ τὸ χαδιάρικο ὄψος ἦταν τσιγκούνης, μοχθηρὸς, μανιακὸς. Μαλλιοτραβι τανε. Ἐπρεπε νὰ τὸ βλέπατε αὐτό! Ὅταν πῆγαινε κανεὶς σπῆτι τους, βρῖσκανε ἐκείνην μ’ ἓνι ἐπίδεσμο στὸ μάτι κι’ αὐτὸν μὲ τσαγκρονισμένα μούτρα. Μὰ το ὥραϊο ἦταν ὅταν αὐτὸς θέλησε νὰ τὴν ἀφίση! Τοῦ γραπώθηκε σὰν κολιτσίδα, τὸν παρακολουθοῦσε, ἔκαμε διάρρηξι στὴν πόρτα του, τὸν περιμένε ξαπλωμένη στὸ κατώφλι του.

Μιὰ νύχτα, μεσοχειμώνα, περιμένε πέντε ὁλόκληρες ὥρες ὡς ποὺ νὰ φύγῃ ἡ παρέα του... Αἶσχος! Ὅμως ὁ ἐλεγεῖακὸς ποιητὴς ἦταν ἀνένδοτος, ὡς τὴν ἡμέρα ποὺ γιὰ νὰ τὴν ξεφορτωθῇ τὴν πῆ-

γε στὴν ἀστυνομία. Ἀ! ὦραϊος κύριος!.. Καὶ ὡς ἐπίλογος, ὡς εὐχαριστῶ σ’ αὐτὸ τὸ ὥραϊο κορίτσι, ποὺ εἶχε δώσει ὅ,τι καλύτερο εἶχε ἀπὸ τὰ νειῶτα του, ἀπὸ τὴν ἔξυπνάδα του κι’ ἀπὸ τὴ σάρκα του, τῆς ἄδειασε στὸ κεφάλι ἓνα τόμο μισαρὰ ποιήματα, σαλιάρικα, ἐπικλίσεις καὶ κλάματα, τοῦ «Βιβλίου Ἐρωτος» ποὺ εἶναι καὶ τὸ πιὸ καλὸ βιβλίον του.

Ἀκίνητος, μὲ ξυλιασμένη ράχι, ὁ Γκοσὲν ἄκουε, τραβώντας μὲ μικροῦταικες γουλιές, ἀπὸ τὸ καλάμι, τὸ παγωμένο πιότὸ ποῦ τοῦ εἶχαν προσφέρει. Θὰ ἦταν φυσικὰ κάποιο δηλητήριο, ποὺ τοῦ εἶχαν προσφέρει καὶ ποὺ τὸν πάγωνε ὁλόκληρο, ἀπὸ καρδιά μέχρι σπλάχνα. Τουρτούριζε, μ’ ὅλο ποὺ ἡ στιγμὴ ἦταν ὑπέροχη.

Τώρα μιλοῦσε κι’ ὁ Ντεσελέτ. Αὐτὸς ἔχυσε τὸ φαρκάκι.

—Τί φρικαλέο πρᾶμα αὐτοὶ οἱ χωρισμοί...

Καὶ ἡ φωνὴ του ἡ ἡσυχὴ καὶ ἡ σαρκαστικὴ, ἔπαιρνε τώρα μιὰν ἔκφρασι γλύκας καὶ ἀνείπωτου οἴκτου...

—Ζοῦνε, ὁλόκληρα χρόνια μαζί, κοιμοῦνται ὁ ἓνας πᾶνω στὸν ἄλλο, ἐνώνουν τὰ ὄνειρά τους, τὸν ἴδρω τους... Λένε τὴ σκέψι τους, δίνονται πραγματικὰ ὁ ἓνας στὸν ἄλλο τους, ἀποκοῦν κοινὲς συνήθειες, κοινὴ ζωὴ, ἀκόμη καὶ κοινὰ χαρακτηριστικά. Δένονται ἓνις μὲ τὸν ἄλλο τους, ἀπ’ τὸ κεφάλι ὡς τὰ πόδια... Ἐπειτα ἀφανικά, χωρίζονται, ξεριζώνει ἓνας ἀπ’ τὸν ἄλλο τους. Πῶς τὰ καταφέρνουν; Πῶς ἔχουν τὸ κουράγιο! Ἐγὼ ποτὲ δὲ θὰ μπορούσα τέτοιο πρᾶγμα. Ναί! ἔστω καὶ ἀπατημένος, λερωμένος, καὶ νὰ μὲ περιγελά κι’ ὁ κόσμος, φτάνει νὰ μοῦ ἔλεγε ἡ γυναῖκα. — «Μεῖνε!..» Ἐγὼ δὲ θὰ μπορούσα νὰ φύγω... Καὶ νὰ γιατί, ὅταν παίρνω μιὰ δὲν τὴν κρατῶ ποτέ, παρὰ μονάχα μὰ νύχτα... Ὅχι ἐπαύριο! Ὅπως ἔλεγε ἡ παλαιὰ Γαλλία... Ἡ τότε, ὁ γάμος! Αὐτὸ εἶναι ὀριστικό, εἶναι πολὺ πιὸ παστικὸ!..

—Ὅχι ἐπαύριον!.. Ὅχι ἐπαύριον!.. Μιλᾶτε εὐκολὰ ἐσεῖς!.. Ὑπάρχουν γυναῖκες ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ τις κρατήσῃ κανεὶς μόνο μιὰ νύχτα... Αὐτὴ παραδείγματος χάριν!..

—Δὲν τῆς ἔδωσα οὔτε λεπτὸ παρα-

πάνω γιὰ χάρι.

Εἶπε ὁ Ντεσελέτ, μ’ ἓνα ἤρεμο χαμόγελο ποὺ φάνηκε φρικαλέο στὸ νέο.

—Αὐτὸ θὰ πῇ, πῶς δὲν εἴσασταν τοῦ γούστου της. Γιατὶ ἄλλοιως. Εἶναι κοπέλλα, ποὺ ὅταν ἀγαπᾷ, κολλάει. Ἐχει τὴ μανία τοῦ νοικοκυριοῦ. Ἐξ ἄλλου, δὲν ἔχει τύχη μὲ τίς ἐγκαταστάσεις της. Νοικοκυρεύεται μὲ τὸν Ντεξουά, τὸν μυθιστοριογράφου, τῆς πεθαίνει! Περνᾷ στὸν Ἐξανό, τῆς... παντρεύεται! Ἐπειτα ἦρθε ὁ ὦραϊος Φλαμμάν, ὁ χαλκογράφος, πρώην μοντέλλο, —γιατὶ αὐτὴ εἶχε πάντα ἀδυναμία πρὸς τὸ ταλέντο ἢ τὴν ὁμορφιά. Καὶ ξαίρετε καὶ τὴν τρομερὴ της περιπέτεια.

—Ποιὰν περιπέτεια;

Ρώτησε ὁ Γκοσὲν, μὲ πνιγμένη φωνή. Καὶ ἄρχισε νὰ ρουφᾷ μὲ τὸ καλάμι του, ἀκούοντας τὸ ἐρωτικὸ δρᾶμα, ποὺ συγκλόνισε ὁλόκληρο τὸ Παρίσι, πρὶν μερικὰ χρόνια.

Ὁ χαλκογράφος ἦταν φτωχὸς, τρελὸς γιὰ τὴ γυναῖκα αὐτή. Κι’ ἀπὸ φόβο μὴ τὸν ἐγκαταλείψῃ, γιὰ νὰ ἀνταποκρίνεται στὰ λούσα της, ἔφτιασε κίβδηλα χαρτονομίσματα.

Τὸν ἀνακαλύψανε σχεδὸν ἀμέσως, τὸν φυλακίσανε μαζί μὲ τὴν μαιτρέσσα του. Καταδικάσθηκε σὲ δέκα χρόνια ἐργασίας. Ἐκείνη, ἔξη μῆνες ποσοφυλάκισι στὸ Σαῖν-Λαζάρ, γιατί ἀποδείχτηκε ἡ ἀθώοτητά της.

Καὶ ὁ Καουντάλ, θύμιζε στὸν Ντεσελέτ, ποὺ εἶχε παρακολουθήσει τὴ δίκη, τί ὥραϊα ἦταν τότε αὐτὴ μὲ τὴ σκούφια τῶν φυλακῶν, καὶ ἀγέρωχη, ὄχι φοβισμένη, πιστὴ στὸν ἄντρα της μέχρι τέλους... Καὶ ἡ ἀπόκρισί της, στὸ γέριχο ραπᾶνι ἐκεῖνο, τὸν πρόεδρο, καὶ τὸ φιλὶ ποὺ ἔστειλε στὸ Φλαμμάν, πᾶνω ἀπὸ τὰ τρικαντὰ τῶν χωροφυλάκων φωνάζοντάς του μὲ φωνὴ ποὺ θὰ συγκινοῦσε καὶ τίς πέτρες:

—Μὴ στενοχωριέσαι φίλε μου!.. Οἱ καλὲς μέρες θὰ ξαναρθοῦν... Θὰ ξαναγαπηθοῦμε καὶ πάλι!..

Ὡς τόσο, αὐτὸ τὴν εἶχε κάμει ν’ ἀηδιάσῃ κάπως τὰ νοικοκυριά, ἡ καὶ μὲ νοῦλα.

Ἀπὸ τότε, λανσαρισμένη στὸ κομψὸ κόσμος, ἔπαιρνε ἐραστὰς μὲ τὸ μῆνα, μὲ τὴ βδομάδα, μὲ τὴ νυχτιά, καὶ ποτὲ μὰ-

λιστα καλλιτέχνες!.. Ὡ! τοὺς καλλιτέχνες, τοὺς φοβᾶται... Ἡμουν αὐτὸς ὁ μόνος θαρρὼ ποὺ εἶχε ἐξακολουθήσει νὰ μὲ βλέπῃ... Ἀπὸ καιροῦ σὲ καιρὸ ἐρχόταν καὶ κάχιζε τὸ τσιγαράκι της στὸ ἀτελιέ μου.

Ἐπειτα πέρασαν μῆνες, δίχως ν’ ἀκούσω νὰ μιλοῦν γι’ αὐτήν, ὡς τὴν ἡμέρα ποὺ τὴν ξαναβρῆκα νὰ γευματίζῃ μ’ αὐτὸ τὸ ποῖο παιδί καὶ νὰ τοῦ τρώῃ ρόγες σταφύλια ἀπὸ τὸ στόμα.

Εἶπα τότες κ’ ἐγώ: Νὰ ἡ Σαπφὼ μου, ξαναερωτοχτυπημένη.

Ὁ Γιάννης δὲν μπορούσε πιά ν’ ἀκούσῃ περισσότερα. Τοῦ φάνηκε πῶς πέθανε, ἀπ’ ὅλο αὐτὸ τὸ δηλητήριο. Ἐπειτα ἀπὸ τὸ κρῖο ποὺ εἶχε νοιώσει λίγο πιὸ πρὶν, τώρα μιὰ καήλα τοῦ στράγγαλιζε τὸ στήθος, ἀνέβαινε στὸ κεφάλι του ποὺ βοῦίξε κ’ ἦταν ἔτοιμο νὰ κρεπάρῃ. Διάσχισε τὸ βουλευσάτο. Τρικλίζοντας ἀνάμεσα στὶς ρόδες τῶν ἀμαξιτῶν. Οἱ ἀμαξάδες ξεφώνιζαν. Μὲ ποιὸν τὰ εἶχαν αὐτοὶ οἱ βλάκες;

Παιρνοντας ἀπὸ τὴν ἀγορὰ τῆς Μαντελν, ταράχθηκε ἀπὸ μιὰ μυρουδιά ἡλιοτροπίου. Τὸ ἀγαπημένο ἄρωμα τῆς ἐρωμένης του. Βίωσε τὸ περπάτημά του γιὰ νὰ τ’ ἀποφύγῃ καὶ φουρλισμένος, ἔτσι ὅπως τοῦ ἐσχιζότανε ἡ καρδιά, συλλογίστηκε ὑψηλοφώνως.

— Ἡ ἐρωμένη μου... Ναί! Μιὰ ὥραϊα βοῦμα. Σαπφὼ! Σαπφὼ! Καὶ νὰ σκέφτεται κανεὶς πῶς ἔζησα ἓνα ὁλόκληρο χρόνον μ’ αὐτὸ τὸ ποῖο.

Ξανάλεγε ἀκόμα μὲ λύσσα καὶ θυμότανε τώρα ποὺ εἶχε δεῖ στὰ περιοδικὰ ἀνάμεσα σ’ ἄλλα ἐπώνυμα πρόστυχαν γυναικῶν, μέσα στὸ γελοῖο κατάλογο τοῦ ποδογύσου, τὰ ὀνόματα: Σαπφὼ, Κορᾶ, Καρό, Φρύνη, Ἰωάννα ντε Πουατιέ, Δὲ Φώκ.

Καὶ μὲ τὰ πέντε γράμματα τοῦ ἀπαίσιου ὀνόματός της, ὁλόκληρη ἡ ζωὴ τῆς γυναῖκας αὐτῆς, ξαναζωντάνευε στὰ μάτια του, σὰν ξέσπασμα καταβόθρας.

Τὸ Ἀτελιέ τοῦ Καουντάλ, οἱ κανγὰδες τοῦ Λά Γκουρνερὶ, τὸ καρτέρι μπρὸς στὰ χαμόσπιτα ἢ τὰ πλαγιάσματα της στὴ ψάθα τῆς ἐξώπορτας τοῦ ποιητῆ. Ἐπειτα ὁ ὦραϊος χαλκογράφος, τὰ κίβδηλα, τὸ κακοεργασμένο, ἡ σκούφια τῆς φυλακῆς ποὺ τῆς πῆγαινε τόσο ὥραϊα καὶ τὸ φιλὶ ποὺ ἔρριξε στὸ κιβδηλοποῖο.

—Μὴ στενοχωριέσαι φίλε μου! Φίλε μου! Τὸ ἴδιο ὄνομα ποὺ τοῦ ἔδινε, τὸ ἴδιο χᾶδι. Τὶ ντροπή! "Α! Θὰ σοῦ τις σάρωνε τώρα, μιὰ χαρὰ αὐτὲς τίς βρωμιές.

Καὶ πάντα αὐτὸ τὸ ἄρωμα τοῦ ἡλιοτροπίου τὸν παρακολουθοῦσε, στὸ ἴδιο μενεξεδένιο ἐκεῖνο σουρούπου.

Ξαφνικά, ἀντελήφθηκε, ὅτι πηγαινοερχότανε ἀκόμη στὴν ἀγορὰ σὰν σὲ κατὰστρομα καραβιοῦ.

Ξανάρχισε τὴ τροχάλα του, ἔφθασε μὲ μιὰς στὴν ὁδὸ "Αμστερνταμ, ἀποφασισμένος ὅλως διόλου, νὰ διώξῃ αὐτὴν τὴ γυναῖκα ἀπὸ τὸ σπίτι του, νὰ τὴν πετάξῃ στὶς σκάλες δίχως ἐξηγήσεις, φτίνοντας τὴς στὴ ράχη τὴν βρυσιὰ τοῦ ὀνόματος τὴς.

Στὴν πόρτα, κοντοστάθηκε, σκέφθηκε, σκέφθηκε, ἔκαμε ἀκόμη μερικὰ βήματα.

Αὐτὴ θὰ φώναζε, θ' ἄκλαιε, θὰ σκορπούσε σὲ ὀλόκληρο τὸ σπίτι, τὸ βρωμερὸ λεξιλόγιό τὴς, ὅπως ἐκεῖ στὴν ὁδὸ "Αρκάντ.

Νὰ τὴς γράψῃ; Ναί, βέβαια, αὐτὸ εἶναι. Καλλιτέρα νὰ τὴς ἔγραφε καὶ νὰ τὴς κανόνιζε τὸ λογαριασμὸ τὴς μὲ τέσσερα λόγια, ἀρκετὰ σκληρά.

Μπῆκε μέσα σὲ μιὰν "Αγγλικὴ ταβέρνα, ἔρημη καὶ θλιβερή, κάτω ἀπὸ τὸ γκαζί ποὺ ἀνάβανε κεῖνὴ τὴ στιγμὴ. καὶ κάθησε σὲ ἕνα τραπέζι καπνισμένο, κοντὰ στὸ μοναδικὸ πελάτι, μιὰ κοκόττα μὲ ὄψι νεκροκεφαλῆς, ποὺ καταβρόχθιζε καπνιστὸ σολωμό, δίχως νὰ πίνῃ τίποτα.

Ζήτησε ἕνα πιστό, δὲν τὰ ἄγγιξε καὶ ἄρχισε μιὰν ἐπιστολή. Μὰ πάρα πολλὰ λόγια, στιβαζόντανε μέσα στὸ μυαλό του καὶ θέλανε νὰ βγοῦνε ὅλα μαζὺ καὶ ἡ μελάνη ἢ κομμένη καὶ τὶ γλιτζίνικα τᾶγραφε σιγά—σιγά.

"Εσχίσε δυὸ τρεῖς ἀρχές, ἔφευγε τέλος δίχως νὰ γράψῃ, ὅταν σιγανὰ, κοντὰ του, ἕνα γεμάτο κ' ἀχόρταγο στόμα, ρώτησε δειλὰ:

—Δὲν πίνετε : Μήπως μπορῶ ;

Τὴς ἔγνεψε : ναί !

"Ἡ κοπέλλα, ῥίχθηκε στὸ ποτήρι καὶ τ' ἄδασε μονογούλι, βίαια, ἔτσι φαινότανε καθαρὰ ἢ ἀθλιότητά τὴς, μὴν ἔχοντας στὴν τσέπη τὴς, παρὰ ἀκριβῶς ὅσα ἔπρεπε γιὰ νὰ χορτάσῃ τὴν πεῖνα τὴς,

δίχως νὰ τὴν ποτίσῃ μ' ἕνα ποτήρι μπύρα. Τὸν κυρίευσε ἕνας οἶκτος ποὺ τὸν κατεύνασε καὶ τὸν διαφώτισε ξαφνικά πάνω στὶς ἀθλιότητες μιᾶς γυναικείας ζωῆς. Καὶ ἄρχισε νὰ κρίνῃ πῶς ἀνθρώπινα, νὰ λογικεύεται πάνω στὴν δυστυχία του.

Τὸ κάτω τῆς γραφῆς, δὲν τοῦ εἶχε πῆ ψέμματα. Κι' ἂν δὲν ἤξαιρε τίποτα ἀπὸ τὴ ζωὴ τὴς, εἶναι γιὰ ποτέ του δὲν εἶχε σκοτιστεῖ γι' αὐτό.

Τί τῆς κατελόγιζε ; Τὴ φυλάκισέ τὴς στὸ Σαῖν Λαζάρ ! Μὰ ἀφοῦ τὴν εἶχαν ἀθωώσει, καὶ σχεδὸν τὴν σήκωσαν θριαμβευτικὰ στὰ χέρια... Τότε, τί ; "Ἄλλοι ἄντρες πρὶν ἀπ' αὐτόν ; Μὰ δὲν τῷ αἶρε τάχα ! Γιὰ νὰ τὴν μισῇ παραπάνω ἐπειδὴ τὰ ὀνόματα τῶν ἑραστῶν τὴς ἦσαν γνωστά (καὶ ἔνδοξα) ἐπειδὴ μποροῦσε νὰ τοὺς συναντήσῃ καὶ νὰ τοὺς μιλήσῃ καὶ νὰ βλέπῃ τὰ πορτραῖτα τοὺς στὶς βιτρίνες ;

"Ἐπρεπε νὰ τῆς καταλογίσῃ ὡς ἔγκλημα τὸ ὅτι τὸν προτιμοῦσε αὐτὸν ἀπ' ἐκείνους ;

Καὶ στὸ βᾶθος τοῦ εἶναι του, ἀνάβλυψε μιὰ περηφάνια, κακὴ, ἀνομολόγητη, τὸ ὅτι τὴν μοιραζότανε μὲ τοὺς μεγάλους ἐκείνους καλλιτέχνες καὶ ἔλεγε μέσα του, πὼς τὴν εὗρισκαν ὁμορφῇ. Στὴν ἡλικία του κανεὶς ποτέ δὲν εἶνε βέβαιος, κανεὶς δὲν ξαίρει καλὰ. "Αγαπᾷ κανεὶς τὴν γυναῖκα, τὸν ἔρωτα, ὅμως τὰ μάτια καὶ ἡ πεῖρα λείπουν, καὶ ὁ νεαρὸς ἑραστής ποὺ σὰς δείχνει ἕνα πορτραῖτο τῆς ἀγαπημένης του, ἀναζητᾷ ἕνα βλέμμα, μιὰν ἐπιδοκιμασίαν ποὺ νὰ τὸν καθησυχάσουν.

"Ἡ εἰκόνα τῆς Σαπφῶς, τοῦ φαινότανε τώρα σὰ μεγαλωμένη, μὲ φωτοστέφανο, ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ ἤξαιρε πὼς τὴν εἶχε τραγουδήσει ὁ Λὰ Γκουρνερὶ καὶ πὼς τὴν ἀποθανάτισε ὁ Καουντάλ, στὸ μάρμαρο καὶ στὸν μπροῦντζο.

Μὰ ξαφνικά, τὸν ξανάπιασε ἡ λύσσα του, σηκώνονταν ἀπὸ τὸν πάγκο τοῦ ἐξωτερικοῦ βουλευβάρτου ὅπου τὸν εἶχε ῥίξει τὸ ὄνειροπόλημά του, ἀνάμεσα σὲ φωνῆς παιδιῶν καὶ σὲ κουτσομπολιές ποὺ κάνανε οἱ γυναῖκες τῶν ἐργατῶν, μέσα στὸ κονισαλέο βράδυ τοῦ "Ιουνίου.

Καὶ ξανάρχισε νὰ περπατᾷ, νὰ μιλᾷ δυνατὰ, ἔξω φρενῶν.

... "Ωραῖος μπροῦντζος ἢ Σαπφῶ... Μπροῦντζος τοῦ ἐμπορίου, ποὺ σύρθηκε παντοῦ, κοινότατος σὰ σκοπὸς ρομβίας, ὅπως τὸ ἴδιο τ' ὄνομα. Σαπφῶ, ποὺ χαμοκυλίστηκε φορτωμένη μὲ βρωμεροὺς θρούλους πάνω στὴν πρωταρχικὴ του γοητεία, καὶ ἀπὸ ὄνομα θεᾶς, ἔγινε ἡ ἐπικέττα μιᾶς ἀρρώστειας. Τί ἀηδία ὅλα αὐτὰ Θε μου.

"Ὅλο καὶ πήγαινε, ἔτσι, πότε κατευνασμένος καὶ πότε ἔξω φρενῶν, ἀνάμεσα σ' αὐτὸ τὸ ἀνακάτεμα τῶν ἰδεῶν, καὶ τῶν ἀντιθέτων συνασθημάτων. "Ἡ λεωφόρος σκοτεῖνιαζε, γινότανε ἔρημικὴ. Μιὰ ξυνίλα ἦταν διάχυτη στὸν ζεστὸν ἀέρα. Καὶ ἀναγνώριζε τώρα τὴν πόρτα τοῦ μεγάλου νεκροταφείου, ὅπου εἶχε ἔρθει πέρσιν, καὶ παραβρέθηκε μ' ὅλη του τὴ νειότη, στὰ ἐγκαίνια ἐνὸς ἀγάλματος τοῦ Καουντάλ, πάνω στὸν τάφο τοῦ Ντεζουά, τὸ μυθιστοριογράφου τοῦ Καρτιέ Λατέν, τὸ συγγραφέα τῆς Σαντερινέντ.

Ντεζουά! Καουντάλ!

Μὲ τί παράξενη ἀπήχησι περνᾶνε τὰ ὀνόματα αὐτὰ, ἐδῶ καὶ δυὸ ὥρες. Καὶ πὼς τοῦ φαινότανε ψεύτικα καὶ πένθιμη ἡ ἱστορία τῆς φοιτητρίας καὶ τοῦ μικροῦ τῆς νοικοκυριοῦ, τώρα ποὺ ἤξαιρε τὰ θλιβερὰ παρασκήνια καὶ ποὺ εἶχε μάθῃ ἀπὸ τὸν Ντεσελὲτ τὸ φοικαλέο ἐπώνυμο ποὺ δόθηκε σ' αὐτοὺς τοὺς γάμους τοῦ πεζοδρομίου.

"Ὅλη αὐτὴ ἡ σκιά, πῶς μαύρη ἀκόμη ἀπὸ τὴν γειτονιά τοῦ χάρου, τὸν τρομάζε. Ξαναγύρισε πίσω, ἀνάμεσα στὶς ἑργατικὲς μπλοῦζες ποὺ σουλάτσαραν σιωπηλὲς σὰν φτεροῦγες μέσα στὴν νύχτα, στὶς βρωμερὲς φοῦστες στὰ κατώφλια στὶς χαμοκέλλες, ποὺ τὰ θαμπὰ τοὺς τζάμια δείχνανε τίς σκιὲς ζευγαριῶν ποὺ φιλιόντανε.

Τί ὥρα;...

"Ἐννοίωσε τὸν ἑαυτὸ του τσακισμένο, σὰν νεοσύλλεκτο στὸ τέλος τῆς πορείας. Καὶ ἀπὸ τὸ βουβό του ἐκεῖνο πόνο ποὺ εἶχε πέσει στὶς γάμπες του, δὲν τοῦ ἔμεινε τώρα παρὰ ἡ ἀποχαύνωσις.

"Ὁ! νὰ πλαγιάσῃ, νὰ κοιμηθῇ. Καὶ ἔπειτα, σὰ θὰ ξυπνήσῃ, ψυχρά, δίχως θυμὸ, θ' ἄλεγε στὴ γυναῖκα:

—Νά! Εἶπ' ὡς ποῖα εἶσαι. Δὲν εἶναι φταίξιμό σου, οὔτε δικό μου. Μὰ δὲν μποροῦμε πιά νὰ ζήσουμε μαζύ. "Ἄσχω-

ριστοῦμε!

Καὶ γιὰ νὰ ξεφύγῃ τὸ κυνήγημά τὴς, θὰ πήγαινε νὰ φιλήσῃ τὴ μητέρα του καὶ τίς ἀδελφές του, νὰ πετάξῃ στὸν ἀέρα τοῦ Ροδανοῦ, στὸν ἐλεύθερο καὶ ζωογόνο Μιστρᾶλ, τίς βρωμιές καὶ τὴ φρίκη τοῦ κακοῦ του ὄνειρου.

"Ἐκεῖνὴ εἶχε πλαγιάσει, κουρασμένη νὰ τὸν καρτερῇ, καὶ κοιμότανε γιὰ καλὰ κάτω ἀπὸ τὴ λάμπα, μὲ ἕνα βιβλίο ἀνοικτὸ πάνω στὸ σκέπασμα μπροστά τὴς.

Τὸ πλησίασμά του, δὲν τὴν ξύπνησε. Καὶ ὀρθός, κοντὰ στὸ κρεβάτι τὴν κοίταξε περίεργα, σὰν μιὰ καινούργια γυναῖκα, σὰν μιὰ ξένη ποὺ τὴν εἶχε βρῇ λὲς ἐκεῖ δά.

"Ὁραῖα! "Ὁ! "Ὁραῖα!

Τὰ μπράτσα, τὸ στήθος, οἱ ὦμοι, σὰν ἀπὸ κεχ' ἱμπάρι φένο γερό, δίχως λεκέδες, οὔτε ραγίσματα.

Μὰ πάνω στὰ φλογισμένα βλέφαρα τὴς, ἴσως τὸ μυθιστόρημα ποὺ διάβαζε ἴσως ἡ ἀνησυχία καὶ ἡ ἀναμονὴ πάνω στὰ χαρὰ τηρησιακά τὴς ποὺ τὰ παρέλυε τώρα ὁ ὕπνος, καὶ ποὺ δὲν τὰ ὑποστήριζε πιά ἡ σκληρὴ ἐπιθυμία τῆς γυναῖκας ποὺ θέλει νὰ μείνῃ ἀγαπημένη, πόση κόπωση, πόσες διολογίες.

"Ἡ ἡλικία τὴς, ἡ ἱστορία τὴς, ἡ διαγωγή τὴς, τὰ καρότσια τὴς, τὰ φορτωμάτα τὴς, ἡ φυλακὴ, τὸ ἔλλο, τὰ δάκρυα ἢ τρομάρα, ὅλα φαινότανε, ἀπλώνονταν.

Καὶ οἱ μελανιές τοῦ ἔρωτα καὶ τῆς ἀϋπνίας, καὶ ἡ ρυτίδα τῆς ἀηδίας ποὺ τέντωνε τὸ κάτω χεῖλι τῆς, μεταχειρισμένη, κουρασμένη, σὰ γούρνα ὅπου ἤρθαν καὶ ἤπιαν ὅλα τὰ ζωντανὰ τῆς κοινότητος, καὶ τὰ ξύγκια ποὺ ἄρχιζαν, ποὺ ἐκλύουν τίς σάρκες καὶ τίς εἰσιμάζουν γιὰ τίς ρυτίδες καὶ τὰ γεροντάματα.

"Ἡ προδοσία αὐτὴ τοῦ ὕπνου, ἡ νεκρικὴ σιωπὴ ποὺ τὴν περιέβαλλε τοῦ φάνηκε σὰν κάτι τὸ μεγάλο καὶ τὸ ἀποτρόπαιο: σὰν ἕνα πεδίο μάχης τὴ νύχτα μὲ ὅλη τὴ φρίκη ποὺ παρουσιάζει, καὶ μ' ἐκεῖνὴ ἀκόμη ποὺ μαντεύει κανεὶς στὶς ἀόριστες κινήσεις τῆς σκιάς.

Καὶ ξαφνικά, ἐννοοῦσε τὸ φορικτὸ φτωχὸ παληκάρι μιὰν βαρεῖαν, μιὰν ἀπο-

πνιχτική επιθυμία να κλάψη.

IV

Ἀποτελείωσαν τὸ δαῖπνο τους, ἀπ' τὰ φτερουγίσματα τῶν χελιδονιῶν χαιρετοῦσαν τὸ λιώγεμα.

Ὁ Γιάννης δὲ μιλοῦσε, μὰ ἦταν ἔτοιμος νὰ μιλήσῃ, πάντα γιὰ τὸ ἴδιο σκληρὸ ζήτημα ποὺ τὸν ἀναστάτωνε, καὶ γιὰ τὸ ὁποῖο βασάνιζε τὴ Φανή, ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ εἶχε συναντήσει τὸν Κάουν-τάλ.

Ἐκείνη, βλέποντας τὰ μάτια του χαμηλωμένα, τὸ ψευτοδιαφόρο ὕψος ποὺ ἔπερνε, μάντευσε καὶ τὸν προειδοποίησε.

— Ἀκουσε! Ξαίρω τί θέλεις νὰ μοῦ πῆς. Κάνε χάρι καὶ στοὺς δυό μας. Στὸ τέλος ἔξαντλούμεθα. Ἀφοῦ πέθαναν ὅλα ἐκεῖνα, ἀφοῦ δὲν ἀγαπῶ παρὰ μόνο ἑσένα, ἀφοῦ δὲν ὑπάρχεις παρὰ μόνο σὺ στὸ κόσμο.

— Ἄν εἶναι πεθαμένο ὅπως λές, ὅλο αὐτὸ τὸ παρελθόν...

Καὶ τὴν κοίταξε, στὸ βάθος τῶν ὠραίων γκριζῶν ματιῶν της, ποὺ ἄλλαζαν σὲ κάθε ἔκφρασι.

— ...Δὲ θὰ κρατοῦσες πράγματα ποὺ σοῦ θυμίζουν... ναί! Ἐκεῖ πάνω... μέσα στὴν ντουλάπα!..

Τὰ γκριζὰ μάτια σκοτείνιασαν.

— Ξαίρεις λοιπόν;

Ὁλόκληρη ἐκείνη τὴ στίβα τίς ἔρωτικές ἐπιστολές, τὰ πορτραῖτα, τὰ ἔρωτικά καὶ ἔνδοξα ἀρχεῖα ποὺ εἶχαν διασωθεῖ ἀπὸ τόσες καταστροφές, ἔπρεπε λοιπὸν νὰ τὰ ξεκάνῃ;

— Ἐπειτα, θὰ μὲ πιστέψης τουλάχιστον;

Καὶ σ' ἓνα δύσπιστο χαμόγελο ποὺ τὴν προκαλοῦσε, ἔτρεξε αὐτὴ καὶ πῆρε τὸ σεντουκάκι ἀπὸ λάκ, κυρμένο ἀνάμεσα στ' ἀσπρόρουχα της, καὶ ποὺ ἐδῶ καὶ μερικὲς μέρες εἶχε ἐμβάλλει σὲ τόση περιέργεια τὸν ἔρωμένο της.

— Κάψε! Σχίσε! Εἶναι δικὰ σου...

Μὰ αὐτός, δὲν βιαζότανε νὰ γυρίσῃ τὸ κλειδί, κοίταζε τίς κεραιὲς μὲ τὰ συντεφένια φροῦτα, καὶ τὸ φτερουγίσμα τῶν πελαργῶν πάνω στὸ καπάκι, ποὺ ἔαφνικά τὸ ξεκλείδωσε...

Ὅλα τὰ σχήματα, ὅλοι οἱ γραφικοὶ

χαρακτῆρες, χαρτιὰ ὅλων τῶν χρωμάτων μὲ χρυσὰ ἄν-τέτ, παληὰ κιτρινωμένα σημειώματα, βιαστικὰ γρατσουνίσματα μὲ τὸ μολύβι πάνω σὲ φύλλα καρνέ, ἐπισκεπτήρια, στίβες, ἄτακτα, σὰν ἓνα συρτάρι ποὺ τ' ἀνακατεῖ κανεὶς συχνὰ καὶ ψάχνει, καὶ ὅπου ὁ ἴδιος ἔχωνε τὰ χέρια του ποὺ τρέμανε.

— Δὲς τα μου!.. Θὰ τὰ κάψω μπρὸς στὰ μάτια σου...

Τοῦ ἔλεγε αὐτὴ, μὲ πυρετὸ στὴ φωνή της, σωριασμένη χάμω μπρὸς στὸ τζάκι.

— Δόστα!

Μὰ ἐκεῖνος:

— Ὁχι!.. Περίμενε!..

Καὶ μὲ σιγανὴ φωνή, σὰν νὰ ντρεπότανε κι' ὁ ἴδιος:

— ...Θὰ ἤθελα νὰ τὰ διαβάσω!

— Γιατί; Θὰ πόναγες πάλι...

Δὲν συλλογιότανε αὐτὴ, παρὰ μόνο τὸν πόνο ποὺ θὰ τοῦ προξενούσε, καὶ ὄχι τὴν χυδαίότητά του νὰ βιάζονται ἔτσι τὰ μυστικά του πάθους, τὴν ἐξομολόγησι στὸ προσκέφαλο, ὅλων αὐτῶν τῶν ἀνδρῶν ποὺ τὴν εἶχαν ἀγαπήσει, καὶ πλησιάζοντας τὸν γονατιστά, διάβαζε ταυτόχρονα μαζί του, τὸν παρακολουθοῦσε μὲ τὴν ἄκρη τοῦ ματιοῦ της.

Δέκα σελίδες ὑπογεγραμμένες ἀπὸ τὸν Λὰ Γκουρνερί, 1861, μὲ μακρὰ καὶ λεπτὰ γράμματα ὅπου ὁ ποιητὴς σταλμένος στὴν Ἀλγερία γιὰ τὴν ἐπίσημη καὶ λυρική περιγραφὴ τοῦ ταξιδιοῦ τοῦ Αὐτοκράτορος καὶ τῆς Αὐτοκρατορίας, ἔκαμε στὴν ἔρωμένη του, μιὰν λαμπρὴ περιγραφὴ τῶν ἐορτῶν.

Τὸ Ἀλγέριο, κοσμοβριθέστατο, πραγματικὴ Βαγδάτη τῶν χιλιῶν καὶ μιᾶς νυκτιῶν, ἡ Ἀφρικὴ ὁλόκληρη ποὺ προσέτρεξε καὶ στιβάχτηκε γύρω ἀπὸ τὴν πόλι, καραβάνια μαῦροι καὶ γκαμήλες, τρίχινες τέντες σιέτες, μιὰ μυρουδιά ἀνθρώπινου μόσχου, ἀπὸ ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ μαϊμουδίσματα αὐτά, τοῦ στρατοπέδου ποὺ εἶχε στηθῇ κατὰ μῆκος τῆς ἀκτῆς, καί ποὺ χόρευαντὴ νύχτα γύρω ἀπὸ τίς φωτιές. Καὶ ὅλο καὶ αὖθιαινε κάθε μέρα τὸ πλῆθος ἔτσι ὅπως κατέφθαναν ἀπὸ τὰ Νότια, οἱ φύλαρχοι, ὅμοιοι μὲ τοὺς μάγους Βασιλεῖς μὲ τὴν ἀνατολικὴ μεγαλοπρέπεια, οἱ μουσικῆς, οἱ παράφρονες φλογέρες καλαμένιες, μικρὰ ταμποῦρα βρα-

χνά, ἡ θριαμβικὴ εἴσοδος τῆς σημαίας τοῦ Προφήτη περιτριγυρισμένης μὲ γαλλικὲς σημαῖες, καὶ πίσω πίσω, κρατῶντας τὰ ἀπὸ τὰ χαλινάρια, τὰ καθαρδαῖμα ἄλογα τὰ προωρισμένα ὡς δῶρο τοῦ Αὐτοκράτορος σκεπασμένα μὲ μεταξί, φορτωμένα ἀσημικά, κουνώντας σὲ κάθε βήμα κουνουνάκια καὶ δαντέλλες...

Ἡ ἰδιοφυΐα τοῦ ποιητοῦ, τὰ ἔκαμε ὅλα αὐτὰ νὰ φαίνονται ζωντανὰ καὶ σὰν τωρινά.

Οἱ λέξεις στραφτοκοποῦσαν πάνω στὶς σελίδες σὰν καὶ τὰ πολύτιμα ἐκεῖνα πετράδια, ποὺ δὲν ἔχουν ἀκόμη στερεωθῇ σὲ κοσμήματα, καὶ ποὺ τὰ δείχνουν οἱ χρυσοὶ ἀπλωμένα πάνω στὸ χαρτί. Ἀλήθεια, μπορούσε νὰ εἶναι περήφανη ἡ γονατιστὴ γυναῖκα, ποὺ τῆς πετοῦν ἔτσι τὸ πλοῦτη αὐτά. Καὶ πόσο θὰ εἶχε ἀγαπηθῇ ἀφοῦ, παρὰ τὴν περιέργεια τῶν ἐορτῶν ἐκείνων, ὁ ποιητὴς δὲν εἶχε στὸν νοῦ του παρὰ μόνο αὐτήν, καὶ πέθαινε γιὰτὶ δὲν μπορούσε νὰ τὴ βλέπῃ.

«Ὁ! Τὴ νύχτα αὐτὴν, ἤμουν μαζί σου, πάνω στὸ μεγάλο ντιβάνι τῆς ὁδοῦ Ἀρκάνι! Ἦσουν γυμνή, ἤσουν τρελλή, φώναζες ἀπὸ χαρὰ κάτω ἀπὸ τὰ χάρδια μου, ὅταν ξύπνησα καὶ ξεπετάχτηκα στὸ χαλὶ τῆς ταράτσας μου, κάτω ἀπὸ τὸν ξάστερο οὐρανό. Ἡ φωνὴ τοῦ Μουεζζίνι, ἀνέβαινε ἀπὸ ἓνα γειτονικὸ μιναρέ, φωνὴ ποὺ ἔμοιαζε σὰ φωτεινὴ καὶ διαυγὴς ροκέττα ἡδονῆς, παρὰ σὰ προσευχή. Καὶ πάλι ἑσένα ἄκουα, ξυπνώντας ἀπὸ τ' ὄνειρό μου».

Μὰ ποῖα κακὴ δύναμι τὸν ἐσπρωχνε λοιπὸν νὰ ἐξακολουθῇ αὐτὴν τὴν φοικαλέα ἀνάγνωσι, ποὺ πάνιαζε τὰ χεῖλη του καὶ ἔκανε τὰ χέρια του νὰ σφίγγουν;

Σιγὰ σιγὰ, χαδιάρικα, ἡ Φανὴ προσπαθοῦσε νὰ τοῦ ξαναπάρῃ τὸ γράμμα. Ὅμως αὐτὸς τὸ διάβασε ὡς τὸ τέλος, κι' ἔπειτα ἀπὸ αὐτὸ ἓνα ἄλλο κι' ἔπειτα ἓνα ἄλλο, ἀφίνοντάς τα ἔπειτα περιφρονετικά νὰ πέφτουν χάμω, δίχως νὰ νὰ γυρνᾶ νὰ δῇ τὴν φλόγα ποὺ ζωογονοῦσαν μέσα στὸ τζάκι, μὲ τίς λυρικές καὶ παιδιάρικες διαχύσεις τοῦ ποιητοῦ.

Καὶ κάποτε, μέσα στὸ ξεχείλισμα τοῦ ἔρωτα αὐτοῦ ποὺ τὸν ἔκαμε ὑπερβολικὸ ἢ Ἀφρικανικὴ φλόγα, ὁ λυρισμὸς τοῦ ἐραστοῦ, ἀνακατενόταν μὲ μερικὲς χυδαιότητες ἄξιες γιὰ τοὺς φαντάρους τοῦ

στρατῶνα καὶ ποὺ θὰ ξάφνιζαν πολὺ τίς κοσμικὲς ἀναγνώστρες τοῦ «Βιβλίου Ἑρωτος».

Ἀκόμη εἶχε τὸ κουράγιο, νὰ διαβάσῃ ἓνα ὑστερόγραφο ἀπὸ τὴν λαμπρὴ περιγραφὴ μιᾶς ἐορτῆς τῆς Αἰσσαούα.

«Ξαναδιαβάζω τὸ γράμμα μου. Ὑπάρχουν πραγματικά, ποτάματα διόλου ἄσχημα. Φύλαξέ μου το, θὰ μοῦ χρειαστῇ...»

— Ἐνας κύριος, ποὺ νοιαζότανε γιὰ ὅλα... εἶπε περνώοντας σ' ἓνα ἄλλο χαρτί μὲ τὸν ἴδιο γραφικὸ χαρακτῆρα, ὅπου ὅμως, σὲ ὕψος παγερό, ἐμπορικὸ, ὁ Λὰ Γκουρνερί ζητοῦσε νὰ τοῦ ἐπιστρέψῃ μιὰ συλλογὴ Ἀραβικὰ τοαγούδια κ' ἓνα ζευγάρι χορταρίνες ἀραβικὲς παντοφλές. Ἦταν ἡ ἐκκαθάρισι τοῦ ἔρωτά τους. Ἀ! Αὐτὸς ἤξειρε καλὰ πῶς ἔπρεπε νὰ φύγῃ. Ἦταν δυνατόν ἀνθρώπος.

Καὶ δίχως νὰ σταματᾶ, ὁ Γιάννης ἐξακολουθοῦσε νὰ ψαχουλεύῃ αὐτὸν τὸν βάλτο, ἀπὸ τὸν ὁποῖο ἀναδινότανε μιὰ μπόχα ζεστὴ καὶ νοσηρὴ.

Σὰ νύχτωσε, εἶχε βάλει τὸ κερί πάνω στὸ τραπέζι, καὶ διέτρεχε τὰ πολὺ σύντομα σημειώματα, δυσανάγνωστα, σὰ νὰ ἦταν χαραγμένα πάνω σὲ πλάκα, ἀπὸ χοντρούρετρα, ποὺ τὰ χαράζανε σὲ κάθε στιγμή, μὲ τὴν ἀπότομη ἔκρηξι τῆς ἐπιθυμίας ἢ τῆς ὁρῆς, καὶ ποὺ τὰ γράμματά τους τουποῦσαν τὸ χαρτί.

Ἦσαν οἱ πρῶτοι καροὶ τῶν σχέσεων μὲ τὸν Κάουντάλ, ἔπειτα οἱ καυγάδες, οἱ ἱκεσίες νὰ ξαναγυρίσῃ κραγγές, βοσιές πρόστυχες καὶ χυδαῖες, ἀνακατεμένες ἀναπάντεχα μὲ παραξενιές, μὲ ἀστεῖα, μὲ μαλώματα, ὅλη ἡ γυμνὴ ἀδυναμία τοῦ μεγάλου καλλιτέχνη μπρὸς στὴ διακοπὴ τῶν σχέσεων καὶ στὴν ἐγκατάλειψι.

Ἡ φωτιά, τᾶπαινε ὅλα αὐτά, ὕψωνε μεγάλους κόκκινους πῆδακες, ὅπου κάπνιζαν καὶ σιγότοιζαν, σάρες, αἷμα καὶ δάκρυα ἑνὸς μεγαλοφυοῦς ἀνθρώπου.

Μὰ τί ἐνδιέφεραν τὴ Φανὴ ποὺ ἦταν ὁλόκληρη παραδομένη στὸ νέον ἔραστή, ποὺ τὸν παρακολουθοῦσε καὶ ποὺ τὴν φλόγιζε ὁ πυρετὸς της.

Ἐκεῖνος, βόηκε τώρα, ἓνα πορτραῖτο μὲ μελάνη ὑπογεγραμμένο ἀπὸ τὸν Γκα-

βάρνι, καὶ ὡς αὐτὴ τὴν ἀφιέρωσι :

«Στὴ φίλῃ μου, Φανὴ Λεγκράν, σὲ ἓνα πανδοχεῖο τῆς Νταμπιέρ μιὰ μέρα ὅπου ἔβρεχε». Ἦταν ἓνα κεφάλι ἔξυπνο καὶ πονεμένο μὲ βαθουλωμένα μάτια, μὲ κάτι τὸ πικρὸ καὶ τὸ φθαρμένο.

— Ποιὸς εἶναι αὐτός;

— Ὁ Ἀντρέ Ντεξουά. Τὸ κρατοῦσα γιὰ τὴν ἀξία τῆς ὑπογραφῆς.

Ἐκεῖνος τῆς εἶπε ἓνα:

— Φύλαξέ το.

Μὰ τόσο βιασμένο, τόσο ὀδυνηρό, ποὺ αὐτὴ πῆρε τὸ πορτραῖτο, τὸ ξέσχισε καὶ τὸ πέταξε στὴ φωτιά, ἐνῶ αὐτὸς βυθιζότανε στὴν ἀλληλογραφία τοῦ μυθιστοριογράφου, μιὰ ἐκνευριστικὴ συνέχεια ἀπὸ χειμερινὲς πλάζ, ἀπὸ λουτροπόλεις ὅπου εἶχε πᾶει ὁ συγγραφεὺς γιὰ τὴν υἰεῖα του καὶ ἀπελπιζότανε γιὰ τὴν πνευματικὴ καὶ ψυχικὴ του κατάστασι, καὶ ἀνακάτευε μέσα στὰ ἔρωτικά του λόγια, γιαιτρικὰ καὶ συνταγὲς ποὺ ζητοῦσε νὰ τοῦ στείλῃ ἀνησυχίες χρηματικὲς ἢ ἐπαγγελματικὲς, τυπογραφικὲς διορθώσεις ἀνάμεσα στίς ἴδιες κραυγὲς τῆς λαχτάρας καὶ τῆς λατρείας πρὸς αὐτὸ τὸ ὄρατο σῶμα τῆς Σαπφῶ ποῦ τὴν ἀπαγόρευαν οἱ γιαιτροί. Ὁ Γιάννης μουρμούριζε σκυλιασμένος καὶ ἀγαθούλης.

— Μὰ τί εἶχαν λοιπὸν ὅλοι τους, νὰ σὲ ξετρέχουν ἔτσι;

Ναί! Τί εἶχαν λοιπὸν ὅλοι τους, καὶ μὲ τί μάγια τοὺς πότιζε;

Αἰσθανότανε τὸν σκληρὸ πόνο ἀνθρώπου, ποὺ ἦταν δεμένος χερσὶ πόδα καὶ ἔβλεπε νὰ ἀσελοῦν μπροστὰ του πάνω στὴ γυναῖκα ποὺ ἀγαποῦσε. Κι' ὡς τόσο δὲν μπορούσε νὰ τὸ πάρῃ ἀπόφασι ν' ἀδειάσῃ μονομιᾶς ὡς τὸν πάτο ἐκεῖνο τὸ σεντονάκι.

Τώρα ἐχοτότανε ἡ σειρὰ τοῦ χαλκογράφου ποὺ ἄθλιος, ἄγνωστος, δίχως ἄλλη δόξα ἔξὸν ἀπὸ τὰ πρακτικὰ τῆς δίκης, δὲν χρωστοῦσε τὴ θέσι του ἀνάμεσα στὰ κειμήλια αὐτά, παρὰ μόνο χάρι στὸν ἔρωτα ποὺ τοῦ εἶχεν ἐκεῖνη.

Ἀτιμωτικὲς, αὐτὲς οἱ ἐπιστολὲς ἀπὸ τὸ κάτεργο, ἡλίθιες, ἀδέξιες, αἰσθηματικὲς σὰν καὶ αὐτὲς ποὺ στέλνουν οἱ νεοσύλλεκτοι στίς συγχωριανέες τους. Ὅμως ἔνοιωθε κανεῖς, ἀνάμεσα στίς τελευταῖες αἰσθηματολογίες ἓναν τόνο γεμᾶτο εὐλιχρίνεια μέσα στὸ πάθος, ἓνα σεβασμὸ

πρὸς τὴ γυναῖκα, μιὰν αὐταπάρνησι ποὺ τὸν ξεχώριζε ἀπὸ τοὺς ἄλλους, αὐτὸν τὸν κατὰδικο.

Ἔτσι, ὅταν ζητοῦσε ἀπὸ τὴ Φανὴ συγγνώμην, γιὰ τὸ ἔγκλημα νὰ τὴν ἀγαπήσῃ τόσο πολὺ, ἢ ὅταν ἀπὸ τὰ γραφεῖα τοῦ δικαστηρίου, εὐθὺς μετὰ τὴν καταδίκη του, τῆς ἔγραψε τὴ χαρὰ του γιὰ τὴν ἀθώωσί της, ὅλα αὐτὰ ἦσαν πολὺ διαφορετικὰ ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ τῆς ἔλεγαν οἱ ἄλλοι.

Δὲν παραπονιότανε γιὰ τίποτα. Εἶχε περιῖσει κοντὰ της, χάρι σ' αὐτήν, δυὸ χρόνια εὐτυχία τόσο γεμάτη, τόσο βαθειά, ποὺ ἡ ἀνάμνησί της μόνῃ ἔφτανε γιὰ νὰ τοῦ γεμίσῃ τὴ ζωὴ, γιὰ νὰ τοῦ γλυκαῖνῃ τὴ φρίκη τῆς μοίρας του, καὶ τέλειωνε ζητώντας της, μιὰ χάρι.

«Ξαίρεις πῶς ἔχω ἓνα παιδί στὴν πατρίδα μου, καὶ ποὺ ἡ μητέρα του ἔχει πεθάνει, ἀπὸ καιρό.

Ζῇ μὲ κάποια γερόντισσα συγγενὴ μου, σὲ μιὰ τόσο ἀπόμακρη γωνιά ποὺ ποτὲ δὲν θὰ μάθουν ἐκεῖ τίποτα ἀπὸ τὴν ὑπόθεσι μου.

Τὰ λεφτὰ ποὺ μοῦ ἔμειναν, τοὺς τὰ εἶχα στείλει, λέγοντας τοὺς πῶς ἔφευγα πολὺ μακριὰ σὲ ταξίδι καὶ βασιζομαι σ' ἔσένα καλὴ μου Νινὴ, νὰ μαθαίνης πότε πότε γι' αὐτὸ τὸ δυστυχισμένο καὶ νὰ μοῦ γράφῃς κάτι...»

Ὡς ἀπόδειξι τοῦ ἐνδιαφέροντος τῆς Φανῆς, ἀκολουθοῦσε μιὰ ἐπιστολὴ γεμάτη εὐχαριστίες καὶ μιὰ ἄλλη, νοπότατη ἀκόμη, ποὺ τὴν εἶχε πάρει πρὶν ἔξι μῆνες.

— ὦ! Πόσο καλὴ εἶσαι ποὺ ἦλθες... Τί ὁμορφὴ ἐσθῆτα... Πῶς μοσχοβολοῦσε, μπρὸς στὸ δικό μου πουκάμισο τῆς φυλακῆς, γιὰ τὸ ὁποῖο ντρεπόμουνα τόσο...

Καὶ ὁ Γιάννης, ξεφώνησε φουρκισμένος:

— Ἐξακολούθησες λοιπὸν νὰ τὸν βλέπῃς;

— Ἀργὰ καὶ ποῦ, ἀπὸ λύπησι...

— Ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ εἴμαστε μαζί;

— Ναί! Μιὰ φορὰ... Μιὰ μόνῃ, στὸ ἐπισκεπτήριο... Δὲν τοὺς βλέπουν παρὰ μόνο ἐκεῖ...

— Ἀ! Εἶσαι ψυχικάρα!..

Ἦ σκέψις αὐτή, ὅτι παρὰ τὸ δεσμὸ

τοὺς, ἐξακολουθοῦσε νὰ βλέπῃ ἐκεῖνο τὸν κιβδηλοποιό, τὸν ἀναστατώνον περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο. Ἀπὸ μεγάλη του περηφάνεια δὲν τῷ εἶπε.

Μὰ ἓνα πακέτο ἐπιστολῶν, τὸ τελευταῖο, δεμένο μὲ μιὰ μπλε κορδέλλα, μὲ μικροῦτσικα λεπτὰ γραμματάκια κυρτά, μιὰ γυναικεῖα γραφὴ ποὺ ἔλεγε:

— «Ἀλλάζω γλαμίδα, μετὰ τὴν ἀρματοδρομίαν. Ἐλα στὸ καμαρίνι μου!»

— Ὁχι, ὅχι, μὴν τὰ διαβάσεις αὐτά! Ὅμοι' ὅσε πᾶνω του, τοῦ τ' ἔφατ'ε. καὶ ἔρριχνε στὴ φωτιά ὅλο τὸ πακέτο, δίχως στὴν ἀρχὴ νὰ καταλαβαίνει αὐτὸ ἀκόμη καὶ ὅταν τὴν εἶδε στὰ γόνατά του, ἔτσι ὅπως κοκκίνιζε τὸ πρόσωπό της ἡ ἀντανάκλασι τῆς φωτιᾶς καὶ ἡ ντροπὴ τῆς ὁμολογίας.

— Ἦμουν, νέα! Ὁ Καουντάλ. Αὐτὸς ὁ μεγάλος τρολλός. Ἐκαμα ὅτι ἤθελε. Τότε μόνο κατὰλαβε, καὶ ἔγινε κατὰχλωμος.

— Ἀχ, ναί.. Σαπφώ! Ὁλη ἡ λύρα. Τὴν κλώττισε μὲ τὸ πόδι του, σὰ μιὰρὸ ζῶο.

— Ἀφισέ με, μὴ μ' ἀγγίζεις, μ' ἀναγουλιάζεις.

Ἦ κραυγὴ του χάθηκε, μέσα σὲ μιὰν τρομακτικὴ βροντὴ, ποὺ ἦταν ἐγγύτατη καὶ μακρόσυρτη, ἐνῶ ταυτόχρονα μιὰ ζωηρὴ ἀναλαμπὴ φώτιζε τὸ δωμάτιο.

— Πυρκαϊά!..

Σηκώθηκε τρομαγμένη, πῆρε μηχανικὰ τὴν καρόφα ποὺ εἶχε μείνῃ πάνω στὸ τραπέζι, τὴν ἀδειασε πάνω στὴ στίβα κείνη τῶν χαρτιῶν ποὺ ἡ φλόγα της, εἶχε κάμει νὰ κορώσουν οἱ καπνὲς τοῦ χειμῶνα, ἔπειτα, ὅταν ἡ κανάτα καὶ ἡ στάμνα, βρέθηκαν ἀνίκανες νὰ κατασβύσουν τὴ φωτιά τοῦ δωματίου, τότες αὐτὴ βγῆκε στὸ μπαλκόνι φωνάζοντας.

— Πυρκαϊά! Πυρκαϊά!..

Πρῶτοι ἦρθαν οἱ Χαττεμά, ἔπειτα ὁ θυρωρὸς, καὶ ἀστυφύλακες.

— Κατεβάστε τὴν πλάκα.. Ἀνεβάτε στὴν σκεπὴ... Νερό! Νερό! Ὁχι, μιὰ κουβέρτα.

Τὰ εἶχαν χάσει, καὶ ἔβλεπαν τὸ νοικοκυριό τους νὰ τὸ λερώνῃ ὁ κόσμος μὲ τὴν ἐπιδρομὴ του. Ἐπειτα σὰν τελείωσε ἡ φασαρία, σὰν ἔσβυσε ἡ φωτιά, ὅταν διαλύθηκε ὁ κόσμος ποὺ εἶχε μαζευτῇ κάτω, οἱ γείτονες καθυσάχασαν καὶ γύρι-

σαν σπῆτι τους.

Οἱ δυὸ ἑραστές, μέσα στὴν τσαπατσουλιά ἐκεῖνη, στὴν καπνιά καὶ στὴ λάσπη σὲ ἀνακατεμένα ἔπιπλα ἐνοιώσαν τοὺς ἑαυτοὺς τοὺς ἀηδιασμένους καὶ ἀνανδρους, δίχως δύναμι νὰ συνεχίσουν τὸ μάλωμά τους, οὔτε νὰ καθαρίσουν γύρω τους τὸ δωμάτιο.

Κάτι τὸ ἀποτρόπαιο καὶ τὸ χυδαῖο εἶχε μπεῖ μέσα στὴ ζωὴ τους.

Καὶ τὸ βράδυ ἐκεῖνο, ἐκγινόντας τὴν παλιά τους ἀντιπάθεια, πῆγαν καὶ κοιμήθηκαν στὸ ξενοδοχεῖο.

Ἦ θυσία τῆς Φανῆς, δὲν ἦταν νὰ χρησιμεύσῃ σὲ τίποτα.

Ἀπὸ τίς ἐξαφανισμένες ἐκεῖνες ἐπιστολῶν, φράσεις ὁλόκληρες εἶχαν μείνῃ στὴ μνήμη του καὶ τοῦ ἀνέβαζαν τὸ αἶμα στὸ κεφάλι, ὅπως οἱ περικοπὲς ἀπὸ διάφορα βιβλία. Οἱ συνήθειές της, οἱ χειρονουῖες της τοῦ θύμιζαν τοὺς ἑραστές, πεθαμένους καὶ ζωντανούς.

Ὁ τρόπος ἐκεῖνος, ποὺ ὕψωνε τὸν ἀντίχειρα, σὰ γιὰ νὰ φημισοῦν τὸ ἀντικείμενο γιὰ τὸ ὁποῖο μιλοῦσε μ' ἓνα...

— Τὸ φαντάζεσαι, ἔ;

— Αὐτὸ τὸ εἶχε πάρει ἀπὸ τὸ γλύπτη, ἀπὸ τὸν Ντεξουά, εἶχε πάρει τὴ μανία τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν, γιὰ αὐτὸς εἶχε μαζέψει καὶ ἐκδῶσει ὁλόκληρη μιὰ συλλογὴ, περίφημη σὲ ὅλη τὴ Γαλλία. Ἀπὸ τὸ Λὰ Γκουρνερὶ εἶχε πάρει τὸν ξηρὸ καὶ περιφρονητικὸ ἐκεῖνο τόνο, προκειμένου νὰ κείνῃ αὐστηρὰ τὴ νεώτερη φιλολογία.

Τὰ εἶχε ἀφομοιώσῃ ὅλα αὐτά, τὸ ἓνα πάνω στὸ ἄλλο, ὅμοια μὲ τὸ ἴδιο ἐκεῖνο φαινόμενο τῶν στρωμάτων τῆς γῆς, ποὺ ἐπιτρέπουν νὰ ἀναγνωρίζονται οἱ διαφορὲς ἡλικίες τοῦ ἐδάφους.

Καὶ ἴσως μάλιστα νὰ μὴν ἦταν αὐτὴ καὶ τόσο ἔξυπνη ὅσο τοῦ εἶχε φανεῖ στίς ἀρχές.

Πραγματικὰ ὅμως ἦταν ἔξυπνη γυναῖκα. Γιατί, καὶ ἂν ἀκόμη ἦταν ἡ ἀνοητότερη γυναῖκα τοῦ κόσμου, ἡ πιὸ χυδαῖα, καὶ κατὰ δέκα ἀκόμη χρόνια πιὸ γοητά, πάλι θὰ τὸν κρατοῦσε χάρι στὴ δύναμι τοῦ παρελθόντος της καὶ χάριν σ' αὐτὴν τὴν πρόστυχη ζήλεια ποὺ τὸν ἔτρωε σὰν τὸ σαράκι, καὶ ποὺ δὲν παρα-

σιωπούσε τώρα, ούτε τους εκνευρισμούς, ούτε τις πικρίες, σε κάθε ώρα και στιγμή, εναντίον του ενός ή του άλλου.

Τὰ μυθιστορήματα του Ντεζουά δεν πουλιόντανε πιά καθόλου κι' ολόκληρη ή έκδοσις κυλιότανε τώρα στα παλαιοπωλεία, για είκοσιπέντε λεπτά ο τόμος. Κι' αυτός ο τρελλός ο Καουντάλ, επέμενε στον έρωτα στην ηλικία του...

—Ξαίρεις πώς δεν έχει πιά δόντια... Τόν κοίταζε τότες που τρώγαμε μαζί στη Βίλλ ντ' Αβραί... Μασούσε σαν τις κατσίκες με τα μπροστινά του δόντια.

Ξεθύμανε επίσης και το ταλέντο του. Τί φοῦρονος, ή Φαῦνος του, στην τελευταίαν έκθεσι.

—Δε στεκότανε.

Μιά λέξι ακόμη που την είχε συνηθίσει απ' αυτήν, και που ή ίδια την είχε συνηθίσει από το γλύπτη.

Όταν τάβαζε με κανένα από τους αντιπάλους του, του παρελθόντος, ή έρωμένη του πλειοδοτούσε για να τον ευχαριστήσει.

Και θαῤουε κανείς αυτό το χαμίνι που τ' άγνοούσε όλα, κι' από τέχνη κι' από ζωή και κείνην την παλιάν άμαρτωλή, που χάρι στους παλιούς της έρωμένους είχε λίγο πολύ πασαλειφτή να κατακρίνουν απ' ύψηλου και με αυθεντία τους περιφήμους έκείνους καλλιτέχνες και διανοούμενους.

Μα ο κρυφός έχθρος του Γκοσέν, ήταν ο Φλαμμάν, ο χαλκογράφος. Γι' αυτόν ήξαιρε μόνο πώς ήταν πολύ όμορφος, ξανθός όπως αυτός, ότι τον έλεγε «φίλε μου», ότι πήγαινε και τον έβλεπε στα κρυφά. Όταν τον σιγύριζε όπως κι' όλους τους άλλους, τον αποκαλούσε: ο αισθηματίας κατάδικος, ή ο ώραίος φυλακισμένος.

Η Φανή απόστρεφε το κεφάλι δίχως να βγάξει μιλιά.

Σε λίγο κατηγορήσε την έρωμένη του, ότι είχε συμπάθεια για τον κατάδικο, το ληστή, αυτόν, και την ανάγκασε να του εξηγηθῇ γλυκά αλλά με σταθερότητα.

—Ξαίρεις καλά πώς δεν τον αγαπώ πιά, Γιάννη, αφού σ' αγαπώ έσένα. Δεν πλώ πιά εκεί κάτω, και δεν άπαντώ στα γραμμάτα του. Μα δεν θα μ' αναγκάσης να πώ ποτέ κακό, για τον άντρα που μ'

αγάπησε ίσαμε την τρέλλα και ίσα με το έγκλημα.

Στόν τόνο αυτόν της ελικορινείας, που ήταν ότι καλλίτερο είχε μέσα της αυτή, ο Γιάννης δεν διαμαρτυρότανε.

Μα υπόφερε ως τόσο, από τρομερή ζήλεια, που την έρέθιζε ή ανησυχία, πράγμα που τον έκανε πολλές φορές να πηγαίνει ξαφνικά στην όδο "Αμστρενταμ, καταμεσῆς στη μέρα.

Τήν εύριακε πάντα εκεί, σπιτόγατα, προκομένη, ή άνεργη σαν ανατολίτισσα, ή ακόμη στο πιάνο κάνοντας μάθημα στην χοντρή γειτονίσσά τους.

Από τη βραδιά της πυρκαϊάς, είχαν συνδεθῇ μ' αυτούς τους ανθρώπους, που ήσαν ήσυχoi μέσα σ' όλο τους το πάχος, και που ζούσαν διαρκώς μέσα σ' ένα ρεύμα άέρος μα με όρθάνοιχτα παράθυρα.

Ο σύζυγος ίχνογράφος στο μουσείο του πυροβολικού, έπαιρνε δουλειά σπίτι του, και κάθε βράδυ μέσα στη βδομάδα, την Κυριακή ολόκληρη την ήμέρα, τον έβλεπε κανείς σκυμμένο πάνω στο φαρδύ τραπέζι του, ιδρωμένο, άγκομαχόντας, με τα μανίκια ανασκουμπωμένα, για να παίρνει άέρα.

Δίπλα του, ή χοντρή του γυναίκα, άερίζότανε κι' αυτή, και δε φορούσε παρά μόνο τη φούστα της.

Και για να δροσιστούν λιγάκι, βάζανε τότε τότε τις φωνές τραγουδώντας κανένα από τ' αγαπημένα τους έκείνα ντουέτα.

Ανάμεσα στα δύο άντρώγυνα, επικράτησε γρήγορα κάποια επιστηθιότητα.

Το πρωί κατά τις δέκα ή ώρα, ή χοντρή φωνάρα του Χεττεμά άκούότανε.

—Είστε αυτού Γκοσέν;

Και μια και τα γρυφεία τους, βρισκότανε πρός την ίδια κατεύθυνσι, ξεκινούσανε μαζί. Βαρύς, κοινός, μερικές κοινωνικές βαθμίδες παρακάτω από το συνοδό του, ο ίχνογράφος μιλούσε ελάχιστα, και μουρμουρούσε σά να είχε στο στόμα του, τόσα γένια όσα είχε και στα μάγουλά του. Μα ήτανε τίμιος άνθρωπος και ή ήθικη κατάπτωσι του Γιάννη είχε άνάγκη από τέτοια φιλία.

Ός τόσο, όταν ή φιλία στένεψε ως το σημείο ν' άρχίσουν οι άμοιβαίτες προσκλήσεις, ο νέος αισθάνθηκε τύψεις. Οι άν-

θρωποι αυτοί θα τους νόμιζαν παντρεμένους, ή συνειδησί του δεν ανεχόντανε την ψευτιά και επιφόρτισε τη Φανή να είδοπολήση γι' αυτό τη φίλη της, για να μην υπάρεξη παρεξήγησις.

Αυτό την έκανε να γελάσει πολύ.

—Καημένες μέμπη.

Μόνο αυτός μπορούσε να βάζει τέτοια πράγματα στο νου του.

—Μα ούτε στιγμή δεν πίστεψαν αυτοί πώς είμαστε παντρεμένοι. Και το ίδιο τους κάνει.

Αν ήξαιρες από που πήγε και ψώνισε τη γυναίκα του. Ότι έχω κάνει εγώ είναι...σά να ήμουν "Αι Γιάννης ο νηστευτής, δίπλα της. Δεν τη παντρεύτηκε παρά μόνο για να την έχη αποκλειστικά δική του και βλέπεις πώς το παρελθόν δεν τους έμποδίζει σε τίποτα.

Εκείνος έμεινε κατάπληκτος με αυτά που άκουε.

Μια παλαιά λοιπόν αυτή ή καλή νοικοκυρά, με τα ολοκάθαρα μάτια, με το παιδιαστικό χαμόγελο, με άρκετη δόσι, έπαρχιωτισμού για την όποία οι ρομάντσες δεν ήσαν ποτέ άρκετά αισθηματικές και τα λιγια τους άρκετά λεπτά.

Αμ κι' ο άλλος. Ο άντρας, τόσο ήσυχος, τόσο σιγουρος για το έρωτικό του χουζούρι.

Τον κοίταζε που περπατούσε δίπλα του, με την πίπα στο στόμα, με μιρά άγκομαχῆτά γεμάτα μακαριότητα, ενώ αυτός ήτανε πάντα συλλογισμένος κι' έτρωγε τα σωθικά του.

—Θά σου περάση φίλε μου!

Του έλεγε γλυκά ή Φανή στις ώρες, όπου τα λενε όλα.

Και τον κατεύναζε, τρυφερή και γοητευτική, όπως στην πρώτη μέρα, μα κάτι άφηρημένο που ο Γιάννης δεν μπορούσε να καθορίση.

Τώρα είχε απέναντί του μιá στάσι πολύ έλεύθερη. Του έκανεν εκμυστηρεύσεις πάνω στην περασμένη της ζωή, δίχως καν αυτός να ρωτά. Δεν περιώριζε πιά τον εαυτό της, και κάπνιζε, στρίβοντας στα δάχτυλά της τα τσιγάρα που τα παρατούσε πάνω σ' όλα τα έπιπλα, όπως οι κοινές που περνοῦν τις μέρες τους, καπνίζοντας. Και στις συζητήσεις τους, έ-

λεγε άνοιχτά για τις βρωμιές των άνδρων για τις γυναικείες άισχύρjτες, και διάφορα άλλα άδιάντροπα. Ακόμη άλλαζε κι' αυτή ή έκφρασις των ματιών της, που βάρειαν και πέφτανε μιá λάγνα έκφρασι.

Μα και ή επιστηθιότητα των χαδιών τους, άλλαξε κι' αυτή επίσης. Στις άρχές συγκρατημένη με το νεαρό έραστή της που σεβότανε τις αυταπάτες του, ή γυναίκα τώρα που πέρασε ή πρώτη έντύπωσι από την αποκάλυψι του παρελθόντος της, δεν έπαιρνε πιά καμιά προφύλαξι για να κρύψη τόνπυρετό του βούρκου της, με τον όποιο του άναβε το αίμα.

Και τα διεφθαρμένα χάδια, που τα συγκρατούσε για τόσον καιρό, όλα έκείνα τα λόγια του παραληρήματος που τα συγκρατούσαν στο περσμά τα δόντια της άραδιαζόντανε τώρα, σαν βρισκότανε σε στιγμές έρωτιάρας έταίρας πολύξαιρης σε όλη τη φριχτή της δόξα, ως Σαπφώ.

Σεμνότητα, κυριαρχία στον έ υπό της, τι τόφελος όλα αυτά;

Οί άντρες είναι όλοι οι ίδιοι: λυσούσε από βίτσια και από διαφθορά και τούτος ο νεαρός, όπως και οι άλλοι.

Το να τους άγκιστρώνη κανείς μ' αυτό που τους άρέσει είναι το καλλίτερο μέσο για να τους κρατά.

Και πάν ότι ήξαιρε αυτή Οί διεφθαρμένες ήδονές που της είχαν μπολιάσει, ο Γιάννης τις μάθαινε τώρα με τη σειρά του, για να τις περάση σ' άλλες.

Ετσι άπλώτεται το δηλητήριο, το κάπνισμα του κορμιού και της ψυχῆς, όμοιο μ' έκείνους τους πυρσούς που λείει ο ποιητής, και που τρέχανε από χέρι σε χέρι, μέσα στο Στάδιο.

V

Στο δαμάτιό τους μέσα, δίπλα σ' ένα πορτραίτο της Φανῆς από τον Τισσό, ένα συντρίμι της κόρης από τον καιρό των μεγαλείων της, υπήρχε μιá έξοχη της Μεσημβρινῆς Γαλλίας, άσπρη και μαύρη, χοντροειδέστατα άποδομένη, από κάποιον υπαίθριο φωτογράφο.

Ητανε το εύφορο Καστελέ, το χτήμα που μεταβιβαζότανε από πατέρα σε γυιό και έπρεπε να το παραλάβη ο νεώτερος, αφού κατά την οίκογενειακή παράδοσι, ο πρωτότοκος θαῤρεπε να φύγη για τα

μακρυνά προξενεία.

Ἄτυχως ἡ φύσις ἐμποδίζει συχνὰ τὰ σχέδια τῶν ἀνθρώπων.

Τὸ καθήκον αὐτὸ ἔπεφτε, στὸν Σεξαίρ Γκοσέν, ἡλικίας τότε εικοσιτεσσάρων χρονῶν.

Γυναικᾶς καὶ μεθύστακας, ὁ Σεξαίρ, ἢ μᾶλλον ὁ «Ἀκαμάτης» ὁ τιποτένιος, ὁ σαχλαμάρας, γιὰ νὰ δικαιολογῇ τὰ παλιά του παρατσούκλια, ὅλο καὶ παρουσίαζε πρὸ ἐντονα, τὸν τύπο τῆς ἀντίθετης κληρονομικότητος, ποὺ παρουσιάζουν συχνὰ οἱ αὐστηρὲς οἰκογένειες, καὶ ποὺ χρησιμεύει σὰν μιὰ δικλὴς ἀσφαλείας.

Σὲ μερικά χρόνια τεμπελιάς, καὶ χάρι στὰ ἡλίθια ἔξοδα, τὸ χτήμα ὑποθηκεύθηκε, πουλήθηκαν οἱ ἀποθήκες, τὰ ἀποθεματικά κρασιά, προπουλήθηκε ἡ συγκομιδὴ, κι' ἔπειτα μιὰ μέρα, τὴν παραμονὴ ποὺ θὰ γινόνανε γενικὴ κατάρχεσι, ὁ «Ἀκαμάτης» πλαστογράφησε τὴν ὑπογραφή τοῦ ἀδελφοῦ του, ἔκαμε τρεῖς συναλλαγματικὲς πληρωτέες στὸ προξενεῖο τῆς Σαγκάης, μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς πρὶν ἀπὸ τὴ λῆξι, θάβρισκε λεφτὰ γιὰ νὰ τὶς ἀποσείρη. Ὅμως αὐτὲς φθάρσανε κανονικὰ στὸν ἀδελφὸ, μαζί μ' ἓνα ἀπελπισμένο γράμμα, ὅπου ὁμολογοῦσε τὴν καταστροφὴ καὶ τὴν πλαστογραφία.

Ὁ πρόξενος ἔτρεξε στὸ Σατωνέφ, διόρθωσε τὴν κατάστασι, τὴν ἀπελπιστικὴ, χάρι σὲς οἰκονομίες του, καὶ στὴν προίκα τῆς γυναικὸς του, καὶ βλέποντας τὴν ἀνικανότητα τοῦ «Ἀκαμάτη» παραιτήθηκε ἀπ' τὴν καριέρα, ποὺ ὡς τόσο προμηνυότανε, λαμπρὴ γιὰ τὸ μέλλον, κι' ἔγινε ἀπλούστατα ἀμπελουργός.

Ἐνας ἀληθινὸς Γκοσέν τοῦτος δῶ, κρατώντας τὶς παραδόσεις μέχρι μανίας, βίαιος καὶ ἥρεμος, ὅπως τὰ σβυσμένα ἡφαίστεια ποὺ διατηροῦν τὶς ἀπειλές τους, καὶ ἀποθέματα ἐκρήξεων.

Δουλευτὴς μαζί μ' αὐτὰ, καὶ πολὺ μορφωμένος στὰ ζητήματα τῆς καλλιεργείας.

Χάρι σ' αὐτόν, τὸ Καστελὲ προόδεψε, μεγάλωσε μὲ ὅλα τὰ ἄλλα ἀμπέλια μέχρι τὸ Ροδανό, καὶ καθὼς οἱ ἀνθρώπινες τύχες ἐπέρχονται πάντα ὅλες μαζί, γεννήθηκε ὁ μικρὸς Γιάννης στὸ χτήμα.

Κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ ὁ «Ἀκαμά

της» κυλιότανε μέσα στὸ σπίτι, ἐκμηδενισμένος ἀπὸ τὸ σφάλμα του, μόλις τολμώντας νὰ σηκώσῃ τὰ μάτια πάνω στὸν ἀδελφὸ του, ποὺ τὸν τσάκιζε μὲ τὴν περιφρονητικὴ σιωπὴ του.

Τὸ βράδυ, σὰν γυρνοῦσε γιὰ νὰ φάῃ στὸ τραπέζι τοῦ ἀδελφοῦ, δὲν ξεστόμιζε οὔτε λέξι παρὰ τὸ ἐπιεικὲς χαμόγελο τῆς κουνιάδας του, γεμάτο οἶκτο πρὸς τὸ δυστυχισμένο πλάσμα. Τοῦ ἔδινε χαρτζίλι κρυφὰ ἀπὸ τὸ σύζυγό της, ποὺ φερνότανε αὐστηρὰ στὸν «Ἀκαμάτη» ὅχι τόσο γιὰ τὶς περασμένες ἀνοησίες, ὅσο γιὰ κεῖνες ποὺ ἐπρόκειτο νὰ κάμῃ.

Πραγματικά, μόλις ἐπιδιορθώθηκε ἡ μεγάλη ἐκείνη ἀτασθαλία, ἡ περιφάνεια τοῦ πρωτοτόκου Γκοσέν ὑπόφερε ἀπὸ μιὰ νέα δοκιμασία.

Τρεῖς φορὲς τὴ βδομάδα, ἐρχότανε μεροκάματο γιὰ ῥάψιμο στὸ Καστελὲ ἓνα ὥραϊο κορίτσι ψαράδων, ἡ Ντιβόννη Ἀμπριέ, γεννημένη σὲς ὄχθες τοῦ Ροδανού, πραγματικὸ ποταμίσιο λουλούδι, μὲ μακρὸ καὶ λυγρὸ κορμί.

Βλέποντάς τον κανεῖς θυμότανε, τὶς δεσπόσυνες κάποιας παλαιᾶς ἐρωτικῆς αὐλῆς σὰν καὶ αὐτὲς ποὺ βρισκόντανε ἄλλοτε, γύρω ἀπὸ τὸ Σατωνέφ, στὸ Κουρτιζόν, ἢ στὸ Βακεῦρά, μέσα στοὺς ἀρχαίους ἐκείνους πύργους ποὺ τὰ λειψανά τους, θρυματίζόντανε τώρα ἀνάμεσα στοὺς λόφους.

Οἱ ἱστορικὲς αὐτὲς ἀναμνήσεις, δὲν εἶχαν καμμιά σχέσι μὲ τοὺς ἔρωτες τοῦ Σεξαίρ, ψυχὴ ἀπλοϊκὴ, στερημένη ἀπὸ κάθε ἰδεώδες καὶ κάθε μόρφωσι.

Μὰ κοντούλης αὐτὸς, ἀγαποῦσε τὶς ψηλὲς γυναῖκες, καὶ ἐρωτοχτυπήθηκε ἀπὸ τὴν πρώτη κιόλας μέρα. Ὁ «Ἀκαμάτης» ἤξαιρε καλὰ ἀπὸ τέτοιες δουλειὲς μὲ χωριατοπούλες.

Ἐνας χορὸς μιὰ φορὰ, στὸ μπάλο τῆς Κυριακῆς, ἓνα δῶρο ἀπὸ κυνήγι, καὶ ἔπειτα, μὲ τὴ πρώτη συνάντησι στοὺς ἀγρούς, ἢ κατ' εὐθείαν ἐπίθεσι ἀνάσκελα, πάνω σὲς λεβάντες ἢ στὸ γρασίδι.

Κατὰ τύχη, ἡ Ντιβόννη δὲ χόρευε, ἐπέστρεψε τὸ κυνήγι στὴν κουζίνα, καὶ γερὴ ὅπως οἱ λεῦκες ἐκεῖνες τῆς ὄχθης οἱ ἄσπρες καὶ οἱ λυγρές, κύλισε χάμω τὸ βιαστή, καὶ τὸν ἔκαμε νὰ πάρῃ δέκα τοῦμπες. Ἀπὸ τότες τὸν κρατοῦσε σὲ ἀπόστασι, φοβερίζοντάς τον μὲ τὸ ψαλ-

λίδι τῆς ποὺ τῆς κρεμότανε ἀπὸ τὴ μέση, καὶ τὸν ἔκαμε τρελλὸ ἀπὸ ἔρωτα, τόσο ποῦ, ἔκαμε λόγο στὴν κουνιάδα του νὰ παντρευτῇ τὴ νέα.

Αὐτὴ γνωρίζοντας τὴν Ντιβόννη ντ' Ἀμπριέ ἀπὸ τὰ παιδικὰ της χρόνια, ξαίροντας τὴν σοβαρὴ καὶ λεπτὴ, εὐρισκε, στὸ βάθος τῆς καρδιᾶς της, πὼς αὐτὴ ἡ «μεξαλιάνς»¹ θὰ ἦταν ἴσως ἡ σωτηρία τοῦ «Ἀκαμάτη».

Ὅμως ἡ περιφάνεια τοῦ προξένου ἐπαναστατοῦσε στὸ ὅτι ἓνας Γκοσέν ντ' Ἀρμαντί θάπαιρνε μιὰ χωριατοπούλα.

— Ἄν ὁ Σεξαίρ τὸ κάνει αὐτό, δὲν θὰ τὸν ξαναδῶ πιά στὰ μάτια μου...

Καὶ κράτησε τὸ λόγο του.

Ὁ Σεξαίρ παντρεύτηκε, ἐγκατέλειψε τὸ Καστελὲ, καὶ πῆγε κ' ἔζησε σὲς ὄχθες τοῦ Ροδανού, στοὺς συγγενεῖς τῆς γυναικᾶς του, ἀποζώντας ἀπὸ μερικὰ εἰσοδήματα ποὺ τοῦ ἐπιχορηγοῦσε ὁ ἀδελφός του καὶ ποὺ τοῦ τᾶφερνε κάθε μῆνα ἡ καλὴ γυναικαδέλφη του.

Ὁ μικρὸς Γιάννης συνόδευε τὴν μητέρα του σὲς ἐπισκέψεις αὐτῆς, γοητευμένος ἀπὸ τὴν καλύβα τῶν Ἀμπριέ, ποὺ τὴν ἔσειε ἡ τραμουντάνα ἢ ὁ μιστράλ καὶ ποὺ τὴν συγκρατοῦσε μιὰ μοναδικὴ πόρτα, κάθετη σὰν ἄλμπουργο.

Ἡ πόρτα αὐτὴ, ἦταν μπροστὰ στὸ μικρὸ μόλο ὅπου στεγνώνανε τὰ δίχτυα, ὅπου σιγαφτοκοποῦσε τὸ ζωντανὸ ἀσῆμι τῶν ψαριῶν. Καὶ στὴ βάσι τοῦ μόλου, δυὸ ἢ τρεῖς χοντρές βάρκες ποὺ βογκοῦσαν κι' ἐρίζαν ἀπ' τ' ἀγκουρέτα τους, καὶ ὁ μεγάλος ποταμός, χαρούμενος, φαρδύς, φουσκωμένος, ποὺ τὸν ἀναστάτωνε ὁ ἄερας.

Καὶ μικρούτσικος ἀκόμη, ὁ Γιάννης, ἔπαιρνε ἀπ' ἐκεῖ τὸ γούστο γιὰ τὰ μακρὰ ταξίδια καὶ γιὰ τὴ θάλασσα ποὺ δὲν τὴν εἶχε ἀκόμη δεῖ.

Ἡ ἔξορία αὐτὴ τοῦ θείου Σεξαίρ, βάσταξε δυὸ ἢ τρία χρόνια καὶ ἴσως νὰ μὴν τελείωνε ποτέ, διότι ἓνα οἰκογενειακὸ περιστατικὸ, τὴ γέννησι τῶν δύο κοριτσιῶν ποὺ ἤρθαν μαζί στὸν κόσμον: ἡ Μάρθα καὶ ἡ Μαρία.

Ἡ μητέρα ἔπεσε ἄρρωστη ἔπειτα ἀπὸ τὸ διπλὸ αὐτὸ τοκετό, καὶ ὁ Σεξαίρ

(1) Σ. Μ. Ἄνισος γάμος μεταξὺ ἀριστοκράτου καὶ κόρης τοῦ λαοῦ.

καὶ ἡ γυναῖκα του, εἶχαν τὴν ἄδεια νάρθουν νὰ τὴν ἐπισκεφθοῦν. Ἡ συμφιλωαὶς τῶν δύο ἀδελφῶν ἐπακολούθησε παράλογη, ψυχόρμητη, χάρις στὴν παντοδυναμία τοῦ ἰδίου αἵματος.

Τὸ ἀντρόγυνο κατοίκησε στὸ Καστελὲ, κι' ἐπειδὴ μιὰ ἀνίατη ἀνεμία, ποὺ τὴν χειροτέρευε ἀκόμη ἡ ποδάγρα, ἔκαμε τὴ μητέρα νὰ μένῃ ἀκίνητη. Τότες ἡ Ντιβόννη ἐπιφορτίστηκε νὰ κυβερνᾷ αὐτὴ τὸ σπίτι, νὰ ἐπιβλέπῃ τὴν τροφὴ τῶν μικρῶν, νὰ ἐπιστατῇ τὸ πολυάριθμο προσωπικόν, νὰ πηγαίνει νὰ βλέπῃ τὸ Γιάννη δυὸ φορὲς τὴ βδομάδα στὸ Λυκεῖο τῆς Ἀβενιόν, δίχως νὰ λογαριάσουμε πὼς ἡ περιποιήσεις τῆς ἄρρωστης ἀπαιτοῦσαν κάθε ὥρα καὶ στιγμὴ τὴν παρουσία τῆς δίπλα στὸ κρεβάτι.

Γυναῖκα γερὴ καὶ γνωστικὴ, ἀντικαθιστοῦσε τὴ μόρφωσι ποὺ τῆς ἔλειπε μὲ τὴν ἐξυπνάδα της, ἦτανε χρυσοχέρα, καὶ ἔμενε πιστὴ σὲς ἱστορίες τῆς καὶ μετριόφρονα στὴ θέσι τῆς ὡς οἰκονόμος. Ὁ πρόξενος, τῆς εἶχεν ἐμπιστοσύνη γιὰ ὅλα τα ἔξοδα τοῦ σπιτιοῦ, ποὺ ἦτανε πολὺ βαρὺ, μὲ τὰ ἔξοδα ποὺ ὅλο καὶ αὖξαιναν ἀπὸ χρόνο σὲ χρόνον, ἐνῶ ἀπεναντίας ὅλο καὶ περιοριζόντανε τὰ ἔσοδα γιὰ τὴν ἐτρωγὴ ἢ φυλλοξήρα, καὶ δὲν ἔμενε παρὰ μόνο τὸ ἀρχικὸ χτήμα, ἀκόμη ἀλώβητο. Καὶ ἀποτελοῦσε τὴν διαρκὴ ἀπασχόλησι τοῦ προξένου, τὸ πὼς νὰ γλυτώσῃ τ' ἀμπέλια του, μὲ ἀδιάκοπα πειράματα.

Ἀπὸ κάμποσο καιρὸ ὡς τόσο, ἀπὸ τότε ποὺ ἤξαιρε τί ἦτανε ἄλλοτε ἡ ματρίτσα του, ὁ Γιάννης ἀπόφευγε νὰ προσφῇ τὸ λατρευτὸ αὐτὸ ὄνομα μπροστὰ της, καὶ ἀπόφευγε νὰ μιλήσῃ γιὰ τὴ μητέρα του καὶ γιὰ τοὺς δικούς του.

Ἀκόμη καὶ ἡ φωτογραφία τῶν στενοχωροῦσε, κι' ἔβρισκε πὼς ἦταν ἄπρεπο νὰ κρέμεται σ' αὐτὸν τὸν τοῖχο, πάνω ἀπὸ τὸ κρεβάτι τῆς Σαπφῶς.

Μιὰ μέρα τοῦ γυρνοῦσε γιὰ τὸ φαί, ξαφνίστηκε γιὰ τὴ βοήκη στὸ τραπέζι τρία σερβίτσια ἀντὶ δύο.

Καὶ ξαφνίστηκε ἀκόμη περισσότερο σὰν εἶδε τὴ Φανή νὰ παίξῃ χαρτιά, μ' ἓναν κοντὸ ἄντρα ποὺ δὲν τὸν γνώρισε σὲς ἀρχές. Γυρνώντας ὅμως αὐτός

ἔδειξε τὰ καθάρια μάτια τρελλοκάτσικου, τὴ μύτη τοῦ κατακτητοῦ, σ' ἓνα ἡλιοκαμένο πρόσωπο, τὸ φαλακρὸ κεφάλι του καὶ τὰ ἐπαναστατικά του γένεια.

Ἦταν ὁ θεῖος Σεξαίρ.

Στὴν κραυγὴ τοῦ ἀνεψιοῦ του, ἀπάντησε δίχως ν' ἀφίστη τὰ χαρτιά!

—Βλέπεις; δὲν στενοχωροῦμαι. Παίζω ἓνα μπεζίκι μὲ τὴν ἀνεψιά μου.

Ἦ ἀνεψιά του;

Καὶ ὁ Γιννῆς πού ἔκρυβε μὲ τόσην φροντίδα, τὸ δεσμό του μ' ὅλον τὸν κόσμον!

Ἦ οἰκειότητα αὐτῇ, δὲν ἄρρεσε διόλου στὸ Γιάννη, καθὼς ἐπίσης καὶ τὰ ὅσα ἔλεγε ὁ θεῖος Σεξαίρ σιγανά, ἐνῶ ἡ Φανὴ ἦταν ἀπασχολημένη νὰ προετοιμάσῃ τὸ γεῦμα.

—Τὰ συχαρίκια μου, μικρέ! Κάτι μάτια! Κάτι μπράτσα! Κόμματος μὰ τὴν ἀλήθεια... βασιλικός!

Ἦταν ἀκόμη χειρότερα, ὅταν στὸ τραπέζι ὁ «ἀκαμάτης» ἄρχισε νὰ μιλῇ χωρὶς καμμιὰ προφύλαξι γιὰ τὶς ὑποθέσεις τοῦ Καστελέ, γι' αὐτὲς πού τὸν ἔφεραν στὸ Παρίσι.

Ἦ πρόφασι γιὰ τὸ ταξίδι ἦταν κάτι λεφτὰ πού εἶχε νὰ πάρῃ, ὅχι τὴν χιλιάδες φράγκα, πού εἶχε δανείσει ἄλλοτε στὸ φίλο του Κουρμπεμπάκ, πού δὲ λογάριζε νὰ τὸν ξαναδῇ πιά ποτέ. ὅταν μιὰ ἐπιστολὴ τοῦ συμβολαιογράφου τοῦ γινωστοποιοῦσε τὸ θάνατό του—ὁ κακομοῖρος!—καὶ τὴν καταβολή, —ἔτοιμη—τῶν ὀχτὼ χιλιάδων φράγκων.

Μὰ ἡ πραγματικὴ αἰτία —γιατί θὰ μπορούσαν νὰ τοῦ τὰ στείλουν τὰ λεφτὰ—ἡ πραγματικὴ αἰτία...

—...Εἶναι ἡ υγεία τῆς μητέρας σου, καημένε μου.

Ἀπὸ κάμποσο καιρό, ἀδυνατίζει πάρα πολὺ καί...

—Πότε πότε τὸ μυαλό της κάνει μετακόμισι;

Τὰ ξεχνᾷ ὅλα, ὡς καὶ τὰ ὀνόματα τῶν κοριτσιῶν.

—Προϋνὲς τὸ βράδυ, ὁ πατέρας σου ἔβγαινε ἀπὸ τὸ δωμάτιο καὶ κείνη ὥρτησε τὴ Ντιβόννη, ποῖος ἦταν αὐτὸς ὁ καλὸς κύριος πού ἐρχότανε καὶ τὴν ἔβλεπε τόσο συχνά. Κανεὶς ἀκόμη δὲν τὸ παρατήρησε αὐτὸ ἔξω ἀπὸ τὴ θεία σου,

καὶ δὲ μοῦ τὸ εἶπε κι' ἐμένα παρὰ γιὰ νὰ μὲ καταφέρῃ νὰρθῶ νὰ συμβουλευθῶ τὸν Μπουσερῶ γιὰ τὴν κατάστασι τῆς φτωχῆς γυναίκας πού τὴν κουράριζε ἄλλοτε.

—Εἴχατε μήπως κι ἄλλους τρελλοὺς στὴν οἰκογένειά σας;

Ρώτησε ἡ Φανὴ μὲ ὕψος λόγιο καὶ σοβαρό, τὸ ὕψος τοῦ Λὰ Γκουρνερί.

—Ποτέ !.

Εἶπε ὁ «Ἀκαμάτης» προσθέτοντας μὲ ἓνα παμπόνηρο χαμόγελο, πὼς μόνο αὐτὸς ἦτανε τρελλοῦτσικος στὰ νειάτα του :

—...Μὰ ἡ τρέλλα του δὲν ἦταν διόλου δυσάρεστη σὲς κυρίες, καὶ γι' αὐτὸ δὲν ἔγινε ἀνάγκη νὰ μὲ κλείσουν στὸ φρενοκομεῖο.

Ὁ Γιάννης, τοὺς κοίταζε φουρκισμένος.

Στὴ θλίψι πού τοῦ προξενοῦσε ἡ κακὴ εἶδησις προσετίθετο τώρα καὶ μιὰ βαρεῖα στεναχώρια ἔτσι ὅπως ἄκουε αὐτὴν τὴ γυναῖκα νὰ μιλᾷ γιὰ τὴ μητέρα του, γιὰ τὶς ἀρρώστειες τῆς κρίσιμης ἡλικίας μὲ τὴν ἐλευθεροστομία καὶ τὴν πείρα μιᾶς ματρῶνας, ἀκουμπώντας τοὺς ἀγκῶνες στὸ τραπέζομάντυλο, καὶ στρίβοντας ἓνα τσιγαράκι.

Καὶ ὁ ἄλλος, φλύαρος, ἀδιάκριτος ξεχνιότανε, ἔλεγε τὰ ἀπόκρυφα μυστικά τῆς οἰκογενείας.

—Ἀχ! Τ' ἀμπέλια πᾶνε στὸ διάβολο τὰ παλιάμπελα!

Τὸ τρομερὸ ἦταν πὼς ὁ πρόξενος, ἐπέμενε πεισματάρικα νὰ φυτεῖ πάντα νέες κληματαριές πού τις χτυποῦσε ἀμέσως τὸ σκουλίκι, ἀντὶ ν' ἀφίστη σὲς ἐλιές ὅλο ἐκεῖνο τὸ ὠραῖο χῶμα.

Εὐτυχῶς, πού εἶχε αὐτὸς, ὁ Σεξαίρ, δηλαδή, μερικὰ ἐκτάρια σὲς ὄχθες τοῦ Ροδανού, πού τὰ περιποιότανε μὲ πλημυρές, μιὰ θαυμασία ἐφεύρεσι πού ἔχει πέραση μόνο στὰ χαμηλὰ ἐδάφη.

Ἦδη, μιὰ καλὴ συγκομιδὴ, τοῦ ἔδινε θάρρος κι' ἐλπίδα, γιὰ ἓνα κρασάκι ὄχι πολὺ ζεστό.

—Ἀχ! Τ' ἀμπέλια. Πᾶνε στὸ διάβολο τὰ παλιάμπελα!

Τὸ τρομερὸ ἦταν πὼς ὁ πρόξενος, ἐπέμενε πεισματάρικα νὰ φυτεῖ πάντα τόσες κληματαριές, πού τις χτυποῦσε ἀμέσως τὸ σκουλίκι, ἀντὶ ν' ἀφίστη σὲς

ἐλιές, ὅλο ἐκεῖνο τὸ ὠραῖο χῶμα.

Εὐτυχῶς, πού εἶχε αὐτὸς, ὁ Σεξαίρ, δηλαδή, μερικὰ ἐκτάρια σὲς ὄχθες τοῦ Ροδανού, πού τὰ περιποιότανε μὲ πλημυρές, μιὰ θαυμασία ἐφεύρεσι πού ἔχει πέρασι μόνο στὰ χαμηλὰ ἐδάφη.

Ἦδη, μιὰ καλὴ συγκομιδὴ, τοῦ ἔδινε θάρρος καὶ ἐλπίδα, γιὰ ἓνα κρασάκι, ὄχι πολὺ ζεστό!

—Τὸ βαθρακόκρασο! Ὅπως τὸ λέει ὁ πρόξενος, περιφρονητικά.

Μὰ κι' ὁ «ἀκαμάτης», τὸβαζε καὶ αὐτὸς πείσμα, καὶ μὲ τὰ ὀχτὼ χιλιάδες φράγκα τοῦ Κουρμπεμπά, θὰ ἀγόραζε τὴν Πιμπουλέτ!

—Ξαίρεις μικρέ! Τὸ πρῶτο νησάκι στὸ Ροδανό! Κατάντυκρα στοὺς Ἀμπριέ. Μά, αὐτὸ μεταξὺ μας, γιατί δὲν πρέπει κανεὶς στὸ Καστελέ, νὰ μάθῃ ἀκόμη τίποτα.

—Καὶ οὔτε ἡ Ντιβόννη, θεῖε μου; Ρώτησε ἡ Φανὴ χαμογελώντας.

Στὸ ὄνομα τῆς γυναίκας του, τὰ μάτια τοῦ «ἀκαμάτη» βούρκωσαν.

—Ὁ! ἡ Ντιβόννη! Δὲν κάνω ποτέ τίποτα δίχως αὐτήν. Ἐξ ἄλλου ἔχει πίστι σὲς ἰδέες μου, καὶ θὰ ἦταν τόσο εὐτυχισμένη νὰ βλεπε τὸ Σεξαίρ της, νὰ ξανακάνῃ τὴν παρουσία τοῦ Καστελέ, ἀφοῦ ἄρχισε ὁ ἴδιος τὴν καταστροφὴ του.

Ὁ Γιάννης ἀνατίχιασε. Θὰ ἔκανε λοιπὸν πλήρη ἐξομολόγησι, καὶ θὰ διηγότανε ὅλη τὴν ἀπαίσια ἐκεῖνη ἱστορία τῆς πλαστογραφίας;

Μὰ ὁ προβγγιανός, συγκινημένος τώρα μὲ τὴ Ντιβόννη, ἄρχισε νὰ λὲ, ὅλη τὴν εὐτυχία πού τοῦ ἔδινε. Καὶ τόσο ὠραῖα μαζὺ μ' αὐτό. Τόσο καλὸ σκαρί.

—Ναί, ἀνεψιά μου! Ἐσεῖς πού εἴστε γυναῖκα, ἐσεῖς θὰ ἔχετε ἰδέα ἀπ' αὐτά!

Τῆς ἔδινε μιὰ φωτογραφία καρτ—ποστὰλ πού τὴν ἔβγαζε ἀπὸ τὸ πορτοφόλι του καὶ πού δὲν τὴν ἐγκατέλειπε ποτέ.

Ἀπὸ τὰ στοργικὰ λόγια τοῦ Γιάννη γιὰ τὴ θεία του, ἀπὸ τὸ μακρουλὸ καὶ τρεμουλιαστὸ γραφικὸ τῆς χαρακτῆρα, ἡ Φανὴ εἶχε σχηματίσει τὴ γυναικὴ πὼς πρόκειται γιὰ καμμιὰ χοντρογυναῖκα, ἀπ' ἐκεῖνες πού ἔβλεπε στὸ γειτονικὸ νομὸ τοῦ Παρισιοῦ, κ' ἔμενε τώρα κατάπληκτη μπρὸς σ' αὐτὸ τὸ ὠραῖο προσώπκι μὲ τὰ ἀγνὰ χαρακτηριστικά, πού τὸ φώτιζε ἡ στενὴ λευκὴ σκουφίτσα, αὐτὸ τὸ

λυγερὸ καὶ κομπὸ κορμὶ μιᾶς γυναίκας, τὸ πολὺ τριανταπέντε χρονῶ.

—Πολὺ ὠραία, πραγματικά!

Εἶπε αὐτῇ, δαγκώνοντας τὰ χεῖλη της μὲ μιὰ περίεργη φωνή.

—Καὶ τί σκαρί!

Ἐκαμε ὁ θεῖος, πού κρατοῦσε τὴν φωτογραφία.

Ἐπειτα βγῆκαν στὸ μπαλκόνι.

Ἐπειτα ἀπὸ τὴ ζεστὴ ἐκεῖνη μέρα, πού ἔκαμε ἀκόμη τὸν τσίγκο τῆς σκεπῆς νὰ καίῃ, ἔπεφτε τώρα, ἔτσι ὅπως περνοῦσε σύννεφο, μιὰ ψιλὴ βροχοῦλα πού φρεσκάριζε τὸν ἀέρα.

Τὸ Παρίσι γελοῦσε, σ' αὐτὸ τὸ πότισμα, καὶ κείνη ἡ βοή, τ' ἀμάξια, ὁ κόσμος, μεθοῦσαν τώρα τὸν ἐπαρχιώτη, πού ἀνασκάλλεζε ἀναμνήσεις ἀπὸ τὰ νειάτα του: μιὰ διαμονὴ τριῶν μηνῶν, πού εἶχε κάμει ἐδῶ καὶ τριάντα χρόνια τώρα στὸν φίλο του Κουρμπεμπά.

—Τί γλέντι παιδιὰ μου !.. Τί γλέντι !..

Καὶ τὸ πὼς μπήκανε στὸ Πραντό, μιὰ νύχτα ἀποκηρᾶς, μασκαρεμένοι μὲ τὸν Κουρμπεμπά, καὶ μὲ τὴν μαϊτρέσσά του, ντυμένη σὰν πωλήτρια τραγουδιῶν, μασκάρεμα πού ἦταν γουρλίδικο γι' αὐτὴν ἀφοῦ ἔγινε ἐνδοξότης στὸ καφέ-κονσέρ.

Ὁ ἴδιος, ὁ θεῖος, ρυμουλκοῦσε ἓνα κουρελάκι ἀπὸ κάποια γειτονιά, καὶ πού τὸ λέγανε, Μεμβράνη... Καὶ στὸ κέφι πιά τώρα, γελοῦσε, ἀνοίγοντας τὸ στόμα ὡς τ' αὐτιά. Τὰ μεσάνυχτα, σὰν τοὺς ἄφισε γιὰ νὰ ξαναπάῃ στὸ ξενοδοχεῖο Κουζά, τὸ μόνο πού ἤχαιε στὸ Παρίσι τραγουδοῦσε φωνάχτᾳ στὴ σκάλα, ἔστελνε φιλιὰ στὴν ἀνεψιά του πού τοῦ φεγγε, καὶ ξεφώνιζε στὸ Γιάννη.

—Ξαίρεις; φυλάξου ἐσύ !..

Μόλις εἶχε φύγει, ἡ Φανὴ πέρασε βιαστικά στὴν τουαλέττα της, καὶ ἀπὸ τὴ μιάνοιχτη πόρτα ἐνῶ ὁ Γιάννης πλάγιαζε ἄρχισε νὰ λὲ με σχεδὸν ἀδιάφορη φωνή: Δὲ μοῦ λές εἶναι πολὺ ὠραία ἡ θεία σου. Δὲ μοῦ παραξενοφαίνεται γιατί μιλοῦσες τόσο πολὺ συχνά... Τί κέρατα θὰ τοῦ πέρασατε αὐτοῦ τοῦ φτωχοῦ «Ἀκαμάτη». Ἐξ ἄλλου ἔχει μούτρο γιὰ τέτοιες δουλειές !..

Ἐκεῖνος ἐξοργισμένος διαμαρτυρότανε:

Ἡ Ντιβόννη ; Μιά δεύτερη μητέρα, πού σάν ἦταν μικρός τὸν περιποιότανε, τὸν ἐντυνε... Τὸν εἶχε γλυτώσει ἀπὸ μιὰν θανατερὴ ἀρρώστεια... Ὅχι!.. Ποτέ δὲ θὰ τοῦ ἐρχότανε στὴ σκέψι μιὰ τέτοια προσυχιά.

—Ἄντε τώρα!.. Ἄντε τώρα! ξανάλεγε ἡ Φανὴ μὲ σφυριχτὴ φωνή, κρατώντας φουρκέττες τῶν μαλλιῶν, δὲ θὰ μὲ κάνης νὰ πιστέψω πὼς μὲ τέτια μάτια καὶ μὲ τὸ σκαρὶ πού ἔλεγε αὐτὸς ὁ βλάκας, ἡ Ντιβόννη του, μπόρεσε νὰ μείνῃ δίχως ἐπιθυμία, δίπλα σ' ἓνα ὦραϊο ξανθό, μὲ μιὰ ἐπιδεομίδα σάν κοριτσιού... Βλέπεις, εἶτε ἀπὸ τὶς ὄχθες τοῦ Ροδανοῦ εἶτε ἀπ' ἄλλου, εἴμαστε ὅλες μας οἱ ἴδιες.

Τόλεγε αὐτὸ μὲ πεποίθησι, πιστεύοντας τὸ φύλο της ὁλόκληρο, εὐκολο σὲ κάθε κακρίτσιο καὶ νικημένο μὲ πρώτη ἐπιθυμία.

Αὐτὸς ἀρνιότανε, μὰ ταραγμένος τώρα, ρωτώντας τὶς ἀναμνήσεις του, ἂν ποτὲ κανένα ἀθῶο χᾶδι, μποροῦσε νὰ τὸν προειδοποιήσῃ γιὰ τὸν κίνδυνο. Καὶ μ' ὅλο πού δὲν εὗρισκε ὅλως διόλου τίποτα, ὥς τόσο ἡ ἀθωότητα της ἀγάπης του εἶχε ὑποστῇ κιόλας κάτι, σὰ νὰ τὴ χάραιε μιὰ νυχιά.

—Νά!.. κοίτα!.. ἡ σκούφια τοῦ τόπου σου!

Πάνω στὰ ὦραϊα μαλλιὰ της, πού τὰ εἶχε τώρα κάνει σὲ δυὸ κοτσίδες, εἶχε καρφισώσει ἓνα ἄσπρο φισοῦ πού ἐπιτύχενε, ἀρκετὰ καλὰ τὴ σκούφια πού φοροῦσαν οἱ χωριατοπούλες στὸ Σατωνέφ.

Καὶ ὁλόκληρη μπροστά του, μὲ τὴν ὁλόκληρη νυχτικιά της, μὲ τὰ μάτια γεμάτα φλόγες τὸν ρωτοῦσε :

—Μήπως μοιάζω τῆς Ντιβόννης ;

—Ὅχι! Διόλου! Δὲν ἔμοιαζε παρὰ τοῦ αὐτοῦ της μὲ τὴ σκούφια αὐτὴ πού τοῦ θύμιζε τὴν ἄλλη, ἐκείνη της φυλακῆς τοῦ Σαὶν Λαζάρ, τὴ σκούφια πού τὴν ἔκανε τόσο ὁμορφὴ ὅπως λέγανε, ἐνῶ ἔστελνε στὸ φυλακισμένο της τὸ φίλιν τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ καταμεστῆς στὸ Δικαστήριον.

—Μὴ στενοχωριέσαι φίλε μου, οἱ καλὲς μέρες θὰ ξαναρθοῦν.

Καὶ ἡ ἀνάμνησις αὐτὴ τὸν ἔκανε τόσο κακό, πού μόλις ἡ ἐρωμένη του ξάπλωσε ἔσβυσε ἀμέσως τὸ κεῖ γιὰ νὰ μὴν τὴν βλέπῃ.

Τὴ δεύτερη μέρα τὸ πρωὶ νωρίς, ὁ θεῖος ἔφθανε μὲ σηκωμένο ψηλὰ τὸ μασταῖνι του καὶ φωνάζοντας :

—Μπεμπέδες...

Εἶχε τὸ προστατευτικὸ ἐκεῖνο ὕφος πού ἔπαιρνε ἄλλοτε ὁ Κουρμπεμπά, ὅταν ἐρχότανε νὰ τὸν ξυπνήσῃ ἀπ' τὴν ἀγκαλιὰ τῆς Μεμβράνης. Φαινότανε ἀκόμη πὺ νευρικός ἀπὸ ὅτι ἦταν τὴν παραμονή. Τὸ ξενοδοχεῖο Κουζὰ τὸ δίχως ἄλλο, καὶ οἱ ὀχτὼ χιλιάδες φράγκα διπλωμένα στὴν τσέπη του...

Τὰ λεφτὰ τῆς Πιμπουλέτ... ἔ! καλὰ... Εἶχε, τί δαίμονα τὸ δικαίωμα νὰ ξοδέψῃ μερικὰ λουδοβίκια, γιὰ νὰ προσφέρῃ ἓνα ἔξοχικό γεῦμα στὴν ἀνεψιά του...

—Καὶ ὁ Μπουσερώ;

Παρατήρησε ὁ ἀνεψιός του, πού δὲν μποροῦσε νὰ λείψῃ ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖο του δυὸ μέρες καταποδιαστά.

Συμφώνησαν νὰ φᾶνε στὰ Ἡλύσια Πεδία καὶ νὰ πᾶνε ἔπειτα οἱ δυὸ ἄντρες νὰ συμβουλευτοῦνε τὸ γιατρό. Δὲν ἦταν ἐκεῖνο πού εἶχεν ὄνειρευτῇ ὁ «Ἀκαμάτης» : Νὰ πᾶνε δηλαδὴ στὸ Σαὶν Κλού, μὲ μεγάλες καρότσες, γεμάτες μὲ μπουκάλες σαμπάνια. Μὰ τὸ γεῦμα ἦταν ὑπέροχο. ὥς τόσο πάνω στὴν ταράτσα τοῦ ἐστιτορίου πού τὴν σκίαζαν ἀκακίες.

Ὁ Σεξαίρ, πολὺ φλύαρος, πολὺ ἱποτικός, ἄπλωσε ὅλες τὶς χάρες του, γιὰ νὰ θαμβώσῃ τὴν Παριζιάννα. Τάβαζε μὲ τὰ γκαρσύνια, ἔκανε κομπλιμέντα στὸν ἀρχιμάγειρο γιὰ τὶς σάλτσες του, καὶ ἡ Φανὴ γελοῦσε μ' ἓνα γέλιο ἡλίθιο καὶ βιασμένο, μὲ ὕφος πού θύμιζε σεπαρέ, πρᾶμα πού λύπησε πολὺ τὸ Γκοσέν, ἔτσι πού ἡ ἐπιστηθιότης, στερέωνε ἀνάμεσα στὴν ἐρωμένη του καὶ στὸ θεῖο του, πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του.

Θᾶλεγε κανεῖς οἴλοι, εἴκοσι χρονῶν. Ὁ «Ἀκαμάτης» εἶχε γίνεαι αἰσθηματίας μὲ τὸ κρασί τοῦ φρουτοῦ, μιλοῦσε γιὰ τὸ Καστελέ, γιὰ τὴ Ντιβόννη καὶ ἐπίσης γιὰ τὸ Γιαννάκη.

Ἦταν εὐτυχισμένος πού τὸν ἔβλεπε μαζί της, μὲ μιὰ σοβαρὴ γυναίκα, πού θὰ τὸν ἐμπόδιζε νὰ κάνῃ ἀνοησίες... Καὶ ἐπειδὴ ἔβλεπε πὼς ὁ νέος εἶχε χαρακτηρὰ κάπως ἀπότομο, τὸν μάλωνε, τῆς ἔδινε συμβουλές, σὰ σὲ νιόνυφη, χτυπώντας της

τὰ μπράτσα, κι' ἡ γλῶσσα του κόλλαγε μέσα στὸ στόμα του, καὶ τὸ μάτι του ἔσβυνε καὶ βούρκωνε.

Ξεμέθυσε, σάν πῆγαν στοῦ Μπουσερώ.

Περίμεναν δυὸ ὥρες στὸ πρῶτο πάτωμα τῆς πλατείας Βαντόμ, σὲ ἐκεῖνο τὸ μεγάλο σαλόνι, ψηλοτάβανο καὶ ψυχρό, γεμάτο κόσμο σιωπηλὸ καὶ συγκινημένο. Ἀπ' αὐτὴν τὴν κόλασι τοῦ πόνου πέρασαν ὥς πού νὰ φθάσουν στὸ γραφεῖο τοῦ γιατροῦ τοῦ περιφημοῦ.

Ὁ Μπουσερώ, μὲ τὴ τεραστία μνῆμη του θυμῆθηκε πολὺ καλὰ τὴν κυρία Γκοσσέν, γιατί εἶχε κάμει ἱατρικὲς ἐπισκέψεις στὸ Καστελλέ, δέκα χρόνια πρωτίτερα, στὴν ἀρχὴ τῆς ἀρρώστειας.

Ἐβαλε νὰ τοῦ ποῦν τὶς διάφορες φάσεις, ξαναδιάβασε τὶς συνταγὰς τὶς παλιὰς καὶ ἀμέσως καθυσόχασε τοὺς δυὸ ἄντρες ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἐγκεφαλικά συμπτώματα πού εἶχαν παρουσιασθῇ, καὶ πού τὰ ἀπέδιδε στὴ χρῆσι ὠρισμένων φαρμάκων.

Ἐνῶ ἀκίνητος μὲ πεσμένα τὰ χοντρά του φρύδια ἔγραφε μιὰν μακρὰ ἐπιστολὴ στὸ συνάδελφο του τῆς Ἀβινιόν, ὁ θεῖος καὶ ὁ ἀνεψιός, ἄκουαν, κρατώντας τὴν ἀνάσα τους, τὸ τρίξιμο τῆς πέννας ἐκείνης, πού αὐτὴ καὶ μόνῃ ἐπικρατοῦσε ὅλου τοῦ ἄλλου θορύβου τοῦ Παρισίου καὶ ξαφνικὰ τοὺς ἀποκαλυπτότανε ἡ ἰσχὺς τοῦ ἱατροῦ στὴ σύγχρονη περίοδό μας, τοῦ ἱατροῦ ὥς ἱερέως τῆς ὑπέριστης θεοσεκίας, τῆς ἀκαταμάχητης δυσειδαιμονίας.

Ὁ Σεξαίρ βγῆκε ἀπὸ ἐκεῖ σοβαρὸς καὶ ψυχρός.

—Πάω στὸ ξενοδοχεῖο νὰ βολέψω τὴ βαλίτσα μου. Ὁ ἀέρας τοῦ Παρισίου, εἶναι βλέπεις κακὸς γιὰ μένα, μικρό... Θὰ πάρω ἀπόψε τὸ τραῖνο τῶν ἐπτὰ Ζήτησε ἐκ μέρους μου συγγνώμη, ἀπὸ τὴν ἀνεψοῦλα μου... Ἐ!

Ὁ Γιάννης, κάθε ἄλλο παρὰ προσπάθησε νὰ τὸν κρατήσῃ, μιὰ καὶ τὸν τρώμαζαν τὰ παιδιαρισμάτα ἐκεῖνα καὶ τὰ ἀλαφρομυαλὰ λόγια του!

Καὶ τὴ δευτέρῃ μέρα, σάν ξύπνησε, ἦταν πολὺ εὐχαριστημένος γιατί τὸν ἤξαιρε σπίτι, καὶ πὼς τὸν εἶχε πάλι κλειδώσει ἡ Ντιβόννη. Ὅταν ἔξαφνα, τὸν εἶδαν νὰ καταφθάνῃ μὲ ἀναστατω-

μένο πρόσωπο, καὶ μὲ τὰ πονεμένα ἀπ' ἔξω.

—Θεέ μου! Θεῖς μου. Τὶ σὰς συμβαίνει;

Σωριασμένος σὲ μιὰ πολυθρόνα, δίχως φωνὴ καὶ δίχως χειρονομίες στὴν ἀρχή, μὰ ζωντανεύοντας σιγὰ σιγὰ, ὁ θεῖος ὁμολόγησε πὼς εἶχε μιὰ συνάντησι ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ Κουρμπεμπά, πὼς τοῦ ἔκαμε ἓνα θαυμάσιο τραπέζι, καὶ πὼς ἔχασε ἔπειτα τὶς ὀχτὼ χιλιάδες φράγκα σὲ μιὰ χαρτοπαικτικὴ λήσχη.

—Οὔτε πεντάρα πιά! Οὔτε τίποτα. Πὼς νὰ γυρίσω ἐκεῖ κάτω! Πὼς νὰ τὰ πῶ αὐτὰ τῆς Ντιβόννης, καί... πὼς νὰ ἀγοράσω τὴν Πιμπουλέτ;

Ξαφνικὰ, τὸν ἔπιασε ἓνα παραλήρημα, ἔβαζε τὰ χέρια του στὰ μάτια του, ἔκλεινε μὲ τὰ δάχτυλα του τὰ αὐτιά του, οὐρλιαζε, ἔκλαιε, ξεφώνιζε, ἔβριζε τὸν ἑαυτό του, καὶ στὴν ἐξομολόγησι του αὐτῇ, ἄπλωνε ὅλα τὰ ἄπλυτα τῆς ζωῆς του.

Ἦταν τὸ αἶσχος καὶ ἡ καταστροφὴ τῶν δικῶν του. Ὑποκείμενα σάν καὶ αὐτὸν μέσα στὶς οἰκογένειες, θάπρεπε νὰ τὰ τουφεκίσουν ὅπως τοὺς λύκους.

Δίχως τὴ γενναιοδωρίαν τοῦ ἀδελφοῦ του, πού θὰ ἦταν σήμερα.

—Στὰ καταναγκαστικὰ ἔργα, μαζί μὲ τοὺς κλέφτες καὶ τοὺς κιβδηλοποιούς.

—Θεῖς! Θεῖς μου!

Τοῦ ἔλεγε ὁ Γιάννης, προσπαθώντας νὰ τὸν σταματήσῃ.

Μὰ ὁ ἄλλος θεληματικὰ τυφλὸς καὶ κουφός, εὗρισκε μεγάλῃν ἡδονή, σὲ αὐτὴν τὴν δημοσιότητα τοῦ ἐγκλήματός του, πού τὸ διηγότανε σὲς τελευταῖες του λεπτομέρειες, ἐνῶ ἡ Φανὴ τὸν κοίταζε μὲ λύπη ἀνάμικτη μὲ θαυμασμό.

Ἐνας παθιάρης, τοῦλάχιστον αὐτός, ἓνας ἄμναλος ὅπως τῆς ἄρσαν οἱ τέτοιαι.

Καὶ συγκινημένη ἴσαμε τὰ κατάβαθα τῆς καλῆς καρδιάς της, προσπαθοῦσε νὰ βρῇ τρόπο νὰ τὸν βοηθήσῃ.

Μὰ τί τρόπο;

Δὲν ἔβλεπε πιά κανένα, ἔδῳ καὶ ἓνα χρόνο. Ὁ Γιάννης δὲν εἶχε κανένα δεσμό. Ξαφνικὰ, ἓνα ὄνομα τῆς ἦλθε στὸ νοῦ : Ντεσελέτ.

Αὐτὸς θάπρεπε νὰ ἦταν στὸ Παρίσι ἐκείνη τὴ στιγμῇ. Ἦταν τόσο καλὸ

παιδί...

—Μὰ μόλις τὸν γνωρίζω !.. εἶπε ὁ Γιάννης.

—Θὰ πάω ἐγώ...

—Πῶς ! Θέλεις λοιπόν ;..

—Γιατὶ ὄχι ;

Τὰ βλέμματά τους διασταυρώθηκαν καὶ κατάλαβε ἓνας τὸν ἄλλο τους. Κι' ὁ Ντεσελέτ ἐπίσης ὑπῆρξε ἐραστής της, ἐραστής μιᾶς νύχτας, πού τὴν θυμότανε μόλις αὐτή.

“Ὅμως ὁ Γιάννης, δὲν ξεχνοῦσε οὔτε ἓναν ἀπ' αὐτούς. Ἦσαν ὅλοι σειρὰ στὸ μυαλό του, ὅπως οἱ ἅγιοι τοῦ ἡμερολογίου.

—“Αν αὐτὸ σὲ στενοχωρεῖ... — εἶπε κάπως ντροπιασμένη.

Τότε ὁ Σεξαίρ, πού κατὰ τὴν σύντομη αὐτὴ συζήτησι εἶχε διακόψει τὶς φωνές του, πολὺ στενοχωρημένος, τοὺς κοίταξε μ' ἓνα τόσο ἀπελπισμένο βλέμμα, ὥστε ὁ Γιάννης, ἀναγκάστηκε νὰ ὑποχωρήσῃ καὶ ἄφισε νὰ τοῦ ξεφύγῃ ἀνάμεσα στὰ σφιγμένα δόντια του, ἡ συγκατάθεσί του.

Πόσο ἀτέλειωτη, τοὺς φάνηκε καὶ τῶν δύο τους ἡ ὥρα αὐτή, ἀναστατωμένοι ἀπὸ σκέψεις ἀνομολόγητες, σκυμένοι στὸ μπαλκόνι γιὰ νὰ περιμένουν τὴν ἐπάνοδο τῆς γυναίκας.

—Εἶναι λοιπόν, πολὺ μακριὰ αὐτὸς ὁ Ντεσελέτ;

—Μὰ ὄχι! Δυὸ βήματα ἀπ' ἐδῶ, στὴν ὁδὸ Ρώμης...

Ἀποκρινότανε ὁ Γιάννης ἔξω φρενῶν, κι' εὗρισκε κι' αὐτὸς ἐπίσης, ὅτι ἀργοῦσε πάρα πολὺ ἡ Φανή.

Προσπαθοῦσε νὰ καθισχάσῃ τὸν ἑαυτὸν του, μὲ τὸ ἐρωτικὸ ἔμβλημα τοῦ μηχανικοῦ :

—«Δίχως ἐπαύριον»!..

Ξαναθυμότανε τὸν περιφρονητικὸ τρόπο μὲ τὸν ὁποῖον τὸν ἄκουσε νὰ μιλῇ γιὰ τὴ Σαπφώ, σὰν γιὰ μιὰ ξεσχολισμένη κοινή. Ἡ περηφάνια τοῦ ἐραστοῦ, ἐπαναστατοῦσε μέσα του καὶ θὰ εἶχε σχεδὸν εὐχηθῇ νὰ τὴν εὗρισκε ἀκόμη ὁ Ντεσελέτ ὁμορφη καὶ ἐπιθυμητή.

“Αχ ! Αὐτὸς ὁ μουρλὸς ὁ Σεξαίρ ! Ἦλθε λοιπὸν νὰ τοῦ ἀνοίξῃ πάλι ὅλες τὶς πληγές;

Τέλος, φάνηκε ἡ σιλουέττα τῆς Φανῆς ἀπὸ τὴ γωνιά τοῦ δρόμου.

Ἐπέστρεψε, ἀκτινοβολώντας :

—Τελείωσε!... Ἐχὼ τὰ λεφτά!

Τὰ ὀχτὼ χιλιάρικα ἀπλώθηκαν μπροστά του, ὁ θεῖος ἔκλειε ἀπὸ χαρὰ, ἤθελε νὰ τοὺς κἀνὴ μιὰν ἀπόδειξι καὶ νὰ ὀρίσῃ ἀπὸ τῶρα τοὺς τόκους καὶ τὴν ἀποπληρωμή.

— Ἀνώφελο θεῖε μου! Δὲν πρόφερα κἀν τὸ ὄνομά σας. Σ' ἐμένα τὰ χρωστάτε αὐτὰ τὰ λεφτά, καὶ θὰ μοῦ τὰ χρωστάτε ὅσον καιρὸ θέλετε.

—Τέτοιες εὐκολίες παιδί μου — ἀπαντοῦσε ὁ Σεξαίρ, ἐνθουσιασμένος ἀπὸ εὐγνωμοσύνη — δὲν τίς πληρώνει κανένας παρὰ μὲ μιὰν ἄσβυστη φιλία. Καὶ στὸ σταθμό, ὅπου τὸν συνώδευσεν ὁ Γκοσέν, γιὰ νὰ εἶναι σίγουρος τούτῃ τὴ φορὰ, γιὰ τὴν ἀναχώρησί του, ἐπανελάμβανε μὲ δάκρυα στὰ μάτια.

—Τί γυναῖκα! Τί θησαυρός!.. Πρέπει βλέπεις, νὰ τὴν κἀνης, εὐτυχισμένη.

Ὁ Γιάννης δυσαρεστήθηκε πάρα πολὺ ἀπ' αὐτὴν τὴν περιπέτεια, νοιθῶντας τὴν ἀλυσίδα του, πού ἦταν ἤδη τόσο, βαρειά, νὰ σφίγγεται ἀκόμη παραπάνω καὶ νὰ συγχίξῃ τῶρα δυὸ πράγματα πού ἡ ἐκ γενετῆς λεπτότητά του εἶχε ὡς ἀπὸ ἔνστικτο χωρίζει : τὴν οἰκογένεια καὶ τὸν ἐρωτικὸ του δεσμό.

Τώρα ὁ Σεξαίρ, κρατοῦσε τὴν ἐρωμένη του, ἐνήμερη γιὰ ὅλες τὶς δουλειές του, γιὰ τὶς καλλιέργειές του, καὶ τῆς ἔδινε νέα γιὰ ὅλο τὸ Καστελλέ.

Καὶ ἡ Φανή, κατὰκρινε τὸ πείσμα τοῦ προξένου στὶς ὑποθέσεις τῶν ἀμπελιῶν, μιλοῦσε γιὰ τὴν ὑγεία τῆς μητέρας, νεύριαζε τὸ Γιάννη μὲ φροντίδες της, ἡ μὲ συμβουλές της, ὅπως διόλου ἄτοπες.

Ποτὲ δὲν τοῦ ἔκαμε ὑπαινιγμὸ στὴν ὑπηρεσία πού τοῦ προσέφερε, οὔτε στὴν παλιά περιπέτεια τοῦ «Ἀκαμάτη» σ' αὐτὸν τὸ λεκὲ τοῦ οἴκου ντ' Ἀρμαντί, μυστικὸ πού τὸ εἶχε προδώσει μπροστά της ὁ θεῖος.

Μιὰ μόνη φορὰ, τὸ μεταχειρίστηκε ὡς ἀμυντικὸ ὄπλο, στὴν ἀκόλουθη περίστασι.

Γυρνοῦσαν ἀπὸ τὸ θέατρο, κι' ἐνῶ ἔβρεχε ἀνέβηκαν σὲ μιὰ στάσι τοῦ βουλεβάρτου σ' ἓνα ἀμάξι. Τὸ ἀμάξι, μὲ κοιμισμένο ἄλογο, ὅπως συμβαίνει μετὰ

τὰ μεσάνυχτα εἶχε ἀργήσει νὰ ξεκινήσῃ.

Ἐνῶ περίμεναν, προστατευμένοι ἀπὸ τὴ βροχή, ἓνας γέρο ἀμαξᾶς σιάζοντας ἐκείνη τὴ στιγμή τὸ καμουταί του, πλησίασε τ' ἀμάξι τους, ἀνοίξε τὴ θυρίδα, καὶ δαγκώνοντας τὸ ποῦρο του, ἀνάμεσα στὰ δόντια του, εἶπε ἥσυχα, ἥσυχα στὴ Φανή.

—Καλησπέρα! Πῶς τὰ πᾶς;

—Τί; ἔσεῖς εἴστε;

Τὴν ἔπιασε ἓνα ρίγος πού τὸ συνεκράτησε ἀμέσως, καὶ εἶπε σιγανὰ στὸν ἐραστή της :

—Ὁ πατέρας μου!

Πατέρας της ; αὐτὸς ὁ ἀλήτης, μὲ τὴν παλιά λιβρέα πού εἶχε γιὰ παλτό ; Τὸ λασπωμένο αὐτὸ ρούχο μὲ τὰ μεταλλικὰ κουμπιά ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἔλειπαν τὰ περισσότερα, καὶ πού ἔδειχνε στὸ φῶς τοῦ γκαζιοῦ τὰ πρισμένα ἀποπληκτικὰ μοῦτρα ἐνὸς μεθύστακα ἀλκοολικοῦ;

Στὰ μοῦτρα αὐτά, ἀνεγνώρισε ὁ Γκοσέν, πρὸς τὸ πρόστυχο, τὰ φιλήδονα χαρακτηριστικὰ τῆς ἐρωμένης του.

Δίχως νὰ πάρῃ ὑπ' ὄψιν του, τὸν ἄντρα πού συνώδευσεν τὴν κόρη του, σὰ νὰ μὴ τὸν εἶχε ἀντιληφθῇ ὁ πατέρας Λεγκράν ἔδινε νέα τοῦ σπιτοῦ :

—Ἡ γορὰ εἶναι στὸ νοσοκομεῖο Νεκέρ Ἐδῶ καὶ δεκαπέντε μέρες! Τὴν ἔχει ἄσκημα. Πήγαινε λοιπὸν νὰ τὴ δῆς μιὰ Πέμπτη, γιὰ νὰ τῆς δώσης θάρρος. Ὅσο γιὰ μένα, εὐτυχῶς τὸ παλιοτόμαρο εἶναι γερό! Πάντα καλὸ καμουταί, καλὸ λουρί... Μόνο πού τὸ ἐμπόριο δὲν πάει καλά. Ἄν σου χρειάζοτανε ἓνας καλὸς ἀμαξᾶς μὲ τὸ μῆνα. Αὐτὸ θὰ μοῦκανε καλὸ στὴ δουλειά μου. Ὅχι; Ἐ, τόσο τὸ χειρότερο. Αἰντε γειά σου, καὶ καλὴ ἀντάμωσι!

Ἐσφιξαν πλαδαρὰ τὰ χέρια τους, καὶ τὸ ἀμάξι ξεκίνησε:

—Ἐ; βλέπεις;

Τοῦ μουρμούρισε ἡ Φανή, καὶ ἄρχισε ἀμέσως νὰ τοῦ μιλᾷ γιὰ τὴν οἰκογένειά της, πρᾶμα πού εἶχε ἀποφύγει νὰ κάμῃ ἴσαμε τότες.

Ἦσαν τόσο ἄσκημα ὅλα αὐτά, τόσο χυδαῖα!

—Μὰ τώρα γνωρίζομαστε καλλίτερα δὲν ἔχουμε πιά νὰ κρύψουμε τίποτα, ἓνας ἀπὸ τὸν ἄλλο μας.

Εἶχε γεννηθεῖ στὸ Μπουλὲν-ὦ-ἔ

Ἀγγλαὶ στὸ προάστειο, ἀπ' αὐτὸν τὸν πατέρα παλιὸ δραγόνου, πού ὑπηρετοῦσε στὰ ἀμάξια τῆς γραμμῆς Παρίσι—Σατιγιόν, καὶ ἀπὸ μιὰν ὑπηρετρία πανδοχείου, ἀνάμεσα σὲ δύο κεράσματα, καὶ σχεδὸν πίσω ἀπὸ τὸ τεζάκι.

Δὲν εἶχε γνωρίσει τὴ μητέρα της, γιὰτὶ αὐτὴ εἶχε πεθάνει στὴ γέννα. Ἀλλά, τὰ ἀφεντικά ἐξανάγκασαν τὸν πατέρα νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸ παιδί, καὶ νὰ πληρώσῃ τοὺς πρώτους μῆνες τῆς παραμάννας.

Δὲν τόλμησε νὰ ἀρνηθῇ, γιὰτὶ χροστάγε πολλά, καὶ ὅταν ἡ Φανὴ ἔγινε τεσσάρων χρονῶν, τὴν ἔπαιρνε πάνω στὸ ἀμάξι του, σὰ μικρὸ δουλάκι, καθισμένη δίπλα του, διασκεδάζοντας πού κύλαγε ἔτσι στὰ λιθόστρωτα, καὶ ἔβλεπε ἀνάμεσα φανάρια νὰ τρέχουν, καὶ ἀπὸ τὶς δυὸ μεριές τοῦ δρόμου, ἐνῶ ὁ πατέρας της κάπνιζε καμτσικώνοντας τ' ἄλογα, καὶ ἐκείνη τὴν ἔπαιρνε ὕπνος, ἔτσι ὅπως τὴν νανούριζαν τὰ κουδουνάκια τῶν ἀλόγων.

Μὰ ὁ πατέρας Λεγκράν, κουράστηκε πολὺ γρήγορα, ἀπὸ τὴν πόζα αὐτῆς τῆς πατρότητος.

Ὅσο λίγο κι' ἂν τοῦ στοίχιζε, ἦταν ὡς τόσο υποχρεωμένος νὰ τὴν ταῖζῃ, καὶ νὰ τὴ ντύνῃ, αὐτὴν τὴ μικρὴ μιξάρα.

Κ' ἔπειτα, τὸν ἐμπόδιζε γιὰ ἓνα γάμο του, μὲ τὴ χήρα κάποιου μανάβη, πού κορτετζάριζε τὴ πραγματῖα της, περνοδιαβαίνοντας μὲρὸς ἀπὸ τὸ μανάβικο.

Ἡ μικρὴ, αἰσθάνθηκε τότες, πολὺ καλά, πῶς ὁ πατέρας της λογάριάζε νὰ τὴν ἐξοντώσῃ. Εἶχε τὴν ἐμμονὴ ἰδέα τοῦ ἀλκοολικοῦ, νὰ ξεφορτωθῇ ὅπως ὅπως τὸ παιδί, κι' ἂν ἡ ἴδια ἡ χήρα, ἡ καλὴ κυρὰ Μασώμ, δὲν ἔπαιρνε τὸ κοριτσάκι ὑπὸ τὴν προστασία της..

—Ἀλήθεια ! Τὴ γνώρισες τὴ Μασώμ, εἶπε ἡ Φανή.

—Πῶς ; αὐτὴ ἡ ὑπηρετρία πού εἶδα σπῖτι σου ;

—Ἦταν ἡ μητρού μου.. Στάθηκε τόσο καλὴ γιὰ μένα σὰν ἡμουν μικρή, καὶ τὴν ἔπαιρνα γιὰ νὰ τὴ γλυτώσω ἀπ' ἐκεῖνον τὸν ἀλήτη τὸν ἄντρα της, πού ἀφοῦ τῆς ἔφαγε τὴ σερμαγιά της, τὴν ἔδερε καὶ τὴν ὑποχρέωνε νὰ τῆς κἀνὴ τὴν ὑπηρετρία σὲ μιὰ πρόστυχια μὲ τὴν

όποια συζούσε. "Ε! λοιπόν... "Όταν μ' άφισε, μ' όλα όσα τής είπα, έτρεξε και ξαναβουλευτηκε μαζί του, και νά την τώρα στο νοσοκομείο. Τί χάγια έχει τώρα ο γέρος, δίχως την περιποίησί της. Τί βρωμερός! Τί μούτρα! Δέν έχει άλλο τίποτα, παρὰ μόνο το καμουτσί του. Είδες όμως τί ίσια πού το κρατά; "Ακόμη και τύφλα μεθυσμένος, το κρατεί προσεχτικά σαν κερί, και το βράδυ το παίρνει στο δωμάτιό του. Δέν κρατά παρὰ μόνο αυτό καθαρό.

— Καλό καμουτσί!.. Καλό λουρί!.. Είναι το έμβλημά του.

Μιλούσε ασυναίσθητα, σά για κάποιον ξένο, δίχως αηδία ούτε ντροπή. Και ο Γιάννης τρώμαζε έτσι όπως την άκουε.

“Ο πατέρας αυτός;.. “Η μητέρα αυτή;.. “Απέναντι στην αυστηρή μορφή του προξένου, και στο άγγελικό χαμόγελο της κυρίας Γκοσέν!

Και καταλαβαίνοντας ξαφνικά αυτή, το τί έκρυβε ή σωπή του έραστού της, την αναστάτωση μπρός σ' αυτήν την κοινωνική λασπουριά, πού τον πιτσιλούσε, έτσι όπως βρισκότανε δίπλα της, του εί-
 ειπε σε τόνο φιλοσοφικό:

— Τό κάτω τής γραφής, λίγο πολύ όλες οι οικογένειες τάχουν αυτά.. Δέν είμαστε εμείς, υπεύθυνοι!.. “Εγώ έχω τον μπαμπά Λεγκράν, έσύ έχεις το θείο Σεξαίρ.

VI.

“Αγαπημένο μου παιδί, σου γράφω πάλι τρεμούμενη σύγκορμα, για την καινούργια μεγάλη χολόσκαση πού μάς βοήκε. “Εξαφανίστηκαν οι δίδυμες και φύγανε από το Καστελέ, για μιάν ολόκληρη μέρα, και για μιάν νύχτα, και όλο το πρωί τής άλλης μέρας.

Την Κυριακή την ώρα πού θα καθόμασταν στο τραπέζι αντιληφθήκαμε πώς έλειπαν οι μικρές. Τίς είχα συγγυρίσει για την πρωινή λειτουργία πού θα τις συνόδευε ο Προξένος. “Επειτα δέν άσχολήθηκα πια μαζί τους, γιατί είχα νά κάνω με τη μητέρα σου, πού ήταν πιό νευριασμένη από άλλες φορές, σά νά προαισθανότανε το κακό πού μάς τριγυροῦσε. Ξαίρεις πώς τόχει αυτό από την τελευταία της άρρώστια: “Όσο λι-

γότερο μπορεί νά κινηθῇ, τόσο περισσό-
 τερο δουλεύει το μυαλό της.

“Η μητέρα σου ήταν ευτυχώς στο δωμάτιό της, και μάς φαντάζεσαι έμάς πού περιμέναμε τίς μικρές. Τίς φωνάζουμε παντού, σαλπίζουμε με το κέρατο πού φωνάζουμε τ' άρνιά, τρέχει ο Σεξαίρ από τη μιὰ μεριά κι' εγώ από την άλλη, ή Ρουσσελίνα, ή Ταρντίβη νά πού τρέχουμε όλοι μας μέσα στο Καστελέ, και κάθε φορά πού ανταμυνώμαστε:

— “Ε! Βοήθηκα;

— Μπά! “Οχι.

Στο τέλος πια δέν τολμούσαμε ούτε νά ρωτηθούμε εμείς οι ίδιοι, τρέχουμε στα πηγάρια ανεβαίνουμε στη σοφίτα, κοιτάμε από τα παράθυρα, πουθενά...

Τί κακιά μέρα. Και έπρεπε ν' ανεβαίνω όλη την ώρα νά χαμογελάω τής μητέρας σου, σά νά μη συνέβαινε τίποτα. Στο τέλος τής είπα πώς είχα στείλει τίς μικρές νά περάσουν την Κυριακή τους στης θείας σου, στο Βιλλμουρί.

“Εκείνη φάνηκε σά νά το πίστεψε, μά άργά τη νύχτα σά ν' αντιλήφθηκε τα φῶτα πού ψάχνανε στον κάμπο, άρχισε σιγά σιγά νά κλαίη. Και σαν την ρώτησα μου είπε:

— Κλαίω για κάτι πού μου κρύβουν. Μά πού το μάντεψα ως τόσο...

Τέλος άγαπημένο μου παιδί, για νά μη σου την παρατραβήξω, αυτήν τη θλιβερήν ιστορία, τη Δευτέρα το πρωί τίς μικρές μάς τίς έφεραν οι εργάτες πού χρησιμοποιεί ο θείος σου, στο νησάκι, και πού τίς βοήκαν πάνω σε κάτι στίβες χόρτα, κατάχλωμες από το κρύο κι' από την πείνα έπειτα από μιάν νύχτα στο ύπαιθρο, στη μέση του νερού.

Και νά τί μάς είπαν, με την άθώα τους καρδοῦλα: “Από καιρό είχαν στο νοῦ τους νά κάμουν όπως οι προστάτριες τους, ή Μάρθα και ή Μαρία, πού είχαν διαβάσει την ιστορία τους, νά φύγουν μέσα σε μιὰ βάρκα δίχως πανιά, δίχως κουπιά, δίχως τρόφιμα, και νά διδάξουν το εὐαγγέλιο, στην πρώτη άκτή όπου θα τις έρριχνε ή πνοή του Θεοῦ.

Την Κυριακή το λοιπόν, λύνοντας μιὰ βάρκα από την άγκυρά της, μετά τη λειτουργία, και γονατίζοντας μέσα στη βάρκα, κ' ενώ τίς έπαίρνε το ρέμα, ξεκίνησαν ήσυχα ήσυχα, και πήγαν και ξό-

κυλαν στη Πιμπουλέτ, παρὰ τὰ φουσκαμένα νερά του ποταμού σ' αυτή την εποχή.

Ναί!.. ο Θεός τίς φύλαξε, και αυτός μάς τίς ξανάδωσε τίς όμορφούλες, άφου τους χάλασε λίγο τὰ ωραία φουστάνια τους, και ξέβαψε τὰ χρυσά τους προσευχητάρια.

Δέν είχαμε τη δύναμη νά τίς μαλώσουμε και μόνο πού τίς γεμίζαμε φιλία. Μά όλοι μας άρρωστήσαμε από το φόβο πού πήραμε.

“Η πιό χολοσκασμένη είναι πάλι ή μητέρα σου, πού δίχως νά τής πούμε τίποτα τὰ μάντεψε όλα, και είναι τώρα τόσο θλιμένη, πού τίποτα, ούτε εγώ ούτε ο πατέρας σου ούτε κανένας άλλος μπορούμε νά την ξεχολοσκάσουμε, μ' όλο πού είμαστε διαρκώς δίπλα της... Και αν σου λέγα Γιαννη μου, πώς προ παντός έσένα επιθυμεί, και για σένα τώρα στενοχωριέται... Δέν τολμᾷ νά τ' όμολογήση μπρός στον πατέρα, πού θέλει νά σ' άφίσουμε στη δουλειά σου, μά δέν ήρθες μετά τίς εξετάσεις σου όπως το είχες τάξει. Κάνε μας την έκκληση, για τὰ Χριστούγεννα, για νά ξαναβρῇ ή άρρωστή μας το καλό της χαμόγελο.

“Αν ήξαιρες, πώς όταν δέν τους έχει πια κανείς τους γέροντες του, μετανοιώνει ύστερα γιατί δέν τους έδωσε περισσότερο καιρό.

“Ορθιος, μπρός στο παράθυρο, όπου περνούσε μιὰ άτονη χειμωνιάτικη μέρα, ο Γιάννης, διάβαζε την επιστολή, και απολάμβανε το άρωμα πού του έφερε και τίς παλιές παιδικές του αναμνήσεις, γεμάτες τρυφερότητα και ήλιο.

— Τί τρέχει; Για δός μου.

“Η Φανή ξυπνούσε εκείνη τη στιγμή και άπλωνε μηχανικά το χέρι προς το πακέτο τὰ τσιγάρα, πού ήταν πάνω στο τραπέζι.

“Εκείνος άμφιταλαντευότανε, ξαίροντας τη ζήλεια, πού το όνομα μόνο της Ντιβόννης ξυπνούσε μέσα στην έρωμένη του. Μά πώς νά τής κρύψη το γράμμα πού γνώριζε αυτή καλά και το σχήμα του, και την προέλευσί του. Στίς άρχές ή δραπέτευση των μικρών την είχε συγκινήσει. Με γυμνά μπράτσα και στήθος στρίβοντας το τσιγαράκι της εξακολουθούσε νά διαβάζη. Μά στο τέλος την

φούρκισε μέχρι μανίας, και τσαλακώνοντας και πετώντας το γράμμα χάμω, είπε:

Θά σου δείξω εγώ άγιες γυναίκες!.. “Όλα αυτά είναι κοροφέξελα για νά σε καταφέρουν νά φύγης. Τής λείπει βλέπεις ο “Ομορφόγης της ο άνεψιός της... αυτής τής...

“Ηθελε νά την συγκρατήσει νά την έμποδίση νά πῇ τη βρωμερή λέξη, πού την πέταξε ως τόσο κατάνουτρα, καθώς και πολλές άλλες, έτσι όπως ξεχείλιζε ή βορβορώδης γλώσσα σαν ξέσπασμα όχρετου. “Όλα τὰ βρωμόλογα πού είχε μάθει όταν χρημάτισε κοινή γυναίκα, τής έρχόντανε τώρα στο στόμα και τής φούσκωναν το λα-
 ρύγκι, σαν νά μη πρόφταιναν νά βγοῦν όλα μαζί.

Δέν ήταν δά και τόσο δύσκολο νά καταλάβη κανείς το τί πραγματικά έτρεχε εκεί κάτω. “Ο Σεξαίρ θά τὰ είχε ξεράσει και σκάρωνε τώρα ή οικογένεια το πώς νά διακοποῦν οι σχέσεις, και νά τον άποτραβήξουν στο χωριό, βάζοντάς του ως δόλωμα το καλό σκαρί τής Ντιβόννης.

— Πρώτα πρώτα! Ξαίρεις! “Αν φύγης θά του γράψω άμέσως εκείνου του κερατά. Σε προειδοποιῶ!

Μιλώντας συμμαζεσένε πάνω στο κρεβάτι της κατάχλωμη με άγριεμένο και πρόστυχο μούτρο, σά θηρίο έτοιμο νά χυμῆξη.

Και ο Γκοσέν θυμότανε πώς την είχε ξαναδῇ έτσι στην όδδ “Αρκάντ, μά στρεφότανε τώρα εναντίον του το μῦθος αυτό τής έρωμένης του και έννοιως πώς ήταν έτοιμος νά όρμήσει τώρα και αυτός άπάνω της, νά τη δείρη, γιατί σ' αυτούς τους σαρκικούς έρωτες, όταν ή εκτίμησις και ο σεβασμός για το αγαπημένο πλάσμα έχουν εξαφανισθῇ, ξεπροβάλλει τότες ή χτηνωδία. Φοβήθηκε τον ίδιο τον εαυτό του, και έφυγε βιαστικά στο γραφείο του, και σουλατσάροντας εκεί θυμωμεν για τη ζωή αυτήν πού είχε δημιουργήσει.

Θά του γινότανε μάθημα νά έμπιστεύεται σε τέτοιες γυναίκες. Τί προστυχιές. Τί ντροπές, όλα αυτά!

Για τίς άδελφές του, για τη μητέρα του, είχε πεί για όλο τον κόσμο. Μά τί λοιπόν; Ούτε καν το δικαίωμα νά πάη νά δῇ τους δικούς του; Μά σε πιό κάτεργο

πῆγε καὶ κλείστηκε; Καὶ ξαναθυμότανε τώρα δλόκληρη τὴν ἱστορία τοῦ ἔρωτα του: ἔβλεπε τὴ πὼς τὰ ὠραῖα γυμνά μπράτσα τῆς Ἀφρικάνας δεμένα γύρω ἀπὸ τὸ λαιμό του τὸ βράδυ τοῦ χοροῦ, τοῦ εἶχαν τώρα κολλήσει σὰν ἀλυσίδες, καὶ τὸν ἀποξένωναν ἀπὸ τοὺς φίλους του καὶ ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς του.

Τώρα πιά εἶχε πάρει τὴν ἀπόφασιν. Τὸ ἴδιο ἐκεῖνο βράδυ καὶ πάση θυσίᾳ, θάφευγε γιὰ τὸ Καστελλέ.

Ταχτοποιήσε μερικὲς ὑποθέσεις του, πῆρε τὴν ἀδεια τοῦ ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖο, καὶ γύρισε νωρὶς στὸ σπίτι του, περιμένοντας μιὰ τρομαχτικὴ σκηνὴ καὶ ἀποφασισμένος γιὰ ὅλα ἀκόμη καὶ γιὰ τὴ διακοπὴ τῶν σχέσεων του.

Μὰ ὁ γλυκὸς χαιρετισμὸς τῆς Φανῆς, τὰ πρισμένα της ἀπὸ τὰ κλάμματα μάτια, τοῦ ἄφιναν μόλις τὸ κουράγιο τῆς θελήσεώς του.

—Φεύγω ἀπόψε!

Τῆς εἶπε καὶ ἀνορθώθηκε.

—Ἔχεις δίκιο φίλε μου! Πήγαινε νὰ δῆς τὴ μητέρα σου.

Τὸν πλησίαζε χαδιάρικα.

—Ἐχάσε τὸ πόσο κακιὰ ἤμουν σήμερα! Σ' ἀγαπῶ τόσο. Εἶμαι τρελλή...

Κατὰ τὸ διάστημα τῆς υπόλοιπης μέρας, σιάζοντας του τὰ μπαούλα του, μελεπτεὲς φροντίδες, ξαναγύρισε στοὺς γλυκοὺς τρόπους τοῦ πρώτου καιροῦ, κράτησε τὴ στάσι αὐτὴ τῆς μετανόας, ἴσως μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ τὸν κρατήσῃ. Ὡς τότε, οὔτε μιὰ φορὰ δὲν τοῦ ζήτησε: «Μεῖνε! !»

Καὶ ὅταν τὴν τελευταία στιγμὴ ἔχασε κάθε ἐλπίδα μὲ πρὸς στίς ἐτοιμασίες, τίς ὀριστικὲς, τριβότανε πάνω του, προσπαθώντας νὰ μπῇ μέσα του, γιὰ νὰ τὴν ἔχη μαζὺ του, ὅσο θάλειπε.

Ὁ ἀποχαιρετισμὸς της, τὸ φιλί της, δὲ μουρμούριζαν παρὰ μόνο τοῦτο:

—Πές μου Γιάννη, δὲ μὲ μισεῖς, ἔ;

—Ὡ!.. Τὸ μεθύσι, νὰ ξυπνᾷς τὸ πρωὶ μέσα στὸ μικρὸ δωματιάκι, τῶν παιδιῶν σου χρόνων!.. μὲ τὴν καρδιὰ ἀκόμη ξεστῆ ἀπὸ τὰ φιλιὰ τῶν δικῶν, νὰ ξαναβρίσκῃς πάλι πάνω στὸ στενὸ σου κρεβάτι τὴν ἴδια ἐκείνη ἀχτίδα τοῦ ἡλίου, ποὺ μάτα ἰα ἔφαχνες νὰ τὴ βοῆς ἀλλοῦ, νὰ ἀκοῦς νὰ φωνάζουν τὰ παγώνια πάνω στὴ σκεπή, νὰ τρίζῃ ὁ μακαρὰς τοῦ πη-

γαδιοῦ, οἱ περπατησιὲς τοῦ βιαστικοῦ κοπαδιοῦ..

Καὶ σὰν ἀνοιξε δυνατὰ τὰ παντζούρια του, ξαναεἶδε τὸ ὁμορφο ἐκεῖνο ζεστό φῶς, ποὺ πλυμμηροῦσε τὸ δωμάτιο του, τὸ θαυμάσιο ὀρίζοντα, τ' ἀμπέλια, τὰ κυπαρίσσια, τίς ἐλιές καὶ τὰ πεῦκα, ποὺ χανόντανε ὡς τὸ Ροδανό, κάτω ἀπὸ τὸν ὀλοκάθαρον οὐρανό, ποὺ τὸν εἶχε καθαρίσει τὴ νύχτα, ὁ μιστράλ.

Ὁ Γιάννης ἔκανε τὴ σύγκρισιν, μὲ τὸ ξύπνημα ποὺ εἶχε τὸ πρωὶ ἐκεῖ κάτω, καὶ ἔννοιωσε τὸν ἑαυτοῦ του, εὐτυχισμένο.

Κατέβηκε. Τὸ σπίτι, ἄσπρο ἀπὸ τὸν ἡλιο κοιμότανε ἀκόμη. Ὅλα τὰ παντούρια ἦσαν κλειστὰ ὅπως καὶ τὰ μάτια.

Καὶ ἦσαν εὐτυχισμένος μέσα σὲ ἐκείνη τὴ μοναξιά, ξαναβρίσκοντας τὸν ἑαυτοῦ του, στὴν ἡθικὴν ἐκείνη ἀνάρρωσιν, ποὺ νόμιζε πὼς ξανάρχιζε γι' αὐτόν.

Καὶ ἔκαμε ἓνα γύρο μέσα στὸ Καστελλέ, ὁ σκύλος του Θαῦμα, γέρος πιά τώρα καὶ κουτσός, εἶχε βγῆ ἀπὸ τὸ σπιτάκι του καὶ τοῦ εἶχε πάρει τὸ κατόπι. Εἶχαν κάνει ἄλλοτε τόσο συχνὰ αὐτὸν τὸν περίπατο, τὸν πρωινό.

Μπαίνοντας στὸ ἀμπέλι, ποὺ τὸ φράζαν τὰ κυπαρίσσια ὁ σκύλος κοντοστάθηκε. Ἦξαιε καλὰ πόσο τὸ ἀμυῶδες ἐκεῖνο χῶμα, ἓνα γιαιτρικὸ ποὺ εἶχε βάλει ὁ Πρόξενος, γιὰ τὴ φυλλοξήρα, θὰ ἦταν δύσκολο στὰ πόδια του. Ὡς τόσο ἡ χαρὰ νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν κύριο του τὸν ἔκαμε νὰ ἀποφασίσῃ.

Ὁ Γιάννης, δὲν τὸν πρόσπεχε, ἀπασχολημένος μὲ τὰ νέα μέτρα, ποὺ εἶχε πάρει ὁ πατέρας του, καὶ γιὰ τὰ ὁποῖα τοῦ εἶχε μιλήσει τὴν παραμονή.

Μιὰ μικρὴ ἄσπρη σκουφίτσα ξεπρόβαλε, ξαφνικὰ μπροστά του.

Ἦταν ἡ Ντιβόννη, ποὺ εἶχε σηκωθῆ ὅπως πάντα, πρώτη στὸ σπίτι μέσα. Κάτι κρατοῦσε στὸ χέρι της, ποὺ τ'ἄφισε ἀμέσως νὰ τῆς πέσῃ, καὶ τὰ μάγουλά της ποὺ ἦταν κατὰ συνήθεια, τόσο δροσερά, κοκκίνισαν τώρα μονομιᾶς.

—Ἐσὺ εἶσαι Γιάννη; Μὲ τρώμαξες... Νόμισα πὼς ἦταν ὁ πατέρας σου.

Ἐπειτα συνήλθε καὶ τὸν φίλησε.

—Κοιμήθηκες καλὰ;

—Πολὺ καλὰ θεῖα! Μὰ γιατί φοβάστε μὴν ἔρθῃ ὁ πατέρας;

—Γιατί;...

Ἐσκυψε καὶ μάζεψε ἐκεῖνο ποὺ τῆς εἶχε πέσει.

—Ὁ Πρόξενος σοῦ εἶχε πεῖ πὼς τοῦτη τὴ φορὰ ἦταν σίγουρος πὼς εἶχεν ἐπιτύχει... Ἐ, λοιπόν! Νὰ το τὸ ζῶο.

Ὁ Γιάννης κοίταξε, κάτι σὰν κιτριναρικο ἀφρό, ἀνάμεσα στοὺς κορμούς. Ἦταν ἡ ἀνεπαίσθητη ἐκείνη σαπίλα, ποὺ σιγὰ σιγὰ, εἶχε καταστρέψει ἐπαρχίες ὀλόκληρες.

Καὶ ἦταν ἓνας σαρκασμὸς τῆς φύσεως μέσα στὸ ὑπέροχο ἐκεῖνο πρωινό, κάτω ἀπὸ τὸν ζωογόνο ἡλιο, αὐτὸς ὁ ἄπειρα μικρὸς καταστροφῆς, ὁ ἀκατάστρεπτος.

—Εἶναι ἡ ἀρχή... Σὲ τρεῖς μῆνες μέσα ὅλο τὸ χτῆμα θὰ τῶχουν καταστρέψει. Καὶ ὁ πατέρας σου θὰ ξαναρχίσῃ πάλι, γιατί τῶβαλε ζήτημα τιμῆς... Καινούργια πάλι ἀμπέλια, καινούργια πάλι ρεμέντια ὡς τὴ μέρα πού...

Μὲ μιὰν ἀπελπισμένη χειρονομία, ἀτοτέλειωσε ἐκεῖνο ποὺ ἔλεγε.

—Ἀλήθεια; Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο φθάσαμε;

—Ὡ! Τὸν ξαίρεις τὸν Πρόξενον! Δὲν λέει ποτε τίποτα. Μοῦ δίνει τὸ μῆνα.. Μὰ τὸν βλέπω στενοχωρημένο. Τρέχει στὴν Ἀβινιόν, στὴν Ὁράνζ, κι' αὐτὸ γιὰ νὰ βρῇ λεφτά.

—Καὶ ὁ Σεξαίρ; Οἱ πλημμύρες του; Ρώτησεν ὁ νέος ἀποκαρδιωμένος.

Δόξα στὸ Θεό! Ἀπ' ἐκείνη τὴ μεριά ὅλα πῆγαιναν καλὰ. Εἶχαν πενήντα βαρέλια κρασάκι, στὴν τελευταία σοδιά. Καὶ τούτῃ τὴ χρονιά περίμεναν τὸ διπλό. Μπρὸς σὲ τούτην τὴν ἐπιτυχία, ὁ Πρόξενος εἶχε παραχωρήσῃ στὸν ἀδελφὸ του ὅλα τ' ἀμπέλια τοῦ κάμπου καὶ τώρα βρῖσκονταν, μέσα στὸ νερὸ τρεῖς μῆνες τὸ χρόνο.

Καὶ περήφανη, γιὰ τὸ ἔργο τοῦ ἀντρα της, τοῦ «Ἀκαμάτη» της, ἡ Προβηγγιανή, ἔδειχνε στὸ Γιάννη, ἀπ' ἐκεῖ ποὺ στεκότανε, μεγάλᾳ ἔλῃ σὰν ἀλυσίδες.

Σὲ δυὸ χρόνια θάχουμε μιὰν πρώτης τάξεως ἐσοδεῖα. Καὶ σὲ δυὸ χρόνια θὰ δώσῃ κι' ἡ Πιμπουλέτ, ἀκόμη καὶ τὸ νησι Λαμότ, ποὺ τ' ἀγόρασε ὁ θεῖος σου, δίχως νὰ πῇ τίποτε σὲ κανένα... Τότε θὰ ἡμαστε πιά πλούσιοι. Μὰ σκοπὸς εἶναι νὰ βασιάξουμε ἴσαμε τότε καὶ νὰ κάμῃ κι' ὁ καθεὶς τίς θυσίες ποὺ χρειάζεται, νὰ γίνουν.

Ἐκείνη μλοῦσε χαρούμενα σὰ γυναῖκα ποὺ δὲν τὴν τρομᾷ ὡς οἱ θυσίες. Κ' ὁ Γιάννης, ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὸ ὕφος της, εἶπε μὲ τὸ ἴδιο ὕφος:

—Θὰ θυσιαστοῦμε Ντιβόννη.

Τὴν ἴδιαν ἀκριβῶς μέρα, ἔγραψε τῆς Φανῆς, πὼς οἱ δικοὶ του δὲν μποροῦσαν πιά νὰ τοῦ δίνουν τὸ ἐπίδομα καὶ πὼς θάταν ἀναγκασμένος νὰ περιοριστῇ στὸ μισθὸ τοῦ ὑπουργείου, καὶ πὼς ὑπὸ τοιούτους ὁρους ἡ διπλή τους ζωὴ γινότανε ἀδύνατη.

Ἦταν ἡ διακοπὴ τῶν σχέσεων τους, νωρίτερα ἀπ' ὅτι τὸ φανταζότανε κι' ὁ ἴδιος. Μὰ ἔλπιζε πὼς ἡ ἐρομένη του θὰ καταλάβαινε τοὺς σοβαροὺς αὐτοὺς λόγους, καὶ πὼς θὰ τὸν λυπότανε κι' αὐτὸν καὶ τὴν κατάστασί του, καὶ πὼς ἀκόμη θὰ τὸν διευκόλυνε νὰ κάνῃ τὸ ὀδυνηρὸ του καθήκον.

Τάχα ἦταν θυσία αὐτὸ ποὺ ἔκαμε; Τάχα δὲν ἦταν μιὰ ξελάφρωσι μὲ τὸ νὰ τερμάτιζε μιὰ ζωὴ ποὺ τοῦ φαινότανε μισαρή, καὶ νοσηρὴ ἀπὸ τὴ στιγμὴ μάλιστα ποὺ εἶχεν ἐπιστρέψει στὴ φύσιν, στὴν οἰκογένεια, στίς ἀπλὲς καὶ ἔντινες ἀγάπες...

Τὴν ἐπιστολὴν τοῦ τὴν εἶχε γράψει, δίχως ἀγῶνα, οὔτε πόνο. Λογάριαζε γιὰ νὰ τὸν ὑπερασπίσῃ, ἐνάντια στὴν ἀπάντησιν ποὺ τὴν πρόβλεπε βίαια καὶ ἀπειλητικὴ, λογάριαζε στὴν τρυφερότητα τῶν δικῶν του ποὺ τὸν περιστοιχίζαν, στὸ παράδειγμα τοῦ ἀκέραιου καὶ περήφανου ἐκείνου πατέρα, στὸ ἀγνὸ χαμόγελο τῶν μικρῶν ἀγίων γυναικῶν, καὶ ἐπίσης στὸ μεγάλο ἐκεῖνο ὀρίζοντα, μὲ τίς ζωογόνες ἀπόπνοιας τῶν βουνῶν, μὲ τὸν γρήγορο ἐκεῖνο ποταμὸ τὸν συναρπαστικόν.

Γιατὶ ὅσο ἔβαζε μὲ τὸ νοῦ του τὸ πάθος κι' ὅλες τίς προστυχῆς ποὺ τὸ ἀπαρτίζανε, τοῦ φαινότανε πὼς ἀνάρρωνε ἀπὸ ἓναν κακοῦ πύρετό, σὰν κι' αὐτοὺς ποὺ παίρνει κανεῖς, ἀνάμεσα στὰ σαπισμένα βάλτα.

Πέντε ἕξι μέρες στὴ σιωπῇ, ἔπειτα ἀπὸ τὸ μεγάλο αὐτὸ χτύπημα ποὺ εἶχε καταφέρει. Πρωὶ καὶ βράδυ ὁ Γιάννης πῆγαινε στὸ ταχυδρομεῖο, καὶ γυροῦσε μ' ἀδεια χεῖρα, περιέρχοντα ταραγμένος.

Τὶ νᾶκανε ἄραγε;

Τι είχε αποφασίσει, και πρό παντός γιατί δεν το έγραψε ;

Δεν συλλογιότανε παρά μόνο αυτό... Και τη νύχτα, όταν όλοι κοιμόντανε στ' Καστελλέ, έτσι όπως τους νανούριζε ο δυνατός άέρας, αυτός κουβέντιαζε για όλα τούτα, μαζί με τ' Λεξαίρ, στη μικρή του καμαρίτσα.

—Μου φαίνεται πώς θ' άμοληθ'... Έλεγε ο θεϊός, και αύξαινε ή άνησυχία του, πολύ παραπάνω γιατί αναγκάστηκε να βάλ'η στ' όν ιδίο φάκελλο της διακοπής δυό γραμμάτια, λήγοντα σ' έξη μήνες και σ' ένα χρόνο, πού κανόνιζαν τ'α χρέη μαζί με τους τόκους.

Πώς θ'α τ'α πλήρωνε αυτά τ'α γραμμάτια ;

Πώς θ'α εξηγοΰσε τ'α πράματα στην Ντιβόννη;

Ανατοίχιαζε μόνο πού τ'όβαλε με τ'ο νου του, και τοΰ έκανε κόπο να συλλογιέται τόν άνεπιό του, όταν τινάζοντας τη στάχτη της πίπας του, σ'άν τέλειωνε ή βεγγέρα, τοΰ έλεγε θλιμμένος

—Αϊντε, καληνύχτα! Όπως κι' άν είναι, πολύ καλά τ'ο έπραξες έτσι. Τέλος έφτασε αυτή ή απάντησις. Κι' από την πρώτη γραμμή.

«Αγαπημένε μου άντρούλη! Δεν σοΰ έγραψα γρηγορότερα, γιατί ήθελα να σοΰ άποδείξω όχι μόνον με λόγια, τ'ο πόσο σ'ε καταλαβαίνω και σ' αγαπώ...

Ο Γιάννης έμεινε κατάπληκτος, έτσι όπως άκουε τώρα μι'α μελωδία, εκεί πού περίμενε άντάρες

Γύρισε γλήγορα την τελευταία σελίδα όπου διάβασε.

«...μένω ως τ'ο θάνατο ο σκύλος σου πού σ' αγαπ'α, πού μπορείς να τόν δέρνης, και πού σ'ε χαϊδεύει με πάθος...»

Μά δεν είχε λοιπόν πάρει, τ'ο γράμμα του;

Όταν όμως ξαναδιάβασε, γραμμή γραμμή, και με δάκρυα σ'τα μάτια τούτο τ'ο γράμμα, είδε καθαρά πώς αυτό ήταν ή απάντησις, τούλεγε ή Φανή, πώς από καιρό περίμενε την κακή αυτή είδησι, πώς πρόβλεπε την απόγνωσι τοΰ Καστελλέ, πού θ'α τους έφερνε την αναπόσπτη διακοπή.

Αμέσως, είχε ψάξει για δουλειά, για να μη τοΰ είναι βάρος, παι είχε αναλάβει τ'η διεύθυνσι ενός επιπλωμένου ξε-

νοδοχείου στη λεωφόρο τοΰ Δάσους, για λογαριασμό μι'ας πλουσίας κυρίας. Έκα- τ'ο φράγκα τ'ο μ'ηνα, τροφή, ύπνο και ή έλευθερία της Κυριακής..

«Ακούς, άντρούλη μου ; Όλόκληρη μι'α μέρα κάθε βδομάδα για ν' αγαπηθούμε... Γιατί βέβαια, θ'α με θέλεις ά- κόμη, ε ; Θ'α μ' άνταμείψης για τ'η μεγάλη προσπάθεια πού κάνω, να έργασθώ, πρώτη φορά στη ζωή μου..., γι' αυτή την σκλαβιά μέρα και νύχτα, πού την δέχομαι, με ταπεινώσεις πού δεν μπορείς να φαντασθής, με την τρέλλα μάλιστα της άνεξαρτησίας, πού έχω...

Όμως, αισθάνομαι, μι'αν άνείπωτη χαρά, να υποφέρω από αγάπη για σ'ενα... Και όφείλω τόσα ! Μ' έκανες να καταλάβω τόσα πολλά και καλά πράματα, για τ'α όποια κανείς πιά δεν μου εί- χε μιλήσει. "Α ! "Αν είχαμε συναντηθ'η προτ'ητερα !

Μά εσύ, δεν είχες άρχίσει ακόμη να περπατάς, όταν εγώ κυλούσα κιόλας,στις άγκαλιές τών άντρών. Κανείς απ' αυ- τούς δεν θ'α μπορούσε να καυχθ'η, ότι ήταν δυνατό να μου έμπνεύσει μι'α τέτοι- αν απόφασι, για να τόν κρατήσω άκό- μη λιγούλακι. Τώρα, έλα όταν σοΰ άρέ- σει! Τ'ο διαμέρισμα είναι έλεύθερο. Μά- ζεψα όλα μου τ'α πράματα. Αυτό ήταν τ'ο πιό σκληρό, τ'ο ν' αδιάζω τ'α συρτάρια και τις άναμνήσεις.

Δε θ'α βρής παρά μόνο τ'ο πορτραί- το μου, πού αυτό δε θ'α σοΰ στοιχίση τί- ποτα. Μόνο, τ'α καλά βλέμματα πού δια- κονεύω μ' αυτό.

Αχ! Φίλε μου! Φίλε μου!

Τέλος άν μου κρατήσης την Κυριακή μου και την θέση μου στο λαιμό σου, τ'η θέσι μου, ξαίρεις...»

Και τρυφερότητες, χάδια, ένα ήδονι- κό γλύψιμο μητέρας γάτας, τέτοια λόγια γεμάτα πάθος, πού κάμανε τόν έρμστη να χαϊδεύ'η τ'ο πρόσωπό του στο σατινέ χαρτί ως άν απ' αυτό ν' άνάβλυζε τ'ο χά- δι τ'ο ανθρώπινο και τ'ο ζεστό.

—Δε μιλά για τ'α γραμμάτιά μου; Ρωτούσε δειλά ο Θεϊός Σεξαίρ.

—Σ'ας τ'α ξαναστέλνει πίσω, θ'α την πληρώσετε όταν θ'α είσθε πλούσιος.

Ο θεϊός, άναστέναξε ξελαφρωμένος, τ'ο πρόσωπό του γέμισε χαρά, και με πολλή σεβαρότητα είπε:

—Θές να σοΰ πώ;.. Αυτή λοιπόν ή γυναίκα είναι μι'α άγια.

Κ' έπειτα, περνώντας σ'ε άλλες σκέ- ψεις με την ευκνησία εκείνη και την έλλειψι λογικής και μνήμης, πού άποτε- λούν μι'αν από τις παραξενιές της φύσεως του, είπε:

—Και τί πάθος παληκάρι μου! Τί φλόγα! Μου τρέχουν τ'α σάλια, όπως ό- ταν ο Κουρμπεμπά, μου διάβαζε την έ- ρωτική του επιστολογραφία της Μορν'ας.

Για μι'αν ακόμη φορά, ο Γιάννης, υποχρεώθηκε να υποστ'η την περιγραφή τοΰ ταξιδιού στο Παρίσι, τ'ο ξενοδοχείο Κουζά, τ'η Μεμβράνη.

Μά δεν τόν άκουε πιά τώρα, άκουμ- πισμένος όπως ήταν στο άνοιχτό παρα- θυρο.

Τ'ης χρωστουσεν ευγνωμοσύνη, γιατί είχε βρε'ι αυτήν τ'η μέση λύσι αυτήν την ήμυδιακοπή τών σχέσεων, όπου θ'άπο- κτούσε νέες συνήθειες εργασίας, τόσο δύσκολες για τ'η νοηλική της φύσι. Και σ'ε ύφος πατρικό, γηραιού κυρίου, τ'ης έγραψε την άλλη μέρα, για να την ενθαρρύν'η στη μεταρρύθμισι αυτή της ζωής της, άνήσυχος γι' αυτό τ'ο είδος τοΰ ξενοδοχείου πού θ'άνελάμβανε την διεύθυνσί του, για τόν κόσμο πού π'η- γαινεν εκεί.

Γιατί δυσπιστούσε πολύ για την κα- λωσύνη της και για τ'ο γλυκό τρόπο πού έλεγε : «Τί τ'α θές ! Έτσι είναι !...»

Με τ'ο πρώτο ταχυδροείο τ'ης έπι- στροφής, ή Φανή, ύποταχτική σ'άν καλή μαθήτρια, τοΰ έκαμε λεπτομερή περι- γραφή τοΰ ξενοδοχείου, πού ήτανε κα- θ'αυτ'ο σπιτικό και όπου κατοικούσαν ξένοι.

Στ'ο πρώτο πάτωμα, κατοικούσαν Πε- ρουβιανοί, πατέρας, μητέρα παιδι'α και πολυάριθμοι ύπηρέτες, στο δεύτερο Ρώσσοι και ένας πλούσιος έμπορος κο- ραλιών, στο τρίτο κατοικούσαν δυό κα- βαλάρηδες τοΰ ίπποδρομού, πολύ καθ'ως πρέπει Άγγλοι και τ'ο πιό ενδιαφέρον- ένα ξευγαράκι : ή δεσποινίς Μίνα Φόγ- κελ κιθαρίστρια από τ'η Σιουτγάρδη και ο άδελφός της Λέο, ένας δυστυχισμένος φθισικός, ύποχρεωμένος να διακόψ'η τις σπουδές κλαρινέτου πού έκανε στο Πα- ρίσι, και πού ή μεγάλη του αδελφή εί- χε έλθει για να τόν περιποιηθ'η, δίχως

κανένα άλλο πόρο, παρά τ'ο προϊόν μερι- κών συναυλιών για να πληρώσουν τ'ο ξε- νοδοχείο και την τροφή.

Ότι μπορεί κανείς να φαντασθ'η— όπως βλέπεις, αγάπη μου—ως έντιμότε- ρο, και συγκινητικότερο Έγώ ή ίδια περν'ω για χήρα, και μου φέρονται με τόν καλλίτερο τρόπο. Μά πρώτα πρώτα δε θ'α άνεχόμουν να ήταν διαφορετικά. Πρέπει τ'η γυναίκα σου να την σέβουν- ται. Όταν λέω γυναίκα σου, να με κα- ταλαβαίνης καλά: Τ'ο ξαίρω καλά πώς μι'α μέρα θ'α φύγης, ότι θ'α σ'ε χάσω, μά έπειτα από σ'ένα δεν θ'α ύπόρχη πιά άλ- λος. Θ'α μείνω για πάντα δική σου, δια- τηρώντας τ'η γλύκα τών χαδιών σου, και τ'α καλά ένστικα πού ξύπνησες μέσα μου. Είναι πολύ περίεργο, ψέμματα; ή Σαπφώ ένάρστος! ε ;

Ναι ένάρστος, όταν δε θ'α είσαι πιά έδω: Μά για την ώρα και για σ'ένα μένω όπως με γνώρισες, τρελλή και φλογερή. Σ'ε λατρεύω.

Ξαφνικά ο Γιάννης έπσε σ'ε μεγάλη θλίψι και στενωχώρα. Η επιστροφή τοΰ άσώτου, έπειτα από τις πρώτες χαρές, έ- πειτα από τ'ο μόσχο τ'ο σιτευτ'ο και τις τρυφερότητες ύπόφερε πάντα γιατί τοΰ έλειπε ή νομαδική του ζωή, τ'α πικρά βε- λανίδια και τ'ο κοπάδι οι χοίροι πού έ- βοσκα.

Η άπαγοίτευσις τοΰ είχαν έρθει από- τομα.

Τ'α χειμωνιάτικα πρωινά της Προ- βηγγίας, δεν είχαν πιά για αυτόν τ'η μα- γεία τών πρώτων ήμερών. Ο Γιάννης εύρισκε τόν άέρα τραχύ, τ'ο νερό άχαρο, και ήλως διόλου μονότονους τους περι- πάτους πού έκανε άνάμεσα σ'τα πλημμυ- ρισμένα άμπέλια μαζί με τ'ο θεϊο του.

Τ'ο χωριό πού έβλεπε κατ'α τις πρώ- τες μέρες σ'άν έκανε τους περιπάτους του, τ'α χαμηλά σπιτάκια από τ'α όποια μερικά ήσαν εγκαταλειμένα και μύριζαν πεθαμενίλα τώρα, και τ'ο χωριό όλόκλη- ρο τοΰ φαινότανε σ'άν να είχε τ'η θλίψι εγκαταλειμένου Ιταλικού χωριού.

Πάντα οι ίδιες κλάψες, για τ'ο θά- νατο τών άμπελιών, για τις άρρώστειες τ'ης σκαμνιάς, οι έφτα πληγές τοΰ Φαραώ στην ώραία Προβηγγία. Και για να τ' α-

ποφύγη όλα αυτά γυρνούσε καμιά φορά από τους κατωφερικούς δρομάκους, μέσα από το διάζωμα των παλαιών τειχών του ανακτόρου των Παπών. Τότε συναντούσε, τον εφημέριο Μαλασσάν, που έρχότανε από τη λειτουργία του, και βράδιζε βιαστικούς και φουρισμένους, βρίζοντας την άσέβεια των χωρικών, την ατιμία του Δημοτικού Συμβουλίου, και ρίχνοντας την κατάρα του, πάνω στους άγρους, στα ζώα και στους ανθρώπους, τους αλλοτρίους, που δεν πηγαίνανε στην εκκλησία, που θάφτανε τους πεθαμένους τους δίχως παπά, και που καταφύγανε στο μαγνητισμό και στον πνευματισμό, για ν' αποφύγουν τον παπά και το γιατρό.

—Ναί! κύριε! ο σπιριτισμός, να που έχουν καταντήσει οι χωρικοί μας. Και δε θέλετε έπειτα να είναι άρρωστα τ' αμπέλια;

Ο Γιάννης που είχε πάρει το γράμμα της Φανής, και το είχε ξεδίπλωτο μέσα στην τσέπη του, βιαζότανε ν' αποφύγη τη νουθεσία του παπά, και να ξαναγυρίση γρήγορα στο Καστελὲ να βρῇ μιαν απάνεμη φωλίτσα.

Είσι όπως κατάφερε να ξεμοναχιαστή, και περπατούσε με γοργὰ βήματα, άκουσε ξαφνικά περπατησιές και ήχηρά γέλια στο μονοπάτι:

—Εδῶ είναι!

Ήταν οι άδελφές του που περπατούσαν ξυπόλυτες πάνω στις λεβάντες, και που τις οδηγούσε ο γέρικος σκύλος Θαῦμα, περήφανος γιατί είχε ξετρυπώσει τον κύριό του, και κουνώντας θριαμβευτικά την ουρά του. Μὰ ο Γιάννης τὸν έδιωχνε με μιὰ κλωτσιά, και απέριπτε τις προσφορές που του κάνανε δειλά να παίξη τὸ κρυφτούλι ή τὸ τρεχατό.

Τις άγαπούσε ὡς τόσο τις δυὸ εκείνες δίδυμες, που τὸν λατρεύανε τὸν άδελφὸ αὐτὸ που έλειπε διαρκῶς.

Είχε ξαναγίνει μαζί τους παιδί, και διασκεδάσε με τὴν αντίθεσι που παρουσίαζαν τὰ δυὸ αὐτὰ πλάσματα, γεννημένα ταυτόχρονα και τόσο διαφορετικά ὡς τόσο.

Ή μιὰ ψηλή, μελαχροινή, με μαῦρα σγουρά μαλλιά, ταυτόχρονα μυστικοπαθής και ισχυρογνώμων. Αὐτῆς ἦταν ή ιδέα να φύγουν με τὴ βάρκα, για να έπα-

ναλάβουν τὴν ιστορία, που είχαν διαβάσει στα βιβλία του παπά. Και ή μικρή αὐτὴ Μαρία ή Αἴγυπτία, παράσυρε τὴν ξανθιά Μάρθα, που ἦταν λίγο πλαδαρή και γλυκιά, μοιάζοντας του άδελφου της και τῆς μητέρας της.

Μὰ τι εμπόδιο του ἦταν τώρα τὰ δυὸ αὐτὰ αἰθῶα πλάσματα με τὰ χάδια τους, που τρυβόντανε πάνω του, μέσα στο ἄρωμα τῆς ἐπιστολῆς.

—Όχι!.. Αφίστε με! Πρέπει να εργασθῶ!

Και γύρισε σπιτί, με τὴν πρόθεσι να κλειδωθῇ στο δωμάτιό του, όταν ή φωνή του πατέρα του, τὸν κάλεσε.

—Εσὺ εἶσαι Γιάννη! "Ακου δῶ!..

Ή ὥρα του ταχυδρομείου, έφερε πάντα καινούργιες αἰτίες για να χαλᾷ τὸ κέφι, του ανθρώπου αὐτοῦ, που ἦτανε ἀπο φυσικό του κατσούφης και εἶχεν ἀποχήσει ἐκεῖ κάτω στὴν Ἀνατολή συνήθειες μεγαλόπρεπης σιωπῆς, που τις διακόπτανε απότομες αναινήσεις:

—Όταν ἤμουν πρόξενος στο Χόγκ-Κόγκ...

Ενῶ ἔκους τὸν πατέρα του να διαβάξη τις πρωινές εφημερίδες, ο Γιάννης κοίταξε πάνω στη σόμπα τὸ μπρούντινο ἄγσλμα του Καουντάλ, που παράστανε τὴ Σαπφώ, αγορασμένο πρὶν εἴκοσι χρόνια, τότες που στολίζανε τὸ Καστελὲ. Καὶ αὐτὸς ο μπρούντιος τῆς αγοράς, που τὸν ἀηδίαζε όταν τὸν έβλεπε στις βιτρίνες τῶν μαγαζιῶν στο Παρίσι, του έδινε τώρα ἐδῶ τὴν ἀπομόνωσι μιᾶς ἐρωτιάρας συγκινήσεως, τὴν ἐπιθυμία να φιλήση τοὺς ὤμους ἐκείνους, να λύση τὰ ψυχρὰ ἐκεῖνα μπράτσα, ν' ἀκούση να του λένε; Ἡ Σαπφὼ για σένα, μόνο για σένα!

Ή σκανδαλιστική εἰκόνα σηκώνοτανε σάν έβγαινε αὐτὸς ἔξω, περπατούσε μαζί του, διπλάρωνε τὸν ἦχο τῆς περπατισιάς του, στὴ μεγάλη, και μεγάλὸ πρεπη σκάλα.

Τὸ ὄνομα: Σαπφώ, έλεγε σὲ κάθε πᾶνε του κ' ἔλα τὸ μεγάλο ἔκρεμές του ρωλογιοῦ, τὸ ὄνομα αὐτὸ μουρμουρίζε σὰ φυσούσε στοὺς διαδρόμους, ο αέρας, και τ' ὄνομα αὐτὸ ἀναζητούσε και διάβαζε μέσα στα παλῆα παιδικὰ βιβλία τῆς γέρικης βιβλιοθήκης.

Και ή ἔμμονη αὐτὴ ἀνάμνησις τῆς ἐρωμένης του, τὸν παρακολουθοῦσε ἴσαμε

τὴ μητρική κρεββατοκάμαρη, ὅπου ή Ντιβόννη χτένιζε τὴν ἄρρωστη, ἀνασήκωνε τὰ ὠραία ἄσπρα μαλλιά της πάνω στο πρόσωπο ἐκεῖνο, που ἔμενε ἤρεμο και ρόδινο, παρὰ τὰ πολλὰ και ἀδιάκοπα μαρτύρια.

—Α! Νὰ ο Γιάννης μας!

Ἐλεγεν ή μητέρα.

Μὰ με τὸ γυμνὸ της λαιμό, με τ' ἀνασκουμπωμένα μανίκια τῆς ρόμπας της για τὴν τουαλέττα αὐτὴν, ή θεία του, του θύμιζε ἄλλα πρωινά, και ἀνακαλοῦσε στὴν μνήμη του, τὴν ἐρωμένη που πηδοῦσε ἀπὸ τὸ κρεβάτι, και ἦταν ἔκδη μέσα στο σύνεφο του τσιγάρου.

Μισοῦσε τὸν ἴδιο του τὸν ἑαυτό, για τις τέτοιες σκέψεις που του ἐρχότανε, και μάλιστα σὲ κείνο τὸ δωμάτιο.

Μὰ τι να κάνη λοιπὸν για να τις ξεφύγη;

—Τὸ παιδί μας δὲν εἶναι ποιά τὸ ἴδιο ἀδελφὴ μου!

Ἐλεγε θλιμμένη ή κυρία Γκοσέν.

—Μὰ τι νάχη;

Ψάχνουν να βροῦνε κι' οἱ δυὸ μαζί.

Ή Ντιβόννη βασάνιζε τὴν ἔξυπνη σκέψη της, λαχταροῦσε να ρωτήση τὸ νέο, μὰ ἐκεῖνος φαινότανε τώρα καθαρά, πῶς τὴν ἀπόφευγε και δὲν ἤθελε να μείνη μόνος μαζί της.

Μιὰ φορὰ τὸν εἶχε παραμονέψει, και τὸν τσάκωσε στὸν πυρετὸ τῶν ἐπιστολῶν του και τῶν κακῶν του δνεῖρων.

Τὸν ἐμπόδισε να φύγη, και κάθισε δίπλα του, πάνω στὴ ζεστὴ ἀπ' τὸν ἥλιο πέτρα.

—Δὲ μ' ἀγαπᾶς λοιπὸν πιά; Δὲν εἶμαι ή Ντιβόννη σου στὴν ὁποία ἔλεγες ὅλα σου τὰ βάσανα;

—Μὰ ναί!.. Μὰ ναί!

Τραῦλιζεν ἐκεῖνος, και ἀπόστρεψε τὰ μάτια του, για να μὴν μπορέση ν' ἀνακαλύψη αὐτὴ στο βάθος τους, τὸ μυστικό του.. κάτω ἀπὸ τὸ γράμμα που εἶχε διαβάσει, τις ἀπελπισμένες ἐρωτικὲς κραυγές, και τὸ παιδιάρικο παραλήρημά του.

Τί ἔχεις... Γιατί εἶσαι θλιμμένος; Ρωτοῦσεν ή Ντιβόννη με χαδιάρικα φωνή και χαδιάρικες χειρονομίες ὅπως κάνουν στα παιδιά.

Ήταν τὸ μικρὸ της. Ἐξακολουθοῦσε να εἶναι γι' αὐτὴν τ' ἀγόρι τῶν δέκα

χρονῶ;

Ἐκεῖνος ταραγμένος ἀπὸ τὸ διάβασμα τῆς ἐπιστολῆς, ἐρεθιζότανε ἄκόμη περισσότερο στο πλησίασμα του ζεστοῦ ἐκείνου κορμιοῦ, κοντὰ στο δροσερὸ ἐκείνο στόμα, που τόκανε ἄκόμη πιὸ κόκκινο τὸ αἷμα που τὸ ζωογονοῦσε ο ἀνοικτὸς αέρας, κ' ἐπαιρνε τὰ μαλλιά της και του τᾶφερνε στο μέτωπο σγουρές μουκλίτσες, σάν παριζιάνικες.

Ἄμ και τὰ μαθήματα που του εἶχε δώσει ή Σαπφὼ!..

—Όλες οἱ γυναῖκες εἶναι οἱ ἴδ.ες! Μπρὸς στὸν ἄντρα δὲν ἔχουν παρὰ μονάχα μιὰ σκέψη...

Αὐτὰ ὅλα τὸν ἔκαμαν να βροῖσκη προκλητικὸ τὸ εὐτυχισμένο χαμόγελο τῆς χωρικῆς, τὴν τρυφερὴ της χειρονομία, για να τὸν κρατήση κοντὰ της και ν' ἀκούση τις ἐκμηστρεύσεις του.

Ξαφνικά ἐνίωσε να τοῦρχεται τὸ ρίγος ἐνὸς κακοῦ πειρασμοῦ. Καὶ ή προσπάθεια που ἔκανε για νάντισταθῇ τὸν τάραξε σύγχωμο.

Ή Ντιβόννη τρώαξε που τὸν εἶδε τόσο χλωμό, και που τουρτούριζαν τὰ δόντια του.

—Αχ! ο καῦμένος, ἔχει πυρετό.

Μὲ μιὰ χειρονομία τρυφερότητος ἀπερίσκεπτη, ἔλυνε τὴ σάρκα της ἀπὸ τὴ μέση της για να του τὴν περάση στο λαιμό.

Μὰ ξαφνικά γραπώθηκε, ἀγκαλιάστηκε, και ἐννοιωσε τὸ κάψιμο ἐνὸς τρελλοῦ φιλοῦ στο γυμνὸ της σβέροκο, στοὺς ὤμους της, σὲ ὅλη τὴ σάρκα τὴ γυμνὴ που τὴν έβλεπεν ο ἥλιος.

Δὲν εἶχε καιρό, οὔτε να φωνάξη, οὔτε να υπερασπισθῇ δὲν εἶχε κἂν ἴσως ἀκριβὴ ἀντίληψι του τί συνέβαινε.

—Αχ! Εἶμαι τρελλός, εἶμαι τρελλός!..

Ἐφευγε κιόλας μακριά, ἐνῶ σκόνταυτε στις πέτρες που κυλοῦσαν κάτω ἀπὸ τὰ πόδια του.

Τὸ μεσημέρι στο τραπέζι τὴν ἡμέρα ἐκείνη ο Γιάννης ἀνήγγειλε πῶς θᾶφενε τὸ βράδυ, γιατί τὸν καλοῦσε μιὰ ἐπείγουσα διαταγὴ του ὑπουργείου.

—Θᾶ φύγης κιόλας, ἐσὺ ο ἴδιος ἔλεγες πῶς μόλις τώρα καλοκάθησες.

Φωνές, παρακάλια.

Μὰ δὲν μποροῦσε πιά να μείνη, μα-

ζύ τους, ἀφοῦ ἀνάμεσα σὲ ὅλες του τὶς ἀγάπες, ἐπενέβαινε τώρα ἡ ἀνατριχιαστική καὶ διεφθαρμένη ἐπίδρασι τῆς Σαπφῶς.

Ἐξ ἄλλου δὲν τοὺς εἶχε τάχα κάμει τὴν πιὸ μεγάλη θυσία, χωρίζοντας τὴν κοινὴ τους ζωὴ;

Ἡ ὀριστικὴ διακοπὴ τῶν σχέσεων θὰ γινότανε λίγο ἀργότερα. Καὶ θὰ ξαναγυροῦσε τότε νὰ φιλήσῃ, δίχως ντροπὴ καὶ δίχως στενοχώρια τοὺς δικούς του, τοὺς καλοὺς ἐκείνους ἀνθρώπους.

Ἦταν νύχτα, ὅλοι στὸ σπῖτι εἶχαν πλαγιάσει καὶ τὰ φῶτα ἦσαν σβυστά, ὅταν γύρισε ὁ Σεξαίρ, ποὺ εἶχε συνοδεύσει τὸν ἀνεψιὸ του, στὸ τραῖνο τῆς Ἀβινιόν.

Εἶχε δώσει κριθάρι στὸ ἄλογο, καὶ ἀφοῦ ἐρεύνησε τὸν οὐρανὸ μὲ τὸ ἔμπειρο ἐκεῖνο μάτι ποὺ ἔχουν οἱ ἄνθρωποι ποὺ ζοῦν στὸ ὑπαιθρο, ἐτοιμάστηκε νὰ μῇ στὸ σπῖτι, ὅταν ἔξαφνα εἶδε μιὰν ἀσπρὴ σιλουέττα, στὸν πόντο τοῦ κήπου.

— Ἐσὺ εἶσαι Ντιβόννη;

— Ναί, σὲ περιμένα...

Ἀπασχολημένη πολὺ ὁλόκληρη τὴν ἡμέρα, χωρισμένη ἀπὸ τὸν «ἀκαμάτη» τῆς ποὺ τὸν λάτρευε, δὲν εἶχανε παρὰ τὰ βράδια τοὺς γιὰ νὰ κουβεντιάσουν μαζί καὶ κάμανε μαζί ἓνα μικρὸ περίπατο.

Νὰ ἦταν τάχα ἡ σκηνὴ ἐκεῖνη μὲ τὸ Γιάννη, ποὺ τὴν εἶχε τώρα καλοσκεφθῇ καὶ καταλάβῃ παραπάνω ἂν ὅτι θὰ το ἤθελε, ἢ ἡ συγκίνησις γιὰτὶ εἶδε νὰ κλαίῃ ὁλόκληρη τὴν ἡμέρα, τὴ δυστυχισμένη μητέρα:

Ἡ φωνὴ τῆς ἦταν παραλλαγμένη, καὶ μιὰ περίεργη ἀνησυχία τάραιζε τὸ μυαλὸ τῆς γυναίκας αὐτῆς, ποὺ ἦταν πάντα τόσο ἥρεμη, σὰν ἄνθρωπος τοῦ καθήκοντος.

— Ζαίρεις τίποτα; Γιατὶ μᾶς ἄφισε τόσο ἀπότομα; Δὲν πίστευε διόλου, σ' αὐτὴν τὴν ἱστορίᾳ τοῦ ὑπουργείου, καὶ ὑποψιαζότανε μᾶλλον κάποιο κακὸ δεσμὸ ποὺ τραβοῦσε τὸ παιδί αὐτὸ στὸ Παρίσι, μακριὰ ἀπὸ τὴν οἰκογένειά του.

Ὁ Σεξαίρ ποὺ δὲν μπορούσε νὰ τῆς κρύψῃ τίποτα, ὁμολόγησε ὅτι ὑπῆρχε πραγματικὰ μιὰ γυναίκα στὴ ζωὴ τοῦ παιδιοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ ἓνα καλὸ πλᾶσμα, ἀνίκανο νὰ τὸν τραβήξῃ ἀπὸ τοὺς δικούς του.

Καὶ μίλησε γιὰ τὴν ἀφοσίωσί της, γιὰ τὰ συγκινητικὰ γράμματα ποὺ τοῦ ἔστειλ-

νε, ἐξεθείασε πρὸ παντός, τὴν θαρραλέα ἀπόφασιν ποὺ εἶχε πάρῃ, νὰ ἐργασθῇ, πρᾶμα ποὺ φάνηκε ἀπολύτως φυσικὸ στὴ χωρικὴ.

— Γιατὶ βέβαια, πρέπει νὰ δουλεύῃ κανεὶς γιὰ νὰ ζήσῃ.

— Δὲν εἶναι ἀπὸ τοῦ εἶδους αὐτοῦ τὶς γυναῖκες!

Ἐξήγησεν ὁ Σεξαίρ.

— Εἶναι λοιπὸν μιὰ τιποτένια, αὐτὴ μὲ τὴν ὁποία ζῇ ὁ Γιάννης! Καὶ πῆγες καὶ σὺ αὐτοῦ μέσα;

— Σοὺ δοκίζωμαι Ντιβόννη πὼς ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ τὸν γνωρίζεις, δὲν ὑπάρχει γυναίκα πιὸ σεμνὴ καὶ πιὸ τίμια. Ὁ ἔρωτας τὴν ἔχει ἐξαγνίσει! Μὰ αὐτὰ ἦτανε λόγια ποὺ δὲν τὰ καταλάβαινε ἡ Ντιβόννη.

Γιὰ αὐτὴν ἡ κυρία αὐτὴ, ἀποτελοῦσε μέρος τῆς βρωμιᾶς ἐκείνης, ποὺ λέγεται: «Κακὲς γυναῖκες».

Καὶ ἡ σκέψιν πὼς ὁ Γιάννης τῆς ἦταν ἡ λεῖα τέτοιας γυναίκας τὴν ἀναστάτωνε.

— Ἄν ἔπαιρνε εἶδησι ἀπὸ ὅλα αὐτὰ ὁ Πρόξενος!

Ὁ Σεξαίρ προσπαθοῦσε νὰ τὴν καθυσχάλῃ, καὶ τῆς ἔλεγε μὲ τὸ ὕφος ἐκεῖνο τοῦ μουρνιάρη πὼς στὴν ἡλικία ὅπου εἶχε φθάσει τὸ παλληκάρι, δὲν ἦταν πιά δυνατό νὰ κἀνῃ δίχως γυναίκα.

— Μὰ τότες ἂς παντρευτῇ!

Εἶπεν αὐτὴ μὲ μιὰ συγκινητικὴ πεποίθησι.

— Τέλος πάντων δὲν συζοῦν πιά μαζί καὶ αὐτὸ βέβαια εἶναι κατὰ!

Καὶ τότες τοῦ εἶπεν αὐτὴ μὲ τὸ σοβαρὸ τῆς ὕφος.

— Ἄκου Σεξαίρ! Ἄν εἶναι ἔτσι ὅπως τὸ λές, ἂν ὁ Γιάννης τὴν πῆρε αὐτὴν τὴν γυναίκα ἀπὸ τὸ βόρβορο. Ζαίρεις τί λένε στὸ χωριὸ μας. Τὸ κακὸ βαστᾷ πάντα πιότερο ἂν ἐκεῖνο ποὺ τὸ φέρνει. Ἴσως νὰ λερώθηκε γιὰ καλὰ σὲ αὐτὴν τὴν βρωμοδουλειά. Μπορεῖ νὰ τὴν ἔκαμε πιὸ καλὴ καὶ πιὸ τίμια, μὰ ποιὸς ξαίρει ἂν τὸ κακὸ ποὺ εἶχεν αὐτὴ μέσα τῆς δὲ τὸ χάλασε τὸ παιδί μας ὥς τὸ μεδοῦν!

Ξαναγυροῦσαν πρὸς τὴν ταράτσα. Ἡ νύχτα ἦταν ἡσυχὴ διαυγέστατη πάνω στὸν κάμπο.

Ξαφνικὰ τὸ τραῖνο τοῦ ἀνεβασμοῦ,

ἐξδιπλώθηκε κατὰ μῆκος τοῦ Ροδανοῦ.

— ὦ! Αὐτὸ τὸ Παρίσι!

Εἶπεν ἡ Ντιβόννη σηκώνοντας τὴ γροθιά της, ἐνάντια στὸν ἐχθρὸ ποὺ ἡ ἐπαρχία κατακεραυνώνει μὲ τὸ θυμὸ της.

— Αὐτὸ τὸ Παρίσι! Τὶ τοῦ δίνουμε, καὶ τί μᾶς ξαναστέλνει πίσω!.

VII

Ἐκανε μιὰν ψύχρα γεμάτη ομίχλη, ἀκόμη καὶ σ' αὐτὴν τὴ λεωφόρῳ τῶν Ἡλισίων, στίς τέσσερεις ἡ ὥρα ποὺ ἦταν κι' ὅλας σκοτεινὰ τ' ἀμάξια τρέχαν βιαστικά.

Καὶ μόλις μπόρεσε νὰ διαβάσῃ ὁ Γιάννης τὰ χρυσὰ γράμματα, πολὺ ψηλά, πάνω ἂν τὸ πρῶτο πάτωμα, ἐνὸς σπιτιοῦ μὲ πολυτελὲς ἐξωτερικόν.

«Ἐπιπλωμένα διαμερίσματα. Πανσιὸν οἰκογενειακόν».

Ἐνα ἀμάξι περιέμενε σύρριζα στὸ πεζοδρόμιο.

Μόλις ἀνοίξε τὴν πόρτα τοῦ γραφείου, τὴν εἶδεν ἀμέσως ὁ Γιάννης, αὐτὴν ποὺ γύρευε, καθισμένη δίπλα στὸ παράθυρο, καὶ ξεφυλλίζοντας ἓνα ἀνοιχτὸ κατὰστιχο, κατάντυκρα σὲ μιὰν ἄλλην γυναίκα, κομψὴ καὶ ψηλὴ, ποὺ κρατοῦσε στὰ χέρια ἓνα μαντίλι, κ' ἓνα μικρὸ τσαντάκι.

— Τὶ ἐπιθυμεῖς κύριε;

Ἡ Φανὴ τὸν ἀναγνώρισε, καὶ ξαφνισμένη σηκώθηκε Περωνώντας τὴν κυρία; σιγανά:

— Εἶναι ὁ μικρός!

Ἡ ἄλλη ἐξέτασε τὸ νέο ἀπὸ τὴν κορφή ὥς τὰ νύχια, καὶ μὲ τὴν ψυχραιμίαν ἐκείνην ποὺ δίνει ἡ πεῖρα εἶπε δυνατὰ.

— Φιληθῆτε! Δὲν σᾶς κοιτάζω.

Ἐπειτα κάθισε στὴ θέσιν τῆς Φανῆς κι' ἐξηκολούθησε νὰ κἀνῃ λογαριασμούς.

Εἶχαν πιάσει τὰ χέρια τους, καὶ μουρμουρίζαγε ἀνόητες φράσεις.

— Πῶς τὰ πᾶς;

— Ὁχι ἄσχημα. Καὶ σύ;

— Τὸ λοιπὸν ἔφυγες πρὸς βράδυ;

Ὅμως ὁ ἦχος τῆς φωνῆς τους, ἔδινε στὰ λόγια τους τὴν πραγματικὴ τους σημασία.

Καὶ σὰν κάθισε στὸ ντιβάνι, ἦλθε κάπως στὸν ἑαυτὸν του, ἐκεῖνη τοῦ εἶπε:

— Δὲν ἀναγνώρισε, τὴν παραφέντισά μου;..

Καὶ παόσθεσε ἀκόμη πιὸ σιγανά:

— Τὴν ἔχεις ὥς τόσο δὴ στὸ μπάλο τοῦ Ντεσελέτ, νύφη σπανιόλα! Ἐχει λίγο μαραθὴ ἢ νύφη.

— Τὸ λοιπὸν εἶναι;

Ἡ Ροζάριο Σανσές! ἡ γυναίκα τοῦ ντὲ Ποττέ.

Αὐτὴ ἡ Ροζάριο, Ρόζα, τὸνοῦ, τῆς γιὰ τοὺς γλεντιέδες, ὄνομα γαμήλινο, στοὺς καθρέφτες ὅλων τῶν γκαρμπαγιὼν ἐστιατορίων, καὶ ποὺ τὸ ὑπεργαμψὸ κάποιον βρωμιᾶ, ἦταν μιὰ παλιὰ «ματωδρόμος» στὸ ἵπποδρόμιο, περὶφηρὴ γιὰ τὴν ἀδιάντροπὴ διαφθορά της, γιὰ τὰ καμτακιές της, ποὺ τρελλαινόντανε γι' αὐτὰ οἱ κύριοι τοῦ καθὼς πρέπει κόσμου, καὶ ποὺ τοὺς μεταχειρίζοντανε αὐτὴ σὰν ἄλογα. Σπανιόλα ἀπὸ τὸ Ὅραν, ἦτανε πιὸ πολὺ νόστιμη παρὰ ὠραία, καὶ εἶχε ἀκόμη στὰ φῶτα τῆς νύχτας, μιὰν κάποια γοητεία μὲ τὰ σπινθηροβόλα τῆς μάτια, καὶ μὲ τὰ σμικτὰ τῆς φρυδία.

Μὰ ἐδῶ ἀκόμη καὶ στὸ μούχρωμα, εἶχε τὰ πενήντα τῆς χρόνια μαρκαρισμένα πάνω στὴν ὀψιν τῆς σκληρῆ καὶ τῆς πελιδνῆ, σὰν τὸ χῶμα τῆς πατρίδας τῆς.

Φιληνάδα τῆς Φανῆς ἐπὶ χρόνια, εἶχε κάνει θραῦσι στὸν ἡμίκοσμο, καὶ μόνο τ' ὄνομά της τώρα τρώμαζε τὸν ἐραστή.

Ἡ Φανὴ ποὺ κατάλαβε ἀπὸ τὴν ἀνατριχίλα τοῦ χειοῦ του, προσπαθῆσε νὰ τοῦ δικαιολογηθῇ.

Σὲ ποιὸν ν' ἀπευθυνθῇ γιὰ νὰ ζητήσῃ δουλειά; Βρέθηκε σὲ δύσκολη θέση. Ἐξ ἄλλου ἡ Ρόζα καθότανε πολὺ ἡσυχα. Πλούσια, πολὺ πλούσια, ζοῦσε στὸ μέγαρό της, λεωφόρος ντὲ Βιλλιέ, ἢ στὴ βίλλα της, στὸ Ἀνγκιέν, δεχότανε μερικὸς παλιούς φίλους, μὰ εἶχε πιά ἓνα μόνο ἐραστή, πάντα τὸν ἴδιο, τὸ μουσικό της.

— Τὸν ντὲ Ποττέ; ρώτησε ὁ Γιάννης, τὸν θαρροῦσε παντρεμένο.

— Μὰ ναί, εἶναι παντρεμένος. Ἐχει μάλιστα καὶ παιδιά. Φαίνεται ἀκόμη πὼς ἡ γυναίκα του εἶναι πολὺ ὁμορφῇ. Μὰ αὐτὸ δὲν τὸν ἐμποδίζει νὰ ρεχεται στὴν παλιά του. Ἄ! Εἶναι γιὰ καλὰ διαγλωμμένος αὐτός.

Τοῦ ἔσφιγγε τὸ μπράτσο μ' ἓνα γλυκὸ παράπονο.

Ἡ κυρία ἐκείνη τὴ στιγμή, διέκοψε τοὺς λογαριασμούς της, καὶ ἀπευθύνθη-
κε στὸ σάκκο πού τὸν εἶχε παρατήρει
δίπλα της, καὶ πού τώρα κουνιότανε:

—Μὰ κάθισε λοιπὸν φρόνιμα!

Κι' ἔπειτα εἶπε στὴ διευθύντρια, σὲ
ὑφος προσταχτικό.

— Δὸς μου γρήγορα ἓνα κομάτι ζά-
χαρι γιὰ τὸ Μπισίτο!

Ἡ Φανὴ σηκώθηκε κι' ἔφερε τὴ ζά-
χαρι πού τὴν πλησίασε στὸ τσαντάκι, μὲ
χίλια χάρδια καὶ κολακευτικά λόγια.

—Κοίταξε τὸ ὥραϊο μου ζῶο!

Εἶπε στὸν ἑραστή της, δείχνοντάς
του, παραχωμένη μέσα σὲ βαμβάκι, ἓνα
εἶδος μεγάλη κακόσχημη σαύρα μὲ σῶμα
σὰν ξεφτισμένο, πού ἔτρεμε ὁλόκληρο σὰ
νὰ ἦταν ἡ σάρκα ἀπὸ ζελατίνα. Ἦταν
ἓνας χαμελέων πού τὸν εἶχαν στείλει ἀπὸ
τὸ Ἀλγέριο στὴ Ρόζα, πού τὸν προφύ-
λαγε ἀπὸ τὸ παρισινὸ κρῶμ μὲ χίλιες δυὸ
περιποιήσεις καὶ μὲ ζέση.

Τὸν λάτρευε ὅπως ποτὲ δὲν εἶχεν ἀ-
γαπήσει κανένα ἄντρα.

Καὶ ὁ Γιάννης καταλάβαινε ἀπὸ τὰ
τόσα χάρδια τῆς Φανῆς, τὴ θέσι πού κα-
τεῖχε τὸ φρικαλέο αὐτὸ ζῶο μέσα στὸ
σπίτι.

Ἡ κυρία ἐκλείσει τὸ βιβλίο ἔτοιμη νὰ
φύγῃ:

—Δὲν εἶναι ἄσκημα γιὰ μιὰ δεύτερη
δεκαπενθήμερία...

Μόνο πρόσεξε τὸ κερί...

Ἐορίξε ἓνα βλέμμα ἀφεντικοῦ στὸ
σαλόνι πού ἦτανε καλὰ σιγυρισμένο, φύ-
σηξε ἀπὸ κάπου λίγη σκόνη, παρατήρη-
σε κάποια ξυσμάδα στὸ κούφωμα τοῦ πα-
ραθύρου, κι' ἔπειτα εἶπε στοὺς νέους, μὲ
μιὰ ματιὰ πού σήμαινε πολλὰ.

—Ξαίρετε μικρά μου; ὄχι ἀνοησίες.

Τὸ σπίτι εἶναι πολὺ καθὼς πρέπει.

Κατέβηκε στὸ ἀμάξι πού τὴν περιέμε-
νε στὴν πόρτα, καὶ πῆγε νὰ κἀνὴ τὸν
περίπατο της στὸ δάσος.

—Βλέπεις τί ξιπασμένη πού εἶναι!

—εἶπεν ἡ Φανή—Τίς ἔχω στὴν καμπού-
ρα μου, αὐτὴν καὶ τὴ μητέρα της δυὸ
φορὲς τὴ βδομάδα. Ἡ μάνα εἶναι ἀκό-
μη πιὸ τρομερή, πιὸ γκρινιάρη, Πρέπει
νὰ σὲ ἀγαπᾷ κανεὶς πολὺ, γιὰ νὰ μπο-
ρῇ νὰ ἀντέξῃ σὲ αὐτὸ τὸ χαμόσπιτο.

Τέλος πάντων νᾶσαι! Σὲ ξανάχω πά-
λι δικό μου. Εἶχα ξαίρεις τόσο φοβηθῇ.

Καὶ τὸν ἀγκάλιασε ὀρθία, κολλῶντας
τὰ χεῖλη της γιὰ πολλὴν ὥρα, βεβαιωμέ-
νη ἀπὸ τὴν τρεμούλα τῶν χειλιῶν του
πὼς ἦτανε ἀκόμη δικός της.

Μὰ πηγαινοερχότανε στὸ διάδρομο
καὶ ἔπρεπε νὰ προσέχουν.

Ὅταν τῆς ἔφεραν τὴ λάμπα, κάθισε
στὴ συνηθισμένη της θέσι, μ' ἓνα ἐργό-
χειρο στὸ χέρι καὶ ἐκεῖνος κάθισε κοντὰ
της, σὰν σὶς ἐπισκέψεις.

—Ἐχω ἀλλάξει!

Τοῦ χαμογελοῦσε δείχνοντάς του τὸν
κορσέ της, πού τὸν δούλευε μὲ ἀδεξιότη-
τα μικροῦ κοριτσιού.

Ὅλοι οἱ ἔνοικοι τὴν λάτρευαν. Οἱ ξέ-
νες γυναῖκες πού δὲν εἶχαν γούστο, τὴν
συμβουλευόντανε γιὰ ὅλα τοὺς τὰ ψώνια
καὶ γιὰ τίς τουαλέττες τους.

Τὸ πρῶτ' ἔδινε μαθήματα τραγουδιοῦ
στὸ μεγαλύτερο κορίτσι τῶν Περουβια-
νῶν. Καὶ ὅσο γιὰ τοὺς κυρίους, τοὺς ἔ-
δινε καλὲς συμβουλές. Τηροῦσαν ἀπέναν-
τι της μεγάλη λεπτότητα. Προπάντων ὁ
Ὁλλανδέζος τοῦ δευτέρου πατώματος.

—Κάθεται αὐτοῦ πού εἶσαι τώρα σύ,
καὶ μὲ ἀποθαυμάζει, ὥς τὴ στιγμή πού
τοῦ λέω: Κουίπερ μὲ στεναχωρῆτε. «Κα-
λά!» μοῦ λέει, καὶ φεύγει.

Αὐτὸς μοῦδωσε τούτῃ τὴν κοραλένια
καρφίτσα. Ξαίρεις, ἀξίζει πέντε φράγκα:
Τὴν δέχτηκα γιὰ νὰ μὲ ξεφορτωθῇ.

Ἐνα γκαρσόνι ἦρθε καὶ ἔφερε ἓνα
φορτωμένο δίσκο, πού τὸν ἄφησε πάνω
στὸ τραπέζι τραβῶντας λίγο τὸ σκέπα-
σμα.

—Ἐδῶ τρώγω ὁλομόναχη, μιὰν ὥρα
πρὶν ἀπὸ τὸ ταμπλ—ντότ.

Τοῦ ἔδειξε δυὸ φαγητά, ἀπὸ τὸ με-
νοῦ πού ἦταν πλούσιο. Ἡ διευθύντρια δὲ
δικαιούται παρὰ μόνον σὲ δύο φαγητὰ καὶ
στὴ σοῦπα.

—Τὶ παλιοτσιγκούνα εἶναι αὐτὴ ἡ
Ροζάρια! Ἐξ ἄλλου προτιμῶ νὰ τρώγω
ἐδῶ μόνη καὶ νὰ ξαναδιαβάξω τὰ γραμ-
ματά σου.

Διέκοπεν καὶ πάλι τὴν ὁμιλία της,
γιὰ νὰ πιάσῃ κάποιο τραπεζομάντηλο
καὶ πετσέτες. Τὴν ἐνοχλοῦσαν κάθ' ὅτι-
γμή. Πότε νὰ δόσῃ μιὰ διαταγή, πότε
ν' ἀνοίξῃ κάποιο συρτάρι, πότε νὰ ἱκα-
νοποιήσῃ κάποιον ἀπαίτησι πελάτου.

Ὁ Γιάννης κατάλαβε πὼς θὰ τὴν
ἐμπόδιζε μένοντας περισσότερο. Ἐξ ἄλ-

λου σεοβρίζαν τὸ δεῖπνο της, καὶ ἦταν
τόσο γελοία ἐκείνη ἡ μικρὴ σουπιερίτσα,
μᾶς μερίδας, πού ἄχνιζε πάνω στὸ τρά-
πέζι, προκαλώντας καὶ στοὺς δυὸ τὴν ἴ-
δια σκέψι καὶ τὴν ἴδια νοσταλγία γιὰ
τὰ γεύματά τους τὰ τέτ-ᾱ-τέτ, τοῦ ἄλλο-
τινοῦ καιροῦ.

—Τὴν Κυριακή. Τὴν Κυριακή.

Τοῦ μουρμούρισε σιγανά, διώχνον-
τάς τον.

Κι' ἐπειδὴ δὲν μπορούσαν νὰ φιλη-
θοῦν ἐξ αἰτίας τῆς ὑπηρεσίας, καὶ κεί-
νων πού ἀνεβοκατεβαίνανε, τοῦ εἶχε πά-
ρει τὸ χέρι, καὶ τοῦ τῶσφιγγε πάνω στὴν
καρδιά της, πολλὴν ὥρα γιὰ νὰ κἀνὴ νὰ
εἰσχωρήσῃ τὸ χᾶδι.

Ὁλόκληρη τὴ βραδιά, ἡ σκέψι του
πήγαινε σ' αὐτήν. Ὑπόφευε πολὺ γιὰ τὴ
σκλαβιά της, μπρὸς σ' ἐκεῖνο τὸ παλιο-
γύναικο, μὲ τὴ συχαμερὴ της σαῦρα. Ἐ-
πειτα τὸν στενοχωροῦσε κι' ὁ Ὁλλανδέζος,
καὶ δὲν ἔζησε ὥς πού νᾶρθῃ ἡ Κυριακή.

Στὴν πραγματικότητα, αὐτὴ ἡ ἡμι-
διακοπὴ τῶν σχέσεων, πού ὑπετίθετο
ὅτι θὰ προετοίμαζε τὸν ὀριστικὸ χωρισμό,
ξαναζωντάνεψε ὅσο ποτὲ πρωτύτερα
τοὺς δεσμούς τους.

Ἀλληλογραφοῦσαν κάθε μέρα, ἀπὸ
ἐκεῖνα τὰ συντομογραφασμένα, πού λένε
τὴν ἀνυπονησία τῶν ἑραστῶν. Ἡ ἀκόμη
σὰν ἔβγαινε αὐτὸς ἀπὸ τὸ γραφεῖο του,
περνοῦσε κι' ἔμενε κουβεντιάζοντας μιὰν
ὥρα μαζύ της κατὰ τὴν ὥρα τοῦ ἐργο-
χείρου.

Στοὺς ἀνθρώπους τοῦ ξενοδοχείου
εἶχε πεῖ μιλιώντας γι' αὐτόν.

—Ἐνας συγγενής μου.

Καὶ μ' ἓνα τέτοιο πρόσχημα, μπο-
ροῦσε νᾶρχεται κάποτε, κάποτε, νὰ περ-
νᾶ τίς βραδιές του, στὸ μικρὸ σαλονάκι,
μαζύ της, ἐνῶ τὸ εἶναι τοὺς βρισκότανε
χίλιες λεύγες μακριὰ ἀπὸ τὸ Παρίσι.

Ἐτσι πέρασαν δύο τρεῖς μῆνες μ'
αὐτὴν τὴ ζωὴ, πού στὸ τέλος τοὺς φαι-
νότανε ἀνυπόφορη.

Ὁ Γιάννης εἶχεν ἀναγκαστῇ νὰ πε-
ριορίσῃ τίς ἐπισκέψεις του, ἐξ αἰτίας τὰ
κουτσομπολιὰ κάποιου ὑπηρέτη, καὶ ἡ
Φανὴ ὁλοένα καὶ φουρκιζότανε περισσό-
τερο, ἐξ αἰτίας ἡ τσιγκουνιὰ τῆς πρόστ-
χης Σανσές.

Αὐτὴ εἶχε στὸ νοῦ της, τὸ πὼς νὰ
ξανάρχιζαν τὸ παλιό τους νοικοκυριό, μὰ
ἤθελε νὰ τῆς μιλήσῃ πρῶτος ἐκεῖνος.

Μιὰ Κυριακὴ τοῦ Ἀπριλιοῦ ἡ Φα-
νὴ κατάφθασε, πιὸ στολισμένη ἀπὸ ἄλ-
λες φορὲς, μὲ στρογγυλὸ καπέλλο, μ' ἓ-
να φουστάνι ἀπλουτάτο μὲν, πού ταί-
ριαζε ὅμως πολὺ μὲ τὴ χάρι τοῦ κορ-
μοῦ της.

—Σήκω. Θὰ πᾶμε νὰ προγευματί-
σουμε στὴν ἐξοχή.

—Στὴν ἐξοχή;

—Ναί, στὸ Ἀνγκιέν, μᾶς ἔχει προσκα-
λεσμένους ἡ Ρόζα, καὶ τοὺς δυὸ μας.

Ἐκεῖνος εἶπεν: ὄχι στὴν ἀρχή, ὅμως
αὐτὴ ἐπέμεινε. Ποτὲ ἡ Ρόζα δὲν θὰ τῆς
συγχωροῦσε μ' ἄν ἄρνησι.

—Μπορεῖς νὰ τὸ κἀνῃς πρὸς χάρι
μου. Κάνω τόσα ἐγώ! μοῦ φαίνεται.

Ἦταν στὴν ὄχθη τῆς λίμνης τοῦ
Ἀνγκιέν, μπρὸς σὲ μιὰ τεράστια πρασι-
νάδα πού κατέβαινε ἕσα μ' ἓνα μικρὸ
λιμανάκι, ὅπου λικνιζότανε μερικὲς γιό-
λες καὶ γόνδολες. Ἦταν ἓνα μεγάλο
ἀγροτικὸ κίосκι, θανμάσια στολισμένο
κι' ἐπιπλωμένο, πού τὸ ταβάνι του καὶ
οἱ τοῖχοι του σὰν καθρέφτες, ἀντα-
νακλοῦσαν τὰ νερὰ τῆς λίμνης, καὶ
μιὰ ὑπέροχη δενδροστοιχία, ἐνὸς ὥραϊου
πάρκου πού ἔπλεε μέσα στὴν ἀνατριχίλα
μῆς ὁλοπράσινης χλόης καὶ ἦταν γεμάτο
πασχαλιές.

Οἱ ὑπηρέτες μὲ λιβρέες. Οἱ ἄλλες
καλοσιγυρισμένες, τιμοῦσαν τὴν διπλὴν
ἐπιστάσια τῆς Ροζάρια, καὶ τῆς γριᾶς
Πιλᾶρ.

Ἦταν στὸ τραπέζι σὰν ἔφθασαν αὐ-
τοί, γιὰ τὸν τοῦ εἶχαν δείξει ἄσκημα τὸ
δρόμο, καὶ εἶχαν παραπλανηθῇ στὴ λί-
μνη, γύρω, μέσα σὲ κάτι σοκάκια, ἀνάμε-
σα στὰ μεγάλα ντουβάρια τῶν μπαξέ-
δων.

Ὁ Γιάννης τὰ εἶχε χάσει ὅλως διό-
λου, μὲ τὴ ψυχρὴν ὑποδοχὴ πού τοὺς
ἔκαμε ἡ οἰκοδόμοινα. Ἐξω φρενῶν πού
τὴν ἔκαμαν νὰ περιμένῃ, καὶ στὸ περίεργο
ἐξωτερικὸ πού εἶχαν οἱ γριᾶς νεράιδες
στὶς ὁποῖες τὸν σύστησε ἡ Ρόζα, μὲ τὴ
φωνὴ τοῦ ἀμαξᾶ πού εἶχε.

Τρεῖς «κομπῆς» ὅπως ἀποκαλοῦνται
ἀναμεταξύ τους οἱ κοκόττες, οἱ μεγάλες,
τρεῖς ἀρχαῖες χαμοῦρες, περίφημες στὴν
ἐποχὴ τῆς δεύτερης Αὐτοκρατορίας, μὲ

ονόματα τόσο ένδοξα, όπως έκεινα των μεγάλων ποιητών, ή των στρατηγών που είχαν περίλαμπρες νίκες, ή Βίκη Κόμπ, ή Σομπρέζ και Κλάρα Ντεφού.

Ήταν βέβαια πολύ κομψές, ντυμένες με τη μόδα της στιγμής, μα τόσο φτιασιδωμένες δίχως ζωή.

Ή Σομπρέζ, δίχως ματόκλαδα, με μάτια νεκρά, με χείλη πλαδαρά, χτυπούσε γύρω από το πιάτο της, πότε το περουνι της, πότε το ποτήρι της. Ή Ντεφού, πελωρία, έφτάπαχη, με μιαν μπουνκάλα ζεστό νερό στα πόδια της, τα στραβωμένα, που τα νέκρωνε ή ποδάγρα, με δαχτυλίδια που στραφτοκοπούσαν και που ήταν τόσο δύσκολο να μπαινοβγαίνουν στα πρισμένα της δάχτυλα, και με τόσο περίπλοκο δέσιμο, σαν εργαλεία μαρτυρίου.

Και ή Κόμπ, όλως διόλου αδύνατη, με ένα κορμί νεανικό, που έκανε ακόμη πιο αποτρόπαιο το άσαρκο μοῦτρο της, που θύμιζε άρρωστο κλόουν, κάτω από μιὰ χαίτη κίτρινα μαλλιά.

Αυτή είχε καταστραφεί όλως διόλου, της είχαν κατάσχει τα έπιπλά της. Είχε πάει να δοκιμάσει την τύχη της μιὰ τελευταία φορά στο Μόντε Κάρλο και ξαναγύρισε δίχως πεντάρα, έρωτευμένη μέχρι λύσσα μ' έναν ωραίο κρουπιέρη που δεν την θέλησε. Ή Ρόζα την περιμάζεψε, την έτρεφε, και το είχε δόξα της.

Όλες αυτές οι γυναίκες, γνωρίζανε τη Φανή, και την χαιρετούσαν μ' ένα προστατευτικό «καλή σου μέρα ! .. Πώς τα πās μικρή ; ..»

Το γεγονός είναι ότι με την τσίτινη φουστα της, τρία φράγκα το μέτρο, δίχως κόσμημα άλλο από την καρφίτσα του Όλλανδοῦ, είχε ὕψος πρωτόβγαλτης ανάμεσα στις φρικαλέες εκείνες μεγαλοκοπέλλες του ήμικόσμου, που όλο έκεινο το πλούσιο και άνοιξιότικο περιβάλλον τις έκαμε να μοιάζουν ακόμη παραπάνω με βρυσόλακες.

Ήταν ακόμη και ή μαμά Πιλάρ, ή «μαϊμού» όπως έλεγε ή ίδια τον εαυτό της με τα φραγκοσπανιόλικά κοραίστικά της. Πραγματική μαϊμού με ξεθωριασμένο και ξεφτισμένο δέρμα με παμπόνηρα χαρακτηριστικά, με μαλλιά αλλά γκαρσόν, και φορώντας μιὰ ρόμπα

από μαῦρο παληό σατέν μ' ένα μεγάλο μπλέ γιακά ναυτικό.

—Κ' έπειτα, ό κ. Μπισιτό...

Είπε ή Ρόζα αποτελειώνοντας τις συστάσεις της, και δείχνοντας στον Γκοσέν μιὰ στίβα ρόζ βαμβάκι όπου τρεμούλιαζε ό χαμελέων πάνω στο τραπεζομάνηλο.

—Έ, λοιπόν ! Κι' έμένα δεν με παρουνιάζουν ;

Είπε σέ τόνο βιασμένου άστειού ένα ψηλό παληκάρι με ψαρά μουστάκια, καθώς πρέπει ντυμένος, ακόμη μάλιστα και με κάπως άδυστηρό έξωτετικό, μέσα στο άνοιχτό του σακκάκι και το ψηλό του κολάρο.

—Αλήθεια... Και τον Τατάβ ;

Είπαν οι γυναίκες γελώντας.

Ή οικοδέσποινα, άνάφερε άδιάφορα τόνομά του.

Τατάβ, ήταν ό ντε Ποττέ, ό σοφός μουσικός, ό ένδοξος συνθέτης της «Κλαούντα» και της «Σαβουαρόλ».

Και ό Γιάννης, που μόλις τον είχε πάρει το μάτι του στοῦ Ντεσελέτι, έμεινε κατάπληκτος βλέποντας την έλλειψη κάθε ίχνους μεγαλοφυΐας, στο ὕψος του καλλιτέχνη. Έξ άλλου, μόλις άρχισε να λέη κάτι, ή Ρόζα τον άπόπειρνε περιφρονητικά και του έλεγε να σωπάσει.

Και ὕπερθεματίζοντας στο ὕψος της κόρης ή γριά Πιλάρ, προσέθετε από μέρους της.

—Μās σκότισες. "Αϊ στο διάολο!

Ό Γιάννης την είχε δίπλα του, αυτην την Πιλάρ και κείνα τα γέρικα τόκαρα, που τρώγανε με άγκομαχητά μυρικαστικών ζώων. Έννοιωθε το μάτι της οικοδέσποινας έρωτικό, στο πιάτο του και τον στενοχωρούσε το ὕψος της Ρόζας, που πείραζε τη Φανή για τις σχέσεις της με τους ένοίκους του ξενοδοχείου.

Ή παλιά αυτή «άρματοδρομός» παραγεμισμένη με άρρωστιάρικα ξύγκια με σκουλαρίκια δέκα χιλιάδων φράγκων στο κάθε της αυτί, φαινότανε πώς ζήλευε τη φρεσκάδα της φιλενάδας της και την όμορφιά που της μετάδινε ό νεαρός και ωραίος έρωμένος της.

Ή Φανή δε θύμωνε άπεναντίας μάλιστα διεσκέδαζε την παρέα κορόιδευε

τους οικοτρόφους του ξενοδοχείου, τον Περουβιανό που της όμολογούσε γουρλώνοντας τα μάτια του την επιθυμία του να γνωρίσει μιαν «μεγάλο κόκοτας» καθώς και το σιωπηλό κόρτε, με άγκομαχητά που της έκανε λαχανιασμένος ό Όλλανδός πίσω από την καρέκλα της.

—Μαντεύσατε δεσποινίς, πόσο ή τιμή της πατάτας σήμερα στη Δαταβιά...

Ό Γκοσέν όμως, δεν γελοῦσε διόλου, με όλα αυτά. Οὔτε και ή Πιλάρ άπασχολημένη στο να προσέχη τα άσημικά της κόρης της, ή κάνοντας άπόμενες χειρονομίες σά μυγοχάφτης, πάνω στα σερβίτσια που είχε μπροστά της, ή στο μανίκι του γείτονά της κάθε φορά που καθότανε κει πάνω καμμιὰ μῦγα και την έπιανε για να την δώσει στο χαμελέοντά της. Και έλεγε με τρυφερή συγκίνηση :

—Φās, μαννούλα μου! Φās μωρό μου!

Αποτεινομένη στο συχαμερό εκείνο ζώο που κυλιότανε ανάμεσα σε βαμβάκια πάνω στο τραπεζομάνηλο, πλαδαρό και κακόσχημο σαν τα δάχτυλα της Ντεφού.

Πότε πότε έβλεπε καμμιὰ μῦγα στο ντεσεσουάρ ή στα τζάμια της πόρτας. Τότες σηκώνότανε και την χούφτιαζε θριαμβευτικά.

—Μα μη σκέπτεσαι λοιπόν κάθε στιγμή!... Είναι κουραστικό αυτό...

Της έλεγε νευριασμένη ή κόρη της.

—Τρώτε τον περιδρομο σεις οι άλλες. Γιατί δε θες να φάη κι' αυτό;...

—Φύγε απ' το τραπέζι ή κάθησε ή συχα! Μās παρασκότισες.

Ή γριά άγρίεψε κι' άρχισαν τότες να βρίσκονται σαν εύλαβείς Ισπανίδες άνακατεύοντας το διάβολο και την κόλαση με παλιοβρυσιές.

—Διαβόλου κόρη!

—Αναθεματισμένη της κολάσεως!...

—Πόρνη!

—Μητέρα μου...

Ό Γιάννης τις κοίταζε τρομαγμένος, ενώ οι άλλοι οι καλεσμένοι συνηθισμένοι στις οικογενειακές αυτές σκηές, έξακολουθούσαν να τρώνε ήσυχα ήσυχα.

Ό Ντε Ποττέ μόνο, θέλησε να επέμβη, εξ αίτίας του ξένου.

—Μα μην τσακώνεστε έτσι...

Μα ή Ρόζα, έξω φρενών, γύρισε προς το μέρος του.

—Τι άνακατεύεσαι σύ !... Μωρέ τρόπος!... Τάχα δεν είμαι νοικοκυρά στο σπίτι μου ;... Σύρε δες αν θά μ' εύρης στής γυναίκας σου. Τα βαρέθηκα πια αυτά τα μάτια του τιγανητού κολιού, και τις τρεις τρίχες που σ' άπόμειναν. Τρέχα να τα πās στην γαλοπούλα σου. Είναι καιρός !

Ό ντε Πουτέ, χαμογελοῦσε, κάπως χλωμιασμένος.

—Τί να γίνη; Πρέπει να ζή κανείς μ' αυτά...

Μουρμούριζε ανάμεσα στα μουστάκια του.

—Σαν σου άρέσει!... Οὔρλιασε εκείνη και του ρίχτηκε. Ή πόρτα είναι άνοιχτή!... Ξεκουμπίσου... μπρός!

—Έλα κυρά Ρόζα!...

Έκτενσε με τα θαμπά του μάτια.

Ή γριά Πιλάρ, είχε συνέλθει στο άναμεταξύ και άρχισε να τρώη, λέγοντας.

—Αϊ, στο διάβολο παληκάρι μου...

Όλοι ξεκαρδίστηκαν, με το άστείο ὕψος της, ακόμη και ή Ρόζα. Άκόμη και ό ντε Πουτέ, που φιλούσε την έρωμένη του, άγριεμένη ακόμη, και που για να κάνη το χατήρι της γριάς, σηκώθηκε και της έπιασε μιὰ μίγα, που της την άφινε κρατώντας την από τα φτερά, για να την φάη ό Μπισιτό!

Αυτός ήταν ό ντε Πουτέ, ό ένδοξος συνθέτης, το άγλαίσμα της Γαλλικής Σχολής.

Πώς τον κρατούσε αυτή ή γυναίκα, που του έτρωε το μεδούλι και την παρουσία του, με της χυδαιότητές της, με τη μάννα εκείνη που αύξαινε ακόμη παραπάνω την αίσχροτήτά της με τους δικούς της τρόπους, και που έδειχνε καθαρά τί θάταν ή κόρη της έπειτα από είκοσι χρόνια.

Σερβίρισαν τον καφέ, στην όχθη της λίμνης κάτω από μιὰ πέτρινη σπηλιά ταπειταρισμένη στο έσωτετικό με φανταχτερά μεταξωτά και που είχε φαρδιά ντιβάνια. Ξαπλωμένη ή Ρόζα και άναμένη από την χώνευση και το λικέρ, τεντώθηκε πάνω στο μουσικό της:

—Ω! Τατάβ μου, Τατάβ μου!

Όμως αυτή ή διαχυτικότητα ή τόσο τρυφερή εξατμίσθηκε με το τελευταίο ποτηράκι. Σε μιαν από αυτές κατέβηκε να κάμουν ένα περίπατο στη λίμνη,

καὶ ἡ Ρόζα ἔστειλε τὸν Πουτέ νὰ ἐτοιμάσῃ τὴν βάρκα.

— Τὴ βάρκα! "Ακουσες; "Οχι τὸ τραχαντῆρι.

— "Αν τὸ ἔλεγα στὸν Ντεξιρέ!

— "Ο ὑπηρέτης τρώει τώρα!

— Ναὶ μὰ ἡ βάρκα εἶναι γεμάτη νερό καὶ εἶναι ὀλόκληρη δουλειά.

— "Ο Γιάννης θαρθεῖ μαζί σας ντὲ Πουτέ, εἶπεν ἡ Φανὴ πού καταλάβαινε πάλι πῶς θὰ ξαναρχίσει ὁ καυγάς.

Καθισμένοι ἕνας κατάντικρα στὸν ἄλλο, στοὺς πάγκους τῆς βάρκας, μὲ τὰ πόδια ἀνοιγμένα ἀδειάζανε δραστήρια τὰ νερὰ μὲ ρυθμικὲς κινήσεις.

— Εἶναι καιρὸς πού ζῆτε μαζί μὲ τὴ Φανή;

Ρώτησε ξαφνικὰ ὁ μουσικός, σταματώντας τὴ δουλειά του.

— Δυὸ χρόνια...

Ἀποκρίθηκε ὁ Γκοσὲν κάπως ξαφνισμένος.

— Μόνο δυὸ χρόνια; Τὸ λοιπόν, αὐτὸ πού βλέπετε σήμερα θὰ μπορούσε νὰ σᾶς χρησιμεύσῃ ὡς παράδειγμα. Ἐγώ, πᾶνε εἴκοσι χρόνια ἀπὸ τότε πού ἐπέστρεψα ἀπὸ τὴν Ἰταλία ἔπειτα ἀπὸ τὴν ὑποτροφία τῶν τριῶν ἐτῶν μὲ τὸ βραβεῖο τῆς Ρώμης. Ἐνα βράδυ, μπῆκα στὸ ἵπποδρόμιο καὶ τὴν εἶδα ὡραία, στὸ μικρὸ τῆς ἄρμα στὴ στροφή τῆς πίστας, σὰ νὰ ἐρχότανε κατ' ἐπάνω μου, μὲ τὸ καμουσι τῆς ὑψωμένο, μὲ τὴ μετάλλινη κάσκα τῆς, πού τὴν στόλιζαν ὀχτὼ λόγχες, καὶ μὲ τὸ θώρακά της ἀπὸ χρυσὰ λέπια πού τῆς ἔσφιγγε τὸ κορμὶ ἴσαμε τὰ μπούτια.

"Αχ! "Αν μοῦ τὸ εἶχαν πεῖ..

Καὶ ξαναρχίζοντας νὰ ρίχνῃ τὰ νερὰ, διηγότανε πῶς οἱ δικοὶ του εἶχαν γελάσει τότε μὲ τις σχέσεις αὐτές. Ἐπειτα, τὸ πράγμα ἔγινε σοβαρὸ καὶ φάνηκε πῶς οἱ γονεῖς του ἦσαν ἐτοιμοὶ νὰ πληρώσουν τὴ διακοπὴ μὲ ὅλες τις θυσίες καὶ μὲ ὁποιαδήποτε ἔξοδα.

Δυὸ τρεῖς φορὲς, ἡ γυναῖκα εἶχε φύγει, γιατί τὴν ἀκριβοπλήρωναν οἱ δικοὶ του, ὅμως αὐτὸς τὴν ξαναβρίσκει πάντα.

— "Ας δοκιμάσουμε τὰ ταξίδια...

Εἶχε πεῖ ἡ μητέρα του.

Ταξίδεψε, ξαναγύρισε τὴν ξαναπῆρε.

Τότε, ἄφησε νὰ τὸν παντρεύουν... ὦ-
ραία κοπέλλα, πλούσια προῖκα καὶ μαζί

μὲ τ' ἄλλα γαμήλια δῶρα καὶ ἡ σίγουρη ὑπόσχεσι τῆς ἐκλογῆς του ὡς ἀκαδημαϊκοῦ. Καὶ τρεῖς μῆνες ἀργότερα παρατοῦσε πάλι τὸ σπῆτι του, γιὰ τὴν παληὰ του μαϊτρέσσα.

— "Α! νέε! νέε!..

Διηγότανε τὴ ζωὴ του μὲ φωνὴ τραγισμένη, δίχως νὰ ζωντανεύῃ κανένα χαρακτηριστικὸ τοῦ προσώπου του.

Ξερός, σὰν τὸν ψηλὸ κολλάρου πού τὸν κρατοῦσε ἀκαμπτο.

Καὶ οἱ βάρκες περνοῦσαν, γεμάτες κόσμος, φοιτητὲς καὶ κορίτσια, ὅλο τραγούδια, νεανικὰ γέλια καὶ μεθύσι.

Πόσοι, ἀπὸ τοὺς ἄμαθους ἐκείνους θάπρεπε νὰ σταματήσουν καὶ ν' ἀκούσουν τὸ φριχτὸ μάθημα!..

Στὸ διάστημα αὐτό, στὸ πάγκο, σὰ νὰ ἦταν συνεννοημένες, οἱ γριεὲς «κομπῆς» νουθετοῦσαν τὴ Φανὴ Λεγκράν:

— ... Ὁραῖο παιδί ὁ μικρὸς σου!..

Μὰ ἀπένταρος! Ποῦ θὰ καταλήξῃ αὐτὴ ἡ ἱστορία!..

Καὶ ἡ Ρόζα, κουνώντας τοὺς ὤμους.

— Δὲν τὴν παρτάτε; Θὰ χάσῃ πάλι τὸν Ὁλλανδέζο της, ὅπως τὴν εἶδα νὰ χάνῃ ὅλες τις καλὲς δουλειὲς της. Ἐπειτα ἀπὸ τὸ ρεζιλίκι της μὲ τὸ Φλαμάν, εἶχε ὡς τόσο προσπαθήσει νὰ γίνῃ πρακτικὴ. Μὰ νὰ τὴν πάλι πιδὲ τρελλὴ ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ!

— "Αἱ! Βλάκα!

Γρύλισε ἡ γρηὰ Πιλάρ.

Ἡ Ἐγγλέζα μὲ τὴ μούρη τοῦ παλιάτσου μὲ τὴν φρικαλέα προφορὰ της, πού ἐπὶ χρόνια εἶχε συντελέσῃ στὴν ἐπιτυχία της.

— Ὁραῖο πράμα ὁ ἔρως, μικρή! Μὰ πρέπει ἐπίσης νὰ ἀγαπᾷ κανεὶς καὶ τὸν παρὰ. Ἐγὼ τώρα ἂν ἦμουν πλούσια, νομίζετε πῶς ὁ κρουπιέρης μου θ' ἄλεγε πῶς εἶμαι ἄσχημη, ἔ;

Ἀνατινάχτηκε φουρκισμένη καὶ ἡ φωνὴ της δυνάμωσε.

— "Ω! Εἶναι φρικαλέο! "Ἡμουν γνωστὴ στὴν οἰκουμένη, γνωστὴ σὰν ἔνα μνημεῖο, σὰν ἕνα βουλεβάρτο. Τόσο γνωστὴ, πού ὁ τελευταῖος ἀμαξᾶς, ὅταν τοῦ λέγανε στῆς θείας Κόμπ, ἤξαιρε πού κάθεται! Καὶ νὰ τώρα πού αὐτὸ τὸ παλιόπαιδο δὲν μὲ θέλει, γιατί λέει πῶς εἶμαι ἄσχημη. Καὶ δὲν εἶχα νὰ τὸν πληρώσω οὔτε γιὰ μιὰ νυχτιά.

Καὶ ταραγμένη στὴ σκέψι πῶς τὴν βροῖχαν ἄσχημη, ἀνοιξε ξαφνικὰ τὴ ρόμπα της.

— Τὸ πρόσωπο... γιέ! τὸ θυσιάζα. Μὰ τὸ στήθος, οἱ ὦμοι... Κοίτα τὶ ἄσπρο... Κοίτα τὶ σφιχτό!

— Κυρίες!.. Ἡ βάρκα εἶναι ἐτοιμὴ, φώναξε ὁ ντὲ Πουτέ. Καὶ ἡ Ἐγγλέζα ἄρχισε νὰ ξανακουμπώνεται πάνω στὸ κορμὶ πού τῆς ἔμενε ἀκόμη νέο. Μουρμούρισε, κωμικὰ φουρκισμένη:

— Μὰ δὲν μπορούσα, βέβαια, νὰ βγαίνω ὀλόγυμνη στὶς πλατεῖες.

...

Ὁ Γιάννης ἦταν στὰ κουπιὰ μὲ σκυμμένη ράχη, ντροπιασμένος καὶ ἀπελπισμένος, μὴ τυχόν καὶ τὸν δοῦν καὶ τοῦ καταλογίσουν κανένα βρωμερὸ ρόλο σ' αὐτὴ τὴ παρέα.

Εὐτυχῶς, εἶχε ἀπέναντί του τὴ Φανὴ Λεγκράν καθισμένη στὸ τιμόνι κοντά, πού τὸ διηύθυνε ὁ ντὲ Πουτέ. Ἡ Φανὴ τοῦ χαμογελοῦσε καὶ τὸ χαμόγελό της δὲν τοῦ φάνηκε ποτὲ τόσο δροσερὸ καὶ τόσο νέο, ἴσως χάρις στὴ σύγκρισί πού ἔκανε.

— Τραγούδησέ μας κάτι, μικρή!

Εἶπε ἡ Ντεφού, πού τὴν ἔκαμε ἀπὸμνη πιδὲ πλάδαρη ἡ ἀνοιξι.

Μὲ τὴν ἐκφραστικὴ καὶ βαθειὰ τῆς φωνὴ ἡ Φανὴ ἄρχισε τὴ βαρκαρόλα τῆς Κλοντιά, καὶ ὁ μουσικός συγκινημένος ἀπὸ τὴν ἀνάμνησι αὐτὴ τῆς πρώτης του ἐπιτυχίας, παρακολουθοῦσε, κάνοντας μὲ κλειστὸ στόμα τὴν ἀρμονία τῆς ὁρχήστρας.

Ξαφνικὰ ἡ Ρόζα, ἔξω φρενῶν, διέκοψε τὸ τραγούδι καὶ τὸ ἀκομπανιμέντο.

— "Αν νομίζετε ὅτι μᾶς εὐχαριστοῦν αὐτὰ τά... νεκρώσιμα! Φτάνει πιά! Καὶ πρὶν ἀπὸ ὅλα εἶναι ἀργά. Ἡ Φανὴ πρέπει νὰ γυρίσῃ στὸ κουτί.

Καὶ μὲ μιὰ φουρκισμένη χειρονομία ἔδειξε τὴν πλησιέστερη ἀποβάθρα.

— Ἀράξε αὐτοῦ, εἶπε στὸν ἐρωμένο της. Θὰ εἶναι πιδὲ κοντὰ στὸ σταθμό.

Ἦταν ἀπότομη καὶ χυδαία, σὰ νὰ τοὺς ἔδιωχνε. Μὰ ἡ παλιὰ «ἀρματοδρόμος» εἶχε συνειθίσει τὸν κόσμον τῆς στὰ πρόστυχα φερσίματά της καὶ κανεὶς δὲν τολμοῦσε νὰ διαμαρτυρηθῇ.

Πέταξαν τὸ ζευγάρι στὴν ἀκρογυαλιὰ μὲ μερικὲς λέξεις ψυχρῆς εὐγένειας πρὸς τὸ νέο, μὲ διαταγὲς πρὸς τὴ Φανὴ πού ἔδινε ἡ σφυριχτὴ φωνὴ τῆς Ρόζας καὶ ἡ βάρκα ἀπομακρύνθηκε, γεμάτη φωνές, σὰ νὰ γινότανε καυγάς, πού κατέληξε σ' ἕνα ὕβριστικὸ χαχάνισμα, πού τῷφρε ὁ μπάτης ὡς τ' αὐτιά τῶν ἐραστῶν.

— "Ακοῦς! "Ακοῦς! ἔλεγε ἡ Φανή, γιὰ μᾶς χαχανίζει.

Καὶ ὅλες οἱ ταπεινώσεις καὶ ὅλη του ἡ πικρία συνοψίζονταν σ' ἐκεῖνο τὸ χάχανο. Ἡ Φανὴ ἀπαριθμοῦσε τις ὕβρεις τραβώντας πρὸς τὸ σταθμὸ καὶ τοῦ ὁμολογοῦσε μάλιστα κάτιπὸν τοῦ εἶχε πάντα κρύψει. Ἡ Ρόζα δὲν ζητάγε ἄλλο, παρὰ νὰ τὴν ἀπομακρύνῃ ἀπὸ αὐτὸν καὶ τῆς εἴρισκε διαρκῶς εὐκαιρίες γιὰ νὰ τὸν ἀπατήσῃ.

— Καὶ τί δὲ μοῦ εἶπε, γιὰ νὰ πάρω τὸν Ὁλλανδέζο. Ἀκόμα πρὸ ὀλίγου, μοῦ εἶχαν ριχθῇ ὅλες τους. Σ' ἀγαπᾷ, παρὰ πολὺ... καταλαβαίνεις; Αὐτὸ τὴν πειράζει γιὰ τὰ βίτσια της. Γιατί ἔχει τὰ βίτσια. Τὰ πιὸ τερατώδη καθὼς καὶ τὰ πιὸ κακά. Καὶ γιατί ἐγὼ πιά δὲ θέλω νά...

Σταμάτησε τὸν εἶδε κατάχλωμο, μὲ τὰ χεῖλη του πού τρέμανε, ὅπως τὸ βράδι πού διάβαζε τις ἐπιστολές.

— "Ω! Μὴ φοβᾶσαι τίποτα, τοῦ εἶπε. Ὁ ἔρως σου μὲ γιάτρεψε ἀπ' ὅλες τις προστυχίες της. Αὐτὴ καὶ ὁ βρωμιάρης ὁ Χαμιλέων της, μοῦ δίνουν ἀναγούλα.

— Δὲ θέλω πιά νὰ μείνῃς αὐτοῦ!

Ἐκαμε ὁ ἐραστής, πού τὸν τρέλλαινε τώρα αὐτὴ ἡ νοσηρὴ ζήλεια.

— Ὑπάρχει πολλὴ βρωμιὰ μέσα στὸ ψωμί πού κερδίζεις. Θὰ ρθῇς μαζί μου, θὰ τὰ καταφέρουμε!..

Τὴν περιμένε αὐτὴ τὴν κραυγὴ τούτῃ ἀπὸ καιρὸ.

Ὡς τόσο, ἔφερε ἀντιρροήσεις, λέγοντας πῶς οἰκογενειακῶς μὲ τὰ τριακόσια φράγκα τοῦ Ὑπουργείου ἡ ζωὴ θὰ ἦταν ἀρκετὰ δύσκολη, καὶ πῶς θάπρεπε ἴσως νὰ ξαναχωρίσουν.

— ... Κ' ἐγὼ ὑπόφερα τόσο, ἀφίνοντας τὸ φτωχικὸ μας.

Γιὰ νὰ κουβεντιάσουν καλλιτέρα καθήσανε σ' ἕνα παγκάκι.

— Τριακόσια φράγκα—εἶπε ὁ Γιάννης.—Μὰ πῶς λοιπόν κάνουν οἱ Χεττεμά,

που δὲν ἔχουν παρὰ μόνο διακόσια πενήντα;

—Μὰ στὴν ἔσοχῃ, στὴ Σαβίγ, ὁλόκληρο τὸ χρόνο.

—Ἔ λοιπόν! Ἄς κάνουμε ὅπως αὐτοί. Ἐγὼ δὲν ἐπιμένω διόλου, γιὰ τὸ Παρίσι.

—Ἀλήθεια; Θέλεις;... Ἀ! φίλε μου, φίλε μου!

Περνοῦσε κόσμος στὸ δρόμο, καὶ κάτι γαϊδουράκια, μὲ τοὺς καλεσμένους κάποιου γάμου ποὺ εἶχε γίνεи τὴν παραμονή.

Δὲν μποροῦσαν νὰ φιληθοῦν κι' ἔμειναν στριμωγμένοι ὁ ἓνας δίπλα στὸν ἄλλο, ὄνειροπολόντας πόσο ὁμορφα θὰ περνοῦσαν τὸ καλοκαίρι τους.

VIII

Ἐγκαταστάθηκαν στὴ Σαβίγ, ἀνάμεσα στὸ ὕψωμα καὶ στὴ λαγκούβα, πάνω στὸ παλιὸ ἐκεῖνο ἑξοχικὸ δρόμο, ποὺ τὸν λένε Παβὲ ντε Γκάρντ, σ' ἓνα παλιὸ ἐντετυκτῆριο κυνηγῶν στὴν εἴσοδο τοῦ δάσους.

Τρία δωμάτια, ὄχι πιὸ μεγάλα ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ εἶχαν στὸ Παρίσι, πάντα τὰ ἴδια ἐπιπλα τοῦ παλιοῦ τους νοικοκυριοῦ, ἡ πολυθρόνα, ἡ βαμμένη ντουλάπα, καὶ γιὰ στόλισμα, μόνο τὸ πορτραῖτο τῆς Φανῆς, γιατί ἡ φωτογραφία τοῦ Καστελέ, ἔσπασε ἡ κορνίζα του, καὶ σκονιζότανε τώρα μέσα στὸ ὑπόγειο.

Δὲν κουβεντιάζανε πιά διόλου, γιὰ τὸ φτωχὸ ἐκεῖνο Καστελέ, τώρα ποὺ θεῖος καὶ ἀνεψιὰ εἶχαν διακόψει τὴν ἀλληλογραφία τους.

Καλὰ τίς σκάει τίς κυλόπητες.

Ἐλεγε ἐκεῖνη, γιατί θυμότανε μὲ πόση εὐκολία ὁ «Ἀκαμάτης» εἶχε διευκολύνει τὴ διακοπὴ τῶν σχέσεων τους.

Οἱ μικρὲς μόνο γράφανε στὸν ἀδελφὸ τους, καὶ τοῦ δίνανε νέα. Μὰ ἡ Ντιβόννη δὲν ἔγραφε πιά διόλου. Ἴσως νὰ κρατοῦσε ἀκόμη κακία στὸν ἀνεψιὸ της, ἴσως νὰ μάντευε πὼς ἡ κακιὰ γυναῖκα εἶχε ἐπιστρέψει, κι' ἀνοίγε καὶ διάβαζε καὶ σχολίαζε τὰ γράμματά της.

Πότε πότε, θὰ μποροῦσαν ἀκόμη νὰ φαντάζονται πὼς κατοικοῦν στὴν ὁδὸ Ἀμστερνταμ. Οἱ Χεττεμὰν ἦταν καὶ πάλι γείτονές τους, κι' ἀκούγαν πάλι σφυ-

ριξιὲς τοῦ σιδηρόδρομου ποὺ περνοῦσε ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ δέντρα ἐνὸς μεγάλου πάρκου.

Μὰ ἀντὶ τῆ γλαυμὴ τζαμαρία τοῦ σταθμοῦ, ἀντὶ τὰ παρὰθυρα δίχως κουρτίνες ποὺ δείχνανε τίς σιλουέττες τῶν γραφειοκρατῶν, αὐτὸ τὸ βουερὸ ροχαλητὸ καὶ τὸ πᾶνε κι' ἔλα τοῦ δρόμου, ἀπολαμβάνανε τώρα τὴν ἀνοιχτὴ, πράσινη καὶ γελαστὴ ἔκτασι, τὸ μπαξεδάκι τους, ποὺ τὸ περιστοιχίζανε ἄλλοι μπαξέδες.

Τὸ πρωί, πρὶν φύγῃ, ὁ Γιάννης προγευματίζε στὴ μικρὴ τραπεζαρία μὲ τὸ ἀνοιχτὸ παρὰθυρο ποὺ ἔδινε στὸ δρόμο σκεπασμένο μὲ γρασίδι κι' ἀγκάθια. Ἀπ' ἐκεῖ, σὲ δέκα λεπτά μέσα πήγαινε στὸ σταθμὸ. Καὶ ὅταν γυρνοῦσε τὸ βράδυ, ἔπερνε κιόλας τὸ μούχρωμα, φώναζαν οἱ κοῦκοι, καὶ κπλαϊδοῦσαν τ' ἀηδόνια.

Μὰ ὅταν πέρασαν οἱ πρῶτες χαρὲς στὴν νέα αὐτὴ ἐγκατάστασι, ὁ ἐραστὴς ξανάρχιζε πάλι, νὰ συλλογιέται, νὰ μετανοῇ καὶ τὸν ξανάπιανε ἡ μαύρη ἐκείνη ζήλεια του.

Φεύγοντας, γυρνοῦσε κοίταζε ἐρευνητικὰ τὸ περίφραγμα τοῦ κήπου, μουρμουρίζε ἓνα :

—Ποὺς ξαίρει τάχα!...

Καὶ τραβοῦσε στὸ γραφεῖο του, πάντα μὲ τὴν ὑπόνοια τῆς ἀπάτης.

Στὸ γυρισμό, τὴν ἔβαζε νὰ τοῦ λένε πὼς πέρασε αὐτὴ τὴν ἡμέρα της, καὶ ὅταν κάποτε αὐτὴ, ἔμεινε σιωπηλὴ, τῆς ριχνότανε μ' ἓνα:

—Τί σκέπτεσαι; Μὲς μου ἀμέσως. Φοβοῦντανε πάντα πὼς ἡ Φανὴ θὰ νοσταλγοῦσε κάτι ἢ κάποιον ἀπὸ τὸ φρικαλέο παρελθόν της ποὺ τοῦ τὸ ξεμολογοῦντανε αὐτὴ κάθε φορὰ, μὲ τὴν ἴδια ἀτάραχη εἰλικρίνεια.

Ἐκεῖ κοντὰ τους, ὁ Χεττεμὰ, φαινότανε ἐνθουσιασμένος ἀπὸ τὴ δική τους ζωὴ. Πρὸ παντὸς ὁ ἄντρας ποὺ διηγότανε μ' ἐνθουσιασμό, τὸ πὼς περνᾶ ἓνα ἀντρόγυνο τὸ Δεκέμβριο ἐκεῖ.

—Τώρα δὲν εἶναι τίποτα. Μὰ νὰ δῆτε τὸ Δεκέμβριο! Γυρνᾶς λασπωμένος, βρεμμένος, μὲ ὅλες τίς σκοτοῦρες τοῦ Παρισιοῦ στὸ κεφάλι, καὶ βοῖσκεις καλὴ φωτιά, καλὴ λάμπα, τὴ σοῦπα ποὺ μοσχοβολᾷ καὶ κάτω ἀπὸ τὸ τραπέζι ἓνα ξευγάρι ξυλοπάπουτσα μὲ ζεστὸ ἄχυρο μέσα. Μὰ τί λέτε; ὅταν ἔχετε μιὰ πλατέ-

λα λάχανα μὲ λουκάνικα, ἓνα κομμάτι γραβιέρα καὶ μιὰ λίτρα κρασάκι ἀβάφτιστο, εἶναι ὥραιο νὰ τραβάτε ἔπειτα τὴν πολυθρόνα σας πρὸς τὸ τζάκι, ν' ἀνάβετε τὸ τσιμποῦκι, καὶ νὰ πίνετε τὸν καφέ σας μὲ ἓνα ποτηράκι λικέρ, κι' ἔπειτα, ἓνας ὑπνάκος, κατάντικρα ἓνας στὸν ἄλλο, ἐνῶ τὸ χιονόνερο στάζει στὰ τζάμια.

Ἦ! Ἐνας τόσοσ δὰ ὑπνάκος, τόσο ὥς ποὺ νὰ περάσῃ ἡ πρώτη χώνευσι. Ἐπειτα, ἰχνογραφῶ κάμποσιν ὥρα, ἐνῶ ἡ γυναῖκα μου, σηκώνει τὸ τραπέζι, κάνει τὸ σιγύρισμά της, στρώνει τὸ κρεββάτι μας, τὰ σκεπάσματα, τὰ παπλώματα, κι' ὅταν ξαπλώσει αὐτὴ ζεσταίνει τὸν τόπο, καὶ πέφτω κι' ἐγὼ στὸν σωρό, καὶ μοῦ δίνει μιὰ ζεστασιά σ' ὅλο τὸ σῶμα, σὰ νὰ χωνόμουν ἀλόκληρος μέσα στὸ ζεστὸ ἄχυρο, στὰ ξυλοπάπουτσα.

Γινότανε σχεδὸν εὐγλωττος, μέσα στὴ τόση ὕλιστικότητά, αὐτὸς ὁ γίγας ὁ ταχερός μὲ τὴ βαρεῖα μασέλα, ποὺ ἦταν κατὰ συνήθεια τόσο δειλὸς ὥστε νὰ μὴν μπορεῖ νὰ ἀρθρώσῃ δύο λέξεις χωρὶς νὰ κοκκινίσῃ ἢ νὰ τραυλίσῃ.

Ἡ δειλία αὐτὴ ἡ τρελλή, ποὺ ἦταν σὲ τόσο κωμικὴ ἀντίθεσι μ' ἐκείνην τὴν μαύρη γενειάδα καὶ τὸ γιγάντιο ἀνάστημά του, συνετέλεσε στὸ γάμο του καὶ στὴν ἡσυχία τῆς ζωῆς του.

Σὲ ἡλικία, εἴκοσι πέντε χρονῶν, ὅταν ξεχείλισε μέσα του ἡ ὕβρις καὶ ἡ ἀλκή, ὁ Χεττεμὰ, ἀγνοοῦσε ἀκόμη τὴν γυναῖκα καὶ τὸν ἔρωτα. Τότες μιὰ μέρα στὸ Νεβέρ, ἔπειτα ἀπὸ τὸ γεῦμα ποὺ κάμανε παρέα, οἱ φίλοι του μισομεθυσμένο τὸν παρασύρανε σ' ἓναν οἶκο ἀνοχῆς, καὶ τὸν ὑποχρέωσαν νὰ διαλέξῃ.

Βγῆκε ἀπὸ ἐκεῖ, ταραγμένος, ξαναπῆγε ἄλλη φορὰ, ξαναδιάλεξε τὴν ἴδια, κι' ἔπειτα πάλι τὸ ἴδιο πολλὰς φορές, ὥς ποὺ πλήρωσε τὰ χρῆμα της, τὴν πῆρε κι' ἔφυγε, καὶ τρομαγμένος στὴ σκέψι πὼς θὰ μποροῦσε νὰ τοῦ τὴν πάρουν, στὸ τέλος τὴν παντρεύτηκε.

Ἐνα νόμιμο ἀντρόγυνο, φίλε μου...

Ἐλεγε ἡ Φανὴ κωμικὰ θριαμβευτικῇ στὸ Γιάννη ποὺ τὴν ἀκουε τρομαγμένος.

—Καὶ ἀπ' ὅλα ὅσα ἐγνώρισα εἶναι ἀκόμη τὸ ἀντρόγυνο τὸ πιὸ καθαρὸ καὶ τὸ πιὸ τίμιο.

Τὸ ἔλεγε αὐτὸ μὲ πεποίθησι γιατί τὰ νόμιμα ἀντρόγυνα ποὺ μπόρεσε νὰ γνωρίσῃ αὐτὴ, δὲν ἄξιζαν ἀσφαλῶς καλλιτέρεσι. Καὶ ὅλες οἱ κρίσεις της γιὰ τὴ ζωὴ, ὅπως τούτη δῶ λαθεμένες καὶ εἰλικρινεῖς.

Ἡ γειτονία τῶν Χεττεμὰ, ἦταν καθυσταστικὴ γιατί αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, ἱκανοὶ ἀκόμη νὰ φανοῦν ὥς καὶ ἐξυπηρετικοὶ ὅταν δὲν ἐπρόκειτο νὰ ἐνοχληθοῦν πάρα πολὺ, τρομάζανε τίς σκηνὲς καὶ τοὺς καυγάδες, καὶ ἀποφεύγανε γενικὰ τὸ κάθε τι ποὺ θὰ μπορούσε νὰ τοὺς διαταράξῃ τὴ χώνευσι.

Ἡ γυναῖκα προσπαθοῦσε νὰ μυσῇ τὴ Φανὴ στὴν ὀρνιθοτροφία καὶ στὴν κονικλοτροφία, καθὼς καὶ στὴν κηπουρικὴ. Μὰ ὅλες αὐτὲς οἱ προσπάθειες ἦσαν μάταιες.

Ἡ μαϊτρέσσα τοῦ Γκοσέν, Παριζιάνα, ποὺ πέρασε ἀπὸ τὰ καλλιτεχνικὰ ἐργαστήρια, δὲν ἀγαποῦσε τὴν ἔσοχῃ, παρὰ μόνο ὅταν ἐπρόκειτο γιὰ ἐκδρομὲς, ὅπου μπορούσε νὰ ξεφωνίσῃ ἐλεύθερα, νὰ κυλισθῇ στὸ χορτάρι; νὰ λησμονηθῇ μασὺ μὲ τὸν ἐρωμένο της.

Ἀποτροπιάζοτανε τὴν προσπάθεια στὴν ἐργασία, καὶ ἔχοντας ἐξαντλήσει τίς δυνάμεις της μέσα στοὺς ἑξῆς μῆνες τῆς ὑπηρεσίας στὸ ξενοδοχεῖο, ἀπομαλθακωνότανε τώρα σὲ μιὰ νάρκη, ποὺ τῆς ἀφαιροῦσε σχεδὸν τὴ δύναμι νὰ ντυθῇ ἀκόμη δὲ καὶ ν' ἀνοίξῃ τὸ πιάνο.

Ἡ φροντίδα τοῦ νοικοκυριοῦ τους, εἶχε ἀφεθῇ ὁλόκληρη σὲ μιὰ παραδουλεύτρα τοῦ τόπου, κι' ὅταν τὸ βράδυ συνώψιζε τὴ ζωὴ τῆς ἡμέρας γιὰ νὰ τὴ διηγηθῇ στὸ Γιάννη, δὲν εὑρίσκει παρὰ μόνο μιὰ ἐπίσκεψι στὴ γειτονιά της τὴν Ὀλυμπία, τὴ γυναῖκα τοῦ Χεττεμὰ, σὲ κουτισομπολιά ποὺ εἶχε ἀκούσῃ ἀπὸ παρὰθυρο σὲ παρὰθυρο. Καὶ τσιγάρα, στίβες ἀποτσιγάρα καὶ στάχτες, ποὺ λερώνανε τὸ μαρμαρο στὸ τζάκι.

— Δέκα κιόλας ἡ ὥρα...

Μόλις εἶχε καιρὸ νὰ περάσῃ μιὰ φούστα, νὰ βάλῃ ἓνα λουλούδι στὴ μπουτονιέρα της, γιὰ νὰ πᾶν νὰ τὸν προὔπαντῇ στὸν σταθμὸ.

Μὰ σὰν ἦρθαν οἱ δούλες καὶ οἱ φθινοπωρινὲς βροχές, σὰν ἀρχίσει νὰ νυχτώνῃ νωρίς, εἶχε πολλὰς ἀφορμὲς γιὰ νὰ μὴ βγαίνει πιά ἀπὸ τὸ σπίτι. Καὶ συχνά,

τὴν εὕρισκεν ἐκεῖνος, μέσα σὲ μιὰν ἀπὸ τὶς ἄσπρες μάλινες ρόμπες της, πού φοροῦσε τὸ πρωί, μὲ τὰ μαλλιά ἀνασηκωμένα ὅπως ἦταν σὰν εἶχε σηκωθεί ἀπ' τὸ κρεβάτι τὴν ὥρα πού εἶχε φύγει αὐτός.

Τὴν εὕρισκε ἔτσι γοητευτική, γιατί ὁ λαιμός της εἶχε μείνει νέος, ἡ σάρκα της γαργαλιστική καὶ περιποιημένη καὶ τὴν ἐνοιωθε ἔτοιμη νὰ τοῦ δοθῇ δίχως ἐμπόδια. Ὡς τόσο αὐτὴ ἡ ἀποχαύνωσις τὸν τρόμαζε, σὰ νὰ πρόβλεπε κάποιον κίνδυνο,

Ὁ ἴδιος ἔπειτα ἀπὸ μιὰ μεγάλη προσπάθεια ἐργασίας, γιὰ νὰ ἐπαυξήσῃ λίγο τὶς ἀποδοχές του, δίχως νὰ προσφύγῃ στὸ Καστελέ, περνοῦσε βραδυνὲς ὁ λόκληρος, σκυμένος κι' αὐτὸς πάνω σὲ σχέδια πού δούλευε γιὰ λογαριασμό τοῦ Χεττεμά, ἐννοίωσε ἐπίσης νὰ τὸν κυριεύῃ αὐτὴ ἡ ἀποχαύνωσις τῆς ἐξοχῆς, πού κυριεύει ἀκόμη καὶ τοὺς πιὸ δυνατοὺς ἀνθρώπους.

Καὶ μιὰ καὶ βοηθοῦσε σ' αὐτὸ ἡ ὑλιστικότητα τῶν χοντρῶν ἐκείνων γειτόνων, πού τὴν μεταδίνανε μὲ διαρκῇ σῦρσι κι' ἔλα ἀπὸ σπίτι σὲ σπίτι, μαζὺ μὲ κάποια ἡθικὴ κατάπτωση καὶ μὲ μιὰν τερατώδη ἀδηφαγία, ὁ Γκοσὲν καὶ ἡ μαιτσέσσα του, φτάνανε κι' αὐτοὶ στὸ σημεῖο νὰ συζητοῦνε σοβαρὰ γιὰ τὰ γεύματά τους καὶ γιὰ τὴν ὥρα τοῦ ὕπνου.

Ὁ Σεξαῖρ εἶχε στείλει ἕνα βαρέλι ἀπὸ τὸ κρασί του καὶ περάσανε μιὰ Κυριακὴ ὁλόκληρη γιὰ νὰ τὸ μποτιλιάρουν μέσα στὸ ὑπόγειό τους, πού ἡ ἀνοιχτὴ του πόρτα φωτιζότανε μὲ τὶς τελευταῖες ἀναλαμπές τοῦ φθινοπωρινοῦ ἡλίου.

Δὲν ἦταν μακριὰ ἡ ὥρα γιὰ τὰ ξυλοπάπουτσα μὲ τὸ ζεστὸ ἄχυρο, οὔτε γιὰ τὸν ὑπνάκο οἱ δυὸ τους κατάντυχα ὁ ἕνας στὸν ἄλλο τους. Εὐτυχῶς τοὺς ἤρθε μιὰ διασκέδασις.

Τὴν βρῆκε ἕνα βράδυ, πολὺ συγκινημένη.

Ἡ Ὀλυμπία τῆς εἶχε διηγηθῇ τὴν ἱστορίαν ἑνὸς δυστυχισμένου παιδιοῦ, πού τὸ ἀνάνθηρεψεν ἡ γιαιγιά του σὲ μιὰ βορεινὴ ἐπαρχία.

Ὁ πατέρας κι' ἡ μητέρα ἦταν στὸ Παρίσι ξυλῆμποροι, δὲν γράφανε πιά καὶ στέλνανε χρήματα ἐδῶ καὶ μῆνες τώρα.

Ἡ γιαιγιά πέθανε ξαφνικά, καὶ κατὰ νῆστες φέρανε τὸ παιδί, γιὰ νὰ τὸ παραδόσουν στοὺς γονεῖς του. Μὰ δὲν βρῆκανε πιά κανένα.

Τὸ ξυλάδικο εἶχε κλείσει, ἡ μητέρα εἶχε φύγει μ' ἕναν ἐραστή, ὁ πατέρας μεθύοτακας, ἐγκληματίσε καὶ φυλακίστηκε.

— Πᾶνε καλὰ βλέπεις, τὰ νόμιμα ἀντρόγυνα..

Καὶ νὰ πού τὸ μικρὸ τώρα, ἔξη χρονῶ.. ἕνα θαῦμα παιδιοῦ, γυμνὸ καὶ πεινασμένο στοὺς πέντε δρόμους.

Συγκινήθηκε μέχρι δακρῶν, καὶ τοῦ εἶπε ξαφνικά ;

— Ἄν τὸ πέρναμε !.. θέλεις ;

— Τὶ τρέλλα !..

— Γιατί ;

Καὶ χαϊδεύοντάς τον ὅπως ἤξαιρε, ἐξακολούθησε :

— Ξέρεις πόσο λαχτάρισα, ἕνα παιδί δικό σου... θὰ τὸ ἀνατρέψαμε αὐτό, θὰ τὸ στέλναμε σχολεῖο, θὰ τὸ κάναμε ἀνθρώπο.

Αὐτὰ τὰ μικρὰ πού τὰ μαζεύει κανεὶς ἀπὸ τὸ δρόμο. Ἐπειτα ἀπὸ κάμποσο καιρὸ τ' ἀγαπᾷ σὰ νὰ εἶναι παιδιά του..

Εἶχε ἐπικαλεσθῇ ἐπίσης, τὸ πόσο καλύτερα θὰ ἦταν γι' αὐτὴν νᾶχῃ μιὰ συντροφιά στὴ μοναξιά της παρὰ νὰ ἀναμασᾷ ὁλόκληρη μέρα νοσηρὲς σκέψεις καὶ ἀναμνήσεις.

— Ἐνα παιδί, εἶναι ἕνας φρουρός !..

Ἐπειτα, βλέποντας πὼς τὸν τρομάζανε τὰ ἔξοδα τοῦ εἶπε :

— Μὰ δὲν εἶναι τίποτα τὰ ἔξοδα... Σκέψου λοιπόν. Ἐξη χρονῶ παιδί.. Θὰ τὸ ντύσουμε μὲ τὰ παλιά σου ροῦχα. Ἡ Ὀλυμπία ξαίρει ἀπὸ τέτοια καὶ μὲ βελιώνει πὼς οὔτε καὶ θ' ἀντιληφθοῦμε τὰ ἔξοδα.

— Γιατί δὲν τὸ παίρνει τότες αὐτὴ ;

Εἶπε ὁ Γιάννης, μὲ τὴν κακοκεφαλιά τοῦ ἀνδρα, πού νοιώθει τὸν ἑαυτοῦ του νικημένο ἀπὸ τὴν ἴδια του τὴν ἀδυναμία. Καὶ προσπάθησε ὡς τόσο νὰ ἀρνηθῇ, χάρις στὸ πιὸ ἀποφασιστικὸ ἐπιχείρημα.

— Κι' ὅταν δὲν θὰ εἶμαι πιά ἐδῶ ;

Μιλοῦσε σπάνια γι' αὐτὴν τὴν ἀναχώρησι, γιὰ νὰ μὴ λυπήσῃ τὴν Φανή. Μὰ τὴν εἶχε πάντα στὸ νοῦ του, καὶ ἡ-

σύχαζε, ὅσο σκεπτότανε τοὺς κινδύνους πού τοῦ ὑπέδειξε ὁ ντὲ Πουτέ.

— Τὶ ἐμπόδιο τὸ παιδί αὐτό.. Τὶ βάρος γιὰ σένα στὸ μέλλον.

Τὰ μάτια της βούρκωσαν.

— Ἀπατάσαι φίλε μου ! Θὰ ἦταν κάποιος στὸν ὁποῖο θὰ μπορούσα νὰ μιλήσω γιὰ σένα, μιὰ παρηγοριά, μιὰ εὐθύνη πού θὰ μὲ βοηθοῦσε νὰ ξαναδουλέψω καὶ νὰ ξανακάνω ὄρεξι γιὰ τὴ ζωή.

Σκέφθηκε λίγο, τὴ φαντάστηκε ὁλομόναχῃ μέσα στὸ σπίτι καὶ εἶπε :

— Πού εἶναι αὐτό τὸ μικρὸ !

— Στὸ Κάτω Μεδόν, σὲ κάποιον ναυτικὸ πού τὸ περιμάζεψε γιὰ μερικές μέρες... Ἐπειτα θὰ τὸ πηγαινὲς στὴ Δημοσίᾳ Περίθαλψι.

Τοῦ ρίχθηκε στὸ λαιμό, καὶ ὁλόκληρη ἐκείνη τὴ βραδυὰ, ἔπαιξε πιάνο, τραγούδισε μὲ παιδιαστικὴ φωνή, ἐνθουσιασμένη, μεταμορφωμένη.

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωί, στὸ τραῖνο μέσα ὁ Γιάννης ἔκαμε λόγο γι' αὐτό, στὸν παχὺ Χεττεμά, πού φαινότανε πὼς γνώριζε τὴν ὑπόθεσι, μὰ ἐπιθυμοῦσε νὰ μὴν ἀνακατευτῇ σ' αὐτήν.

Στριμωγμένος στὴ γωνίτσα τοῦ καναπέ καὶ βυθισμένος στὴν ἐφημερίδα του, μασοῦσε τὰ λόγια του μέσα στὰ γένεια του.

— Ναί, κάτι ξαίρω... Εἶναι δουλειὲς τῶν κυριῶν αὐτές... Ἐγὼ δὲν ἀνακατεύομαι.

Καὶ ὑψώνοντας τὸ κεφάλι πάνω ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα του πρόσθεσε :

— Ἡ γυναῖκα σας εἶναι πολὺ ρωμαντική.

— Ρωμαντικὴ ἢ ὄχι, τὴν βρῆκε τὸ βράδυ σὰν σὲ ἔκστασι, γονατιστὴ μ' ἕνα πιάτο σοῦπα στὰ χέρι, προσταθῶντας νὰ ἐξημερώσῃ τὸ ἀγριεμένο ἐκεῖνο ἀγοράκι, πού ὄρθιο, σὲ στάσι ἀμυντικῇ, μὲ τὸ κεφάλι, ἕνα πελώριο κεφάλι μὲ ξανθὰ μαλλιά, ἀρνιότανε ἐπίμονα νὰ μιλήσῃ, νὰ φάῃ κι' ἀκόμη νὰ δείξῃ τὸ πρόσωπό του καὶ ἐπανελάμβανε μὲ βαρεῖα πνιγμένη φωνή :

— Θέλω νὰ δῶ τὴ Μενίνη ! Θέλω νὰ δῶ τὴ Μενίνη !

— Μενίνη, εἶναι θαρρῶ ἢ γιαιγιά του.

Ἐδῶ καὶ δυὸ ὥρες τώρα, δὲν μπό-

ρεσα νὰ τοῦ πάρῳ ἄλλα λόγια.

Καὶ ὁ Γιάννης ἐπίσης προσπάθησε νὰ τὸ κἀνῃ νὰ φάῃ τὴ σοῦπα του, ἀλλὰ δίχως ἐπιτυχία. Κι' ἔμειναν ἐκεῖ γονατιστοὶ κι' οἱ δυὸ τους, κρατῶντας ὁ ἕνας τὸ πιάτο κι' ὁ ἄλλος τὸ κουτάλι, ὅπως μπερὸς σ' ἕνα ἄρρωστο ἀρνί, ἐπαναλαμβάνοντας ἐνθαρρυντικὰ λόγια γιὰ νὰ τὸ πείσουν.

— Ἄς καθήσουμε στὸ τραπέζι. Ἴσως νὰ τὸ φοβίζουμε καὶ μπορεῖ νὰ φάῃ ἂν πάψουμε νὰ τὸ κοιτάζουμε.

— Μὰ ἐξακολούθησε νὰ μένῃ ἀκίνητο, ἐπαναλαμβάνοντας τὸ παράπονό του σὰν μικρὸ ἄγριο ζῶο.

Αὐτὸ τοὺς ἐσχίζε τὴν καρδιά. Ὡς πού στὸ τέλος ἀποκοιμήθηκε καὶ μάλιστα τόσο βαθειά, ὥστε μπορέσανε νὰ τὸ γδύσουν καὶ νὰ τὸ πλαγιάσουν σὲ μιὰ χονδροειδῇ ἐξοχικῇ κούνια, πού τὴν εἶχαν δανειστῇ ἀπὸ κάποιο γείτονα.

— Γιὰ δὲς τὶ ὁμορφο πού εἶναι :

Ἐλεγε ἡ Φανή, πολὺ περήφανη γιὰ τὸ κτῆμα της. Καὶ ὑποχρέωσε τὸν Γκοσὲν νὰ θαυμάσῃ τὸ πεισματάρικο ἐκεῖνο μουτράκι μὲ τὰ λεπτὰ χαρακτηριστικὰ κάτω ἀπὸ τὸ λιόκαμα τῆς ἐξοχῆς.

Τὸ σωματάκι του ἦτανε μιὰ χαρὰ καλοφτιαγμένο, σὰν εὐρωστο μικρὸ ζωντανό.

Ἐκείνη τὸ ξεγύμνωσε καὶ ἀπολημονήθηκε καμαρώνοντάς το.

— Σκέπασέ το λοιπόν ! Θὰ τὸ κρυώσῃς, εἶπε ὁ Γιάννης, πού ἡ φωνή του τὴν ἔκαμε ν' ἀνατιναχτῇ, σὰ νὰ τὴν ξυπνοῦσε ἀπὸ κάποιο ὄνειρο.

Καὶ ἐνῶ τὸ κουκούλωνε μὲ τρυφερότητα, ὁ μικρὸς ἀναστένανε παραπονιάρικα μέσα στὸν ὕπνο του.

Τὴ νύχτα παραμιλοῦσε ;

— Μενίνη !

— Τὶ λέει ; Ἄκου ;

— Λέει κάτι ἐστὶν διάλεκτο τοῦ χωριοῦ του.

Ὁ Γιάννης, καλοῦ κακοῦ, ἄπλωσε τὸ χέρι του κι' ἄρχισε νὰ κουνᾷ τὴ βαρεῖα ἐκείνη κούνια. Σιγὰ σιγὰ ὁ μικρὸς ἤρεμοῦσε καὶ ξανακοιμότανε, κρατῶντας μέσα στὸ χοντρό του χεράκι τὸ χέρι πού νόμιζε ὅτι ἦταν τῆς Μενίνης, πού εἶχε πεθάνει ἐδῶ καὶ δεκαπέντε μέρες.

Ἦταν σὰν ἀγριόγατα μέσα στὸ σπίτι, τσαγκρουνάγε, δάγκωνε, ἔτρωγε ξε-

χωριστά, με άγρια βογγητά όταν πλησιάζανε στο πιάτο του. Οί λίγες λέξεις που έβγαζε από το στόμα του, ήταν σε μιá βάρβαρη διάλεκτο ξυλοκόπου, που ποτέ δίχως τόν Χεττεμά, που ήταν από τó μέρος εκείνο, δεν θά μπορούσε να τó καταλάβει.

Όσοτόσομε φροντίδες, μεπεριποιήσεις και με τó καλό, καταφέρανε να τó ξεημερώσουν λίγο.

Παραδέχτηκε ν' αλλάξει τά κουρελόρουχα, με τά όποια τó είχαν φέρει, και να φορέση ζεστούτσικα ρουχαλάκια, τώρα μάλιστα που πλησίαζε ó χειμώνας.

Έμαθε να τρώη στο τραπέζι με κουτάλι και πηροῦνι και να αποκρίνεται όταν τó ρωτούσαν πώς τόν λέγανε.

— Γιοσάφ !

Όσο για να τού δώσουν έστω και τις παραμικρές στοιχειώδεις γνώσεις, οὔτε συζήτησι γι' αὐτό.

Είχε ανατραφεί καταμεσίς τού δάσους, μέσα σε μιá καλύβα καρβουνάδων και ήταν άτίθασσο.

Και δεν ὑπῆρχε τρόπος να τó κρατήσουν σπίτι και οὔτε με τόν χειρότερο καιρό.

Στή βροχή, στα χιόνια, όταν ó αέρας ξεριζώνε τα δέντρα, που από τά κλαδιά τους κρεμότανε κρύσταλλα, στην αγωνιά μέσα έτρεχε μέσα στο δάσος, σκάλιζε σάν κυνηγετικό σκυλί και όταν ξαναγυρνούσε τσακισμένο από την πείνα, είχε πάντα μέσα στο σακκάκι του, που τó ξανάφερνε διαρκώς κουρέλι, ή μέσα στην τσέπη τού μικρού πανταλονιού του, λασπωμένο ως την κοιλιά, κάποιο ζώο ναρκωμένο, ή ψώφιο πουλί, ή τυφλοπόντικα, ή αν έλλειπε κι' αὐτό έφερνε στη θεία του παντζάρια ή πατάτες, που τά είχε ξεριζωμένα από τά ξένα μπουστάκια.

Τίποτα δεν μπορούσε να κατανικήση τά ένστικτα αὐτά τού λαθροκνηγοῦ που τά χειρότερενε ακόμη ή μανία, γνωστή σε μερικούς χωρικούς, να κρύβη διάφορα μικροπράματα, κουμπιά, κοσμήματα, χαρτιά τῆς σοκολάτας.

Οὔτε νουθεσίες, οὔτε μαλώματα οὔτε χαστούκια μπορούσαν τά εμποδίσουν τις άρπαγές αὐτές, εις βάρος όλων τών άλλων, και προς ζημία τους.

Μόνο οί Χεττεμά, βάζανε κάποιατάξι. Ό σχεδιαστής είχε πάντα πρόχειρο πάνω στο τραπέζι του, γύρω από τó όποιο τριγυρνούσε ó μικρός, σάν μαγνητισμένος από τούς διαβήτες και τ' άλλα εργαλεία, ένα καμουτσι σκύλου και τού έδινε στράκες ανάμεσα στις γάμπες.

Μα οὔτε ó Γιάννης, οὔτε ή Φανή, μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν τέτοιες απειλές αν και ó μικρός φαινότανε άπέναντί τους ὑπουλος, φοβισμένος, άγριος μ' όλα τά χάδια και τις τρεφερότητες, ως αν ή «Μενίνη» πεθαίνοντας, τού είχε πάρει μαζί της κάθε αίσθησι για τέτοια χάδια.

Η Φανή, γιατί «βρωμοῦσε ώραία», κατάφερε ακόμη να τó συγκρατήσει λίγο στα γόνατά της, ενώ για τó Γκοσέν, που ήταν ως τόσο πολύ τρυφερός μαζί του ήταν πάντα τó αγρίμι τού ωραίου καιρού με τά νύχια έτοιμα κι' όλόρθα.

Αὐτός ó ακατανίκητος αποτροπιασμός, ó σχεδόν ένστικτώδης τού παιδιού ή περίεργη ὑπουλότητα που είχε μέσα στα μικρά γαλάζια μάτια του με τά λευκά ματόκλαδα και πρό παντός ή ξαφνική και τυφλή τρυφερότητα τῆς Φανῆς γι' αὐτόν τόν ξένο που έπεσε αναπάντεχα μέσα στη ζωή της, ανατάραξαν τόν έραστή με νέες άνησυχίες.

Ήταν ίσως, παιδί δικό της, που τó ανάτρεφε κάποια παραμάννα ή ή μητριά της, και μαθαίνοντας κατά την έποχή εκείνη τó θάνατο τῆς Μασώμ, τού φαινότανε σάν σύμπτωσι που μπορούσε να δικαιολογήσει τις άνησυχίες του.

Πότε πότε τη νύχτα, όταν βαστούσε με τó χέρι του, τó χεράκι τού μικρού γραπωμένο στο δικό του γιατί τó παιδί θαρούσε πάντα πώς κρατούσε τó χέρι τῆς Μενίνης, ó Γιάννης άθελά του έδινε άνομολόγητα έρωτήματα.

— Από που έρχεσαι; Ποιός είσαι ;

Και σά να έλπιζε να τού δοθῇ κάποια άπάντησι σ' αὐτό τó μυστήριο.

Όμως ή άνησυχία του κατευνάστηκε, με μιá λέξι τού πατέρα Λεγκράν που ήρθε να ζητήσει να τόν βοηθήσουν να πληρώσει τόν τάφο τῆς μακαρίτισσας και είδε άξαφνα την κούνια.

— Έ! Ένα παιδί! Θα είσαι εύχαιστημένη έσύ που δεν τά κατάφερες νάχης ως τώρα παιδί.

Ό Γκοσέν εύχαριστήθηκε τόσο, ώστε πλήρωσε άμέσως τόν τάφο δίχως να ζητήσει και άπόδειξι τού νεκροταφείου, και κράτησε τόν άμοξά στο τραπέζι.

Υπάλληλος τώρα τών τράμ τών Παρισίων στις Βερσαλλίες, γεμάτος πάντα σάν τουλούμι από κρασί, και αποπληκτικός, μα πάντα καλόκεφος, με τó πέτσινο καπέλλο του, που τού είχε βάλει τώρα και πένθος, ένα καπέλλο που τόν έκαμε να μοιάζει σά νεκροθάφτης, ó παλιός άμαξάς έμεινε κατενθουσιασμένος με την ὑποδοχή αὐτή που τού έκαμε αὐτός ó κύριος τῆς κόρης του, κι' έρχότανε πότε πότε, κι' έτρωγε τη σούπα μαζί τους.

Τά άσπρα καραγκιοζίστικα μαλλιά του, πάνω από τά πρισμένα του μούτρα, τó γλετζεδικο μεγαλόπρεπο ὕφος που έπαιρνε, τó σέβας που είχε για τó καμουτσι του, που τó φύλαγε σε μιá γωνιά με περιποιήσεις παραμάννας προς τó μωρό της, έκαμαν μεγάλη έντύπωσι στο παιδί. Και άμέσως ó γέρος κι' αὐτό, βρέθηκαν πολύ καλοί φίλοι.

Μιά μέρα που τρώγανε όλοι μαζί, ήρθαν ξαφνικά οί Χεττεμά.

— Α! να μάς συγχωρήτε. Είθε οί κογενειακώς.

Έκαμε ή γυναίκα με τσακίσματα, και ή λέξις αὐτή χτυπούτε προσβλητικά τó Γιάννη σά χαστούκι κατά πρόσωπο. Οικογένειά του;

Αὐτό τó έκθετο παιδί, που ροχάλιζε άκουμπισμένο στο τραπέζομάντηλο, αὐτός ó γέρο λησής, ó Ραμολί, με τó τσιμποῦκι στο στόμα, με την βραχνή φωνή, έξηγώντας για εκατοστή φορά, πώς μιá δεκάρα σπάγκος τού καμτσουκιού, τού βάσταξε έξη μήνες, και ότι δώ και είκοσι χρόνια, δεν είχε αλλάξει τó μανίκι!

Η οικογένειά του;..

Τί λές καλέ! Κάθε άλλο, αφού μάλιστα δεν ήταν καν γυναίκα του, οὔτε αὐτή ή Φανή Λεγκράν, γερασμένη και κουρασμένη, πλαδαρή, άκουμπισμένη στους άγκώνας της μέσα στο σύγνεφο τού τσιγάρου της.

Πρὶν περάσει χρόνος, όλα αὐτά, θα έξαφανιζόντανε από τη ζωή του, με τó κύμα τών συναντήσεων στα ταξίδια, και τών συναναστροφών.

Όμως, σ' άλλες στιγμές, ή σκέψι αὐτή τού φευγιού του, που την είχε ως δικαιολογία τῆς άδυναμίας του, μόλις έννοιωθε τόν ξεπεσμό του, ή σκέψις αὐτή, αντί να τόν καθησυχάσει και να τόν ξολαφρώσει, τόν έκανε άπεναντίας να αισθάνεται τούς πολλούς και διαφόρους δεσμούς που όλο και σφιγγόντανε γύρω του, και τó τι ξεσχισμα θά ήταν αὐτό τó φευγικό, όχι μιá διακοπή σχέσεων, μα δέκα διακοπές, και τó πόσο θά τού στοίχιζε ν' άφίση εκείνο τó παιδικό χεράκι, που τη νύχτα έσφιγγε τó δικό του χέρι.

Πλησίαζε ως τόσο ó αναπότρεπτος εκείνος χωρισμός. Και ó ὑπέροχος Ίούνιος, που σκόρπιζε τη χαρά στη φύσι, θά ήταν ίσως ó τελευταίος που θά περνούσαν μαζί.

Τάχα αὐτό να την έκανε νευρική, εύεξαπτη, ή ή άνατροφή τού Γιοσάφ, στην όποιαν έπεδόθηκε μ' ένα ξαφνικό πυρετό και προς μεγάλη στενοχωρία τού μικρού, που άλλες ώρες καρφωμένο μπρος στο άλφαβητάριό του, δίχως να βλέπει τά γράμματα οὔτε να τά προφέρει, με τó μέτωπο ρυτιδωμένο, μιá βαθιά ρυτίδα που εκκλίνει λές σάν άμπαρά την πόρτα τού μυαλού του;..

Από μέρα σε μέρα ή Φανή γινότανε όλο και πιό βίαια! Έβαζε τις φωνές και τά κλάματα, μ' όλο που ó Γκοσέν προσπαθούσε να τη καλοπιάσει. Μα αὐτή, έλεγε τέτοιες βροσιές, ανάβλυζε απ' την όργη της τέτοιος βόρβορος και μίσος ένάντιο στα νειάτα τού έραστοῦ της, στην άνατροφή του, στην οικογένειά του, ήξιασε τόσο να τόν πληγώνει στα πιό εύαίσθητα αισθήματά του, ώστε πια τώρα κι' αὐτός είχε αρχίσει να παραφέρεται και να τῆς άπαντά.

Μόνο που ó δικός του θυμός είχε κάποια προφύλαξι, ένα είδος οίκτου καλοανατεθραμένου ανθρώπου, συγκρατούσε τά χτυπήματα πουδεν τά κατάφερνε, γιατί τού ήταν πολύ όδυνηρά τού ίδιου, ενώ εκείνη άφινε να παρασυρθῇ από τούς θυμούς της, σάν κοινή γυναίκα, δίχως συναίσθησι εύθυνών δίχως ντροπή, μεταχειριζομένη τó κάθε τι όπλο, καραδοκώντας στο πρόσωπο τού θύματός της με αίμοβόρα χαρά τó σπασμό τού πόνου κι' έπειτα ξαφνικά,

πέφτοντας στην αγκαλιά του και ίκε-
τεύοντας τη συγγνώμη του.

Ἡ φυσιογνομία τῶν Χεττεμά, πού ἦσαν μάρτυρες τῶν καυγάδων αὐτῶν, πού ξεσποῦσαν πάντοτε στὸ τραπέζι τὴν ὥρα πού ἀνοιγε τὸ καπάκι τῆς σουπιέ-
ρας ἢ ἔμπαινε τὸ μαχαίρι στὸ ψητό, ἢ φυσιογνομία τους ἦταν γιὰ θέατρο.

Ἀνταλλάσσανε πάνω ἀπὸ τὸ στρω-
μένο τραπέζι ἓνα βλέμμα κωμικὰ ξα-
φνιασμένο.

Θὰ μπορούσαν ἐπὶ τέλους νὰ φῶνε
ἢ μήπως τὸ μπουτάκι θὰ πηδοῦσε ἀπὸ
τὸ παράθυρο στὸ κῆπο μαζὺ μὲ τὴν
πιατέλλα τῆς σάλτσα καὶ τὰ φρέσκα φα-
σολάκια !

— Πρὸ παντὸς ὄχι καυγάδες ! λέγα-
νε στερεότυπα κάθε φορὰ πού γινότανε
λόγος νὰ κάμουν παρέα.

Καὶ μὲ τὴν λέξι αὐτὴ ὑποδεχόντανε
μιὰ μέρα τὴν πρόσκλησι πού τοὺς ἔ-
κανε ἡ Φανή, νὰ φῶνε ὅλοι μαζὺ μέσα
στὸ δάσος.

᾽Ω ! ᾽Οχι ! ᾽Οχι ! Σήμερα δὲν θὰ
τσακωνότανε. Ἐκανε τόσο ὠραία μέρα !

Ἐτρεξε νὰ ντύσῃ τὸ παιδί καὶ νὰ
γεμίσῃ τὰ καλάθια,

᾽Ολα ἦσαν ἔτοιμα, ἔφρευαν, ὅταν ὁ
ταχυδρόμος ἔφερε ἓνα συστημένο γράμ-
μα καὶ γιὰ νὰ ὑπογράψῃ τὴν παραλαβή
του, ὁ Γκοσὲν ἔμεινε λίγο πίσω.

Ἐσμίξε μὲ τοὺς ἄλλους στὴν εἴσο-
δο τοῦ δάσους καὶ εἶπε σιγανὰ στὴ
Φανή :

— Ὁ θεῖος ! Εἶναι γοητευμένος.
Μιὰ συγκομιδὴ πολὺ ὑπέροχη πού τὴν
προπούλησε. Ξαναστέλλε τις ὀχτὼ χι-
λιάδες φράγκα τοῦ Ντεσελέτ μὲ πολλὰ
καλὰ λόγια καὶ εὐχαριστίες στὴν ἀνεψιά
του.

— Ἀ ναί ! Στὴν ἀνεψιά του... Ἀ λὰ
σορολόπ ! Γέριχο καρότο ! Ἀσιχτιρ.

Εἶπε ἡ Φανή πού δὲν εἶχε πιά αὐ-
ταπάτες γιὰ τοὺς θεῖους τῆς Μεσημβρι-
νῆς Γαλλίας. Καὶ πρόσθεσε ἔπειτα χα-
ρούμενα :

— Πρέπει νὰ δοῦμε πῶς θὰ τὰ το-
ποθετήσουμε αὐτὰ τὰ λεφτά.

Τὴν κοίταζε κατάπληκτος, γιατί τὴν
ἤξαιρε πάντα ἔντιμη, στὰ ζητήματα τῆς
νομισματοποιημένης τιμῆς.

— Νὰ τὰ τοποθετήσουμε; Μὰ δὲν εἶ-
ναι δικὰ σου...

— Ἀλήθεια... Δὲν σοῦ ἔχω πῆ... Κοκ-
κίνησε, ἐνῶ τὰ μάτια τῆς θάμπωσαν ὁ-
πως συνέβαινε πάντα ὅταν ἤθελε νὰ πῇ
ψέματα.

Αὐτὸς ὁ καλὸς ὁ Ντεσελέτ, ἔχοντας
μάθει τὸ τί κάμανε γιὰ τὸ παιδί, τὸν
Γιοσάφ, τῆς εἶχε γράψῃ πῶς τὰ λεφτά
αὐτὰ θὰ τῆς χρησιμεύανε γιὰ ν' ἀσκήσῃ
τὸ μικρό.

— Κι' ἔπειτα, ξαίρεις ! Ἀν σὲ ἐνοχλεῖ
θὰ τοῦ τὰ δώσουμε αὐτὰ τὰ χιλιάδικά
του. Εἶναι στὸ Παρίσι. Οἱ Χεττεμά, δια-
κριτικά, εἶχαν προπορευθεῖ, κι' ἀκού-
στηκε ἔξαφνα ἡ φωνή τους.

— Δεξιά ἢ ἀριστερά;

— Δεξιά! Δεξιά! Γιὰ τὴ δεξαμενή...

Φώναξε ἡ Φανή, καὶ γύρισε ἔπειτα
πρὸς τὸν ἐραστή της.

— Λοιπόν! Δὲ θ' ἀρχίσῃς τώρα νὰ
τρώγῃσαι γιὰ ἀνοησίες. Εἴμαστε πιά πα-
λιὸ ἀντρώγυνο, τί δαίμονα.

Τὴν ἤξαιρε καλὰ, αὐτὴν τὴν χλωμά-
δα τῶν χειλιῶν του, αὐτὴ τὴ ματιὰ πρὸς
τὸ μικρό. Μὰ τούτῃ τὴ φορὰ ἦταν μιὰ
ἀδυναμία τῆς ζήλειας του.

Ἐφθανε τώρα ὡς τὴν ἀνανδρία τῆς
συνηθείας, ὡς τις παραχωρήσεις γιὰ ν'
ἀποφύγῃ τὸν καυγᾶ.

Καὶ σὰ ν᾽ ἄλεγε αὐτὰ πού εἶχε στὸ
νοῦ του.

— Τί ἀνάγκη νὰ τυραννῶ τὸν ἑαυτό
μου. Νὰ θέλω νὰ πάω ὡς τὸ βάθος τῶν
πραγμάτων! Ἀν αὐτὸ τὸ παιδί εἶναι
δικό της, τί τό ἀπλούστερο, πῶς τὸ πῆρε
κρύβοντάς μου τὴν ἀλήθεια. Ἐπειτα
ἀπὸ ὅλες τις σκηνές καὶ τις ἀνακρίσεις
πού τῆς ἔκαμα; Δὲν εἶναι πιά καλὰ, νὰ
παραδεχτῶ τὰ γεγονότα καὶ νὰ περάσω
ἡσυχά τοὺς λίγους μῆνες πού μᾶς μέ-
νουν.

Καὶ τράβηξε τὸ δρόμο του, μέσα
στὸ δάσος, σηκώνοντας τὸ καλάθι μὲ
τὰ φαγητά, ὑποτακτικός, κουρασμένος
μὲ σκυμμένη ράχι σὰ γέρος κηπουρός,
ἐνῶ μπροστά του, ἡ μητέρα καὶ τὸ παι-
δί, βαδίζανε μαζύ.

Ὁ Γιοσάφ, φοροῦσε τὰ κυριακάτικα
του, στενοχωρημένος μέσα σ' ἓνα ἔτοι-
μο κουστούμι πού τὸν ἐμπόδιζε νὰ τρέ-
ξῃ, ἐκείνη μὲ ἀνοιχτόχρωμο πενιουάρ,
μὲ γυμνὸ κεφάλι καὶ λαιμὸ κάτω ἀπὸ
μιὰ γι�πονέζικη ὀμπρέλλα. Εἶχε τώρα
παχύνει, ἡ περπατησιὰ τῆς ἦταν πλαδα-

ρή, καὶ ἀνάμεσα στὰ ὠραῖα μαλλιά της
ἄσπριζε μιὰ τοῦφα μαλλιά, πού δὲν ἔ-
καμε κἂν τὸν κόπο νὰ τὰ κρύψῃ.

Ἀκόμη πιά μπρός, πηγαίνανε οἱ Χετ-
τεμά. Τ' ἀντρώγυνο τραγουδοῦσε

Μ' ἀρέσ' ἡ βάρκα πού γυρνᾶ

Τὸ βράδυ πᾶν' στὸ κῆμα

Μ' ἀρέσει τὸ ζαρκάδι πού φωνᾶ...

Τὸ ρεπερτόριο τῆς Ὀλυμπίας ἦταν
ἀνεξάντλητο ἀπὸ τέτοιες ρωμάντσες τῶν
τριόδων.

Καὶ σὰν ἔβαζε κανεὶς μὲ τὸ νοῦ
του ἀπὸ ποιά κλειστὰ παντζούρια
τὰ εἶχε μάθῃ, σὲ πόσους ἄντρες τις εἶ-
χε τραγουδήσῃ, τότες ἡ ἡρεμία τοῦ συ-
ζύγου πού ἀνομπανιάριζε ἔπαιρνε τὴν
ὄψι μεγαλείου.

Ἐνῶ ὁ Γιάννης, δειροπολὼντας ἀ-
κολουθοῦσε τὸ δρόμο πού διάσχιζε τὸ
δάσος, ἀκούστηκε τὸ τρίξιμο τῶν τροχῶν
κάποιου ἀμαξιοῦ, ἀπὸ τὴν ἀλέα καὶ
τρελλὰ γέλια, καὶ παιδιάστικες φωνές.

Καὶ ξαφνικά, στὴ στροφή, εἶδε λίγα
βήματα πιά ἐκεῖ, μὲ ξέμπλεγα μαλλιά
καὶ μὲ κορδέλλες στὸ κεφάλι του πού
τις ἔπαιρνε ἀέρας, πάνω σ' ἓνα ἀγγλικὸ
ἀμάξι, πού τῷ σερνε ἓνα γαῖδουράκι,
καὶ πού τ' ὀδηγοῦσε κι' αὐτὸ ἀπὸ τὰ
χαλινάρια, ἓνα κοριτσάκι, ὄχι πιά μεγά-
λο ἀπὸ τ' ἄλλα.

Ἦταν εὐκόλο νὰ δοῦν πῶς κι' ὁ
Γιάννης ἀποτελοῦσε μέρος τῆς παρέας
μὲ τὸ τόσο περιεργὸ ὕφος τοῦ καθενός,
πρὸ παντὸς τῆς χοντρῆς πού εἶχε κρε-
μασμένο στὴ μέση της ἓνα κυνηγῆσιο
κέρατο.

᾽Ολα αὐτά, ἔκαμαν τις μικρὲς νὰ ξε-
καρδίζονται στὰ γέλια.

Ἡ μικρὴ πού ὀδηγοῦσε, ἔκαμε ξα-
φνικά στις ἄλλες νόημα νὰ ἡσυχάσουν.
᾽Ομως αὐτό, ἔγινε ἀφορμὴ νὰ διπλασια-
στοῦν τὰ περιπαιχτικά χάχανα. Ἐκεῖνος
εἶχε ἀποτραβηχθεῖ γιὰ νὰ περάσῃ τ' ἀ-
μαξάκι καὶ τὸ κορίτσι πού ἦταν ἐπισκεφα-
λῆς δὲν μπόρεσε νὰ κρύψῃ τὴν κατὰ-
πληξί του, γιατί εἶδε πῶς ὁ γέρο κηπου-
ρός, εἶχε ἓνα γλυκὸ καὶ ἡρεμὸ νεανικὸ
πρόσωπο.

Ὁ Γιάννης χαιρέτησε δειλῶ, καὶ κοκ-
κίνησε δίχως καλὰ καλὰ νὰ ξαίρῃ οὔτε
αὐτός, τι εἶδους ντροπὴ τὸν ἔκανε νὰ
κοκκινίξῃ.

Ἡ συνοδεία εἶχε ἀπομακρυνθῇ καὶ

ὁ Γιάννης, ἀργοποροῦσε συλλογισμένος.

Ἡ τουρμπέτα τῆς Χεττεμά, φουρκι-
σμένη τὸν καλοῦσε καὶ τὸν ξύπνησε ἀ-
πότομα ἀπὸ τὸ δειροπόλημά του.

Εἶχαν καθίσει στὴν ὄχθη τῆς μικρῆς
λίμνης, κι' ἔστρωναν τὰ φαγητά τους.

— Μὰ ἐλάτε λοιπόν! ᾽Αφοῦ ἐσεῖς ἔ-
χετε τὸν ἀστακό!

Φώναξε ἀνυπόμονα ὁ χοντρός, ἐνῶ,
νευριασμένη ἡ Φανή :

— Ἡ μικρὴ Μπουσσεράν σὲ σταμά-
τησε στὸ δρόμο;

Ὁ Γιάννης, ἀνατρίχιασε στὸ ὄνομα
αὐτό, πού ἐπανεφέρε στὴ μνήμη του,
τὴν ἄρρωστη μητέρα του στὸ Καστελέ!

Μιὰ ἀντιζηλία τοῦ γιαιτροῦ πού τὴν
πῆρε σπῖτι του. Κατοικοῦν στὸ Βελιζῦ
τὸ καλοκαίρι. Εἶναι ὠραῖο κορίτσι!

— ᾽Ω! Ὁραῖο! Πρὸ παντὸς ἔχει ὕ-
φος ἀναιδέστατο.

Καὶ ἡ Φανὴ κόβοντας τὸ ψωμί, πα-
ραμόνευε μὲ τὴν ἄκρη τοῦ ματιοῦ της
τὸν ἐραστή της πού ἦταν ἀφηρημένος.

Ἡ κυρία Χεττεμά, πολὺ σοβαρῇ, ἄ-
νοιγε τὸ πακέτο μὲ τὸ ζαμπόνι, καὶ κα-
τέκρινε αὐτὰ τὰ νέα ἡθῆ, τὸ νὰ ἐπιτρέ-
πουν δηλαδὴ τὰ κορίτσια νὰ γυρίσουν
μόνα τους, ἔξω... ἐλεύθερα.

— Θὰ μοῦ πῆτε βέβαια πῶς αὐτὸ
εἶναι ἀγγλικὴ ἀνατροπὴ, καὶ πῶς αὐτὴ
μεγάλωσε στὸ Λονδίνο. Μὰ τέλος πάν-
των, δὲν εἶναι σωστὰ πράγματα αὐτά,
δὲν εἶναι... ἠθικά!

— Πάντως, εἶναι ὅτι χρειάζεται γιὰ
νὰ ξεστειπώνονται τὰ κορίτσια!

— ᾽Ω Φανή !

— Ἀχ, ἀλήθεια, ξέχασα ! Ὁ κύριος
πιστεύει στὴν σεμνότητα τῶν κοριτσιῶν.

— Τί λέτε τώρα! Δὲν ἀρχίζουμε νὰ
τρῶμε;

Μπῆκε στὴ μέση τρομαγμένος ὁ Χετ-
τεμά.

᾽Ομως, ἐκείνη ἐπέμενε, νὰ ξεράσῃ
πρῶτα, τὸ κάθε τι πού ἤξαιρε γιὰ τὰ
κορίτσια τῶν οἰκογενειῶν τις ὠραῖες
βρωμοδουλειές, στὰ σχολεῖα τους, στὰ
οἰκοτροφεῖα... Βγαίνει ἀπὸ κεῖ ξεσκο-
λισμένες, ἀποκαμωμένες, μαρμαρμένες, μὲ
τὴν ἀηδία γιὰ τὸν ἄντρα. Καὶ δὲν εἶναι
κἂν ἄξιες νὰ κάνουν οὔτε ἓνα παιδί.

— Καὶ τότε σᾶς τις φορτῶνουν, κο-
ρόττα. Ἀβγαλτες, λέει; Μὰ ὑπάρχουν ἄ-
βγαλτα κορίτσια πιά σήμερ; Ἐγώ, πα-

ραδείγματος χάριν στα δώδεκά μου χρόνια τα ἤξαιρα όλα! Καὶ σεῖς Ὀλυμπία, ἔ; Ψέμματα;

— Φυσικά!

Μουρμούρισε ἐκείνη, μέσ' ἀπὸ τὰ δόντια της, ἀλλὰ τὴν ἀπασχολοῦσε τώρα ἡ τύχη τοῦ φαγητοῦ. Τώρα μάλιστα ποὺ ἄκουε τὸ Γκοσέν νὰ δηλώνῃ ὅτι ὑπάρχουν κορίτσια καὶ κορίτσια καὶ ὅτι μπορεῖ νὰ βρῇ κανεὶς ἄκόμα μέσα στὶς οἰκογένειες...

— Ἄ ναί!.. Γιὰ οἰκογένειες. Ἀπαντοῦσε ἡ ἐρωμένη του. Ἄς μιλήσουμε γι' αὐτὸ τὸ πρᾶμα. Καὶ πρὸ παντὸς γιὰ τὴ δική σου οἰκογένεια, ἔ;

— Πάψε! Σοῦ ἀπαγορεύω...

— Καθὼς πρέπει κύριε!

— Παλιόγυναικο! Εὐτυχῶς θὰ κλείσῃ αὐτὴ ἡ ἱστορία... Δὲν μοῦ μένει πιά πολὺ νὰ ζήσω μαζί σου...

— Ἄϊ! Ἄϊ! Δίνε του!.. Ἐγὼ θὰ εἶμαι ἡ κερδισμένη...

Βριζόντανε κατὰμουτρα, μπρὸς στὴν νοσηρὴ περιέργεια τοῦ παιδιοῦ, ποὺ ἦταν ξαπλωμένο στὰ μπρούμουντα, στὰ χόρτα κι' ἄκουγε. Στὰ ξαφνικά, ἕνας τρομερὸς ἤχος δαιμονισμένης τουρμπέττας, ἀντιλάλησε στὰ τριγυρνά, ἐκατὸ φορὲς ἀκόμη πρὸς δυνατὸς, ἔτσι ὅπως τὸν ξανάστελνε πίσω ἡ ἡχώ.

Ἦταν ἡ Χεττεμά, ποὺ μὲ τὴ μπουκιὰ στὸ χέρι, δὲν εὗρισκε ἄλλο μέσον νὰ τοὺς κάνῃ νὰ σωπάσουν.

IX

Κατὰ συνήθειαν οἱ καυγάδες τους δὲ βαστούσανε πολὺ. Τοὺς συμφιλίωνε λίγη μουσική, ἢ χαδιάρικες διαχύσεις τῆς Φανῆς.

Ὅμως τούτῃ τῇ φορὰ τοὺς κράτησε σοβαρὰ καὶ ἐπὶ πολλὰς μέρες τὸ πρόσωπό του ἦταν ρυτιδωμένο. Εὐθύς μετὰ τὸ δεῖπνο ἄρχιζε νὰ σχεδιάζῃ καὶ ἀρνιόταν κάθε ἔξοδο μαζί της.

Σὰ νὰ καταλάβαινε τώρα περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλῃ φορὰ τὴ ντροπὴ ποὺ τὸν βάραινε,

Καὶ σὰ νὰ τὸν καταδίωκε λὲς ὁ φόβος, μὴ ξανασυναντηθῇ τὸ ἀμάξι μὲ τὸ γαϊδουράκι, ποὺ τοῦ πέρασε τότες μπρὸς ἀπὸ τὰ μάτια, σὰν ἕνα εἶδος φαντασμαγορίας.

— Τελείωσε, τοῦ εἶπε μιὰ μέρα χαρούμενη ἡ Φανή. Εἶδα τὸν Ντεσελέτ. Τοῦ ἔδωσα πίσω τὰ λεφτά. Βρῆκα, ὅπως καὶ σύ, πὼς ἔτσι εἶναι τὸ πρῶτο. Διερωτῶμαι τάχα, γιατί; Τέλος πάντων τέλειωσε. Ἀργότερα σὰ θὰ εἶμαι μόνη θὰ φροντίσω γιὰ τὸ μικρό. Εἶσαι εὐχαριστημένος; Τᾶχαις πάντα μαζί μου;

Καὶ τοῦ διηγήθηκε τὴν ἐπίσκεψί της στὴν ὁδὸ Ρώμης, τὴν κατάπληξί της σὰν εἶδε πὼς ἔλειπε πιά ὅλο ἐκεῖνο τὸ καραβάνι οἱ γλεντζέδες καὶ πὼς στὴ θέσι του ἦταν πιά τώρα νοικοκυρεμένο σπῆτι, ποὺ οἱ ὑπηρέτες του εἶχαν αὐστηρὲς διαταγὰς νὰ μὴ δέχονται κανένα.

Οὔτε τραπέζια πιά, οὔτε χαρά.

Καὶ ἡ ἐξηγήσις ὅλης αὐτῆς τῆς ἀλλαγῆς ἦταν στὸ ντουβάρει.

Δίπλα στὴν ἐξώπορτα, μὲ τὴν κιωλία γραμμένη, ἀπὸ κάποιο τσιμπολόγο τὸ δίχως ἄλλο, ποὺ ἔχασε τὸ μάθημά του. Κι' ἔλεγε:

«Κλειστόν, διὰ λόγους κολλιτσιῶδας...»

Ἐξακολούθησε ἡ Φανή:

— Καὶ αὐτὸ εἶναι ἡ ἀλήθεια φίλε μου. Ὁ Ντεσελέτ, σὰν ἔφθασε φέτος, ἐρωτοχτυπήθηκε μὲ μιὰν ὑπάλληλο τοῦ σκαίτιγκ. Τὴν Ἀλίκη Ντορέ. Τὴν πῆρε μαζί του, ἐδῶ καὶ ἕνα μῆνα τώρα. Ζοῦν σὰν ἀντρόγυνο. Σὰν πραγματικὸ ἀντρόγυνο.

Μιὰ γυναικοῦλα, καλοῦλα, γλυκεῖα. Δὲν κάμουν διόλου θόρυβο οἱ δύο τους. Ἦσυχη σὰν ἀρνάκι. Ὑποσχέθηκα πὼς θὰ πᾶμε νὰ τοὺς δοῦμε. Θὰ μᾶς ἀλλάξῃ λίγο τὴν συνήθεια ἀπὸ τὴ τουρμπέττα καὶ ἀπὸ τὶς βαρκαρόλες. Τέλος πάντων. Γιὰ πές μου. Ὁ φιλόσοφος καὶ οἱ θεωρίες του. «Δίχως ἐπαύριον». Ὁχι κολλιτσιῶδες! Ἄ! Τὸν κοροῖδεσα γιὰ καλὰ!

Ὁ Γιάννης, ἀφένθηκε νὰ ὀδηγηθῇ στοῦ Ντεσελέτ, ποὺ δὲν τὸν εἶχε ξαναδεῖ ἀπὸ τὴν τελευταία ἐκείνη συνάντησι στὴ Μαντελέν. Θὰ τὸν εἶχαν πολὺ ξαφνίσει τότε, ἂν τοῦ ἔλεγαν πὼς μιὰ μέρα θὰ συνδεότανε μὲ τὸν περιφρονητὴ αὐτὸν τῆς ἐραμένης του, καὶ πὼς θὰ γινόντανε σχεδὸν φίλοι.

Καὶ πὼς καταλάβαινε κανεὶς, τοὺς

λόγους γιὰ τοὺς ὁποίους, αὐτὴ ἡ κοπέλλα, μὲ τὰ ἄσπρα μακρὰ χέρια, μὲ τὰ χρυσὰ μαλλιά καὶ τὴν ἐπιπόλαιη ὁμορφιά, εἶχε προσκολληθεῖ, σ' αὐτὸν τὸν ἀνθρώπο.

Τὴν εἶχε μαζέψει ὁ Ντεσελέτ, ἀπὸ τὴν ἄσφαλτο τοῦ σκαίτιγκ, ἀνάμεσα ἀπὸ τὶς χυδαιότητες τῶν σωματεμπόρων. Ἡ εὐγένεια της τὸν εἶχε συγκινήσει.

Ἀπὸ σκοπὸς ἡδονῆς ποὺ ἦταν ξαναβρῆκε τὸν ἑαυτὸ της ὡς γυναῖκα καὶ ὅταν θέλησε τὸ πρῶτο νὰ τὴν διώξῃ, σύμφωνα μὲ τὶς ἀρχές του, ἔπειτα ἀπὸ ἕνα καλὸ πρόγευμα καὶ μὲ μερικὰ λουδοβίγια στὸ χέρι ἐκείνη ἦταν τόσο συγκινημένη, τοῦ τὸ ζήτησε τόσο γλυκά, τόσο παθιάρικα.

Κράτησέ με, κι' ἄλλο!

Δὲν εἶχε πιά τὸ θάρρος αὐτὸς νὰ τῆς τὸ ἀρνηθῇ.

Γιὰ τὸν Γκοσέν, τὸ ἀτελεῖ τῆς ὁδοῦ Ρώμης, ἀποτελοῦσε μιὰν πραγματικὴ ψυχαγωγία ἀντίθετα μὲ τὸ πρόστυχο περιβάλλον ὅπου ἔσερνε τὴ ζωὴ του ὡς μερικοὶ ὑπάλληλοι, μ' ἕνα ψεύτικο νοικοκυριό. Τοῦ ἄρσσε ἡ συνομιλία, μὲ τὸ νεαρὸ αὐτόν, ποὺ εἶχε καλλιτεχνικὰ γοῦστα, μ' αὐτὸν τὸ φιλόσοφο μὲ τὸν περσικὸ τζουμπέ, τὸ φαρδὺ καὶ τὸν ἀνάλαφρο, ὅπως ἦταν ἡ θεωρία του.

Τὶς Κυριακὲς πρὸ παντὸς εὐχαριστιότανε νὰ βγαίνουν μαζί, μέσα στοὺς ἔρημους δρόμους τοῦ καλοκαιριτικοῦ Παρισιοῦ. Κάνανε ἐπίσης ἐκδρομὴ στὶς ἔξοχες, δίχως ὅμως τὴν συντροφιά τῶν Χεττεμά.

Ὁ Ντεσελέτ, δὲν δεχότανε ἄλλες ἐπισκέψεις.

Μιὰ φορὰ ὡς τόσο, ἔτσι ὅπως εἶχαν πᾶει νὰ τοὺς δοῦν, ἡ Φανή καὶ ὁ Γιάννης γιὰ νὰ γευματίσουν μαζί, ἄκουσαν ἀπὸ τὴν εἴσοδο ἄκόμη μιὰ δυνατὴ ὀχλοβοή. Ἦταν ἡλιοβασίλεμα, παίρνανε τὸ ρακί, στὴ σέρρα, καὶ ἡ συζήτησι φαινότανε πολὺ ζωντανή.

— Κι' ἐγὼ βρίσκω πὼς, πέντε χρόνια φυλακή, ὑὲ λερωμένο στόμα, μὲ κατεστραμένη ζωὴ, εἶναι ἀρκετὴ ἡ πληρωμὴ γιὰ μιὰ τρέλλα, ἐξ αἰτίας ἑνὸς πάθους. Θὰ ὑπογράψω τὴν αἴτησί σας Ντεσελέτ.

— Εἶναι ὁ Καουντάλ, εἶπε σιγανὰ ἡ Φανή, ἀνατριχιάζοντας.

Κάποιος ἀπαντοῦσε μὲ τὸ ξηρὸ ὕφος τῆς ἀρνήσεως.

— Ἐγὼ δὲν ὑπογράφω τίποτα. Δὲν παραδέχομαι καμμιά ἀλληλεγγύη μ' αὐτὸν τὸν παλιάνθρωπο.

— Τώρα εἶναι ὁ Δὰ Γκουρνερί—εἶπε ἡ Φανή, καὶ στριμώχθηκε, πάνω στὸν ἐραστή της—ἐλα νὰ φύγουμε ἂν σὲ στενοχωρῇ.

— Μὰ γιατί; Νὰ μὴ φύγαμε διόλου.

Στὴν πραγματικότητα δὲν εἶχε συναίσθησι τοῦ τι ἐντύπωσι θὰ τοῦ ἔκαμε νὸ βρεθῇ πρόσωπο μὲ πρόσωπο μὲ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς. Ὅμως δὲν ἤθελε καὶ νὰ ὀπισθοχωρήσῃ μπρὸς στὴ δοκιμασία, ἐπιθυμῶντας ἴσως νὰ μάθῃ τώρα ὡς ποῖο βαθμὸ ἔφθανε ἡ ζήλια του, ποὺ εἶχε δημιουργήσῃ τὸν ἀθλιὸ ἔρωτά του.

— Πᾶμε!

Εἶπε. Καὶ μῆκαν μέσα στὸ ροζ φῶς, ποὺ ἄπλωνε τὸ ἡλιοβασίλεμα καὶ φώτιζε τὰ φαλακρὰ κρανία καὶ τὰ γκρίζα γένεια τῶν φίλων τοῦ Ντεσελέτ, ποὺ ἦσαν ξαπλωμένοι πάνω στὰ χαμηλὰ ντιβάνια, γύρω ἀπὸ τὸ ἀνατολίτικο τραπέζι, σὰ σκαμνί, ποὺ τρεμούλιαζε, μέσα σὲ πέντε ἔξη ποτήρια τὸ γαλάκτωμα τοῦ πιotoῦ μ' ἀνασόνι, ποὺ κερνοῦσε ἡ Ἀλίκη.

Οἱ γυναῖκες φιλήθηκαν.

— Γνωρίζετε τοὺς κερτίους, Γκοσέν; Εἶπε ὁ Ντεσελέτ, ἐξακολουθώντας νὰ λικνίζεται στὴν κουνιστὴ καρέκλα του.

Βέβαια, τοὺς γνώριζε.

Αὐτὸ τοῦλάχιστον, ποὺ ἦσαν πολὺ οἰκεῖοι, γιὰτὶ κοίταζε τὰ πορτραῖτα τους στὶς βιτρίνες, ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους ἐνδόξους ἀνδρας.

Πόσο τὸν ἔκαμαν νὰ ὑποφέρῃ καὶ τὴ μῖσος εἶχε νοιώσει ἐναντίον τους, τὴ λύσσα! Ἐτσι, ποὺ νὰ ὀρμήσῃ πάνω τους καὶ νὰ τοὺς φάῃ τὸ μούτρα! ἂν τοὺς συναντοῦσε στὸ δρόμο.

Μὰ εἶχε δίκιο ἡ Φανή ὅταν ἔλεγε πὼς θὰ τοῦ περνοῦσε.

Τώρα τοῦ ἦσαν γνωστὰ πρόσωπα, σχεδὸν μακρυνοὶ συγγενεῖς.

— Πάντα ὥραϊος ὁ μικρός!

Εἶπεν ὁ Καουντάλ, ἔχοντας ξαπλωμένο ὅλο τὸ γιγάντιο κορμί του.

—Καὶ ἡ Φανή; Πῶς τὰ πάμε; Για νὰ δοῦμε;

Ἀνασηκώθηκε πάνω στὸν ἄγκωνα του καὶ μισόκλεισε τὸ ἔμπειρο μάτι του.

—Τὸ πρόσωπο... ἀντέχει ἀκόμη. Μὰ τὸ κορμί! Κάνεις καλὰ νὰ τὸ σπαγοδένης. Τέλος πάντων, παρηγορήσου κόρη μου. Ὁ Λὰ Γκουρνερὶ, εἶναι ἀκόμη πιὸ παχὺς ἀπὸ σένα.

Ὁ ποιητὴς, δάγκωσε περιφρονητικὰ τὰ στενά του χεῖλη. Καθισμένος ἀλλὰ Τοῦρκα, σὲ μιὰ στίβα μαξιλάρια—ἀπὸ τότες ποὺ ἔκαμε τὸ ταξίδι του στὸ Ἀλγέριο, ὑποστήριζε πῶς δὲν μπορούσε νὰ χουζουρέψει ἄλλοιῶς—τεράστιος, γεμάτος ξύγκια, μὴ ἔχοντας πιά ἄλλο σημάδι τῆς ἐξυπνάδας του παρὰ μόνο τὸ μέτωπο τὸ εὐρὺ καὶ τὸ γερὸ καὶ τὸ σκληρὸ ἐκεῖνο βλέμμα, βλέμμα σωματεμπόρου προσποιότανε μὲ τὴ Φανή, ἓνα εἶδος ὑπερβολικῆς κοσμικῆς εὐγένειας, σὰν διὰ νὰ δώσῃ ἓνα μᾶθημα στὸν Καουντάλ.

Δυὸ ζωγράφοι «παιῦζαξίστες» μὲ ἡλιοκαμμένα πρόσωπα, συμπληρώνανε τὴν παρέα. Κι' αὐτοὶ ἐπίσης γνωρίζανε τὴν ἐρωμένη τοῦ Γιάννη καὶ ὁ πιὸ νέος τῆς εἶπε σφιγγοντάς της τὸ χέρι.

—Ὁ Ντεσελὲτ μᾶς διηγήθηκε τὴν ἱστορία τοῦ παιδιοῦ. Εἶναι πολὺ καλὸ αὐτό ποὺ κάματε ἀγαπητὴ μου.

—Ναί! ἔκαμε ὁ Καουντάλ στὸ Γκοσέν—ναί! Πολὺ σί, ἡ ὑπόθεσις... Διόλου ἐπαρχιωτισμός...

Ἐκεῖνη στενοχωριότανε πολὺ ἀπ' ὅλα τὰ κομπλιμέντα. Ἐξαφνα κάποιος σκόνταψε σ' ἓνα ἐπιπλο μέσα στο σκοτεινὸ ἀτελιὲ καὶ μιὰ φωνὴ ρώτησε:

—Κανείς;

Ὁ Ντεσελὲτ εἶπε:

—Νὰ ὁ Ἐξανό!

Αὐτὸν ὁ Γιάννης δὲν τὸν εἶχε δῆ ποτέ του. Μὰ ἤξαιρε, τί θέσι εἶχε πάρει μέσα στὴν καρδιά τῆς Φανῆς, αὐτὸς ὁ μπουὲμ ποὺ νοικοκυρεύτηκε πιά σήμερα, παντρεύτηκε, κι' ἔγινε τμηματάρχης τῶν Καλῶν Τεχνῶν.

Θυμότανε, ἓνα πακέττο γράμματα παθιάρικα καὶ γοητευτικά.

Ἐνας ἀνθρωπάκος, προχώρησε, τσακισμένος, ξερακιανός, μὲ πρόσωπο ξυλιασμένο, ἔδινε τὸ χέρι ἀπὸ μακριά,

κρατοῦσε τοὺς ἀνθρώπους σὲ ἀπόστασι ἀπὸ τὴ συνήθεια ποὺ εἶχε ἀποκτήσει, στὴν δημόσια θέσι του.

Ξαφνίστηκε ποὺ ξαναεἶδε τὴ Φανή, καὶ πρὸ παντὸς ποὺ τὴν ξαναβρῆκε ὠραία ἔπειτα ἀπὸ τόσα χρόνια.

—Τί; Ἡ Σαφῶ;

Καὶ ἓνας φευγαλέος ἐρεθισμός, ἀνέβηκε στὰ μάγουλά του,

Τὸ ὄνομα αὐτὸ Σαφῶ, ποὺ τὴν ἀπέδινε στὸ παρελθόν, προξένησε κάποια στενοχώρια.

—Καὶ ὁ κ. ντ' Ἀρμαντί ποὺ μᾶς τὴν ξαγαφέρει.

Εἶπε ζωηρὰ Ντεσελὲτ, γιὰ νὰ προειδοποιήσῃ τὸν καινουργιοφερόμενο.

Ὁ Ἐξανό, χαίρετ' ἔστω. Ἀρχισαν νὰ κουβεντιάζουν;

Ἡ Φανή, ἥσυχη πιά τώρα, ἔτσι ὅπως ἔβλεπε τὸ πῶς ἔπαιρνε ὁ ἐραστὴς της τὰ πράματα, καὶ περήφανη γι' αὐτόν, γιὰ τὴν ὁμορφιά του, μπρὸς σὲ καλλιτέχνες, σ' ἐμπειρους. Γι' αὐτὸ εὐθυμοῦσε καὶ εἶχε ἔρθει στὸ κέφι.

Παραδομένη ὁλόκληρη στὸ σημερινὸ της πάθος, μόλις θυμότανε ἀμυδρὰ ὅτι εἶχε ποτὲ σχέσεις μ' αὐτοὺς τοὺς ἄντρες. Ὡς τόσο ὅμως, τὰ χρόνια ὁλόκληρα συμβιώσεως μαζί τους, τῆς ἔκαμαν νὰ πάρη καὶ νὰ ἀποτυπώσῃ βαθειὰ μέσα της, πολλές τοὺς συνήθειες.

Ὅπως λ. χ. νὰ τώρα, ποὺ στρίβει τὸ τσιγαράκι, πῆρε τὸν τρόπο αὐτὸν ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Ἐξανό, καθὼς καὶ τὴν προτίμησίν του, γιὰ τὸ τσιγαρόχαρτο «Ζὸμπ» καὶ γιὰ τὸν καπνὸ «Μαρυζάν».

Ὁ Γιάννης παρατηροῦσε δίχως τὴν παραμικρὴ ταραχὴ, αὐτὴν τὴ μικρὴ λεπτομέρεια, κι' ἔτσι ὅπως αἰσθανότανε τὸν ἑαυτὸ του ἥρεμο, ἔνοιωθε τὴ χαρὰ τοῦ φυλακισμένου ποὺ κατώρθωσε τέγος νὰ λιμάρῃ τὰ σίδερά του καὶ ποὺ βλέπει πῶς ἡ παραμικρὴ προσπάθεια ἀπ' ἐδῶ κι' ἐμπρὸς θὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ἐλευθερίαν του.

—Ἐ; Φτωχιά μου Φανή!—Ἐλεγε ὁ Καουντάλ σὲ ὕψος ἀστείου δείχνοντάς της τοὺς ἄλλους—Γιὰ κοίτα τοὺς χάλια! Γεράσανε, τσακίσανε... Μονάχα ἐμεῖς οἱ δυό, βλέπετε, βαστάμε ἐκὼς.

Ἡ Φανή ἄρχισε νὰ γελά:

—Ἀ! συγγνώμην συνταγματάρχα—

μουστάκια του — ἐγὼ εἶμαι διαφορετικός...

—Ὁ Καουντάλ, ξεχνὰ πάντα πῶς εἶναι προπάτωρ! εἶπε ὁ Λὰ Γκουρνερὶ.

—Καὶ βλέποντας πῶς εἶχε θίξει τὸ γλύπτη στὸ πιὸ εὐπαθὲς του σημεῖο, πρόσθεσε μὲ τὴν διαπεραστικὴ του φωνή.

—Παρασημοφορημένος στὰ 1840... Εἶναι ἡμερομηνία ποὺ δὲν ξεχνιέται καλὲ μου...

Ἐμνευ ἀνάμεσα στοὺς δυὸ αὐτοὺς ἄντρες, ἓνα ὕψος ἐχθρικό, μιὰ κορυμμένη ἀντιπάθεια, ποὺ δὲν τοὺς εἶχε ποτὲ χωρίσει, μὰ ποὺ ἀνάβλυζε ἀπὸ τὰ βλέμματά τους, ἀπὸ τὰ παραμικρά τους λόγια, κι' αὐτὸ πρὶν ἀπὸ εἴκοσι χρόνια, ἀπ' τὴν ἡμέρα ποὺ ὁ ποιητὴς, ἔκλεψε τὴ γυναῖκα τοῦ γλύπτη.

Ἡ Φανή, δὲν εἶχε πιά καμιὰ σημασία γι' αὐτούς, περάσανε κι' ὁ ἓνας κι' ὁ ἄλλος τοὺς ἀπὸ ἄλλες χαρές, ἀπὸ ἄλλες πίκρες, μὰ ἡ κακία ἀναμεταξύ τους ἐξακολουθοῦσε νὰ ὑπάρχῃ.

—Κοιτάχτε μας καὶ τοὺς δυό. Καὶ πέστε μας εἰλικρινὰ ἂν εἶμαι ἐγὼ ὁ προπάτωρ.

Σφιγμένος στὸ σακκάκι, ποὺ ἔδειχνε τοὺς μῦς του, ὁ Καουντάλ βρέθηκε ἀμέσως ὀρθίος, μὲ ἀναμμένο στήθος, τινάζοντας τὴν πυρόχρωμη χαίτη του, ὁ ποὺ δὲν φοινοῦσε οὔτε μιὰ ἄσπρη τρίχα.

Παρασημοφορημένος στὰ 1840. Πενήντα ὀκτῶ χρόνων σὲ τρεῖς μῆνες. Κι' ἔπειτα; Τί πάει νὰ πῇ αὐτό; Μόνο στὴ Γαλλικὴ Κομωδία καὶ στὴν Ὀπερα, ὁ ποὺ παρουσιάζουν κατὰ κανόνα τοὺς ἐξηντάρηδες σὲ φοβερὰ χάλια. Στὰ ἐξήντα, διάβολε, περπατᾷ κανεὶς πιὸ ἴσια, παρὰ στὰ τριάντα, ἀκριβῶς γιὰτὶ περιποιούμεστε τὸν ἑαυτὸ μας. Καὶ κάλουμε κι' ὄρεξι στίς γυναῖκες, φτάνει νὰ εἶναι νέα ἡ καρδιά καὶ νὰ ζεσταίνῃ τὸ αἷμα.

—Τὸ πιστεύεις αὐτό;

Ἐκανε ὁ Λὰ Γκουρνερὶ, ποὺ κοίταξε τὴ Φανὴ μουρμουρίζοντας.

Καὶ ὁ Ντεσελὲτ μ' ἓνα ἀγαθὸ γέλιο εἶπε:

—Ὡς τόσο, ἐσὺ λὲς πάντα πῶς δὲν ὑπάρχουν παρὰ τὰ νειάτα.

—Ἡ μικρὴ μου ἡ Κουσινὰρ μ' ἔκαμε ν' ἀλλάξω γνώμη. Ἡ Κουσινὰρ,

τὸ νέο μου μοντέλλο. Δεκαοχτὼ χρονῶ, παντοῦ καμπύλες καὶ λακάκια. Καὶ τόσο καλὸ παιδί, τόσο λαός. Τόσο πολὺ ἀγορά, ὅπου ἡ μητέρα της πωλεῖ πουλερικά. Λέει κάτι ἀνοησίες, ποὺ σοῦρχεται νὰ τὴν φιλήσῃς σὰν τίς ἀκοῖς.

—Δηλαδή σὰ νὰ λέμε, βρίσκεσαι σὲ νοικοκυριό. Καὶ σ' ἔξη μῆνες πάλι ἡ διακοπὴ τῶν σχέσεων, δάκρυα χοντρά σὰν τὴ γροθιά, συχαμάρια γιὰ δουλειά, θυμοὶ κι' ἔτοιμος νὰ σφάξῃς κόσμο.

Ὁ Καουντάλ κατσούφιασε.

—Ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς τίποτα δὲ βαστά. Παιρνόμαστε, ἀφινόμεστε, ἔτσι πάει ἡ ζωὴ.

Μὰ τότες γιὰτὶ νὰ παιρνόμαστε;

—Ἐ κι' ἐσὺ; Μπὰς καὶ νόμισες πῶς θὰ ζήσης ὁλόκληρη τὴ ζωὴ σου μὲ τὴν Ἀλίκη;

—Καὶ βέβαια.

Εἶπεν ἡ νέα μὲ γλυκειὰ κι' ἀφηρημένη φωνή, ἀνεβασμένη καθὼς ἦτανε πάνω σὲ μιὰ καρέκλα, προσπαθώντας νὰ κόψῃ λουλούδια ἀπὸ τὴ σέρερα, γιὰ νὰ κἀνῃ ἓνα μπουκέτο τοῦ τραπέζιου.

Ὁ Ντεσελὲτ ὅμως ἐξακολούθησε:

—Μεταξύ μας δὲν θὰ ὑπάρξῃ διακοπὴ σχέσεων. Μόλις ἓνας ἀποχαιρετισμός. Ἐμεῖς κάλουμε ἓνα συμβόλαιο δυὸ μηνῶν γιὰ νὰ περάσουμε μαζί Τὴν τελευταία μέρα θὰ χωριστοῦμε δίχως ἐκπληξί καὶ δίχως ἀπελπισία.

Ἐγὼ ξαναγυρνῶ στὸ Ἰσπαχάν, ἔβγαλα μάλιστα καὶ τὸ εἰσιτήριο μου στὴν κλινάμαξα καὶ ἡ Ἀλίκη θὰ ξαναγυρίσῃ στὸ διαμερισμάκι της στὴν ὁδὸ Λαμπρουγιέρ, ποὺ ἐξακολουθοῦσε πάντα νὰ τὸ κρατῇ.

Τὸ τρίτο πάτωμα ἐπάνω ἀπὸ τὸν πρῶτο ἡμιόροφο... ὅτι μπορεῖ νὰ φαντασθῇ κανεὶς ὡς πιὸ κατάλληλο γιὰ νὰ ριχτῇ ἀπὸ τὸ παράθυρο.

Λέγοντάς το αὐτό, ἡ νεαρὴ χαμογελοῦσε, ἐνῶ ἔπεφτε πάνω της τὸ ρόδινο φῶς τοῦ ἡλιοβασιλέματος. Κρατοῦσε ἓνα μεγάλο μπουκέτο λουλούδια στὸ χέρι, μὰ ὁ τόνος τῆς φωνῆς της ἦτανε τόσο βαθύς, ποὺ κανεὶς δὲν τῆς ἀποκρίθηκε.

—Πᾶμε νὰ καθήσουμε στὸ τραπέζι, εἶπεν ὁ συνταγματάρχης καὶ νὰ λέμε πράματα θεότρελλα.

—Ναὶ βέβαια! ἔτσι πρέπει.

Ἄς διασκεδάζουμε ὅσο εἴμαστε νέοι.

Ψέμματα Καουντάλ;

Εἶπεν ὁ Λά Γκουρνερὶ μ' ἓνα ψεύ-
τικο γέλιο.

Λίγες μέρες ἀργότερα, ὁ Γιάννης ξαναπέρασε ἀπὸ τὸ ἀτελιέ, καὶ τὸ βρήκε κατάκλειστο, τὰ στόρια ἦτανε κατεβα-
σμένα, καὶ μιὰ νεκρική σιγὴ βασιλεψε ἀπὸ τὰ ὑπογειο ὡς τὰ κεφίδια.

Ὁ Ντεσελέτ εἶχε φύγει στὴν ὠρισμέ-
νην ὥρα, σὰν εἶχε λήξει τὸ συμβολαίο. Κι' αὐτὸς τώρα συλλογιζότανε.

— Εἶναι ὥραιο πράμα νὰ κἀν κα-
νεὶς ὅτι θελεὶ στὴ ζωὴ του. Νὰ κυβερνᾷ
τὸ λογικὸ του, καὶ τὴν καρδιά του. Ἄ-
ραγε θὰ τὸ ἔχω ποτὲ ἐγὼ αὐτὸ τὸ θάρ-
ρος;

Ἐνα χέρι τὸν ἔπιασε ἀπὸ τὸν ὄμο.

— Καλημερα Γκοσέν!

Ὁ Ντεσελέτ πιο κουρασμένος, πιὸ
κιτρινάρης ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ, τοῦ
ἐξήγησε πὼς τὸν κρατοῦσαν στὸ Παρίσι
μερικὲς ὑποθέσεις ἀόμοι, καὶ πὼς τώ-
ρα κατοικοῦσε στὸ Γκραντ-Ὀτέλ, γιατί
τὸ ἀτελιέ του προκυλοῦσε τὸν ἀποτροπια-
σμὸ, ἀπ' ἐκεῖνην τὴ φρικαλέαν ἱστορίαν.

— Ποιὰ ἱστορία;

— Ἀλήθεια; Δὲν ξαίρετε; Ἡ Ἀλίκη
πέθανε. Σκοτώθηκε. Περιμένετε με νὰ
δῶ ἂν ἔχω ἐπιστολές.

Ξαναγύρισε εὐθύς ἀμέσως, καὶ σχί-
ζοντας τῆς κορδέλες τῶν ἐφημερίδων, μὲ
νευριασμένο χέρι, μίλοῦσε ὑπόκωφα σὰν
ὑπνοβάτης. Δὲν κοίταζε διόλου τὸν
Γκοσέν πού περπατοῦσε δίπλα του.

— Ναὶ σκοτώθηκε, ρίχτηκε ἀπὸ τὸ
παράθυρο, ὅπως τὸ εἶχε πῆ τὸ βράδυ πού
εἴσαοτε ἐκεῖ. Ἐγὼ δὲν ἤξαιρα, δὲν
μποροῦσα νὰ τὸ φαντασθῶ ἓνα τέτοιο
πράμα. Τὴν ἡμέρα πού ἦτανε νὰ βγῶ
μοῦ εἶπε: Πάρεμε μαζὺ σου Ντεσελέτ,
μὴ μ' ἀφίνης μόνη. Δὲ θὰ μπορέσω νὰ
ζήσω δίχως ἐσένα. Αὐτὸ λοιπὸν μ' ἔκανε
νὰ γελῶ. Μὲ φαντάζεστε μὲ μιὰν γυναί-
κα ἐκεῖ κάτω μὲ τοὺς Κούρδους; Ἡ ἐρη-
μιά, οἱ πυρετοὶ, ἡ νύχτα σὰ σὲ σιγατό-
πεδο. Στὸ δεῖπνο μοῦ ξανάλεγε πάλι.
«Δὲ θὰ σοῦ φέσω ἐμπόδιο, θὰ δῆς τί
καλὸ παιδί πού θὰ εἶμαι.» Ἐπειτα βλέ-
ποντας πὼς μὲ σιανοχωροῦσε, δὲν εἶπε
πιά τίποτα. Ἐπειτα πήγαμε στὸ βαριε-
τέ, σ' ἓνα θεωρεῖο. Μοῦ κρατοῦσε δια-

κῶς τὸ χέρι καὶ φαινότανε μάλιστα καὶ
εὐχαριστημένη. Μουρμούριζε ὅλο ἓνα.
«Εἶμαι πολὺ καλά.» Ἐπειδὴ ἔφευγα τὴν
ἴδια ἐκεῖνη νύχτα, τὴν ξαναπῆγα σπίτι
της, μὲ τ' ἀμάξι. Μὰ εἵμασταν θλιμένοι
κι' οἱ δύο μας καὶ δὲ μιλοῦσαμε. Δὲ μοῦ
εἶπε κἀν εὐχαριστῶ γιὰ ἓνα μικρὸ πακέ-
το πού τῆς ἔβαλα μέσα στὴν τσέπη, ὅτι
ἔπρεπε δηλαδὴ γιὰ νὰ περάσῃ καλὰ ἓνα
δύο χρόνια. Σὰν φθάσαμε στὴν ὁδὸ
Λαμπιουζερ, μὲ παρακάλεσε ν' ἀνέβω
πάνω. Ἐγὼ δὲν ἤθελα. Σὲ παρακαλῶ
μοῦ εἶπε, μὴ μοῦ χαλᾷς ἀπὸψε τὸ χαιτήρι.
Ἐλα ὡς τὴν πόρτα μονο. Μὰ σὰν ἀνέ-
βηκα, στάθηκα στὴν πόρτα καὶ δὲν θέλη-
σα μὲ κανένα τρόπο νὰ μῶ μέσα. Κα-
τεβαίνοντας μὲ τὴν καρδιά λίγο σφιγμέ-
νη, ἄκουσα πὼς μοῦ φώναζε κάτι σὰν
«πὺ γρήγορα ἀπὸ σένα.» Μὰ δὲν κατά-
λαβα παρὰ μόνο σὰν βρεθῆκα κάτω στὴν
πόρτα. Ὡ!

Σταμάτησε μὲ καρφωμένα καταγῆς
τὰ μάτια μπρὸς στὴ φρικτὴν ὀπτασία πού
τοῦ παρουσίαζε τώρα τὸ πεζοδρόμιο. Ἐ-
κεῖνη τὴ μαύρη καὶ ἀκίνητη μάζα πού
κοιτόντανε ἐκεῖ χάμω.

— Πέθανε δυὸ ὥρες ἀργότερα, δίχως
μιὰ λέξι, δίχως κανένα παράπονο, κοιτά-
ζοντας με μόνο κατάματα μὲ τὰ χρυσὰ
της μάτια. Πονοῦσε ἄραγε; Μὲ ἀνεγνώ-
ρισε; Τὴν εἶχαμε ξαπλώσει στὸ κρεβάτι
της ντυμένη, μιὰ μεγάλη δαντελένια
μαντήλα σκέπαζε τὸ κεφάλι της γιὰ νὰ
μὴ φαίνεται ἡ πληγὴ τοῦ κρανίου. Πολὺ
χλωμή, μὲ λίγο αἷμα στὰ μιλίγκια, ἦταν
ἀκόμη ὁμορφὴ καὶ τόσο γλυκειά. Μὰ
καθὼς ἔσκιβα γιὰ νὰ σκουπίσω αὐτὴν
τὴν σταγόνα τοῦ αἵματος πού ὀλοένα ἀνά-
βλυζεν ἀστήρευτη, μοῦ φάνηκε πὼς τὸ
αἷμα της, πῆρε μιὰν ἐκφρασι γεμάτη θυ-
μὸ, τρομερό. Ἦτανε μιὰ βουβὴ κατάρα
πού μοῦ ἔρριχνε ἡ πεθαμένη, γιατί σὲ τί
θὰ μ' πείραζε νᾶμενα ἀκόμη λίγον και-
ρο ἢ νὰ τὴν ἔπαιρνα μαζὺ μου; Μὰ ὅχι!
ἡ περηφάνεια τὸ πείσμα, γιατί εἶπα ἓνα
λόγο.

Ἐ λοιπὸν, δὲν ὑπεχώρησα, καὶ αὐ-
τὴ πέθανε ἐξ αἰτίας μου. Ὡς τόσο τὴν
ἀγαποῦσα.

Ἐκνευριζότανε, μίλοῦσε δυνατά, ἔτσι
πού οἱ περαστικοὶ τῆς ὁδοῦ Ἀμστερνταμ
γυρνοῦσαν καὶ τὸν κοιτάζανε. Καὶ ὁ Γκο-
σέν περνώοντας μπρὸς ἀπὸ τὴν παλιά του

κατοικία, θυμότανε τὴ Φανὴ καὶ τὴ δι-
κή του ἱστορία ἐνῶ ὁ Ντεσελέτ, ἔξακο-
λουθοῦσε:

— Τὴν κήδευσαν στὸ Μονπαρνάς, δί-
χως φίλους, δίχως οἰκογένεια. Θέλησα νὰ
τὴν φροντίσω ὁλομόναχος, Καὶ ἀπὸ τότε
εἶμαι ἐδῶ καὶ ἔχω πάντα στὸ νοῦ μου τὸ
ἴδιο πράμα, δίχως νὰ μπορῶ νὰ φύγω,
μὰ καὶ δίχως νὰ μπορῶ νὰ μείνω στὸ
σπίτι μου, ὅπου πέρασα τόσο εὐτυχισμέ-
νος μαζὺ της. Ζῶ ἔξω, τρέχω, πάω, προ-
σπαθῶ νὰ ἀλλάξω σκέψεις, νὰ ξεφύγω
ἀπὸ τὸ μάτι ἐκεῖνο τῆς πεθαμένης, πού
μὲ καταδιώκει παντοῦ.

Καὶ στάθηκε γιὰ νὰ σφουγγίσῃ δυὸ
δάκρυα πού τρέχαν ἀπὸ τὰ μάτια του.

Εἶπε:

— Τί λὲς καὶ σὺ φίλε μου! Δὲν εἶμαι
δὰ καὶ τόσο μοχθηρὸς ἄνθρωπος.

Ὡς τόσο ὅμως εἶναι κάπως πάρα πο-
λὺ αὐτὸ πού ἔχω κάνει.

Ὁ Γιάννης προσπαθοῦσε νὰ τὸν πα-
ρηγορήσῃ, ρίχνωντάς τα ὅλα πάνω στὴ
μοῖρα, μὰ ὁ Ντεσελέτ ἐπαναλάμβανε,
σφίγγοντας τὰ δόντια του:

— Ὅχι! Ὅχι! Δὲν θὰ τὸ συγχωρέσω
ποτὲ αὐτὸ στὸν ἑαυτὸ μου. Θὰ ἤθελα νὰ
τιμωρηθῶ.

Ἡ ἐπιθυμία αὐτὴ τοῦ ἐξιλασμοῦ δὲν
ἔπαινε νὰ τὸν καταδιώκῃ. Μίλοῦσε γ' αὐ-
τὸ σ' ὅλους τοὺς φίλους του, καὶ τὸν
Γκοσέν, πού ἐρχότανε καὶ τὸν ἔπαιρνε
ἀπὸ τὸ γραφεῖο του σὰν σκολνοῦσε:

— Ἄντε! Φευγάτε Ντεσελέτ. Κάμετε
ταξίδια, ἐργασθῆτε, θὰ σᾶς διασκεδάσῃ
αὐτό...

Τοῦ ἔλεγεν ὁ Καουντάλ, λίγο ἀνήσυ-
χος γιατί τὸν ἔβλεπε μ' αὐτὴν τὴν ἔμμο-
νο σκέψι του, νὰ θέλῃ σώνει καὶ καλὰ νὰ
τοῦ λένε πὼς δὲν εἶναι μοχθηρός.

Τέλος ἓνα βράδυ, εἶτε γιατί ἤθελε νὰ
δῇ μιὰ τελευταία φορὰ τὸ ἀτελιέ πρὶν
φύγῃ, εἶτε γιατί τὸ εἶχε ἀποφασίσῃ νὰ
βάλῃ τέλος στὸ μαρτύριό του, πῆγε σπίτι
του καὶ πρῶι οἱ ἐργάτες πού κατέβαιναν
ἀπὸ τὸ προάστειο γιὰ νὰ πᾶνε στὶς δου-
λειές τους, τὸν βόηκανε μὲ τὸ κρανί-
ο ανοιχτό, χωρισμένο στὰ δύο, στὸ πεζο-
δρόμιο, μπρὸς στὴν πόρτα του, πεθαμένο
μὲ τὴν ἴδια αὐτοκτονία τῆς γυναίκας, μὲ
τοὺς ἴδιους πόνοους, μὲ τὴν ἴδια ἀπελπι-
σία.

Στὸ ἀτελιέ, μὲ τὰ κλειστὰ παντοῦ-

ρια, πλήθος πολὺ γέμιζε τὶς αἰθουσες:
καλλιτέχνες, μοντέλλα, γυναῖκες τοῦ
θεάτρου, ὅλοι οἱ χορευτές, ὅλοι οἱ γλεν-
τζέδες τῶν τελευταίων ἐορτῶν.

Ἐνα πᾶνε κι' ἔλα ἀπὸ αἰθουσα σ' αἰ-
θουσα, σιγανά, μουρμουρητὰ ἀπὸ στόμα
σὲ στόμα, ἀνάμεσα στὶς φλόγες τῶν κε-
ριῶν.

Μέσα στὰ λουλούδια καὶ στὶς πρασι-
νάδες τῆς σέρρας, κοιτότανε τὸ σῶμα,
τυλιγμένο σὲ μεταξωτὰ ὑφάσματα χρυ-
σοκέντητα, καὶ στὸ κεφάλι, ἓνα σαρίκι,
ἐξ αἰτίας ἡ φορικαλέα πληγὴ.

Κι' ἦταν ξαπλωμένος πάνω στὸ ἴδιο
ντιβάνι, ὅπου ὁ Γκοσέν καὶ ἡ ἐρωμένη
του, εἶχαν γνωριστεῖ τὸ πρῶτο ἐκεῖνο
βράδυ τοῦ μπάλου.

X

Πεθαίνει λοιπὸν κανεὶς κάποτε, ἀπὸ
τέτοιες διακοπὲς σχέσεων.

!...

Τώρα σὰν μαλώνανε ὁ Γιάννης δὲν
τολμοῦσε πιά νὰ μιλήσῃ γιὰ τὸ φευγιό
του. Δὲν ξεφώνιζε πιά φουρκισμένος:
— Εὐτυχῶς θὰ τελειώσῃ αὐτό.

Γιατὶ ἐκεῖνη ἦταν ἔτοιμη νὰ τοῦ ἀ-
παντήσῃ:

— Καλὰ! Φεύγα! Θὰ σκοτοθῶ! Θὰ
κάνω ὅπως ἡ ἄλλη...

Καὶ ἡ ἀπειλὴ αὐτὴ πού νόμιζε πὼς
τὴν καταλάβαινε ἀπὸ τὴ ματιά της, ἀπὸ
τοὺς μελαγχολικοὺς σκοποὺς ποῦ τραγου-
δοῦσε, ἀπὸ τὰ σιωπηλὰ της ὀνειροπολή-
ματα, τὸν τρόμαξε καὶ τὸν ἔρριχνε σὲ
φοβερὴ ἀνησυχία.

Ὡς τόσο εἶχε περάσει τὶς ἐξετάσεις
τῆς κατατάξεως, πού τεματίζει γιὰ τοὺς
προξενικοὺς ἀκολουθοῦς, τὸ στάδιο τῆς
πρακτικῆς ἐξασκήσεως, στὸ ὑπουργεῖο.
Ἐπέτυχε μιὰ καλὴ θέσι στὸ διαγωνι-
σμὸ, καὶ γι' αὐτὸ θὰ τὸν διόριζαν ἀμέ-
σως στὴν πρώτη ἐλεύθερη θέσι πού θὰ
χῆρνε. Τὸ φευγιό του, δὲν ἦταν λοιπὸν,
παρὰ μόνο ζήτημα ἐβδομάδων... ἡμερῶν.

Καὶ γύρω τους, στὸ τέλος αὐτὸ τῆς ἐ-
ποχῆς ὅπου ὁ ἥλιος γινότανε ὅλο καὶ πιὸ
χλωμός, λὲς καὶ ὅλα βιαζότανε νὰ φθά-
σουν στὸ χειμῶνα. Ἐνα πρῶι ἡ Φανὴ, ἀ-
νοίγοντας τὸ παράθυρο, μὲ τὴν πρῶτὴ ὁ
μίχλη, φώναξε ξαφνιασμένη:

— Ἐ! Φύγανε τὰ χελιδόνια.

Τὸ ἕνα ἔπειτα ἀπὸ τὸ ἄλλο τους, τὰ σπύτια τῶν ἀστῶν, ἀδειαζαν καὶ σφαλνοῦσαν, γιατί ὁ κόσμος γυρνοῦσε πιά ἀπὸ τις ἐξοχές, ἐνῶ τὰ κιτρινοσμένα φύλλα ποὺ πέφτανε ἀπὸ τὰ δέντρα στροβιλίζανε ἔτσι ὅπως τᾶπαιρνε ὁ δυνατὸς ἀέρας.

Τί σκληρότητα, ἔπρεπε νᾶχη γιὰ νὰ τὴν ἐγκαταλείψῃ μέσα σὲ αὐτὴ τὴ θλίψι τῶν πραγμάτων! "Ενοιωθε τὴν καρδιά του νὰ λιποθυμᾷ. Ποτὲ δὲ θὰ εἶχε τὸ κουράγιο νὰ τὴν ἀποχαιρετίσῃ.

Σὲ τοῦτο πάνω ἀκριβῶς λογάριζε καὶ αὐτὴ, καὶ περίμενε τὴν κατάλληλη στιγμή. Στὸ ἀναμεταξύ ἦταν ἡσυχία, δὲν ἔλεγε τίποτα, πιστὴ στὴν υπόσχεσί της, νὰ μὴ φέρῃ ἐμπόδια στὸ φευγιότου, ποὺ τὸ εἶχαν προβλέψει καὶ προμελετήσει ἀπὸ καιρόν.

Μιά μέρα ἐκεῖνος γύρισε μὲ αὐτὴν τὴν εἶδησι:

— Διορίστηκα!

Τὸ ρωτοῦσε μὲ ὕφος ἀδιάφορο, μὰ τὰ χεῖλη της εἶχον πανιάσει. Τὸ πρόσωπό της εἶχε μιὰ τέτοια σπασμωδικὴν ἔκφρασι, ποὺ ἀμέσως χλώμιασε.

— "Οχι! ὄχι! ὄχι ἀκόμη... Παραχῶρησα τὴ θέσι μου στον Χέντουεν... Αὐτὸ θὰ μᾶς δώσῃ ἀκόμη ἕξι μῆνες.

Ξέσπασε αὐτὴ σὲ δάκρυα, σὲ γέλοια σὲ φιλιὰ καὶ τοῦλεγε:

— Εὐχαριστῶ! Εὐχαριστῶ.. Τί καλὴ ζωὴ θὰ σοῦ κάνω τώρα... Αὐτὸ βλέπεις μ' ἔκαμε νὰ γίνουμε κακιά... ἡ ἰδέα τοῦ φευγιού σου...

Τώρα θὰ προετοιμαζότανε καλλιτέρα, θὰ προσπαθοῦσε νὰ τὸ συνηθίσῃ σιγὰ σιγὰ. Καὶ μάλιστα γιὰ ν' ἀπορύγῃ τις ἐσχλήσεις τοῦ παιδιοῦ, θὰ τῶραζε στὸ οἰκοτροφεῖο στὶς Βερσαλλίες.

Πραγματικὰ τὸ παιδί δὲν ἔβγαινε πιά τώρα ἀπὸ τὸ οἰκοτροφεῖο, παρὰ μόνο τις Κυριακές, κι' ἂν αὐτὴ ἡ καινούργια ζωὴ του, δὲν ἄλλαξε τὸν ἀνυπόταχτο χαρακτήρα του, τοῦλάχιστον συντελοῦσε στὸ νὰ τοῦ διδάξῃ τὴν ὑποκρισία.

Τώρα ζοῦσαν ἡσυχά. Τὰ γεύματα μαζὺ μὲ τοὺς Χεττεμά, ἦσαν ἥρεμα καὶ ἀπολαυστικά, δίχως ἀναμπαμποῦλες καὶ εἶχε ξαναοίξει καὶ τὸ πιάνο, γιὰ τὰ σπαρίτια ποὺ προτιμοῦσαν.

Μὰ κατὰ βάθος ὁ Γιάννης ἔμενε πρὶν ταραγμένος, πρὶν στενοχωρημένος,

παρὰ ποτέ, καὶ ἀναρωτιότανε ποῦ θὰ τὸν καταντήσῃ αὐτὴ ἡ ἀδυναμία; Κάποτε, κάποτε μάλιστα, ἀναρωτιότανε, ἂν δὲν ἔπρεπε ἀπὸ τώρα νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰ προξενεῖα καὶ νὰ ζητήσῃ νὰ μείνῃ στὰ γραφεῖα. "Εἴσι θάμενε διαρκῶς στὸ Παρίσι, ἀνανεώνοντας, ἐπ' ἀόριστο τὸ συμβόλαιό του μὲ τὴν ἐρωμένη του. Μὰ ταυτόχρονα ἀπονέκρωνε πιά τελειωτικὰ τὸ μέλλον του. Τὰ νεανικά του ὄνειρα θᾶσβυναν, καὶ θᾶρρο χνε τὴν οἰκογενεῖά του στὴν ἀπελπισία. Τὸ δίχως ἄλλο θὰ διέκοπτε κάθε οἰκογενειακὸ δεσμό, πολὺ παραπάνω μάλιστα, ὅταν οἱ δικοὶ του θὰ μάθαιναν τις αἰτίες τῆς παραμονῆς του, στὸ Παρίσι.

Καὶ γιὰ ποῦ τάχα ὅλα αὐτά;

Γιὰ ἕνα πλᾶσμα γερασμένο, μαραμένον, ποὺ δὲν τ' ἀγαποῦσε πιά διόλου, ἀφοῦ μάλιστα εἶχε τώρα τὴ βεβαιότητα, ἔπειτα ἀπ' τὴ συνάντησι ἐκείνη μὲ τοὺς ἐραστές.

"Ἦνα πρωί, τὴ στιγμή ποὺ ἀνέβαινε στὸ βαγόνι, ἔνοιωσε τὸ βλέμμα μιᾶς νέας νὰ καρφώνεται πάνω του. Θυμήθηκε τότες, τὴ συνάντησί του, μὲ τὸ ὄριον ἐκεῖνο παιδί, στὸ δάσος μέσα. Φοροῦσε τὸ ποῦδ' ἀνιχνό φουστάνι ποὺ τὸ περφοῦσε τόσο γοητευτικὰ ὁ ἥλιος ἐκείνη τὴν ἡμέρα. "Ἦταν κι' αὐτὴ στὸ βαγόνι μὲ μιὰ σάκκα βιβλία καὶ μ' ἕνα μπουκέτο λουλούδια στὸ χέρι, ποὺ μαρτυροῦσαν τὸ γυρισμὸ στὸ Παρίσι, καὶ τὸ τέλος τῶν διακοπῶν. Τὸν εἶχεν ἀναγνωρίσει κι' αὐτὴ μ' ἕνα χαμόγελο ποὺ ἔκαμε τὸ βλέμμα της νὰ ἀνοιγοκλείνῃ μὲ ῥίγος.

Καὶ γιὰ μερικὲς στιγμές, ἀνάμεσα στὰ δυὸ αὐτὰ πλάσματα, ἐπῆλθε ἡ ἴδια συνεννόησις μὲ τὸ βλέμμα.

— Πῶς εἶναι ἡ μητέρα σας κύριε ντ' Αρμαντί;

Πρώτης ξαφνικά, ὁ γέρω Μπουσερώ, ποὺ μὲ τὴν ἀποθαμβωμένη ἀφηρημάδα του, δὲν τὸν εἶχε προσεξεῖ ὁ Γιάννης.

Ὁ Γιάννης ἔδωσε πληροφορίες, πολὺ συγκινημένος, γιατί ὁ γιατρός θυμώτανε τὴ μητέρα του καὶ συγκινήθηκε ἀκόμη περισσότερο, ὅταν ἡ νέα ρώτησε νὰ μάθῃ γιὰ τις δυὸ δίδυμες ποὺ εἶχαν γράψῃ ἕνα τόσο εἰγενικὸ γράμμα στὸν γιατρὸ γιὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσουν γιατί περιποιήθηκε τὴν μητέρα τους.

Τὶς γνώριζε τις ἀδελφές του, κι' αὐ-

τὸν γέμιζε χαρά.

"Επειτα, ἐπειδὴ σήμερα τὸ πρωὶ ἦταν φαίνεται ἐξαιρετικὰ συγκινημένος, τὸν κυρίεψε μιὰ θλίψι σὰν ἔιαθε πὼς πῆγαιναν πιά νὰ ἐγκαταστῇ οὐδὲν ὀριστικῶς γιὰ τὸ χειμῶνα στὸ Παρίσι, γιατί ἀρχίζαν τὰ μαθήματα τοῦ Μπουσερώ στὸ Πανεπιστήμιο. "Εἴσι δὲν θὰ τοῦ δινότανε πιά ἡ εὐκαιρία νὰ τὴν ξανασυναντήσῃ.

Καὶ οἱ ἄγροὶ ποὺ τρέχανε ἀπὸ τὸ παραθυράκι, τοῦ φάνηκαν ξαφνικὰ πένθιμοι, ἔτσι ὅπως τοὺς φώτιζε τὸ μουχρὸ χειμερινὸ χῶς.

Τὸ τραῖνο σφύριξε, μιὰ μεγάλη σφυριξιά. Εἶχαν φθάσει.

Τοὺς χιωρέτησε χάθησαν, μὰ στὴν ἔξοδο πάλι ξανασυναντήθηκαν καὶ ὁ Μπουσερώ, μέσα στὴν ὀχλοβοή τοῦ σταθμοῦ τοῦ εἶπε πὼς ἀπὸ τὴν ἐρχομένην Πέμπτη τὸ ἀπόγευμα, θὰ τὸν εὗρισκε κανεὶς ἐλεύθερο ὅλες τις Πέμπτες, καὶ πὼς ὁπότε εἶχε τὴν εὐχαρίστησι, θὰ μποροῦσε νὰ πάῃ νὰ πάρῃ ἕνα φλιντζάνι τσάι. "Ἦ νέα κρατοῦσε ἀπὸ τὸ μπράτσο τὸ θεῖο της, καὶ τοῦ Γιάννη τοῦ φάνηκε πὼς αὐτὴ τὸν εἶχε προσκαλέσει, δίχως νὰ φανῇ.

Ἀφοῦ ἀποφάσισε πολλὲς φορὲς νὰ πάῃ στοῦ Μπουσερώ, κι' ἔπειτα πάλι ξαναποφάσισε νὰ μὴν πάῃ, γιατί ἔκρινε πὼς δὲν ὑπῆρχε λόγος νὰ δημιουργῇ ἄδικες θλίψεις-προειδοποίησε ὥς τόσο σπῆτι του ὅτι προσεχῶς θὰ δινότανε μιὰ μεγάλη ἐσπερίς στὸ ὑπουργεῖο.

"Ἦ Φανὴ τοῦ ἐτοίμασε τὸ φοράκι του, καὶ τοῦ σιδέρωσε τις ἄσπρες γραβάττες του. Ξαφνικὰ τὴν Πέμπτη τὸ βράδυ δὲν εἶχε πιά ὄρεξι νὰ βγῇ.

Μὰ ἡ ἐρωμένη του τὸν νουθετοῦσε γιὰ τὴν ἀνάγκη αὐτῆς τῆς ἀγκαλίας καὶ τᾶβαζε μὲ τὴν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ της, γιατί τὸν εἶχε πιά ξεμυναχιάσει ὅλος διόλου, σὰν ἐγωῖστρον. Στὸ τέλος τὸν κατάφερε, τὸν ἔντυσε σχεδόν, μόνη της, μὲ τρυφερά πειράγματα, ἔδεσε κι' ἔλυσε πολλὲς φορὲς τὴ γραβάτα του, γιὰ νὰ τὴν ἐπιτύχῃ, ξαναχτένισε τὰ μαλλιά του, καὶ γελούσε γιατί τὰ χέρια της μυρίζανε τοιγάρα—μιὰ κι' ἔπαιρνε μάλιστα τὸ τοιγάρο της κάθε στιγμή πάνω ἀπὸ τὴ σόμπα, ρουφοῦσε καὶ τὸ ξανάφινε—καὶ ἔλεγε τὸ τί μοῦτρε θὰ κάνουν οἱ ντάμες

μὲ τις ὁποῖες θὰ χόρευε.

Καὶ βλέποντὶς τὴν, τόσο χαρούμενη, μετάνιωνε γιατί τῆς εἶπε ψέμματα, καὶ θάμενε εὐχαρίστως κοντὶ τῆς στή γωνιά τῆς φωτιᾶς ἂν ἡ ἴδια ἡ Φανὴ δὲν τὸν ἀνάγκαζε νὰ πάῃ.

— Τὸ θέλω. Πρέπει ..

Καὶ τρυφερὰ τὸν ξεμπροβόδισε μόνη της.

"Ἦταν ἀργὰ ὅταν γύρισε. Καὶ σὰν ἄναψε τὴ λάμπα πάνω σ' αὐτὸν τὸν κουρασμένον ὕπνο, θυμήθηκε μιὰν ἄλλη νυχτιά, ἐδῶ καὶ τρεῖς χρόνια, τότες πάλι ποὺ ξαναγύρισε, σὰν τοῦ εἶχαν κάνει τις ἀποκαλύψεις.

Πόσο ἄνδρος εἶχε φανεῖ τότε!..

Μὲ τί ποτατότητα, ἀντὶ νὰ σπάσῃ ἀπὸ τότε τὴν βρωμερὴ ἀλυσίδα, τὴν εἶχε ξαναδέσει ἀκόμη πρὶν σφιχτά... Τοῦ ἤρθεν ἀναγούλα σὰν τόβαλε μὲ τὸ νοῦ του.

Τὸ δωμάτιο, τὸ κρεββάτι, ἡ γυναῖκα, τοῦ προκαλοῦσαν τὸν ἴδιον ἀποτροπισμὸ Πῆρε τὸ φῶς καὶ τὸ πῆγε σιγὰ σιγὰ στὸ διπλανὸ δωμάτιο.

"Επιθυμοῦσε τόσο νὰ μείνῃ μόνος γιὰ νὰ συλλογιστῇ αὐτὸ ποὺ τοῦ συνέβαινε.. ὦ! τίποτα, τίποτα...

"Αγαποῦσε.

— Εἶσαι αὐτοῦ Γιάννη; Τί κάνεις λοιπόν;

"Ἦ Φανὴ, ξύπνησε τρομαγμένη, γιατί δὲν τὸν ἔνοιωσε δίπλα της.

Τώρα πρέπει νὰ σηκωθῇ, νὰ πάῃ νὰ τὴν φιλήσῃ, νὰ τῆς πῇ ψέμματα, νὰ τῆς διηγηθῇ τὸ χορὸ τοῦ "Υπουργείου νὰ πῇ ἂν εἶχε ὥραιες τουαλέττες, καὶ μὲ ποιὲς εἶχε χορέψει.

Μὰ γιὰ νὰ ξεφύγῃ αὐτὴν τὴν ἱερὰ ἐξέτασι, καὶ πρὸ παντὸς τὰ χάδια ποὺ τὸν τρομάζουν, γεμάτος ἀκόμη ἀπὸ ἀναμνήσεις τῆς ἄλλης, προφασίζεται μιὰν ἐπείγουσα δουλειά, στὰ σχέδια τοῦ Χεττεμά.

— Ἐσβυσε ἡ σόμπα! Θὰ κρυώσεις!

— "Οχι! ὄχι...

— Τοῦλάχιστον, ἄφισε ἀνοιχτὴ τὴν πόρτα γιὰ νὰ βλέπω τὴ λάμπα ..

Εἶναι ἀναγκασμένος νὰ παίξῃ τὸ ρόλο

του ως τὸ τέλος, νὰ ἀπλώσῃ στὸ τραπέζι πάνω τὰ ἐργαλεία!

Ἐπειτα, καθιστός, ἀκίνητος, πιάνοντας τὴν ἀναπνοή του, συλλογιέται, θυμᾶται, καὶ γιὰ νὰ ἀποκρυσταλλώσῃ τ' ὄνειρό του, τὸ διηγεῖται στὸ Σεξαίρ σ' ἕνα μεγάλο γράμμα. Ἐνῶ δ' οὐκ ἐκτετατός ἀέρας πᾶσι νὰ ξερριζώσῃ τὰ δέντρα, καὶ τὰ τραῖνα περίπου καταποδιαστά.

Τὰ λέει ὅλα : Τὴν συνάντησι στὸ δόσος, στὸ τραῖνο, τὴν περιέργη συγκίνησι πού ἐννοιῶσε, μπαίνοντας μέσα σ' ἐκεῖνα τὰ σαλόνια, πού τὰ εἶχε δεῖ τόσο πένθιμα καὶ τραγικά τὴν ἡμέρα πού κάμαν οἱ δύο τους τὴν ἐπίσκεψι. μουρμουριστὰ ἀνάμεσα στίς πόρτες θλιβερὰ βλέμματα πού ἀντάλλαξαν οἱ ἄρρωστοι ἀπὸ καρέκλα σὲ καρέκλα.

Οἱ πόρτες αὐτές, ἀνοίγαν τὴ βραδυὰ ἐκείνη χαρούμενες, βουερές, φωτισμένες με πολυελαίους.

Ὁ Μπουσερῶ δ' ἴδιος, δὲν εἶχε πιά τὴ σκληρή του φυσιογνωμία τὸ σκοτεινὸ ἐκεῖνο μάτι τὸ ἐρευνητικόν, πού προκαλοῦσε τὴν ταραχή κάτω ἀπ' τὰ πυκνὰ τὸν φοεῖδια.

Εἶχε τώρα, μιὰν ἥρεμη, καὶ πατρικὴν ἔκφρασι ἀνθρωπάκου, πού παραδέχεται νάρθη δ' ὁ κόσμος νὰ γλεντήσῃ σπῖτι του.

Ξαφνικά, ἐκεῖνη ἤλθε πρὸς ἐμέ, καὶ δὲν ἦταν πιά τίποτ' ἄλλο στὰ μάτια μου.

Φίλε μου, ὀνομάζεται Εἰρήνη, εἶναι ὡρεῖα. φαίνεται καλῆς καρδιάς ἔχει καστανόχρυσά μαλλιά σὰν Ἀγγλίδα, ἕνα στόμα παιδιᾶστικο, ἐτοιμὸ πάντα γιὰ νὰ γελάσῃ.

Ὁ! ὄχι τὸ γέλιο ἐκεῖνο τὸ δίχως χαρά, πού προκαλεῖ στενοχώρια, ὅταν τὸ γελοῦν τόσες γυναῖκες. Ἐνα πραγματικὸ ξεχείλισμα νειάτα καὶ εὐτυχία.

Ἐχει γεννηθῇ στὸ Λονδίνο, μὰ ὁ πατέρας της ἦταν Γάλλος καὶ δὲν ἔχει σχεδὸν διόλου ἀγγλικὴ προφορά.

Μόνον ἔχει ἕναν ἀξιολάτρευτο τρόπο νὰ λήῃ μερικὲς λέξεις. Ἐτσι λόγου χάριν προφέρει «τζίος» πρᾶμα πού ρίχνει πάντα μιὰ ἀχτίδα χαρᾶς στὰ μάτια τοῦ Μπουσερῶ. Τὴν ἔχει πάρει μαζύ του, γιὰ νὰ ξελαφρώσῃ τὴν οἰκογένεια τοῦ ἀδελφοῦ του πού εἶναι πολυμελής, καὶ γιὰ νὰ νικηταστήσῃ τὴ μεγάλη τῆς ἀδελφῆς πού παντρεύθηκε μετ' ὃν διευθυντὴ τῆς κλινικῆς του. Ὅμως αὐτὴ δὲν χωνεύει δι-

όλου τοὺς γιατρούς.

Πῶς μὲ διασκέδασε, μετ' ὅσον βλακεία τοῦ νεαροῦ ἐκείνου ἐπιστήμονα, πού ἀπαίτησε ἀπὸ τὴν ἀρραβωνιαστικιά του πρὸ παντὸς ἄλλον, μιὰν ῥητὴ καὶ ἐπίσημη δέσμευσι νὰ κληροδοτήσουν τὰ σώματά τους στὴν ἀνθρωπολογικὴ Ἐταιρεία.

Ἐνῶ αὐτὴ, εἶναι ἕνα διαβατάριο πουλάκι.

Τῆς ἀρέσουν, τὰ καράβια, ἡ θάλασσα. Ἡ θεὰ ἐνὸς λιβαδιοῦ τὴν γοητεύει...

Μοῦ τᾶλεγε ὅλα αὐτά, ἐλεύθερα σὰ φίλος, σωστὴ μέσα στοὺς τρόπους της παρὰ τὴν Παριζιάνικη χάρι της καὶ ἀκουγα γοητευμένος τὴ φωνή της, τὸ γέλιο της, τὴ σύμπτωσι τῶν γούστῶν μας, μετ' ὅσον βεβαιότητα πῶς ἡ εὐτυχία τῆς ζωῆς μου ἦταν αὐτοῦ, δίπλα μου, καὶ δὲν εἶχα παρὰ ν' ἀπλώσω τὸ χέρι μου, νὰ τὴν πάρω νὰ φύγω μακριά, πολὺ μακριά, ὅπου θὰ μ' ἔστειλε ἡ περιπετειώδης καριέρα μου.

.....

— Μὰ ἔλα λοιπὸν νὰ πλαγιάσῃς φίλε μου Ἀνατινάζεται, σταματᾷ, κρύβει ψυχόρημα τὸ γράμμα πού ἔγραφε :

Τῆς μιλά μετ' ὀρμή. καὶ ἀκούει σὲ λίγο τὸν ὕπνο νὰ τὴν ξαναπιάνῃ, μ' αὐτὴν τὴν ἀνάσα της, γιατί, εἶναι τόσο κοντά, καὶ βρίσκονται τόσο μακριά, ὁ ἕνας ἀπ' τὸν ἄλλο τους !.

«...Ὁ, τι καὶ ἂν συμβῇ. θὰ εἶναι ἡ σωτηρία μου ἐμένα, αὐτὸς ὁ ἕως καὶ αὐτὴ ἡ συνάντησις. Εἰρίεις καλὰ τὴ ζωὴ μου. Κατάλαβες, δίχως ποτὲ νὰ μιλήσουμε, πῶς εἶναι ἡ ἴδια ὅπως ἄλλοτε, καὶ πῶς δὲν μπόρεσα νὰ λυτρωθῶ.

Μὰ ἐκεῖνο πού δὲν ξαίρεις, εἶναι ὅτι ἡμουν στὸ σημεῖο νὰ θυσιάσω, περιουσία μέλλον, ὅλα, σ' αὐτὴν τὴ μοιραία συνήθεια, ὅπου χωνόμουν ὅλο καὶ περισσότερο κάθε μέρα.

Τώρα, βοήκα τὸ στήριγμα πού μοῦ ἔλλειπε. Καὶ γιὰ νὰ ἀντισταθῶ, ὅσο μπορῶ στὴν ἀδυναμία μου, ὀρκίσθηκα νὰ μὴ ξαναγυρίσω πιά ἐκεῖ κάτω παρὰ μόνον ἐλεύθερος καὶ ἀπολυτρωμένος. Ἐς αὐριον ἢ δραπέτευσις...».

Δὲν ἔγινε αὐτό, οὔτε αὐριον, οὔτε με-

θαύριο.

Χρειαζότανε ἕνας τρόπος γιὰ τὴ δραπέτευσι, μιὰ πρόφασι : τὸ τέλος ἐνὸς καυγᾶ, ὅπου νὰ μπορῇ κανεὶς νὰ φωνάξῃ : — Τελείωσε!...

Δίχως νὰ δώσῃ περισσότερες ἐξηγήσεις. Καὶ ἡ Φανή, ἦταν γλυκεῖα καὶ εὐχάριστη ὅπως στὸν πρῶτο καιρὸ πού ἔμεναν μαζί.

Νὰ τῆς γράψῃ ἄραγε : «Τελείωσε!... δίχως τὴν παραμικρὴ ἄλλη ἐξήγησι ;

Μί, ἡ βία αὐτὴ γυναικα, δὲν θὰ ὑποτασσότανε ἔτσι. Θὰ τοῦ ἔετρεχε, θὰ κρεμιότανε στὴν ἐξώπορτα τοῦ ξενοδοχείου του, τοῦ γραφείου του.

Ὅχι! Πιὸ καλὰ νὰ τὴν ἀντιμετώπιζε κατὰ πρόσωπο, νὰ τὴν ἔπειθε γιὰ τὸ ὀριστικὸ αὐτοῦ τοῦ χωρισμοῦ, καὶ δίχως θυμὸ ἄλλὰ καὶ δίχως οἶκτο νὰ τῆς πῇ τοὺς λόγους πού τὸν ἐπιβάλλανε.

Μὰ, μετ' ὅσον σκέψεις αὐτές, τὸν ξανάπιασε ὁ φόβος μιᾶς αὐτοκτονίας ὅπως ἡ Ἀλίκη Ντορέ!

Υπῆρχε, ἀπέναντί τους, ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ τοῦ λιθόστρωτου, μιὰ δοκὸς πού προστάτευε τοὺς περαστικούς ἀπὸ τὴν σιδηροδρομικὴ γραμμὴ. Οἱ γείτονες, ὅταν ἦσαν βιαστικοί, παίρνανε τὸ δρόμο αὐτὸ γιὰ νὰ πᾶνε γρηγορότερα στὸ σταθμὸ.

Καὶ μετ' ὅσον εὐδίασι φαντασίας του, ἔβλεπε ἔπειτα ἀπὸ τὴ σκηνὴ τῆς διακοπῆς τῶν σχέσεών τους τὴν ἀπόγνωσί της, καὶ τὴν ἀπελπισία της. Τὴν φανταζότανε κιόλας νὰ ρίχνεται στὴ γραμμὴ τῆς στιγμῆς πού περνοῦσε τὸ τραῖνο.

Ὁ φόβος αὐτός, τὸν τρομάζε τόσο ὥστε κάθε φορὰ πού ἀντίκριζε αὐτὴ τὴ δοκὸ, ἀνέβαλλε τὴν ἀπόφασί του νὰ ἐξηγηθῇ.

Ἀκόμη ἂν ὑπῆρχε κάποιος φίλος πού νὰ τὴ φύλαγε, νὰ τὴν παραστεκότανε στὴν πρώτη κρίσι τοῦ χωρισμοῦ.

Μὰ ξεμοναχιασμένοι καθὼς ἦταν, κολλημένοι ἕνας πάνω στὸν ἄλλο τους, δὲν γνωρίζανε κανένα, καὶ δὲν ἦταν βέβαια Χεττεμά, αὐτοὶ οἱ κερατάδες ἐγωιστές, πνιγμένοι μέσα στὰ ξύγκια τους, ἀποκτηνωμένοι ἀκόμη περισσότερο μετ' ὅσον πλησίασμα τοῦ χερσῶν, δὲν ἦταν αὐτοὶ πού θὰ τὴν συντρέχανε, στὴν ἀπελπισία καὶ στὴν ἐγκατάλειπί της.

Ὡς τόσο, ἔπρεπε νὰ γίνῃ ἡ διακοπὴ καὶ νὰ γίνῃ μάλιστα καὶ γρήγορα.

Παρὰ τὴν ὑπόσχεσι πού εἶχε δώσει στὸν ἑαυτό του, ὁ Γιάννης, ξαναπῆγε διὸ τρεῖς φορὲς στὴν πλατεία Δαντὸμ ὅλο καὶ πιὸ ἐρωτοχτυπημένος μετ' ὅσον νέα. Καὶ μ' ὅλο πού δὲν εἶχε ἔκφρασι ἀκόμη, ἡ ἐγκάρδια ὑποδοχὴ τοῦ Μπουσερῶ, ἡ στάσις τῆς Εἰρήνης, ὅπου φαινόταν ἀπροφύλαχτα ἡ τρυφερότητα, ἡ φανερὴ πιά, συγκινητικὴ ἀναμονὴ τῆς ἐκμυστερεύσεως ὅλα αὐτὰ τὸν προειδοποιούσαν, νὰ μὴ ἀναβάλλῃ περισσότερο.

Ἐπειτα, τὸ μικρόν του νὰ λήῃ καὶ μετὰ ψέμματα, οἱ προφάσεις πού σοφίζότανε γιὰ τὴ Φανή καὶ τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς ἐρρωσύνης, νὰ πηγαίῃ ἀπὸ τὰ φίλια τῆς Σαφφὸς στὸ διακριτικὸ κόρτε τῆς νέας.

XI

Μέσα σ' αὐτὲς τὲς ἀμφιταλαντεύσεις εὗρισκε ἕνα πρωτὸν ὑπουργεῖο, πάνω στὸ γραφεῖο του, τὴν κάρτα ἐνὸς κυρίου πού εἶχε ἔρθῃ διὸ φορὲς, ὅπως ἔλεγε ὁ κλητῆρας μετ' ὅσον σεβασμὸ γιὰ τοὺς τίτλους πού ἔφερε ἡ κάρτα.

Σ. Γκοσὲν ντ' Ἀρμαντί

Πρόεδρος τῶν Πλημμυριστῶν τῆς Κοιλιάδος τοῦ Ροδανῶ

Μέλος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς μελέτης καὶ ἐπαγρυπνήσεως Νομαρχιακὸς Σύμβουλος κλπ. κλπ.

Ὁ θεῖος Σεξαίρ στὸ Παρίσι !

Ὁ «Ἀκαμάτης» νομαρχιακὸς σύμβουλος, μέλος μιᾶς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Ἐπαγρυπνήσεως !

Ἡ κατάπληξις τοῦ διαρκοῦσεν ἀκόμη, ὅταν παρουσιάστηκε ὁ θεῖος, πάντα ἡλιοκαμμένος σὰν ἀράνης, μετὰ τὰ θεότρολλά του μάτια, τὰ τὸ ἰδιοπαρτιδιάρικο γέλιο, μετὰ τὰ γένεια τῆς μόδας τοῦ παλοῦ καιροῦ, μὰ ἀντὶ τὸ χωριάτικο σακάκι του, μιὰ καινούργια ρεντιγκότα, πού μετ' ὅσον μπάκα πού εἶχε, ἔδιναν στὸν ἀνθρώπῳ ἕνα μεγαλεῖο, μὰ τὴν ἀλήθεια, προεδρικό.

Ἡ αἰτία πού τὸν ἔφερνε στὸ Παρίσι ;

Ἡ ἀγορὰ μιᾶς φαγάνας, γιὰ νὰ ἐπεκταθῶν οἱ πλημμύρες, ἔπειτα νὰ πα-

ραγγείνη τὸ ἄγαλμά του, πὺν τὸ ζητοῦσαν οἱ συνεργάτες του, γιὰ νὰ στολίσουν τὴν αἵθουσα τοῦ Συμβουλίου.

— Εἶδες ; πρόσθεσε μὲ μετριοφροσύνη, μὲ ἔβγαλαν πρόεδρο.

Ἡ ἰδέα μου γιὰ τὶς πλημμύρες ἀναστατώνει τὴ Μεσημβρινὴ Γαλλία. Δὲν εἶνε βλέπεις παρὰ μόνο οἱ μουρλοὶ ἱκανοὶ γιὰ κατὰ σ' αὐτὸν τὸν κόσμον.

Μὰ ὁ κύριος σκοπὸς τοῦ ταξιδιοῦ του ἦταν ἡ διακοπὴ τῶν σχέσεων του μετὰ τὴ Φανή.

Καταλάβαινε πὼς παρατραβοῦσε αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις κι' ἐρχότανε τώρα νὰ βάλῃ ἓνα χέρι.

— Ξαίρω ἐγὼ ἀπὸ τέτοιες δουλειές. Καταλαβαίνεις βέβαια. Ὅταν ὁ Κουρμπεμπά ἄφισε τὴ δική του γιὰ νὰ παντρευτῇ.

Πρὶν ἀρχίσῃ τὴν ἀφήγησί του στή μάρτυση, ἔκουμπώθηκε, ἔβγαλε μέσα ἀπὸ τὴ ρεντιγκότα του ἓνα πορτοφόλι ἀρκετὰ φουσκωμένο.

— Πρῶτα, πρῶτα ξεφόρτωσέ με ἀπὸ αὐτό. Καὶ ντέ ! λεφτά !

Παρεξήγησε τὴ χειρονομία τοῦ ἀνέμου του καὶ νόμισε πὼς αὐτὸς ἀρνιότανε.

— Πάροντα ντέ ! Πάροντα πὺν σου λέω ! Τόχω βλέπεις περηφάνια μου ν' ἀποδίνω στὸ γιὸ λίγο ἀπὸ ὅ,τι ἔκαμε ὁ πατέρας γιὰ μένα. Ἐξ ἄλλου ἔτσι τὸ θέλει ἡ Ντιβόννη. Φυσικά εἶναι μέσα στὴν ὑπόθεσις καὶ τόσο εὐχαριστημένη πὺν ἔβαλες στὸ νοῦ σου νὰ παντρευτῇς καὶ νὰ τινάξεις ἀπὸ πάνω σου τὴν κόλλιτσιδα, τὴ γέρινη.

Ὁ Γιάννης βοήκε πὼς ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐκδούλευσι πὺν τοῦ εἶχε κάνει ἐκείνη στὸ στόμα τοῦ Σεξαίρ, ἡ λέξι «γέρινη κόλλιτσιδα» ἦταν κάπως ἄδικη.

Καὶ ἀποκρίθηκε μὲ κάποια πικρία :

— Ξανὰ πάρτε τὸ πορτοφόλι σας θείε μου ! Ξαίρετε ὡς ποῖο βαθμὸ τὰ ζητήματα αὐτὰ εἶναι ἀδιάφορα γιὰ τὴ Φανή.

— Ναί ! Βέβαια, ἦταν χρυσὸ κορίτσι...

Εἶπεν ὁ θεῖος μὲ ὕφος σὰ νὰ ἐκφωνοῦσε ἐπικήδειο.

Καὶ πρόσθεσε, κάνοντάς του τὸ μάτι :

— Φύλαχτα τέλος πάντων, γιὰτὶ μετὰ γαργαλιὰ τοῦ Παρισίου προτιμῶ νὰ εἶναι στὰ χέρια σου αὐτὰ τὰ λεφτά, παρὰ στὰ δικά μου χέρια. Κ' ἐξ ἄλλου, ράχει-

ζονται πάντα λεφτὰ σὰν πρόκειται κανεὶς νὰ χωρίσῃ ἢ νὰ μονομαχήσῃ.

Σ' αὐτὸ πάνω σηκώθηκε, δηλώνοντας πὼς πεθαίνει τῆς πείνας, καὶ πὼς τὸ μεγάλο αὐτὸ ζήτημα τοῦ χωρισμοῦ, θὰ τὸ λύανε καλλίτερα μὲ τὸ πηρὺν στὸ χέρι.

.....

— Μεταξὺ μας μικρέ...

Καθόντανε στὸ τραπέζι, ἑνὸς ξενοδοχείου τῆς ὁδοῦ Μπουργκὸν καὶ ὁ θεῖος ἦτανε στὰ κέφια του, μὲ τὴν πεσέτα στὸ λαιμό, ἐνῶ ὁ Γιάννης μὸλις τραγανίζε κατὰ ἀνόρεγα.

— ...Μοῦ φαίνεται πὼς τὸ παίρνεις πολὺ στὰ τραγικά. Ξαίρω φυσικά πὼς τὸ πρῶτο χτύπημα εἶναι σκληρὸ, καὶ πὼς οἱ ἐξηγήσεις εἶναι στενόχωρες. Μὰ κι' ἂν ἀκόμη αὐτὸ σοῦ κοστίζει πολὺ, μὴ λές τίποτα. Κάνε τὸ ἴδιο πὺν ἔκανε ὁ Κουρμπεμπά... Ὡς τὸ πρῶτο τοῦ γάμου, ἡ Μορνά τὰ ἀγνοοῦσε ὅλα. Τὸ βράδυ σὰν ἐφρευγε ἀπὸ τὴν ἀρραβωνιαστικιά του, πήγαινε κατευθεῖαν στὸ καφε-ἀμὰν κι' ἔπερνε τὴν ἐρωμένη του καὶ τὴν πήγαινε σπῖτι του. Θὰ μοῦ πῆς βέβαια πὼς αὐτὸ δὲν εἶναι πολὺ σωστὸ οὔτε καὶ πολὺ τίμιο. Μὰ ὅταν δὲν ἀγαπᾷ κανεὶς τοὺς καγάδες, καὶ ὅταν ἔχει νὰ κἀνῃ μὲ τρομερὲς γυναῖκες σὰν τὴν Πάολα Μορνά... Κάπου δέκα χρόνια, πὺν τὸ ὥραϊο καὶ ψηλὸ ἐκεῖνο παλληκάρι, ἔτρεμε μπρὸς σ' αὐτὴν τὴ μικροσκοπικὴ ἀραπίνα. Γιὰ τὸ ξεφόρτωμα λοιπόν, ἔπρεπε νὰ μανουβράρουμε μὲ δόλο... Καὶ νὰ λοιπόν πὼς τὰ κατάφερε !

Τὴν παραμονὴ τοῦ γάμου, πὺν εἶχε ὀρισθῇ γιὰ μιὰ δεκάτη πέμπτη Αὐγούστου ὁ Σεξαίρ εἶχε προτείνει στὴ μικρὴ νὰ πᾶνε ψαρεύουνε μιὰ τιγανὰ ψάρια στὴν Ὑβρέ. Ὁ Κουρμπεμπά θᾶπρεπε νὰ τὴν νὰ τοὺς ἀνταμώσῃ τὴ δευτέρῃ μέρα γιὰ τὸ γεῦμα. Καὶ θὰ γυροῦσαν τὸ βράδυ μαζὺ ὅταν τὸ Παρίσι θὰ εἶχε φρεσκάρη. Πάει καλά. Νὰ τοὺς λοιπόν καὶ οἱ δύο τοὺς ξαπλωμένοι πάνω στὸ γρασίδι, στὶς ὄχθες τῆς ρεματιάς.

Μετὰ τὸ ψάρεμα τὸ μπάνιο.

Δὲν ἦταν ἡ πρώτη φορὰ, πὺν τοὺς συνέβαινε νὰ κολυμποῦν μαζύ, ἡ Πάολα καὶ αὐτός, σὰν καλὰ παιδιὰ, σὰ φίλοι.

Μὰ τὴν ἡμέρα ἐκεῖνη, αὐτὴ ἡ μικρὴ

Μορνά, μὲ γυμνὰ μπράτσα καὶ γυμνὰ μπούτια, μὲ τὸ τορνευτὸ τῆς κορμὶ πὺν τοῦκανε ἀκόμη πὺν λαχταριστὸ τὸ βρεμένο μπανιερό... Ἴσως ἀκόμη καὶ τὴ σκέψι πὼς ὁ Κουρμπεμπὰς τοῦ τὴν εἶχε ἀναθέσει ἐν λευκῷ.

Ἄχ, ἡ σκύλα !
Γύρισε, τὸν κοίταξε σκληρὰ, κατὰματα καὶ τυὺ εἶπε :

— Ξαίρετε Σεξαίρ ! Μὴν ἐπιχειρήσετε δευτέρῃ φορὰ.

Δὲν ἐπέμεινε, μπᾶς καὶ χαλάσῃ τὴν δουλειὰ του καὶ εἶπε :

— Ἄς εἶναι γιὰ μετὰ τὸ γεῦμα !

Πολὺ εὐθύμιο τὸ γεῦμα, στὸ μπαλκόνι τοῦ ξενοδοχείου ἀνάμεσα σὲ δύο σημαῖες, πὺν τὶς εἶχε στήσῃ τὸ ἀφεντικὸ πρὸς τιμὴν τῆς 15ης Αὐγούστου.

Ἐκαμε ζέστη, τὸ ἄχυρο μοσχοβολοῦσε καὶ ἀκουγόντανε τὰ ταμποῦρα καὶ τὰ βαρελότα, καὶ ἡ μουσικὴ τῆς φιλαρμονικῆς στὸ δρόμο.

— Τί ἀνόητος αὐτὸς ὁ Κουρμπεμπά, πὺν δὲν ἔρχεται παρὰ μόνο αὔριο.

Ἐλεγε ἡ Μορνά, καὶ τεντονώτανε ζαλισμένη ἀπὸ τὴ σαμπάνια.

— Ἐχω ἀπόψε ὄρεξι γιὰ γλέντι, ἐγώ.

Ἐλεγε ὁλοένα αὐτὴ.

— Ἀμ' καὶ ἐγώ ;

Τὴν πλησίασε καὶ ἀγάγια, ἀγάγια τὴν ἀγκάλιασε ἀπὸ τὴ μέση.

— Ὡ ! Πάολα ! Πάολα !

Τούτῃ τὴ φορὰ, ἀντὶ νὰ θυμώσῃ, ἡ σαντέζα ἄρχισε νὰ χαχανίζει, τόσο δυνατὰ, τόσο μὲ τὴν καρδιά της, πὺν στὰ τελευταῖα, ἔκαμε καὶ αὐτὸς τὰ ἴδια.

Ἡ ἴδια ἀπόπειρα, καὶ ἡ ἴδια ἀποτυχία τὸ βράδυ, σὰ γύρισαν ἀπὸ τὸ πανηγύρι, ὅπου πῆγαν καὶ χόρεψαν. Καὶ ἐπειδὴ τὰ δωμάτια τοὺς ἦταν δίπλα, τοῦ τραγουδοῦσε αὐτὴ, ὅλη νύχτα.

— Εἶσαι πολὺ μικρός ! Εἶσαι πολὺ μικρός !

Καὶ φωναχτὰ, ἔκαμε διάφορες συγκρίσεις μὲ τὸν Κουρμπεμπά, πολὺ δυσάρεστες γιὰ αὐτόν ;

Ἐκεῖνος μὸλις μποροῦσε νὰ κρατηθῇ καὶ νὰ μὴν τῆς τὸ φωνάξῃ νέτα σκέτα : «Χῆρα Μορνά».

Μὰ ἦταν ἀκόμη πολὺ νωρίς.

Τὴν ἄλλη μέρα, στὴν ὥρα τοῦ γεύματος, κάθισαν καὶ οἱ δύο τοὺς μπρὸς στὸ στρωμένο τραπέζι. Ἡ Πάολα, ἄρχισε

πᾶ τώρα ν' ἀνυπομονῇ, γιὰτὶ δὲν ἐρχότανε ὁ φίλος της.

Τότε αὐτὸς μ' ἐπισημότητά, ἔβγαλε τὸ ρολοὶ κοίταξε, καὶ εἶπε :

— Μεσημέρι. Τελείωσε.

— Τί πράμα ;

— Ἐγίνε ὁ γάμος !

— Τίνος ;

— Τοῦ Κουρμπεμπά !

Σοροράπ !

— Ἄχ, φίλε μου ! Τί χαστοῦκι ἦταν ἐκεῖνο. Σ' ὅλες τὶς μουρνεριές μου μὲ γυναῖκες ποτέ μου δὲν ἔφαγα τέτοιο χαστοῦκι.

Καὶ ἀμέσως, θέλησε, νὰ σηκωθῇ νὰ φύγῃ... Μὰ δὲν ὑπῆρχε τραῖνο πρὶν ἀπὸ τὶς τέσσερες...

Καὶ κατὰ τὸ διάστημα αὐτό, ὁ ἄπιστος μέσα σ' ἄλλο τραῖνο, κύλαγε πρὸς τὴν Ἰταλία μὲ τὴ γυναῖκα του.

Τότε αὐτὴ, πάνω στὴ λύσσα της, ξαναορμᾷ πάνω μου, καὶ μοῦ κάνει χάλια τὰ μούτρα μὲ γροθιές καὶ τσαγκουονιές.

— Καὶ ἡ τύχη !

— Εἶχα βλέπεις κλειδώσει τὴν πόρτα γιὰ καλλίτερα καὶ δὲν εὑρίσκα τὸ κλειδί.

Ἐπειτα τᾶβαλε μὲ τὰ πιάτα τοῦ τραπέζι, καὶ τᾶκανε ὅλα θάλασσα. Τέλος τὴν πιάσανε τὰ νεῦρα της.

Στὶς πέντε ἡ ὥρα τὴν σηκώνουν, τὴν πᾶνε στὸ κρεβάτι της, τὴν κρατοῦν μὲ χίλια βάσανα ἐνῶ ἐγώ, γραντσουνισμένος σὰ νὰ ἔβγαίνα ἀπὸ δάσος τρέχω νὰ βρῶ γιατρό.

Σὲ τέτοιες δουλειές, εἶναι ὅπως καὶ στὶς μονομαχίες. Πρέπει νάχῃ κανεὶς πάντα μαζί του γιατρό.

Μὲ φαντάζεσαι λοιπόν, θεομήτικο, στοὺς δρόμους μέσα στὸν ἥλιο. Εἶχε πᾶ νυχτώσῃ, σὰν ἔφερα τὸν γιατρό. Ξαφνικά πλησιάζοντας στὸ ξενοδοχεῖο, ἀκούω ὁ χλοβή, καὶ βλέπω ἔπειτα μεγάλο πλήθος συναγμένο κάτω ἀπὸ τὰ παράθυρα. Ὅρμω ! Καὶ τί βλέπω ; Τὸ μπαλκόνι γεμάτο χορωματιστὰ φαναράκια καὶ ἡ σαντέζα ὄρθια, παραγυρμένη καὶ λαχταριστὴ τυλιγμένη μέσα σὲ μιὰ πελώρια σημαία, γκάριζε τὴ Μασσαλιώτιδα ἐνῶ εἰμασταν σὲ πλήρη αυτοκρατορικὴ εορτή. Κι' ἀπὸ κάτω, τὸ πλήθος ζητᾷ κραυγάζει.

Καὶ νὰ λοιπόν μικρὸ μου, πὼς ἀποτελείωσε ὁ δεσμός ἐκεῖνος τοῦ Κουρμπεμπά ! Δὲ σοῦ λέω βέβαια, πὼς ὅλα

έγιναν μονομιᾶς !

— Έπειτα ἀπὸ δέκα χρόνια σκλαβιά, πρέπει κανεὶς πάντα νάχη τὸ νοῦ του. Μὰ τέλος πάντων ἡ μεγάλη μπόρα εἶχε ξεπλᾶσει πάνω μου !

Καὶ εἶμαι ἔτοιμος, νὰ τραβήξω τὰ ἴδια καὶ γιὰ σένα. ἂν τὸ θέλεις.

— “Αχ ! Θεέ μου ! Δὲν εἶναι τὸ ἴδιο εἶδος γυναικας !

— “Αἴντε ντέ !

Εἶπε ὁ Σεξαίρ, ἀνοίγοντας ἕνα πακέτο ποῦρα ποὺ τὸ χτυποῦσε πρῶτα στ’ αὐτί του γιὰ νὰ δῇ ἂν εἶναι ξερά.

— Δὲν εἶσαι ὁ πρῶτος ποὺ τὰ χαλᾶς μὲ μιὰ γυναικα !

— Κι’ ὥς τόσο εἶναι ἀλήθεια !

“Ο Γιάννης, παραξενευότανε κι’ ὁ ἴδιος πῶς τὸ εἶχε ξεστομίσει αὐτό. Κατὰ βάθος, ἡ ἱστορία τοῦ θεῖου του, τὸν καθυσάχαζε λίγο, μὰ ἐκεῖνο ποὺ δὲν παραδεχότανε ἦταν ὅλα αὐτὰ τὰ ψέμματα ἐπὶ μῆνες.

— Τὸ λοιπόν : “Εσύ, πῶς λὲς νὰ κάνης ;

“Ενῶ ὁ νέος, ἀγωνιζότανε μέσα σὲ σὲ ἀμφιταλάντευσεις, ὁ θεῖος, μέλος τοῦ Συμβουλίου ἐπαγρυπνήσας, ἔσιαζε τὰ γένια του καὶ κοιταζότανε σ’ ἕναν ἀπ’ τοὺς πολλοὺς καθρέφτες. Τέλος εἶπε μὲ ὕψος σχεδὸν ἀδιάφορο :

— Κάθεσαι λοιπόν, μακριὰ ἀπ’ ἐδῶ ;

— Ποιός ;

— Μὰ αὐτὸς ὁ καλλιτέχνης ! “Ο Καουντάλ, ποὺ μοῦ εἶπες γιὰ νὰ μοῦ κάνη τ’ ἀγαλμά μου. θὰ μπορούσαμε νὰ πᾶμε νὰ δοῦμε τὶς τιμές του, ἐφ’ ὅσον εἴμαστε παρῆα !

“Ο Καουντάλ, μ’ ὅλο ποὺ ἦταν περὶ-φρηκος κουβαρντάς, καθότανε πάντα στὴν ὁδὸ ντ’ Ασσά, στὸ ἀτελιὲ τοῦ καιροῦ τῶν πρώτων ἐπιτυχιῶν του. Πηγαίνοντας, ὁ Σεξαίρ ρωτοῦσε νὰ μάθῃ γιὰ τὴν ἀξία τοῦ ἀνθρώπου.

Θὰ πλήρωνε ὅσα ὅσα βέβαια, ὅμως αὐτοὶ οἱ κύριοι τοῦ Συμβουλίου, ἀπατοῦσαν ἕνα ἔργο πρώτης τάξεως.

— “Ω ! Μὴ φοβᾶστε θεῖε μου. “Αν θέλει νὰ τὸ πάρῃ πάνω του ὁ Καουντάλ.

Καὶ ἀράδιαζε τοὺς τίτλους τοῦ καλλιτέχνη : μέλος τῆς “Ακαδημίας, Ταξίαρχος τῆς λεγεῶνος τῆς Τιμῆς κι’ ἕνα σωρὸ ξένα παρᾶσημα.

“Ο ἀκαμάτης γούρλωσε τὰ μάτια του :

— Καὶ εἶστε φίλοι μαζί ;

— Πολὺ φίλοι !

— Μωρ’ τί σοῦ εἶναι αὐτὸ τὸ Παρίσι ! Τὶ γνωριμίες κάνει κανεὶς.

“Ο Γκοσέν, ντροπτότανε βέβαια νὰ πῇ πῶς αὐτὸς ἦταν παλιὸς ἐρωμένος τῆς Φανῆς καὶ πῶς αὐτὴ τοὺς ἐβαλε σὲ σχέσεις. Μὰ ὁ Σεξαίρ ὅμως τὸ εἶχε στὸ νοῦ του αὐτό.

— Αὐτὸς δὲν εἶνε ποὺ ἔκαμε ἐκεῖνη τὴ Σαπφῶ ποὺ ἔχουμε στὸ Κιστελέ ; Τὸ λοιπόν, γνώριζε τὴν ἐρωμένη σου, καὶ θὰ μπορούσε νὰ σὲ βοηθήσῃ γιὰ νὰ διακόψτε. “Η “Ακαδημία, ἡ Λεγεῶν τῆς Τιμῆς, αὐτὰ κάμουν πάντα ἐγγύτως σὲς γυναικας.

“Ο Γιάννης δὲν ἀποκρίθηκε, ἔχοντας ἴσως στὸ νοῦ του, νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸν πρῶτο ἐρωμένο τῆς μαιτρῆσας του.

Καὶ ὁ θεῖος ἐξακολουθοῦσε μ’ ἕνα καλόκαδο γέλιο.

— Σ’ αὐτὸ πάνω ! Εἰς αἶρεσις δά ! “Ο μπρουντζὸς δὲ βρίσκεται πιά πάνω στὸ τζάκι τοῦ πατέρα σου ; “Οταν ἔμαθε ἡ Ντιβόννη, ὅταν εἶχα τὸ ἀτύχημα νὰ τῆς πῶ, πῶς αὐτὸ παρᾶστανε τὴν ἐρωμένη σου, δὲν ἐννοοῦσε πιά, νὰ τὸ βλέπῃ ἐκεῖ. Μὲ τὴν μανία ποὺ εἶχε ὁ Πρόξενος, νὰ μὴν παραδέχεται τὴν παροσμικὴ ἀλλοιγὴ δὲν ἦτιν εὐκολο νὰ τὰ καταφέρῃ, πρὸ πρὸ πάντων ἐπειδὴ δὲν ἤθελε κιελας νὰ ὑποψιαστοῦν τὴν αἰτία.

“Ω ! Αὐτὲς οἱ γυναικας !

Τα κατάφερε τόσο καλὰ πού, τούτη τὴ στιγμή, ὁ κ. Θιέρσος, προεδρεύει πάνω στὴ σόμπα τοῦ πατέρα σου, καὶ ἡ δυστυχισμένη ἡ Σαπφῶ, εἶναι θαμμένη στὴ σκόνῃ τῆς ἀποθήκης, μαζί μ’ ἄλλα ἀπορριζιῶτα. Καὶ μάλιστα, κακοπέρασε πολὺ στὴ μετακόμισι, ἀφοῦ τῆς ἔσπασε ὁ κόττος τῆς, καὶ ἔχασε καὶ τὴ λύρα ἀπὸ τὰ χέρια τῆς.

— Οὔτε γιὰ ἑκατὸ χιλιάδες φράγκα, οὔτε γιὰ ἕνα ἑκατομμύριο.

Οὐρλιαξε ὁ γλύπτης στὸν πρῶτο λόγο ποὺ τοῦ εἶπε ὁ Γκοσέν.

“Ανασηκώθηκε λίγο, ἔτσι ὅπως εἶχε ξαπλωμένο τὸ γιγάντιο σῶμα του πάνω στὸ ντιβάνι καὶ εἶπε.

— “Ενα μπουστο ; Τί λὲς καλέ ! Μὰ δὲ βλέπεις ἐκεῖ κάτω, ἐκεῖνη τὴ στίβα τὸ γύψο, ποὺ τὸν ἔχω κάμει θρύμματα ; “Ηταν, τὸ ἀγαλμά μου γιὰ τὴν προσεχῇ ἐκθεσι καὶ τὸ κατὰστροφῃ μὲ σφυριές. Καὶ ὅσο γαργαλιστικὸ κι’ ἂν εἶναι τὸ μούτρο τοῦ κυρίου.

— Γκοσέν ντ’ Αρμαντί, πρόεδρος. “Ο θεῖος, ἀνταποκρινότανε σ’ ὅλους του, τοὺς τίτλους, μὰ ἦταν πάρα πολλοί, κι’ ὁ Καουντάλ τὸν διέκοψε, καὶ γύρισε πρὸς τὸν νεαρό.

— Μὲ κοιτάζετε Γκοσέν ! Μὲ βρῖσκετε γηρασμένο ;

“Η ἀλήθεια εἶναι πῶς φαινότανε πραγματικὰ γερασμένος μέσα στὸ μούχρωμα ἐκεῖνο. Καὶ τὸ μουστάκι του, ἔμοιαζε σὰν ξεθωριασμένο μέταλλο, γιὰτὶ δὲν ἔκανε πιά τὸν κόπο νὰ τὸ σιδερώσῃ καὶ νὰ τὸ γυαλίσῃ.

— Τί ἀνάγκη ;

“Η Κουσινάδ, τὸ μοντελάκι του, τὸν εἶχε ἐγκαταλείψῃ.

— Ναὶ ἀγαπητέ μου ! Μὲ τὸν λασι-τζί μου ! “Εναν ἀγριάνθρωπο, μὰ νέο. Κοιταζότανε στὸν καθρέφτη, μὲ φρικώδεις μορφασμούς.

— Τί χάλια τάχω ! Κοίτα νερούλια-σμένο προγοῦλι.

Μαδοῦσε μὲ τὰ χέρια του τὸ λαμό του, κι’ ἔπειτα μ’ ἕνα τόνο κλαψάτικο καὶ ἀστεῖο ἔκαμε τὴν πρόβλεψι ποὺ κάνει κάθε καλοστεκούμενο γεροντοπαλήκαρο, σὰν κλαίγεται μονάχος του.

— Καὶ νὰ δῇς ποὺ θὰ λυποῦμαι γιὰτὶ δὲν θὰ τάχω πιά αὐτὰ τοῦ χρόνου.

“Ο θεῖος τὰ εἶχε χάσει.

“Ενας τέτοιος ἀκαδημαϊκὸς ποὺ ἔβγαζε τὴ γλῶσσα του στὸν καθρέφτη καὶ ποὺ διηγότανε τὶς ἐρωτικές του χυδαιότητες... “Υπάρχουν λοιπὸν παντοῦ μουροί ; “Ακόμη καὶ στὴν “Ακαδημία ;

Καὶ ὁ θαυμασμὸς ποὺ εἶχε γιὰ τὸ μεγάλο ἄνθρωπο, μίκραινε ὅσο αὔξανε ἡ συμπάθειά του γιὰ τὶς ἀδυναμίες του.

— Πῶς πάει ἡ Φανή ; εἶπες πάντα στὴ Σαβίλ ;

“Εκαμε ὁ Καουντάλ, ποὺ εἶχε ξαφνικὰ κατευνασθῇ, καὶ ἦθε καὶ κάθισε δίπλα στὸν Γκοσέν, χτυπώντας τὸν φιλικὰ τοὺς ὤμους.

— “Α ! “Η κακόμοιρη ἡ Φανή... Δὲν εἶναι νὰ ζήσουμε πιά γιὰ πολὺ μαζί.

— Φεύγετε ;

— Ναὶ ! Προσεχῶς... Πρῶτα παντρεύουαι...

“Ο γλύπτης, χαχάνισε αἰμοβόρα :

— Μπράβο ! Εἶμαι εὐχαριστημένος ! “Εκδίκησέ μας ὅλους, ἀπ’ αὐτὲς τὶς παλιοβῶμες ! Παράτα τες, ἀπάτησέ τες, κι’ ἂς κλάψουνε οἱ ἄθλιες. Δὲν θὰ τοὺς κάνεις ποτὲ τόσο κακό, ὅσο ἔκαμαν στοὺς ἄλλους.

“Ο θεῖος Σεξαίρ, θοιάβανε.

— Βλέπεις ; ὁ κύριος δὲν τὰ παίρνει τὰ ποῦματα τόσο τραγικὰ ὅπως ἐσύ... Καταλαβαίνετε, τί “Αγαθούλης ; “Εκεῖνο ποὺ τὸν συγκρατεῖ, εἶναι ὁ φόβος του, μὴν αὐτοκτονήσῃ αὐτὴ !

“Ο Γιάννης, διολόγησε ἀπλότητα, τὴν ἐντύπωσι ποὺ τοῦ εἶχε κάμει ἡ αὐτοκτονία τῆς “Αλίκης Ντορέ.

— Μὰ δὲν εἶναι τὸ ἴδιο !

Εἶπε ζωηρὰ ὁ Καουντάλ,

“Εκεῖνη ἦταν μιὰ μελαγχολικὴ, μιὰ μαλακία, μὲ τρευάμενα χέρια. Μιὰ δυστυχισμένη κουκλίτσα, ποὺ εἶχε τὸ πάθος τῆς. “Ο Ντεσελὲτ εἶχε ἄδικο νὰ πιστεύῃ πῶς πέθανε γι’ αὐτόν. “Ηταν μιὰ αὐτοκτονία ἀπὸ κόρησι καὶ βαρεμάρα τῆς ζωῆς. “Ενῶ ἡ Σαπφῶ ! Τί λὲς καλέ ! Αὐτὴ νὰ σκοτωθῇ ; Τῆς ἀρέσουν πάρα πολὺ τὰ ξυνὰ καὶ θὰ κάψῃ τὸ φυτίλι τῆς ὡς τὸν πάτο. Εἶναι ἀπὸ τὴ ράτσα τῶν ἐραστῶν, στὸ θέατρο, ποὺ δὲν ἀλλάζουν ποτὲ τὸ ρόλο τοὺς καὶ τελειώνουν δίχως δόντια, δίχως ματόκλαδα στὸ πετσί τοῦ “Εξέν-προσιέ ! Μὰ γιὰ κοιτάχτε μὲ ξυμένα ! Αὐτοκτονῶ ἐγώ ; “Όσο κι’ ἂν ἔχω θλίψι ! Εἶπω καλὰ πῶς τώρα ποὺ ἔφυγε αὐτὴ θὰ ξαναβρῶ μιὰ ἄλλη καὶ πῶς θὰ μοῦ χοιριάξουνται ὁλοένα γυναικας. “Η μαιτρῆσσά σας θὰ κάνη ὅπως ἐγώ, ὅπως ἔχει ἤδη κάμει. Μόνο ποὺ δὲν εἶναι πιά νέα καὶ θὰ τῆς εἶναι πιδὸ δύσκολο.

“Ο θεῖος ἐξακολουθοῦσε νὰ θριαμβεύῃ.

— Μὰ τώρα πιά πρέπει νὰ καθῇς χάσης.

“Ο Γιάννης δὲν ἔλεγε πιά τίποτα. Μὰ οἱ τύψεις του εἶχαν κατανηκηθῇ.

“Εφευγαν, ὅταν ὁ γλύπτης τοὺς σταμάτησε γιὰ νὰ τοὺς δεῖξῃ μιὰ φωτογραφία, ποὺ τὴν εἶχε πάρει μέσα ἀπὸ τὴν σκόνῃ τοῦ γραφείου του καὶ τὴν σκού-

πιζε με το μανίκι του.

— Κοιτάχτε ! Νά ! Είναι όμορφη ή βρωμούσα ; Είναι να γονατίσεις μπροστά της ; Τι γάμπες ! Τι στήθος !

Και ήταν τρουερό, εκείνη ή αντίθεσις των φλογισμένων ματιών, της παιδικής φωνής, με το γεροντίστικο τρεμούλιασμα των χειρών, με τα προσιμένα δάχτυλα, που μοιάζανε σαν σπάτουλες, όπου τρεμούλιαζε ακόμη ή χαρωπή εικόνα του κορμιού της Κουσινάρο.

XII

— Έσὺ είσαι ; Τι νωρίς πού έρχεσαι !

Έρχότανε από το βάθος του κήπου και είχε την ποδιά της γεμάτη μήλα, που είχαν πέσει.

Έτρεχε βιαστική, κάπως ανήσυχη γιατί έβλεπε σαν στενοχωρημένο, σαν πεισματάρικο το μούτρο του έρριστού της.

— Τι τρέχει, λοιπόν ;

— Τίποτα ! Τίποτα ! Αυτός ό καιρός, αυτός ό ήλιος. Έπωφελήθηκα από την τελευταία αυτή καλή μέρα, για να κάνουμε μαζί έναν περίπατο στο δάσος. Θέλεις ;

Της ξαναήρθε ή άλανιαρίστικη εκείνη κραυγή, που έβγαζε κάθε φορά που ήταν πάρα πολύ ετυχισμένη.

— Τυχερή πού είμαι !

Πάνω από ένα μήνα πού δεν είχαν βγει μαζί, πολιορκημένοι από τις βοοχές και τις κακοκαιρίες του Νοεμβρίου.

Δεν είναι πάντα διασκεδαστική ή έξοχή. Κάποτε είναι σά να ζή κανείς μέσα στην κιβωτό του Νώε μαζί με τα ζώα.

Πετάχτηκε μιá στιγμή στη κουζίνα, για να δώση οδηγίες, γιατί είχε καλεσμένους τους Χεττεμά για γεύμα.

Και ενώ τη περίμενε έξω, ό Γιάννης κοίταξε το μικρό σπιτάκι, πού το ζέσταινε τώρα το γλυκό εκείνο φως του περισμένου πιά καλοκαιριού.

Τά παράθυρα του δωματίου όρθάνοιχα, του έφφραναν ως τ' αυτιά του τη φωνή της Φανής :

— Πρό παντός, μην ξεχνάτε, πώς είναι για τις εξήμιση. Θα σερβίρετε πρώτα την πουλάδα "Α ! Νά σάς δώσω τη στρώσι του τραπέζιού !

Η φωνή της βούιζε ολοκάθαρη, χαρούμενη.

Κι αυτός πού ήξαιρε πώς ή συμβίωσι τους, δεν είχε πιά παρὰ μόνο δυο ώρες ζωή, ένιωθε την καρδιά του να σβίγνεται, έτσι όπως έβλεπε τις προετοιμασίες, αυτές της γιορτής.

Ηθελε, να της τὰ πη όλα μονομιás. Μά φοβήθηκε τα ξεφωνητά της και την αναστάτωση της γειτονιάς, ξαίροντας πώς θα σήκωνε ολόκληρη τη Σαβέλ στο πόδι.

Ηξαιρε πώς αν την νεύριαζε, αυτή δέ θα λογάριζε πιά τίποτα. Και γι' αυτό επέμενε στην αρχική του σκέψι να την πάη στο δάσος.

— Νάιαι !. Έτοιμη !.

Ανάλαφρη, του έπιασε το μπράτσο, προειδοποιόντας τον πώς έπρεπε να της μιλή σιγανά και να πηγαίνουν γλήγορα περνώντας μπρὸς από τους γειτόνους της, γιατί ή τήρχε φόβος μη τους ακούση ή Όλυμπία και θελήσει να τους συνοδεύση, χαλόντας έτσι τον ώραίο τους περίπατο.

Δεν ήσύχασε, παρὰ μόνο όταν περάσανε τη σιδηροδρομική γραμμή και βρεθήκανε πιά στην είσοδο του δάσους.

Ο καιρός ήταν γλυκός. Άκουσαν την συνεχή φωνούλα κάποιου πουλιού. Περιπατούσαν σιγανά, αφήνοντας τις περπατησιές τους, πάνω στο χώμα πού το είχε μαλακώσει ή βροχή.

Εκείνη είχε ανήψει, γιατί έτρεξε και τὰ μάγουλά της ήταν φλογισμένα. Σταμάτησε, για να βγάλη από το κεφάλι της τη μεγάλη μαντήλα, ένα δώρο της Ρόζας. Το φουστάνι πού φορούσε, ένα φτωχό μαύρο μεταξωτό φουστάνι, πού είχε άνοιξει στους άγκωνες και στη μέση, ήταν το ίδιο φουστάνι πού φορούσε εδώ και τρία χρόνια. Και όταν το ανασήκωσε για να περάση πάνω από λακοῦβες τότε έβλεπε αυτός τὰ τακούνια της πού ήτανε φηγωμένα και στραβοποιημένα από την πολυκαιρία.

Πόσο χαρούμενα, την είχε πάρει αυτή την ήμιαθλιότητα, δίχως μετάνοια ούτε παράπονο, απασχολημένη αποκλειστικά γι' αυτόν, για την καλοπέρασί του, μη όντας ετυχισμένη παρὰ μόνο όταν τον άγκάλιαζε με τὰ γυνά της μπράτσα.

Και ό Γιάννης, κοιτάζοντάς την, έτσι ξανανοιωμένη και φρέσκια, άναρωτιότανε τί χυμοί ζωής υπήρχαν μέσα σ' αυτό το πλάσμα, τι θαυμαστή ικανότητα λησμονιάς και ξενοιασιάς, έπειτα από μιάν ολόκληρη ζωή γεμάτη πάθος, δάκρυα, πόνους, αποτυπωμένα όλ' αυτά πάνω στο πρόσωπό της, μα πού εξαφανιζόντανε στην παραμικρή λάμψι της χαράς.

Τουμίλαγε χαρούμενα, μα εκείνος δεν την άκουε, άφηρημένος, κι' έχοντας ολόένα στο νού του, το ξωτόμα.

— Είναι άραγε ώρα ; Ν' αρχίσω τώρα ;

Μα του έλειπε το θάρρος. Την έβλεπε να γελά τόσο πολύ, ή κιόλας το μέρος δεν ήταν κατάλληλο. Και την παρέσυρε όλο και πιό μακριά σά δολοφόνος πού μελετά το έγκλημά του.

Ήταν έτοιμος ν' αρχίση, όταν ξαφνικά από κάποιο μονοπάτι ξεπρόβαλλε ό δασοφύλακας, ό Όσεκόρν, ένας φτωχός διάβολος πού τον συναντούσαν πότε πότε. Ο Όσεκόρν, πραγματική φάτσα Βρετανού, είχε κρεμασμένο στον ώμο του, το ντουφεκι του, και κρατούσε στην άγκαλιά του το άρρωστο κοριτσάκι του.

— Πώς πάει το μικρό ;

Ρώτησε ή Φανή.

Ο δασοφύλακας αναστέναξε :

— Όχι καλά ! Όσο κι' αν την παίρνω μαζί μου... να πού δεν τρώη πιά καθόλου, δεν έχει όρεξι για τίποτα ! Φαίνεται πώς άργίσαμε πολύ να της αλλάψουμε τον αέρα της. Καμιά απ' αυτές τις μέρες θα τη χάσω όπως έχασα και τ' άλλα μου τὰ παιδιά...

— Τρέμει ! Θα νόμιζε κανείς πώς κινώνει.

— Είναι ό πυρετός, κυρία.

— Σταθήτε ! Θα την ζεστάνουμε. Πήρε την μαντήλα πού κρεμότανε στο μπράτσο της και τύλιξε το παιδί.

— Ναί ! Ναί ! Αφίστε λοιπόν. Της την χαρίζω ! Άργότερα θα είναι ό νυφικός πέλλος.

Ο πατέρας χαμογέλασε πικρά, έβαλε την κορούλα να πη εύχαριστώ στην κυρία.

Είχε πιά απομακρυνθή ό δασοφύλακας όταν της είπε ό Γιάννης.

— Άν καθόμασταν λίγο ;

Γιατί, ήταν ίσα ίσα εκεί ριχμένος έ-

νας κορμός δένδρου.

Κάθισαν, αυτή τον άγκάλιασε, έγυρε το κεφάλι της στον ώμο του, και λιγωμένη είπε :

— Τι όμορφα πού είναι...

Αντίς άλλη απάντησι εκείνος, αποτραβήχθηκε λίγο από δίπλα της.

Ανασηκώθηκε τότες αυτή, κοίταξε το πρόσωπό του, πού είχε πάρει περηφάνεια.

— Τι είναι ; Τι τρέχει ;

— Μιά κακή είδησι, καύμενούλα μου ! Ο Χεντουέν, ξαίρεις, εκείνος πού έφυγε στη θέσι μου.

Μιλούσε με δυσκολία, με φωνή, τόσο βροχή, πού ό ήχος της, τον ξάφνισε και αυτόν τον ίδιο. Μά κατάφερε να τη κάνει πιό σταθερή, φθάνοντας στο τέλος της ιστορίας πού είχε προετοιμάσει.

Ο Χεντουέν, άρρώστησε πηγαίνοντας στη θέσι του, και τώρα αυτός, αυτός, αυτεπαγγέλτως, ήταν υποχρεωμένος να τον αντικαταστήση.

Του φάνηκε πώς για να το πη αυτό, χρειαζότανε λιγότερη σκληρότητα, παρὰ αν έλεγε την αλήθεια.

Τον άκουσε ως το τέλος, δίχως να τον διακόψη, κατάχλωμη, και με το βλέμμα απλανές :

— Πότε φεύγεις ;

Τον ρώτησε, αποτραβώντας το χέρι της.

— Μά, απόψε ! Τη νύχτα.

Και με ψεύτικη ήρεμία στη φωνή πρόσθεσε :

— Δογαριάζω να περάσω είκοσι τέσσερες ώρες στο Καστελέ, και έπειτα να μπαρκάρω στη Μασσαλία.

— Φτάνει ! Μη λές άλλα ψέμματα !

Ξεφώνησε, άγριεμένη ξαφνικά και βρέθηκε μονομιás ολόρθη.

— Μη λές πιά ψέμματα ! Δεν ξαίρεις να τὰ λές ! Η αλήθεια είναι πώς παντρέυεσαι ! Από άρεκτον καιρό πασχίζει για αυτό ή οικογένεια σου. Φοβούνται τόσο μήπως σε κρατήσω, μήπως σ' έμποδίσω να πās να αρπάξης τον τυφοειδή ή τον κίτρινο πυρετό. Τέλος πάντων να πού ικανοποιήθηκαν. Η δεσποινίς είναι του γούστου σου, πρέπει να έλπίσουμε. Και όταν βάζω με το νού μου, τις γραβάτες πού σου έδενα την Πέμπτη.

Ημουνα βλάκας, έ ;

Γελοῦσε, ἕνα πονεμένο γέλοιο, τρομερό, πού τῆς στράβωνε τὸ στόμα καὶ ἄφινε νὰ φαίνεται στὸ πλάϊ, τὸ κενὸ πού εἶχε ἀφίσει πεσμένο φαίνεται τώρα τελευταία—γιατὶ δὲν τὸ εἶχε ἀντιληφθῇ πρωτύτερα—ἕνα ἀπὸ τὰ ὑπέροχα δόντια τῆς, γιὰ τὰ ὁποῖα ἦταν τόσο περήφανη.

Κι' αὐτό· ἕνα δόντι πού ἔλειπε στὸ πανιασμένο ἐκεῖνο πρόσωπο, ἔκαμε σιτὸν Γκοσέν μιὰν ἀνατριχιαστικὴ ἐντύπωσι.

—"Ακουσέ με!

Τῆς εἶπε, παίρνοντάς την διὰ τῆς βίας καὶ καθίζοντάς την δίπλα του.

—"Ε, λοιπὸν ναί! Παντρεύομαι! Ὁ πατέρας μου τὸ ἀπαιτοῦσε ἀπὸ καιροῦ. Μὰ τί σὲ νοιάζει ἐσένα, ἀφοῦ ἔτσι κι' ἔτσι φεύγω!

Ἐκεῖνη ἀπελευθερώθηκε, θέλοντας νὰ μείνῃ θυμωμένη:

—Καὶ γιὰ νὰ μοῦ τὸ πῆς αὐτό, μ'ἔβαλες νὰ περπατήσω μιὰ λεύγα μέσα στὸ δάσος; Εἶπες μὲ τὸ νοῦ σου: Τουλὰχιστον δὲν θὰ τὴν ἀκούσουν ἂν βάλῃ τὰ ξεφωνητά.. Ὁχι! Βλέπεις; Οὔτε μιὰ κραυγὴ, οὔτε ἕνα κλάμα. Πρῶτα πρῶτα ἔχω ἴσαμε τὰ μπούνια, μὲ τὸ πού εἶσαι δὲν ὁμορφόπαιδο... Μπορεῖς νὰ φύγῃς! δὲν εἶμαι γὰρ πού θὰ σὲ κρατήσω! Φεύγα στὰ νησιά, μαζί μὲ τὴ γυναῖκα σου, μὲ τὴ μικρὴ σου, ὅπως λένε σπῖτι σου. Θὰ εἶναι παστρικά ἢ μικρὴ σου! Ἀσχημὴ σὰ γορίλλας, ἢ ἂν δὲν εἶναι ἄσχημη θὰ σοῦ τὴν ἔχουν φρυσκώσει. Γιατὶ εἶσαι καὶ σὺ τόσο κορόιδο ὅσο κι' αὐτοὶ πού σοῦ τὴν διάλεξαν.

Δὲν μπορούσε πιά νὰ κρατηθῇ, ἀναστανωμένη καθὼς ἦταν, κ' ἔτσι πού στὸ τέλος, δὲν μπορούσε πιά νὰ ἀρθρώσῃ ἄλλες λέξεις παρὰ:

—"Αγανδρε! Ἀτιμε! ψεύτη!

Τοῦ τᾶλεγε κατὰ πρόσωπο, ἀπαράλλαχτα ὅπως ὅταν προκαλοῦν σὲ κανυγὰ, δειχνοντάς τὴ γροθιά.

Τώρα, ἦταν σειρὰ τοῦ Γιάννη νὰ τὴν ἀκούῃ δίχως νὰ κἀνῃ καμιὰ προσπάθεια γιὰ νὰ τὴν σταματήσῃ.

Τὴν προτιμοῦσε πολὺ περισσότερο ἔτσι, βρουσιέρα πρόστυχη πραγματικὴ θυγατέρα τοῦ μπαμπᾶ Λεγκράν. Ὁ χωρισμὸς θὰ ἦταν λιγώτερο σκληρός.

Τάχα νὰ τὸ εἶχε καταλάβει;

Ὁπωσδήποτε, ξαφνικὰ σόπασε, ἔρριξε μὲρὸς τὸ κορμί τῆς κ' ἔπεσε στὰ γόνατα τοῦ ἐραστοῦ τῆς, μὲ λιγμούς πού τὴν συγκλονίζανε ὁλόκληρη, ἐνῶ ἔβγαίνε ἀπ' τὰ χεῖλη τῆς παραπονιαρικά;

—Συγγνώμη! Ἐλεος.. σ' ἀγαπῶ, δὲν ἔχω παρὰ μόνο ἐσένα.. ἀγάπη μου.. ζωὴ μου.. Μὴν τὸ κάνεις αὐτό, μὴ μ' ἀφίνεις.. Τί θ' ἀπογίνω;

Τὸν κυρίεψε τώρα ἡ συγκίνησις.

ᾠ! Νὰ τί εἶχε φοβηθῇ. Ἀπ' αὐτὴν τὰ δάκρυα μεταδινόνταν τώρα σ' ἐκεῖνον. Καὶ δὲν εὗρισκε νὰ τῆς πῇ, παρὰ τὸ λογικὸ ἐπιχείρημα:

—Μὰ ἀφοῦ, ἔτσι ἢ ἄλλοιῶς εἶναι νὰ φύγῃ;

Ἀνασηκώθηκε τότες αὐτὴ, μὲ μιὰν κραυγὴ πού φανέρωνε τὴν ἐλπίδα τῆς.

—"Ε! Ἄν δὲν ἦταν νὰ παντρευθῇς, δὲ θ' ἄφρευες. Θὰ σοῦ ἔλεγα: «Ἀφισέ με νὰ σ' ἀγαπῶ. Θαρρεῖς πῶς μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸ βρῇ αὐτὸ δυὸ φορὲς στὴ ζωὴ του; Νὰ σ' ἀγαπήσουν ἄλλη μιὰ, ὅπως σ' ἀγαποῦσα ἐγώ; Ἐχεις καιρὸ νὰ παντρευθῇς! Εἰσαι τόσο νέος. Ἐγὼ σὲ λίγο θ' ἄχω ξεκάνει. Δὲν θὰ μπορῶ πιά! Καὶ τότε θ' ἀποχωριστοῦμε πολὺ φυσικά.

Θέλησε νὰ σηκωθῇ αὐτός. Βρῆκε τὸ θάρρος νὰ τῆς πῇ, πῶς ὅτι κι' ἂν ἔλεγε ὅτι κι' ἂν ἔκαμε, ὅλα ἦταν ἀνώφελα.

Ὅμως αὐτὴ, γραπώθηκε ἀπάνω του, σερόντανε γονατιστὴ μέσα στὴν λάσπη, τὸν ἀνάγκασε νὰ ξανακαθῇ, ξαναρίχτηκε ἀνάμεσα στὰ πόδια του, καὶ ἄρχισε τὰ ἡδονικά καὶ τὰ παιδιαστικά ἐκεῖνα χάδια τῆς. Μὲ τὰ δάκτυλά τῆς, μὲ τὰ μαλλιά τῆς, μὲ τὸ στόμα τῆς, προσπαθοῦσε νὰ πνύσῃ πάλι τίς κρύες στάχτες τοῦ ἔρωτά τους.

Τοῦ μουρμούρισε, πῶς ὅλα αὐτά, δὲν ἦταν ἀκόμη τίποτα, μῆκος στὰ ὅσα θὰ τοῦδινε. Ἡξαιρε κι' ἄλλα φιλιὰ, κι' ἄλλα μεθύσια, θὰ μπορούσε νὰ ἐφεύρῃ καὶ ἄλλα πολλὰ ἀκόμη γι' αὐτόν.

Κι' ἐνῶ τοῦ ἔλεγε αὐτὰ τὰ λόγια πού ἀκοῦν οἱ ἄντρες στὰ χαμόσπιτα, χοντρά δάκρυα κυλοῦσαν πάνω στὸ πρόσωπό τῆς πού τὸ ἀναστάτωνε ἡ ἀγωνία.

—ᾠ! Νὰ μὴ γίνῃ τέτοιο πράμα. Πές μου πῶς δὲ θὰ μ' ἀφίσῃς;

Ὁ δῆμιος δὲν ἦταν πιὸ γενναῖος ἀπὸ τὸ θυμὸ του. Τὸ θυμὸ τῆς τὸν φοβότανε πολὺ λιγώτερο ἀπὸ τὰ χάδια τῆς. Μὰ ἔμενε δίχως ἄμυνα ἐνάντια στὴν ἀπελπισία αὐτὴ καὶ στ' ἀγκομαχητό. Ἡ

ξαιρε καλὰ πῶς θὰ ὑπέφερε, μὰ δὲ φανταζόντανε ποτὲ πῶς θὰ ἦταν τέτοιος πόνος. Καὶ τοῦ χρειάστηκε ὁ συνεπαρμὸς τοῦ κοινοῦργίου ἔρωτά του, γιὰ νὰ μὴν τῆς πῇ ἀμέσως;

—Μένω! Σῶπα..Μένω;

Κι' ἐνῶ τὸ δάσος ἀντηχοῦσε ἀπὸ τὸ ἀπελπισμένο κλάμμα, τῆς εἶπε:

—Ἐλα πᾶμε! Μὴ μένεις ἔτσι.

Τὴν ἀνασήκωσε ἀνάλαφρα.

Ἀπὸ τὸ μονοπάτι φάνηκε ὁ Χεττεμά μαζί μὲ τὸν δασοφύλακα. Εἶχαν ἀρχίσει ν' ἀνησυχοῦν. Ὁ Ὅσεκόρν εἶχε σκεφθῇ νὰ πάρῃ τὸ τουφέκι του, γιὰ νὰ βγοῦν νὰ ψάξουν νὰ τοῦ βροῦν.

—Καλησπέρα σας, κύριε καὶ κυρία.

Ἡ μικρὴ εἶναι πολὺ εὐχαριστημένη μὲ τὸ σάλι τῆς. Ἡθελε σώνει καὶ καλὰ τὰ κοιμηθῇ μὲ ζύ του.

Ἦταν ἡ τελευταία καλὴ πράξις πού εἶχαν κάμει οἱ δυὸ τους μαζί.

—Καληνύχτα! Καληνύχτα μπάρμπα Ὅσερόν.

Καὶ τράβηξαν καὶ οἱ τρεῖς μαζί πρὸ τὸ σπῖτι. Ὁ Χεττεμά ἦταν πάντα πολὺ περίεργος νὰ μάθῃ τί νὰ ἦταν ἄραγε ἐκεῖνες οἱ κραυγὲς πού τράνταζαν τὸ δάσος.

—Πότε δυνατά, πότε πρὸ σιγανά. πού νόμιζε κανεὶς πῶς ἦταν κάποιος ζῶο πού τὸ σφάζουνε.

Οὕτως αὐτός, οὔτε ἐκεῖνη δύναν ἀποκριοῖ.

Σὰν ἔφθασαν στὴ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ, ὁ Γιάννης κοντοστάθηκε.

—Μεῖνε νὰ δειπνήσῃς, τοῦ εἶπε αὐτὴ σιγανά, παρακαλητικά, θὰ πάρῃς τὸ τραῖνο τῶν ἐννέα.

Γύρισε σπῖτι μαζί τους. Τὸ μπορούσε πιά νὰ φοβηθῇ;

Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ξανσοχίσῃ μιὰ παρόμοια σκηνὴ καὶ τὸ λιγώτερο πού θὰ εἶχε νὰ κἀνῃ, ἦταν νὰ τῆς δώσῃ τούτῃ τὴν παρηγοριά:

—Τέλος πάντων, ἤρθατε;

Εἶπε ἡ Ολυμπία, καθισμένη κι' ὅλας στὸ τραπέζι, ἀνασκουμπωμένη.

Ἄνοιξε τὴ σουπιέρα, μὰ σταμάτησε ξαφνικὰ καὶ ξεφώνησε.

—Θεέ μου! Ἀγαπητὴ μου!

Πανιασμένη, γερασμένη ξαφνικὰ κατὰ δέκα χρόνια, μὲ τὰ μάτια πρισμένα καὶ γεμάτα αἷμα, λάσπη στὸ φου

στάνι τῆς, μέχρη στὰ μαλλιά τῆς, τέτοια χάλια, πού θύμιζε ἄλανιάρια, πού ἔβγαίνε ἀπ' τὸ ἀστυνομικὸ τμήμα.

Ἔτσι ἦταν ἡ Φανή.

Παίρνει μιὰ στιγμὴ τὴν ἀνάσα τῆς, τὰ δύστυχα φλογισμένα τῆς μάτια ἀνοίγουν στὸ φῶς, καὶ σιγὰ σιγὰ ἡ ζεστασιά τοῦ μικροῦ σπιτιοῦ, ἐκεῖνο τὸ χαρούμενο σερβιρισμένο τραπέζι, προσκολῶν τὴν ἀνάμνησι τῶν καλῶν ἡμερῶν. Τὴν ξαναπαίρνουν πάλι τὰ δάκρυα κι' ἀνάμεσά τους, διακρίνονται αὐτὰ τὰ λόγια.

—Μ' ἀφίσε! Παντρεύεται!

Ὁ Χεττεμά, ἡ γυναῖκα του, ἡ χωρική πού τοὺς σερβίρει, κοιτάζονται ξαφνισμένοι, κυττάζουν τὸν Γκοσέν.

—Τέλος πάντων... Στὸ ἀναμεταξύ ἄς τρώμε τώρα...

Λέει ὁ χοντρός ἄνθρωπος, πού εἶναι φανερό πῶς ἔχει φουρκισθῇ. Καὶ τὰ κουτάλια τῆς βουλμίας, ἐνώνουν τὸν ἦχο τους, μὲ τὸν ἦχο νεροῦ πού τρέχει ἄφθονο στο διπλανὸ δωμάτιο, ὅπου ἡ Φανὴ πῆγε νὰ πλύνῃ τὸ πρόσωπό τῆς.

Ὅταν ξαναγύρισε στὴ τραπέζα, γεμάτη ποῦδρες, μὲ τὴν ἄσπρη μάλαινη ρόμπα τῆς οἱ Χεττεμά τὴν παραμονεύουν συγκινημένοι καὶ φοβοῦνται πῶς θὰ ξεσπασῇ ἄλλος κανυγὰς.

Ξαφνίζονται γιὰ τὴν βλέπουν πού δὲν βγάξει λέξη, ρίχνεται στὸ φαί μὲ λαιμαργία σὰ ναναγὸς σὰ νὰ προσπαθῇ νὰ γεμίσῃ τὸ χάος πού ἔχει μέσα τῆς μὲ ὅτι βρῖσκει πρόχειρο, ψωμί, λάχανα, μιὰ φτερούγα πουλοδεσ, μῆλα.

Τρώει, τρώει!

Εἶναι χαρὰ νὰ βλέπῃ κανεὶς τὸ ἥσυχο ἐκεῖνο βλέμμα, γεμάτο ἐμπιστοσύνη πού ἀνταλλάσσουν οἱ βαρεῖοι ἐκεῖνοι ἄνθρωποι σύντροφοι μετὰς τους, στὴ φάτνη καὶ στὴ στρωμνὴ.

Ὁ Γιάννης τὸ ἀντιλαμβάνεται. Ἡ Φανὴ πού τὸν παρακολουθεῖ ἔχει πλησιάζει σιγὰ σιγὰ τὴν καρτέλα τῆς, ἔχει χώσει τίς γάμπες τῆς ἀνάμεσα στὰ πόδια του καὶ πέρασε τὸ μπράτσο τῆς στὸ δικό του μπράτσο.

—Ἀκού!—τῆς λέει ἀπότομα—Ἐννιά ἡ ὥρα.. γρήγορα! γειά σου. Θὰ σοῦ γράψω.

Εἶναι κιόλας ὀρθίος, ἔχει βγῇ ἔξω στὸ δρόμο, ἔφθασε στὴ γραμμὴ.

Δυὸ μπράτσα ἀγκαλιάζουν τὸ κορμί του.

—Φίλησέ με τοῦλάχιστον!

Ἐκεῖνος νοιώθει νὰ τὸν περιβάλλῃ ἡ ρόμπα κάτω ἀπὸ τὴν ὁποία εἶναι ὁλόγυμνο τὸ γυναικεῖο σῶμα.

Τὸν ἀναστατώνει τὸ φιλὶ πὺλ τοῦ ρουφᾶ τὸ στόμα καὶ γέμιζαν τὰ χεῖλη του πυρετὸ καὶ δάκρυα τῆς γυναίκας.

Κι' αὐτὴ, πὺλ ἐνοιωσε τὴν ἀδυναμία του, τοῦ λέει σιγανά.

—Ἀκόμη μιὰ νύχτα! Μόνο μιὰ.

Ἐνα σινιάλο στὴ γραμμὴ. Τὸ τραῖνο...

Πῶς βρῆκε τὴ δύναμι νὰ τῆς ξεφύγῃ, νὰ τρεῖξῃ στὸ σταθμὸ πὺλ τρεμόσβυναν τὰ φανάρια του, ἀνάμεσα στὰ γυμνιμένα δέντρα... Δὲν τῷχει καταλάβει οὔτε ὁ ἴδιος.

Ξαφνισμένος ἀκόμη, στριμωγμένος σὲ μιὰ γωνιὰ τοῦ βαγονιοῦ, προβάλλει τὸ κεφάλι νὰ δῇ μιὰ τελευταία φορὰ, τὸ σπιτάκι μὲ τ' ἀναμένο φῶς. Μιὰ ἀσπρη σιλουέττα, ριγμένη πᾶνω στὴ δοκὸ τῆς γραμμῆς τοῦ φωνάζει:

—Ἀντίο! Ἀντίο!

Καὶ ἡ κραυγὴ αὐτὴ, τὸν καθησυχάζει ἀπὸ τὸν τρόμο πὺλ εἶχε στὴ στροφὴ αὐτὴ τῆς γραμμῆς, βλέποντας ζωντανὴ τὴν ἐρωμένη του.

Παρίσι!..

Σταμάτησε ἕνα ἀμάξι γιὰ νὰ τὸν πᾶει στὴν πλατεῖα Βαντόμ.

Μὰ στὸ φῶς τοῦ γκαζιοῦ, γύρισε, κοίταξε τὰ ρούχα του, τὰ παπούτσια, γεμάτα λάσπη, μιὰ λάσπη παχειά, βαρειά ὁ λόκληρο τὸ παρελθόν του, πὺλ τὸν κρατοῦσε ἀκόμη γριπωμένο καὶ λερομένο.

—ὦ! ὦχι ἀπόψε!..

Καὶ γύρισε, στὸ παλιό του ξενοδοχεῖο τῆς ὁδοῦ Ζακόμπ, ὅπου ὁ «Ἀκαμάνης» τοῦ εἶχε κρατήσῃ ἕνα δωμάτιο κοντὰ στὸ δ.κό του.

XIII

Τὴν ἄλλη μέρα, ὁ Σεξαίρ, πὺλ εἶχε πάρει ἀπάνω του τὴ λεπτὴ ἀπαστολή, νὰ πάῃ στὴ Σαβίλ, καὶ νὰ πάρῃ τὰ ρούχα, καὶ τὰ βιβλία τοῦ ἀνεψιοῦ του, ἀποτελειώνοντας ἔτσι ὁριστικὰ μ' αὐτὴν τὴν μετακόμισι, τὸ χωρισμό, γύρισε πολὺ ἀργά, ἐνῶ ὁ Γκοσὲν εἶχε ἀρχίσει νὰ

κουράζεται ἀπὸ τοὺς συλλογισμούς του καὶ τὶς ἀνησυχίες του.

Τέλος, ἕνα ἀμάξι μὲ γαλαρία, βαρὺ σὰ νεκροκρεβάτο ἔστριψε τὴ γωνιὰ τῆς ὁδοῦ Ζακόμπ φορτωμένο μὲ δεμένους κάσες, καὶ ἕνα μπαούλο, πὺλ ὁ Γιάννης τ' ἀναγνώρισε γιὰ δικό του.

Ὁ θεῖος, γυρνοῦσε μυστηριώδης, χολοσκασμένος.

—Ἀργησα, γιὰτὶ ἤθελα νὰ τὰ μαζέψω ὅλα μονομιάς καὶ νὰ μὴν ξαναπὴ γαίνω πάλι δευτέρη φορὰ!

Ἐπειτα, ἐνῶ δύο ὑπερέτες ἀνεβάζανε τὶς ἀποσκευές:

—Ἐδῶ εἶναι τ' ἀσπρόρουχα, τὰ ρούχα. Ἐκεῖ τὰ βιβλία σου.

Δὲν λείπουν παρὰ οἱ ἐπιστολές σου! Μὲ ἰκέτευσε νὰ τῇ τις ἀφίσω, γιὰ νὰ τις ξαναδιαβάσῃ, καὶ νὰ τις μείνῃ κατὶ δικός σου. Σκέφθηκα πῶς δὲν ὑπῆρχε κανένας κίνδυνος. Εἶναι τόσο καλὸ πορίτσι!

Κάθισε λαχανιασμένος στὸ μπαούλο καὶ σφόγγιζε τὸ μέτωπό του, μ' ἕνα μαντήλι ἀπὸ σατὲν μεγάλο σὰν προσόφι.

Ὁ Γιάννης, δὲν τολμοῦσε νὰ ζητήσῃ λεπτομέρειες.

Ἐπειτα ὅμως ἀπὸ ὥρα εἶπε:

Δὲν σᾶς ἔδωσε τίποτα γιὰ μένα θεῖε μου;

—Ὦχι! Μπορεῖς νὰ εἶσαι σίγουρος! Δὲν θὰ σ' ἐνοχλήσῃ. Πῆρε τὴν ἀπόφασί της μὲ πολλὴν ἀξιοπρέπεια.

Γιὰτὶ ὁ Γιάννης, εἶδε μέσα σὲ αὐτὲς τὶς λίγες λέξεις, τὴν πρόθεσι γιὰ μιὰν ἐπίκρισι τῆς σκληρότητάς του;

—Τὶ τὰ θές! εἶπε πάλι ὁ θεῖος—ἀγγαρεῖα γιὰ ἀγγαρεῖα, θὰ προτιμοῦσα πὺλ καλὰ τὰ νύχια τῆς Μορνὰ παρὰ τὴν ἀπελπισία αὐτῆς τῆς κοπέλλας!

—Ἐκλαψε πολὺ;

—Ἄ φίλε μου! Τόσο πού, ἄρχισα νὰ κλαίω καὶ ἐγὼ μαζί της. Μὰ τέλος πάντων, τὶ τὸ θές. Δὲν εἶναι δὰ καὶ δικό σου φταίξιμο.

Δὲν μποροῦσε νὰ περάσῃς ἐκεῖ ὅλη σου τὴ ζωὴ! Τὰ πράματα ἔγιναν πολὺ καθῶς πρέπει. Τῆς ἀφίνεις λεφτά, ἐπιπλα. Καὶ τώρα, μπρὸς γιὰ τὸν ἔρωτα. Κύττα νὰ γίνῃ γρήγορα ὁ γάμος σου. Σοβαρὲς δουλεές, Θὰ πρέπει νὰ ἀνακατευτῇ ὁ Πρόξενος, ἐγὼ βλέπεις εἶμαι τῆς γνώμης πῶς πρέπει νὰ τελειώνουν οἱ

δουλειὲς τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς!

Μὰ ξαφνικά, τὸν ξαναπιασε πάλι ἡ ἡ κρίσι τῆς μελαγχολίας του.

—Τὶ τὰ θές! Ὁ κόσμος γίνεται πένθιμος. Στὸν καιρό μου, οἱ χωριμοὶ γινόντανε πὺλ εὐθύμα.

Ὁ «Ἀκαμάνης» ἔφυγε, καὶ τὸν συνόδευε ἡ μηχανὴ πὺλ εἶχε ἀγοράσει.

Ὁ Γιάννης ἔχασε τώρα τὴ συντροφιά ἐκεῖνη πὺλ ἦταν γεμάτη κέφι καὶ φλυαρία.

Ἡ ἑβδομάδα πὺλ πέρασε, τοῦ φάνηκε ἀνυπόφορη.

Πρὸ παντὸς οἱ βραδυὲς τοῦ φαινόντανε ἀτέλειωτες, μέσα σὲ ἐκεῖνο τὸ δωμάτιο τοῦ ξενοδοχείου, πὺλ τοῦ θίμιζε τὴν πρώτη ἐποχὴ τοῦ δεσμοῦ του.

Τότε ἔβγαίνε, καὶ πήγαινε νὰ κουραστῇ στὴν πολυκοσμία, στὰ φῶτα, στὰ ἐλαφρὰ θέατρα, ὡς τὴν ἡμέρα ὅπου ὁ γέρο Μπουσερώ, τοῦ ἔδωσε τὸ δικαίωμα νὰ περνᾷ τρεῖς βραδυὲς τὴ βδομάδα κοντὰ στὴ μνηστὴ του.

Τέλος πάντων, τὰ εἶχαν συμφωνήσῃ: Ἡ Εἰρήνη τὸν ἀγαποῦσε, ὁ «Τζεῖος» τὸ παραδεχότανε καὶ εἶχε ὁρισθῇ ὁ γάμος, γιὰ τὶς πρώτες μέρες τοῦ Ἀπριλίου. Τρεῖς μῆνες τοῦ χειμῶνα, γιὰ νὰ βλέπονται, νὰ μαθαίνουν ἕνας τὸν ἄλλο τους, νὰ ἀλληλοεκτιμῶνται.

Τὸ βράδυ τῶν ἀρραβόνων γυρνοῦσε στὸ ξενοδοχεῖο του, δίχως τὴν παραμικρὴ ὀρεξὶ νὰ κοιμηθῇ, ὁ Γιάννης ἐνοίθε τὴν ἐπιθυσίαν καὶ συγυρίσῃ τὰ πράματά του, ἀπὸ φυσικὸ ψυχόρητο πὺλ ἔχουμε νὰ τακτοποιοῦμε τὴ ζωὴ μας ἀνάλογα μὲ τὴ σκέψι μας.

Τακτοποίησε τὸ τραπέζι του, καὶ πῆρε τὰ βιβλία του πὺλ ἦταν ἀκόμη δεμένα μέσα στὶς κάσες. Ἀπὸ τὰ φύλλα ἐνὸς λεξικοῦ Ἑμπαρικοῦ Δικαίου πὺλ τὸ συμβουλευότανε πολὺ συχνὰ ὁ Γιάννης ἔπεσε ἕνα γράμμα δίχως φάκελλο, μὲ τὸ γραφικὸ γαρακτῆρα τῆς ματρῆσας του.

Ἡ Φανή, τὸ εἶχε ἐμπιστευθῇ στὴν τύχῃ τὸ γράμμα αὐτό, γιὰτὶ δὲν εἶχε καμιά ἐμπιστοσύνη στὴν περαστικὴ ἐκεῖνη συγκίνησι πὺλ εἶχε πιάσει τὸν Σεξαίρ.

Πίστευε, πῶς ἔτσι, ἡ ἄλλοιῶς, μὲ τὸν τρόπο αὐτό, τὸ γράμμα θὰ ἔφθανε πὺλ σίγουρα στὸν προορισμό του.

Ἐκεῖνος δὲν θέλησε στὴν ἀρχὴ νὰ τὸ ἀνοίξῃ, ὅμως παρασύρθηκε ἀπὸ τὶς πρῶ-

Σ α π φ ω

τες λέξεις, πὺλ ἦταν πολὺ γλυκές, πολὺ γνωστικές.

Δὲν τοῦ ζητοῦσε, παρὰ μιὰ. . . μιὰ μόνο χάρι: νὰ πηγαίνει πότε πότε νὰ τὴ βλέπῃ.

Δὲ θᾶλεγε τίποτε, δὲ θὰ τοῦ κατελόγιζε τίποτε, οὔτε τὸ γάμο, οὔτε τὸ χωρισμό του, πὺλ ἤξαιρε καλὰ πῶς ἦταν ὁριστικός.

Μὰ νὰ τὸν δῇ...

Ἐκέψου πῶς τὸ χτύπημα, ἦταν γιὰ μένα τρομερό, ἀπότομο, ἀναπάντεχο... Εἶμαι σὰν ἔπειτα ἀπὸ ἕνα θάνατο ἢ μιὰ πυρκαϊά. Μὰ δὲν ξαίρω οὔτε ἐγὼ τί νὰ κάνω...

Σοῦ τὸ ζητῶ ὡς ἐλεημοσύνη: ἔλα νὰ μὲ δῇς, γιὰ νὰ μὴν νοιώθω πᾶ τὸν ἐαυτό μου, τόσο μόνο!

Φοβοῦμαι τόσο τὸν ἐαυτό μου...

Ἦταν ὀχτὼ μέρες πὺλ εἶχε γραφεῖ αὐτὸ τὸ γράμμα ὀχτὼ μέρες πὺλ ἡ δυστυχισμένη περίμενε μιὰν ἀπάντησι, μιὰν ἐλπίδα, τὸ κουράγιο τέλος πάντων γιὰ τὸ χωρισμό.

Μὰ πῶς δὲν τοῦ εἶχε ξαναγράψῃ ἀπὸ τότε;

Ἴσως νὰ εἶχεν ἀρρωστήσῃ; Καὶ τὸν ξαναπιάσανε πάλι οἱ παλιοὶ φόβοι του. Σκέφθηκε πῶς ὁ Χεττεμὰ θὰ μπορούσε νὰ τοῦ δώσῃ νῆα, καὶ γιὰτὶ ἤξαιρε τὸ πόσο ταχτικὸς ἦταν αὐτός, πῆγε καὶ τὸν περίμενε στὴν ἐξοδο τοῦ γραφείου του.

Μόλις μόρεσε νὰ συγκρατήσῃ αὐτὸς τὴν κακοκεφιά του, σὰν τὸν εἶδε.

—Νά σας... δὲν ξαίρω, ἀν δὲν σᾶς καταρασθήκαμε αὐτὴν τὴν ἑβδομάδα. Ἐμεῖς πήγαμε στὴν ἐξοχὴ γιὰ νὰ βροῦμε τὴν ἡσυχία μας. Καὶ στὴν πόρτα τοῦ διηγῆθηκε πῶς τὴν περασμένη Κυριακὴ εἶχανε κάνει τραπέζι τῆς Φανῆς, μαζί μὲ τὸ παιδί, πὺλ ἦταν ἡ μέρα τῆς ἐξόδου του.

Πραγματικὰ εἶχε σάει ὀρεκτὰ εὐχάριστα, καὶ μάλιστα τοὺς εἶχε τραγουδήσει κ' ἕνα τραγουδάκι στὰ ἐπιδόρπια. Ἐπειτα χωριστήκανε κατὰ τὶς δέκα ἡ ὥρα. Καὶ ἐτοιμαζόντανε νὰ πλαγιάσουν γλυκὰ γλυκὰ στὰ κρεβάτια ὅταν ἔξαφνα χτυπᾷ κάποιος τὰ παντοφύλια τους, καὶ ἀμέσως σχεδὸν ἀκούεται ἡ φωνὴ τοῦ μικροῦ Ζοζέφ.

—Ἐλάτε γρήγορα! ἡ μαμὰ θέλει νὰ φαρμακωθῇ.

Τρέχουν και μόλις φθάνουν αρκετά ξεκαίρως για να τις πάρουν το μπουκάλι το λάβδανο απ' τα χέρια.

Στή φασαριά μέσα, πέφτει και σπάνει το μπουκάλι, και λεκιάζουν τα ρούχα τους, και βρωμοκοποῦσαν ὅλη τὴ νύχτα φάρμακα.

—Μὰ καταλαβαίνετε, πὼς γι' ἀνθρώπους ἥσυχους σὰν κ' ἐμᾶς, δὲν εἶναι δυνατό νάχουμε τέτοιους μελάδες. Γι' αὐτὸ κ' ἐγὼ εἰδοποίησα τὸ σπιτονοικοκύρη πὼς φεύγουμε ἀπ' τὴν ἄλλη βδομάδα.

Ἀποτέλειωσε τὴν πίπα του, τὴν ταχτοποίησε, καὶ τράβηξε στὸ γραφεῖο του, ἀφίνοντας τὸν Γκοσὲν ἀνάστατο μ' αὐτὰ πού τοῦ εἶχε πῆ.

Φανταζότανε τώρα τὴ σκηνή, τὴν τρομάρα τοῦ μικροῦ, καὶ σὰ νᾶνοιωθε ὁ ὕδιος τὴ γεῦσι τοῦ λάβδανου στὸ στόμα του.

Ἡ τρομάρα του τὸν κρατοῦσε ὁλόκληρη τὴν ἡμέρα. Τώρα πού φεύγαν οἱ Χεττεμά, ποίος θὰ τῆς κρατοῦσε τὸ χέρι σὲ περίπτωσι πού θὰ ξανάρχιζε τὴν ἀπόπειρά της;

Τοῦ ἦρθε μιὰ ἐπιστολὴ καὶ τὸν κα-θησύχασε λίγο. Ἡ Φανὴ τὸν εὐχαριστοῦσε γιατί δὲν ἦταν τόσο σκληρὸς ὅσο ἤθελε νὰ τὸ δείχνῃ, ἀφοῦ ἐνδιαφέρθηκε νὰ ζητήσῃ νέα της.

«Σοῦ τὸ εἶπαν λοιπὸν !. Θέλησα νὰ πεθάνω, γιατί ἐνοιωθα τόσο μόνο τὸν ἑαυτό μου. Προσπάθησα μὰ δὲν μπόρεσα. Μοῦ κράτησαν τὸ χέρι. Ὁ φόβος βλέπεις νὰ μὴν ἀσχημίσω. Ὡ! Αὐτὴ ἡ μικρὴ Ντορί, μὰ πὼς λοιπὸν εἶχε τὸ θάρρος; Ἐπειτα ἀπ' τὴν ντροπὴ πού ἐνοιωσα πού δὲν ἐπέτυχα, ἦταν χαρὰ γιὰ μένα σ' ἀσκέφθηκα πὼς θὰ μπορούσα νὰ σοῦ γράψω, νὰ σ' ἀγαπῶ ἀπὸ μακριὰ νὰ σε ξαναδῶ. Γιατὶ δὲν ἀπελπίζομαι, πὼς θὰ ξαναρθῆς μιὰ φορὰ, ὅπως πάει καὶ βλέπει κανεὶς ἐναν παλιό του φίλο σ' ἕνα σπίτι πού ἔχει πένθος, ἀπὸ οἶκτο μόνο ἀπὸ οἶκτο.

Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ἐκείνη, ἔφθανε ἀπὸ τὴ Σαβίλ, μιὰ καπριτσόζικη ἀλληλογραφία, γράμματα πότε μεγάλα, πότε σύντομα, ἕνα πραγματικὸ ἡμερολόγιο πό-νου, πού δὲν εἶχε τὸ κουράγιο νὰ τὸ ξαναστείλῃ πίσω.

Μιὰ μέρα, τοῦγραψε πὼς φύγαν οἱ γειτόνοι, οἱ μάρτυρες αὐτοὶ τοῦ πόνου της, καὶ πὼς τώρα πιά δὲν θὰ εἶχε κανένα νὰ τὴν συντρέξῃ.

Μιὰν ἄλλη μέρα, ἔτσι ὅπως εἶχε δὴ μιὰ χλωμὴ ἀχτίδα χειμωνιάτικου ἡλίου, σκέφθηκε πὼς θὰ πῆγαινε νὰ τὴν δῇ, καὶ τὸν περίμενε στὴ παράθυρο ὁλόκληρη μέρα, ἄκουε μάλιστα τὰ βήματά του.

Ἐπρεπε, ἀλήθεια, νὰ ἦταν τρελλὴ γιὰ νὰ παθαίνῃ τέτοια πράγματα.

Κάποτε πάλι, μόνο μιὰ γραμμὴ βρέχει. Σκοτεινιά, εἶμαι ὁλομόναχη καὶ σὲ κλαίω.

Ἡ πάλι περιοριζότανε νὰ βάζῃ μέσα στὸ φάκελλο ἕνα μικρὸ λουλουδάκι, τὸ τελευταῖο τοῦ κήπου τους. Καλύτερα ἀπὸ ὅλα τὰ γράμματα, τὸ λουλουδάκι αὐτό, πού τὸ εἶχε μαζέψῃ κάτω ἀπὸ τὰ χιόνια, ἔλεγε τὴν ἀπελπισία της καὶ τὴ μοναξιά της.

Ὁ οἶκτος τοῦ γέμιζε τὴν καρδιά καὶ τὸν ἔκαμε νὰ ζῇ ἀκόμη μὲ τὴ Φανή, παρὰ τὸν χωρισμό τους. Τὴν εἶχε διαρκῶς στὸ νοῦ του.

Μὰ χάρι σὲ μιὰ περίεργη ἀδυναμία τῆς μνήμης του, μ' ὅλο πού δὲν ἦταν παραπάνω ἀπὸ πέντε ἢ ἕξ βδομάδες πού χωρίσανε καὶ εἶχε ἀκόμη ζωηρὰ στὸ νοῦ του τὰ παλαιὰ περιστατικά τοῦ χωρισμοῦ τους. Ὡς τώρα δὲν τὴν ἔβλεπε μέσα στὴ φαντασία του παρὰ μόνο πολὺ ἀμυδρά, σὰ νὰ μὴ θυμότανε πιά τὴ μορφή της καὶ μόνο μιὰ λεπτομέρεια ἔβλεπε καθαρά: Τὸ δόντι πού τῆς ἔλειπε.

Ἐτσι λοιπὸν γερασμένη τι θ' ἀπογινότανε ἡ δυστυχισμένη αὐτὴ ὑπαρξίς, πού ὥστόσο εἶχε κοιμηθῇ μαζί της νύχτες ὁλόκληρες ἐπὶ τόσα χρόνια.

Καὶ ἡ σκέψις αὐτὴ τὸν ἀπέλπιζε.

Ὡς τόσο τί ἔπρεπε λοιπὸν νὰ κάνῃ; Ἐπειδὴ εἶχε τὸ ἀτύχημα νὰ συναντήσῃ στὴ ζωὴ του αὐτὴ τὴ γυναῖκα, ἦταν λοιπὸν καταδικασμένος νὰ τὴν φυλάξῃ γιὰ ὅλη του τὴ ζωὴ καὶ νὰ τῆς θυσιάσῃ τὴν εὐτυχία του;

Γιατὶ αὐτὸς κι' ὄχι οἱ ἄλλοι; Ἐν ὁ νόματι ποιᾶς δικαιοσύνης;

Μ' ὅλο πού ὀρκιζότανε νὰ μὴ τὴν ξαναδῇ, τῆς ἔγραψε. Καὶ τὰ γράμματά του ἐπίτηδες ψυχρὰ καὶ ξηρά, ἄφιναν ὡς

τόσο νὰ φαίνεται ἡ συγκίνησίς του κάτω ἀπὸ τὶς γνωστικὲς συμβουλὲς πού τῆς ἔδινε. Τὴν συμβούλευε νὰ τραβήξῃ τὸ παιδί ἀπὸ τὸ οἰκοτροφεῖο καὶ νὰ τὸ πάρῃ μαζί της.

Τὶ τ' ὄφελος νὰ μένῃ τὸ παιδί στὴ δυστυχία του αὐτῆς; Τοῦ ἀπαντοῦσε ἡ Φανή: Ἦταν ἀρετὸ πού τὴν Κυριακὴ ἔβγαινε καὶ τὴν ἔβλεπε, γυρνοῦσε μέσα στὸ ἄδειο σπίτι, μάντευε πὼς εἶχε ἐνσχύσει κάποια μεγάλη δυστυχία, δὲν τολμοῦσε πιά νὰ ρωτήσῃ τί κάνει ὁ πατέρας, ὁ Γιάννης, ἀπὸ τότε πού τοῦ εἶχαν πῆ πὼς εἶχε φύγει καὶ πὼς δὲ θὰ ξαναρχότανε πιά.

—Τὸ λοιπὸν ὅλοι οἱ μπαμπάδες μου φεύγουν!...

Καὶ τὰ λόγια αὐτὰ ξέσκιζαν τὴν καρδιά τοῦ Γιάννη.

Ἐπειδὴ ἡ σκέψις πού τὴν ἤξαιρε μόνη στὴ Σαβὲλ τὸν στενοχωροῦσε καὶ τῆς ἔγραψε πὼς θάταν προτιμώτερο νὰ κατεβῇ στὸ Παρίσι, ν' ἀρχίσῃ νὰ βλέπῃ κόσμο. Μὲ τὴν πείρα πού εἶχε ἀπὸ τοὺς χωρισμούς, ἡ Φανὴ κατάλαβε ἀμέσως πὼς αὐτὸ πού τῆς ἔλεγε τοῦ τὸ ὑπαγόρευε ὁ ἄγριος ἐγωῖσμός του, γιατί ἔλπιζε τώρα αὐτὸς πὼς ἔτσι θάμπλεκε μὲ κανένα ἄλλον. Καὶ ἐξηγήθηκεν αὐτῇ μὲ πολλὴν εὐλικρίνεια.

Ξαίρεις τί σοῦ εἶπα ἄλλοτε. Θὰ μείνω παρ' ὅλα αὐτὰ ἡ γυναῖκα σου, πού σ' ἀγαπᾷ καὶ πού σοῦ μένει πιστή. Τὸ σπιτάκι μας μὲ περιβάλλει ὁλόκληρη, μ' ἐσένα. Δὲ θὰ ἤθελα νὰ τ' ἀφίσω γιὰ τίποτα στὸν κόσμο. Τί νὰ κάνω στὸ Παρίσι; Ἀποτροπιάζομαι τὸ παρελθὸν μου, πού μὲ ἀπομάκρυνε ἀπὸ σένα. Κ' ἔπειτα δὲ σκέπτεσαι σὲ τί ἐκθέτεις τὸν ἑαυτό σου; Νομίζεις λοιπὸν πὼς εἶσαι τόσο δυνατός; Ἐλα τὸ λοιπὸν κακὲ! Μιὰ φορὰ. Μόνο μιὰ.

Δὲν πῆγε. Μὰ μιὰν Κυριακὴ ἀπόγευμα, πού ἦτανε μόνος στὸ δωμάτιό του, καὶ ἐργοζότανε, ἄκουσε νὰ χτυποῦν τὴν πόρτα του μὲ ἐλαφροὺς χτύπους. Ἀνατρίχιασε, γιατί ἀναγνώρισε τὰ χτυπήματα, μὲ τὰ ὁποῖα ἐρχότανε ἄλλη φορὰ.

Εἶχε ἀνέβει βιαστικὴ ἀπὸ φόβο μὴ τυχὸν καὶ εἶχε δόσει αὐτὸς ἐντολὴ νὰ τὴν διώξουν, καὶ δίχως νὰ ρωτήσῃ κανένα ἔφθασε ὡς τὴν πόρτα του.

Πλησίασε σιγανὰ πάνω, στὸ χαλί, καὶ ἄκουσε ἀπὸ τὴ χαραμάδα τῆς πόρτας τὴν ἀναπνοή του.

—Γιάννη, εἶσαι αὐτοῦ;

Ὡ αὐτὴ ἡ φωνὴ ἡ ταπεινὴ καὶ τσακισμένη.

Ἀκόμη μιὰ φορὰ, ὄχι δυνατά:

Γιάννη!

Ἐπειτα, ἕνας παραπονιάρικος ἀναστεναγμὸς καὶ ὁ ἥχος ἐνὸς ἀποχαιρετιστήριου φιλοῦ:

Κατέβηκε τὴ σκάλα, σκαλί σκαλί, σὰ νὰ περίμενε νὰ τὴν ξαναφωνάξουν.

Μόνο σὰν ἔφυγε, ὁ Γιάννης πῆρε τὸ γράμμα, καὶ τ' ἀνοιξε.

Εἶχαν θάψῃ τὸ πρῶνι τὴ μικρὴ κόρη, πού πέθανε στὸ νοσοκομεῖο τῶν παίδων. Εἶχε ἔρθει μαζί μὲ τὸ πατέρα τῆς μικρῆς ἀπὸ τὴ Σαβὲλ, καὶ δὲν βάσταξε νὰ μὴν περάσῃ νὰ τοῦ ἀφίσῃ αὐτὲς τὶς λίγες γραμμὲς πού τὶς εἶχε γράψῃ προκαταβολικά.

«Ὅταν στόλεγα. Ἄν κατοικοῦσα στὸ Παρίσι, δὲ θὰ βλέπανε παρὰ μονάχα ἐμένα στὶς σκάλες σου.... Γειά σου φίλε μου Γυρνῶ σπιτάκι μας!»

Διαβάζοντάς τα αὐτά, τὰ μάτια του βούρκωσαν, γιατί θυμήθηκε τώρα τὴν νῆδρα σκηνή, στὴν ὁδὸν Ἀρκάντ, ὅταν αὐτὴ εἶχε διώξῃ τὸν ἐραστή της, καὶ τὸ ἄκαρδο γέλιο τῆς σὰν πῆρε ἐκείνο τὸ γράμμα.

Τὸν ἀγαποῦσε λαμπόν, παραπάνω ἀπὸ ὅτι ἀγαποῦσε αὐτὸς τὴν Εἰρήνη!

Ἡ μήπως, ὁ ἄντρας, πὺλ πολὺ ἀνακατεμένος στὴ βιοπάλη, δὲν ἔχει ὅπως ἡ γυναῖκα, τὴν ἀποφασιστικότητά στὸν ἔρωτα, τὴν λήθη καὶ τὴν ἀδιαφορία τοῦ κάθε τι πού δὲν εἶναι ἔρως καὶ πάθος, καὶ πού ἀπορροφᾷ ὁλόκληρο ἕνα πλᾶσμα;

Τὸ μαρτύριο αὐτὸ τοῦ οἴκτου, δὲν καταναζότανε παρὰ μόνο ὅταν βρισκότανε αὐτὸς κοντὰ στὴν Εἰρήνη.

Κοντὰ της, δὲν τοῦ ἔμεινε πιά, παρὰ μόνο μιὰ μεγάλη κούρασι, μιὰ ἐπιθυμία ν' ἀκουμπήσῃ τὸ κεφάλι του πάνω στὸν ὄμο της καὶ νὰ μείνῃ ἐκεῖ, δίχως μιλί, σκέψι, δίχως νὰ κουνηθῇ διόλου.

—Τί ἔχετε, τοῦ—ἔλεγε αὐτῇ—Μήπως δὲν εἶστε εὐτυχισμένος;

Τόσο εὐτυχισμένος!

Μὰ γιατί ἡ εὐτυχία του, εἶχε γίνει

ἀπὸ τόσα δάκρυα καὶ τόσους πόνους; Καὶ ὥρες ὥρες, τοῦ ἐρχότανε νὰ τῆς τὰ πῆ ὅλα, σὰ σὲ μιὰν ἐξυπνὴ φιλενάδα, δίχως νὰ συλλογιέται—ὁ τρελλὸς—ἡ ταραχὴ προκαλοῦν τέτοιες ἐκμυστερεύσεις στὶς δολοκαίνουργες ψυχές, καὶ τί ἀγιάτρευτες πληγὲς μποροῦν νὰ προκαλέσουν στὴν τρυφερότητα.

—Αἰ! ἂν μποροῦσε νὰ τὴν ἐπαιρνε καὶ νὰ φευγε. Ἐνοιώθε πὼς αὐτὸ θὰ ἦ-ταν τὸ τέλος τοῦ μαρτυρίου του. Μὰ ὁ γέρο Μπουσερώ, δὲν ἤθελε νὰ τοῦ κἀνη, οὔτε μιᾶς ὥρας χάρι στὴν προθεσμία πού ἔταξε.

—Εἶμαι γέρος, εἶμαι ἄρρωστος. Δὲ θὰ ξαναδῶ πιά τὸ παιδί μου. Μὴ μοῦ στερεῖτε τίς τελευταῖες αὐτὲς μέρες.

Παρὰ τὸ τραγὸν τοῦ ὕψους, εἶχε τὴν πὺλ καλὴ καρδιά, ὁ μεγάλος αὐτὸς ἄν-θρωπος.

Καταδικασμένος, ἀπὸ ἓνα καρδιακὸ νόσημα πὺλ παρακολουθοῦσε μόνος τοῦ τὴν ἐξελίξι του, καὶ συζητοῦσε γιὰ αὐτὸ μὲ μιὰν θανμαστὴ ψυχραιμία, ἐξακολου-θοῦσε τὰ μαθήματά του μὲ ὅλο πὺλ τὸν ἐπνιγε ἡ ἀρρώστεια του καὶ περιποιότα-νε τοὺς ἀρρώστους πὺλ ἦταν πολὺ λιγώ-τερο ἄρρωστοι ἀπὸ αὐτόν.

Μιὰ μόνη ἀδυναμία εἶχε αὐτὸ τὸ εὐ-ρὺ μυαλό, καὶ ἡ ὁποία μαρτυροῦσε τὴν χωριάτικη καταγωγὴ του ἀπὸ τὴν Του-ρέννη: ὁ σεβασμὸς πὺλ εἶχε γιὰ τοὺς τί-τλους καὶ γιὰ τὴν ἀριστοκρατία.

Καὶ ἡ ἀνάμνησις τῶν παλιῶν πυργί-σκων τοῦ Καστελέ, τὸ παλιὸ ὄνομα ντ' Ἀρμαντί, δὲν ἦταν ξένο στὴν εὐκολία μὲ τὴν ὁποία εἶχε δεχθῇ τὸ Γιάννη ὡς γαμπρό.

Ὁ γάμος θὰ γινότανε στὸν πύργο, καὶ ἔτσι, θὰ ἀπόφευγε τὴν μετατόπισι ἡ δυστυχισμένη μητέρα πὺλ ἔστειλε καθε-ὀχτὼ μέρες μιὰ καλὴ ἐπιστολὴ πὺλ τὴν ὑπαγόρευε στὴ Ντιβόννη ἡ σὲ μιὰν ἀπὸ τίς δίδυμες.

Καὶ ἦτανε γλυκεῖα χαρὰ γιὰ τὸ Γιάν-νη νὰ μιλά μὲ τὴν Εἰρήνη γιὰ αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους, νὰ ξαναβροῖσκη τὸ Κα-στελέ στὴν πλατεῖα Δαντόμ καὶ νὰ νοιώ-θη γύρω του, τὴν τρυφερότητα δικῶν του ἀνθρώπων.

Μόνον τρώμαξε, γιὰτὶ ἔννοιωθε τὸν ἑαυτὸν του, τόσο γερασμένο, τόσο κουρα-

σμένο δίπλα τῆς βλέποντάς τὴν νὰ χαί-ρεται αὐτὴ σὰν παιδί, γιὰ πράματα πὺλ δὲν τὸν διασκεδάζανε πιά.

Ἐτσι, ὁ κατάλογος λ. χ. γιὰ τὸ κά-θε τί πὺλ θάπρεπε νὰ πάρουν μαζὺ τοὺς στὸ Προξενεῖο, ἐπιπλα, ὑφάσματα, τὸν τρώμαξε ἓνα βράδυ σὰν ἔβαλε μὲ τὸ νοῦ του, τὸ πὺλ εἶχαν κάνει τὸ νοικοκυριό τους στὴν ὁδὸ Ἀμστερνταμ, μὲ τὴν γυ-ναῖκα πὺλ τὸν ξεζούμισε ἐπὶ πέντε χρό-νια, μὲ τὴν ὁποία εἶχε ζήσει σὰν κάτω ἀπὸ μιὰ μεταμφίεση γάμου.

XIV

—Ναί, ἀγαπητέ μου. Πέθανε τὴ νύχτα, στὴν ἀγκαλιὰ τῆς Ρόζας. Τὸν πῆγα στὸ βολσαματῆ.

Ὁ ντὲ Πουτέ, ὁ μουσικὸς, πὺλ τὸν συναντοῦσε τώρα ὁ Γιάννης βγαίνοντας ἀπὸ ἓνα κατάστημα τῆς ὁδοῦ Μπάκ, τὸν πλησίασε μὲ ἓνα εἶδος ἀνάγκη νὰ φανῇ διαχυτικὸς, καὶ τοῦ διηγότανε τὸ μαρτύ-ριο τοῦ φτωχοῦ Μπισιτό, πὺλ τὸν σκότω-σε ὁ Παρισινὸς χειμῶνας, παρὰ τὰ βαμ-βάκια καὶ τὸ καμινέτο πὺλ ἔκαιγε διαρ-κῶς κάτω ἀπὸ τὴ φωλιά του, ὅπως κά-νουν μὲ τὰ παιδιά πὺλ γεννιοῦνται πρὶν τὴν ὥρα τους.

Τοῦ διηγῆθηκε τὰ καμῶματα τῶν δυὸ γυναικῶν καὶ πρὸςθεσε:

—Εὐτυχῶς πὺλ ἡ Φανή, ἦταν ἐκεῖ.

—Ἡ Φανή;

—Ναί! Εἶχαν περάσει καιροὶ καὶ ζαμάνια πὺλ δὲν τὴν εἶδαμε. Ἦλθε σή-μερα τὸ πρῶτ' ἀκριβῶς πρὶν ἀπ' τὸ δρᾶ-μα, καὶ ἡ καλὴ αὐτὴ κοπέλλα, ἔμεινε νὰ παρηγορήσῃ τὴ φίλη τῆς.

Πρὸςθεσε, δίχως νὰ τὸ θέλῃ τὴν ἐντύπωσι τοῦ ἀπ' τὰ λόγια τῆς.

—Τελείωσε λοιπόν; Δὲν εἶστε πιά μαζὺ; Θυμᾶστε τὴ συνομιλία μας στὴν λίμνη τοῦ Ἀγκῶν;

Σεῖς τουλάχιστον ἐπωφελείσθε ἀπὸ τὰ μαθήματα πὺλ σᾶς δίνει κανεὶς,

Καὶ φαινότανε ἡ ζήλεια του, στὴν ἐ-πιδοκιμασία του αὐτὴν.

Ὁ Γκοσέν, κατσουφιασμένος ἔννοι-ωθε πραγματικὴ στενοχώρια, μαθαίνον-τας πὺλ ἡ Φανὴ εἶχε ξαναγυρίσῃ στὴ Ροζάριο. Μὰ θύμωσε καὶ ὁ ἴδιος μ' αὐτὴν

τὴν ἀδυναμία, μιὰ καὶ δὲν εἶχε πιά κα-νένα δικαίωμα νὰ ἀπασχολεῖται μὲ τὴ Φανή. Μπρός σ' ἓνα σπῆτι τῆς ὁδοῦ Μπούν, παλιὸς ἀριστοκρατικὸς δρόμος τοῦ Παρισιοῦ, σταμάτησε ὁ ντὲ Πουτέ.

Ἐκεῖ κατοικοῦσε, ἡ μᾶλλον ὑπετί-θετο ὅτι κατοικεῖ ἐκεῖ, γιὰτὶ τὸν περισ-σότερο καιρὸ τοῦ τὸν περνοῦσε στὴ λεω-φόρο Βιλλιέ ἡ στὸ Ἀγκῶν καὶ ἐμφανι-ζότανε πότε πότε σπῆτι του, γιὰ τὰ μά-τια τοῦ κόσμου.

Ὁ Γιάννης ἐξακολουθοῦσε τὸ δρόμο του καὶ ἔτοιμαζότανε ἤδη νὰ τὸν ἀπο-χαιρετήσῃ, ὅταν ὁ ἄλλος τοῦ κράτησε τὸ χέρι.

—Κάνετε μου μιὰ χάρι! Ἀνεβᾶτε μαζὺ μου ἐπάνω. Ἐπρεπε σήμερα νὰ γευματίσω μαζὺ μὲ τὴν γυναῖκα μου. Μὰ δὲν μπορῶ ἀλήθεια ν' ἀφίσω τὴ δυστυ-χισμένη μου τὴ Ρόζα ὁλομόναχη στὴν ἀ-πελπισία τῆς. Θὰ μοῦ χρησιμεύσετε ὡς πρόφρασις καὶ θ' ἀποφύγω ἔτσι τίς ὁδυ-νηρὲς ἐξηγήσεις.

Τὸ γραφεῖο τοῦ μουσικοῦ, σ' ἓνα ὑ-πέροχο μὰ ψυχρὸ διαμέρισμα, μαρτυροῦ-σε τὴν ἐγκατάλειψι καθε ἐργασίας.

Ἐνα μνημειῶδες μελανοδοχεῖο, στρα-φτοκοποῦσε δίχως μελάνι, σὰν νὰ ἦταν σὲ βιτρίνα. Τὸ πιάνο κλειστό. Ὅλα τό-σο τακτικά, καθαρὰ, τόσο ζυγισμένα, ὅ-σο ἦταν φανερὸ πὺλ ὁ μουσικὸς ἀπὸ καιρὸ τώρα δὲν εἶχε ἐργασία.

Στὸ τζάκι πάνω ἓνα μαρμαρίνο μποῦ-στο κομψῆς γυναῖκας, μὲ λεπτὰ ὠραῖα κανονικὰ χαρακτηριστικά.

Μόλις μπῆκαν στὸ γραφεῖο, ἡ πόρτα ἄνοιξε καὶ φάνηκε ἡ κυρία ντὲ Πουτέ.

—Ἐσὺ εἶσαι, Γουσταῦ;

Στὴνπραγματικότητα ἦταν ἀκόμη πὺλ λεπτὴ, πὺλ ὠραῖα ἀπὸ ὅ,τι τὴν ἔδειχνε τὸ μάρμαρο. Εἶχε τὴ δροσιὰ πὺλ κανένα μάρμαρο δὲ μποροῦσε νὰ τῆς δώσῃ.

Ὁ μουσικὸς σύστησε τὸ φίλο του, εἶ-πε ἓνα πρόχειρο ψέμμα καὶ ἔτοιμάστηκε νὰ φύγῃ ἀμέσως.

Τὸ γλυκὸ χαμόγελο τῆς γυναῖκας, δὲν μπόρεσε νὰ κρύψῃ τὰ πονεμένα τῆς χαρακτηριστικά.

—Ὁ Ραϋμόνδος θὰ κλάψῃ, Γου-στάβε. Τοῦ ὑποσχέθηκα πὺλ θὰ τρώγα-με σήμερα δίπλα στὸ κρεβάτι του.

—Πὺλ πάει;

Πρώτῃς ὁ ντὲ Ποτέρο.

—Σὰν καλλιτέρα, ὅμως βήχει πάντα, καὶ φοβᾶμαι μὴν ξανακυλήσῃ. Δὲν ἐρ-χεσαι νὰ τὸν δῆς;

—Ὁχι, τώρα, βιάζομαι ξαίρεις, τρο-μερά... Ἐνα ραντεβού στὴ λέσχη! Πάμε! Χαιρέτησε ἡ κυρία, ἀποσύρθηκε δίχως νὰ μπορεῖ νὰ κρύψῃ τὴν πίκρα τῆς.

—Ὅλα αὐτὰ ἀγαπητέ μου, εἶπε ὁ μουσικὸς σὰ βρέθηκαν στὸ δρόμο, ποῖος τὰ φταίει; Ἐκεῖνοι πὺλ μὲ πάντρεψαν... Μποροῦσα ποτὲ ἐγὼ νὰ γίνω ἓνας καλὸς σύζυγος; Ἀφοῦ εἶχα τὸ σαράκι μου, καὶ μ' ἔτρωγε.

Ἦμουν ἐραστὴς τῆς Ρόζας, καὶ ἦταν μοιραῖο νὰ παραμείνω ἐραστὴς τῆς, σ' ὅλη μου τὴ ζωὴ. Καὶ σεῖς ὁ ἴδιος! Εἴ-στε σίγουρος, πὺλ ἂν ἡ Φανὴ ἤθελε...

Φώναξε ἓνα ἀμάξι πὺλ περνοῦσε, καὶ πήδησε.

Πήδηξε μέσα καὶ τὸν φώναξε:

—Ἀλήθεια, μιλώντας γιὰ τὴ Φανὴ ξαίρετε τὰ νέα; Ὁ Φλαμμὰν πῆρε χάρι βγήκε ἀπ' τὴ φυλακή. Εἶναι ἡ αἰτία ἐκείνη τοῦ Ντεσσελέτ! Ὅστες βλέπετε ἔκαμε καλὸ ὁ ἄνθρωπος πρὶν καὶ μετὰ τὸ θάνατό του.

—Κυρία! Νὰ ὁ κύριος

—Ποῖος κύριος;

Πρώτῃς ἀπλοῖκα μιὰ φωνὴ ἀπὸ τὸ βάθος τοῦ δωματίου.

—Εγώ..

Μιὰ κραυγὴ, ἓνα βιαστικὸ σάλτο. Κ' ἔπειτα;

—Περίμνε, σηκώνομαι, ἔρχομαι! Ἀκόμη στὸ κρεβάτι, περασμένο μεση-μέρι.

Ὁ Γιάννης, ἡξαίρε καλὰ τὸ γιατί. Ἦξαίρε ἔπειτα ἀπὸ καθε ὀργιώδη νύχτα τῆς, σηκώνότανε ἀργά.

Στὸ τραπέζι, ἦταν ἀκόμη τὰ σερβί-τσια τοῦ προγεύματος, καὶ τοῦ θύμισε, ὅπως ἄλλοτε, ὅταν προγευματίζε βια-στικὰ γιὰ νὰ φύγῃ.

Ἡ Φανὴ μπῆκε καὶ ἔρησε ἐπάνω του διαχυτικὴ, μὰ σταμάτησε μπρὸς τὴν ψυχρότητα του.

Ἐμεναν μιὰ στιγμὴ, ξαφνισμένοι καὶ οἱ δυὸ, ὁ ἓνας ἀντίκρου στὸν ἄλλο, ἔτσι ὅ-

πως ξαναβρίσκονται δυο άνθρωποι, στη μὴν ἄκρη ὁ καθένας τους, σπασμένης γέφυρας, καὶ τοὺς χωρίζει τὸ ρεῦμα.

— Καλημέρα !

Τοῦ εἶπε σιγανὰ, δίχως νὰ κουνηθῇ. Τὸν εὗρισκε ἀλλαγμένο, χλωμό.

Ἐκεῖνος πάλι, ξαφνιζότανε πού τὴν εὗρισκε τόσο δροσερή, ξανανειωμένη.

— Σηκώνεται ἀργὰ ὁ κόσμος στὴν ἐξοχή !..

Εἶπε αὐτὸς εἰρωνικά.

Ἐκεῖνη βρῆκε νὰ δικαιολογηθῇ, πὼς εἶχε πονοκέφαλο.

Κατάλαβε τὸ ἐρωτηματικό του βλέμμα ἔτσι ὅπως κοίταξε τὸ τραπέζι αὐτός, καὶ τοῦ ἐξηγήθηκε :

— Τὸ παιδί... Προγευματίσε σήμερα τὸ πρωί, πρὶν φύγῃ !

— Νὰ φύγῃ; Νὰ πάῃ πού;..

Προσποιότανε ἀπόλυτη ἀδιαφορία καὶ ἡ Φανὴ τοῦ εἶπε :

— Ὁ πατέρας, ξαναφάνηκε... Ἦρθε καὶ τὸ πῆρε...

— Βγαίνοντας ἀπὸ τὴ φυλακή, ἔ;

Ἀνατρίχιασε αὐτή, μὰ δὲν προσπάθησε νὰ κρυφτῇ, οὔτε νὰ πῇ ψέμματα.

— Ἐ, λοιπόν, ναί !.. Τὸ εἶχα ὑποσχεθεῖ. Τὸ ἔκαμα... Μὰ δὲν τολμοῦσα νὰ στὸ πῶ ! Φοβόμουνα πὼς θὰ τὸν ἐδειχнес τὸ μικρό !

Καὶ πρόσθεσε δειλά :

— Ἦσουν τόσο ζηλιάρης !..

Ἐνα ὑπέροχο χάχανο, περιφρονητικό.

Ζηλιάρης αὐτός; Γι' αὐτὸν τὸν κατεργάρι;

— Τί λὲς καλὲ !..

Καὶ νιώθοντας νὰ βράζῃ μέσα του ὁ θυμός, εἶπε γρήγορα τὸ τί ἤθελε :

— Τὰ γράμματά του...

Γιατὶ δὲν τᾶδωσε στὸν Σεξαίρ; Αὐτὸ θὰ τοὺς εἶχε κάμει ν' ἀποφύγουν μιὰ συνάντησι, ὀδυνηρὴ καὶ γιὰ τοὺς δυὸ τους.

— Ἀλήθεια.

Εἶπε αὐτή, ἐξακολουθώντας νὰ ἔχῃ ὕψος πολὺ γλυκό.

Μὰ θὰ σοῦ τὰ δώσω! Εἶναι αὐτοῦ!

Τὴν ἀκολουθῆσε στὸ δωμάτιο της, καὶ εἶδε τὸ χαλασμένο κρεβάτι μὲ δύο προσκέφαλα.

— Δὲν εἶναι δὰ καὶ τόσο πολλὰ— τοῦ εἶπεν ἐκεῖνη— ὥστε νὰ ὑπάρχῃ κίνδυνος μὴν πιάσῃ φωτιά...

Καὶ ἔπειτα πρόσθεσε :

— Νὰ τα! Εἶναι ὅλα αὐτοῦ.

Πῆρε τὸ πακέτο, καὶ τὸ βάλε ἀπὸ τομα στὴν τσέπη του. Ρώτησε :

— Τὸ λοιπόν; Πῆρε τὸ παιδί του; Καὶ ποῦ πᾶν;

— Στὸ Μαργάν. Στὸ μέρος του, γιὰ νὰ κἀνῃ χαλκογραφίες, καὶ νὰ τῆς στέλνῃ ἀπὸ ἐκεῖ, στὸ Παρίσι.

— Καὶ σύ; Θὰ πᾶς καὶ σύ ἕνα ταξιδάκι;

Ἐπειτα ξαφνικά, ἀλλάζοντας ὕψος :

— Ἀνταμώθηκες μὲ τὸ Φλαμάν. Πέρασε ἐδῶ τὴ νύχτα;

— Ναί. Ἦταν ἀργά, χιόνιζε. Τοῦ κάναμε ἕνα κρεβάτι στὸ ντιβάνι!

— Λὲς ψέμματα! Πλάγιασε αὐτοῦ. Δὲν ἔχει κανεὶς παρὰ νὰ κοιτάξῃ τὸ κρεβάτι, νὰ σὲ κοιτάξῃ ἑσένα.

— Καὶ ἔπειτα; Τέντωσε τὸ πρόσωπό του πρὸς τὸ δικό του καὶ γλάρωσε τὰ λάγνα μάτια της.

— Τάχα ἤξαιρα πὼς θαρρόσουνα;

Κι' ἅμα σ' ἔχασα ἑσένα τί μὲ νοιάζαν ὅλα τ' ἄλλα.

— Κι' ἔπειτα... ἡ ἄχνα τῆς φυλακῆς, ἔ; ἀπὸ τότε πού ζοῦσε μ' ἕναν τίμιο ἄνθρωπο... Σοῦ καλοφάνηκε λὲς, ἔ; Ἀ! Βρῶμα... νά! Εἶδε τὸ χαστοῦκι του, πρὶν τὸ φάῃ, καὶ ὅμως δὲν ἔκαμε τίποτα γιὰ ν' ἀποτραβηχθῇ. Τὸ δέχθηκε κατὰμουτρα, μ' ἕνα ὑπόκωφο βρυχηθμὸ πόνου, χαρᾶς, καὶ νίκης.

Ὡρμησε πάνω του καὶ τὸν ἀρπαξε στὴν ἀγκαλιά της.

— Φίλε μου... Φίλε μου!.. Μ' ἀγαπᾶς ἀκόμα!

Καὶ κυλήσανε καὶ οἱ δυὸ τους, πάνω στὸ κρεβάτι.

Ἦ πόρτα ἀνοιξε σιγὰ σιγὰ. Ἡ Φανὴ περπατοῦσε στὶς ἄκρες τῶν ποδιῶν της, γιὰ νὰ μὴν τὸν ξυπνήσῃ.

Πῆρε τὰ καπνὰ της, ἔστριψε ἕνα τσιγάρο, καὶ ἦταν ἔτοιμη νὰ φύγῃ, ὅταν ἐκεῖνος τὴν σιγχαράτησε;

— Δὲν κοιμᾶσαι λοιπόν;

— Ὁχι! Κάθισε, κι' ἄς μιλήσουμε!

Ἐμεινε στὴν ἄκρη τοῦ κρεβατιοῦ, ξαφνισμένη γιὰ τὴν σοβαρότητά του.

— Φανή, θὰ φύγουμε!

Τῆς φάνηκε στὴν ἀρχή, πὼς χωράτενε. Ὅμως ἐκεῖνος μιλοῦσε σοβαρὰ καὶ μὲ λεπτομέρειες.

Ἐπῆρε μιὰ θέσις πού χήρευε στὴν Ἀρίκα, θὰ τὴν ζητοῦσε. Ἦταν ζήτημα δεκαπέντε ἡμερῶν, ὥς πού νὰ ἐτοιμάσουν δηλαδὴ τὰ μπαούλα.

— Καὶ ὁ γάμος σου;

— Οὔτε λέξις πιά! Αὐτὸ πού ἔκαμα εἶναι ἀνεπανόρθωτο. Τέλειωσαν ὅλα. Δὲ θὰ μπορούσα πιά νὰ σ' ἀποχωρισθῶ.

— Καὶ μὲν μωρό μου!

Εἶπε μὲ μιὰ θλιμμένη γλύκα, κάπως περιφρονητική.

Ἐπειτα, ἀφοῦ τράβηξε δύο τρεῖς ρουφιξιὲς τοῦ τσιγάρου της.

— Εἶναι μακρὰ, αὐτὸ τὸ μέρος πού λές;

— Ἡ Ἀρίκα; Πολὺ μακρὰ, στὸ Περού. Καὶ μὲ σιγανὴ φωνή.

— Ὁ Φλαμάν, δὲ θὰ μπορέσῃ νὰ θῇ νὰ σ' εὑρῇ!

Ἀκόμη εἰκοσιτέσσερες ὥρες ἀναμονή. Ἡ Φανή, δὲ θὰ τὸν ἀνταμώσῃ, παρὰ μόνο τὴν Κυριακή.

Τὶς τρεῖς μέρες πού τοῦ ἔμειναν, τίς ἔδωσε στοὺς δικούς του, μιὰ καὶ δὲ θὰ τοὺς ἔβλεπε γιὰ πολλὰ, πολλὰ χρόνια.

Τώρα εἶναι στὴ Μασσαλία καὶ περιμένει.

Ἐνα γράμμα γιὰ τὸν κύριο Πρόξενο!

Λέει τὸ γκαρσόνι τοῦ ξενοδοχείου καὶ τοῦ δίνει ἕνα γράμμα.

Μὰ ποιὸς εἶναι δυνατὸ νὰ τοῦ γράψῃ, ἀφοῦ μόνο ἡ Φανὴ ἤξαιρε τὴν διεύθυνσί του.

Κοιτάζει τὸ φάκελλο. Κατάλαβε.

«Ἐ, λοιπόν ὄχι! Δὲν φεύγω. Εἶναι πάρα πολὺ μεγάλη τρέλλα, πού δὲ νοιώθω κἀν τὴν ἀνάγκη της.

Γιὰ τέτοιες ξεροκεφαλιὲς φίλε μου, χρειάζονται νειάτα πού δὲν τᾶχω πιά. Ἡ ἡ ἀποτύφλωσις ἐνὸς τρελλοῦ πάθους, πού μᾶς λείπει, καὶ στὸν ἕνα καὶ στὸν ἄλλο.

Ἐδῶ καὶ πέντε χρόνια, στὶς ὥραιες μέρες, ἕνα σου μόνο νόημα, θὰ μέκανε νὰ σ' ἀκολουθῆσω στὴν ἄλλη ἄκρη τῆς γῆς. Γιατὶ δὲν μπορεῖς ν' ἀρνηθῇς πὼς

σ' ἀγάπησα μὲ πάθος. Σοῦ ἔχω δώσει πᾶν ὅτι εἶχα. Καὶ ὅταν ἔγινε ἀνάγκη νὰ ξεριζωθῶ ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά σου ὑπόφερα τόσο, ὅσο ποτὲ γιὰ κανέναν ἄντρα...

Μὰ ἐξαντλεῖ, βλέπεις, ἕνας τέτοιος ἔρωτας...

Νὰ σὲ νοιώθω, τόσο ὁμορφο, τόσο νέο, νὰ τρέμω πάντα, ὑποχρεωμένη νὰ ὑπερασπίσω τόσα πράματα.

Τώρα δὲν μπορῶ πιά, μ' ἔκαμες νὰ ζήσω πάρα πολὺ ἐντατικά, νὰ ὑποφέρω πάρα πολὺ.

ὑπὸ τοὺς ὄρους αὐτοὺς, ἡ προοπτικὴ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ταξιδιοῦ, τῆς μετακομίσεως αὐτῆς τῆς ζωῆς μου, μὲ τρομάζει.

Ἐγώ, πού μ' ἀρέσει τόσο νὰ μὴν κουνῶ ἀπὸ τὴ θέσι μου! καὶ πού δὲν πῆγα ποτὲ πὺρ ἔξω ἀπ' τὸ Σαιν Ζερμαίν! Μὰ τί λές;

Κ' ἔπειτα οἱ γυναῖκες γεροῦν πολὺ γρήγορα στὸν ἥλιο, καὶ δὲ θὰ εἶσαι ἀκόμη τριάντα χρονῶ, ὅταν ἐγὼ θὰ εἶμαι πὺρ κτρινιάρια καὶ γδαρμένη ἀπὸ τὴ μαμὰ Πιλάρ.

Ἀκου! Ὑπάρχει μιὰ χώρα στὴν Ἀνατολή— τὸ διάβασα αὐτὸ στὸ «Γύρο τοῦ Κόσμου»— ὅπου ὅταν μιὰ γυναῖκα ἀπατᾷ τὸν ἄντρα της τὴν ράβουν ζωντανὴ μέσα σ' ἕνα φρέσκο τομάρι μᾶζι μὲ μιὰ γάτα.

Ἐπειτα ἀφίνουν τὸ σὺρλιαχτὸ αὐτὸ πακέτο στὴν ἀμμουδιά, στὸν ἥλιο. Ἡ γυναῖκα μουγκρίζει, ἡ γάτα τσαγκρουνᾷ, σπαράζουν ἡ μιὰ τὴν ἄλλη, ἐνῶ στὸ ἀναμταξὺ τὸ τομάρι σφίγγεται, κι' ἐξακολουθεῖ ἡ φρικτὴ μάχη, ὥς τὴν τελευταία πνοή, ὥς τὸ τελευταῖο σάλεμα τοῦ πακέτου.

Εἶναι κάτι παρόμοιο, τὸ μαρτύριο πού θὰ μᾶς περίμενε μᾶζι. Θάπρεπε νὰ σοῦ τὰ πῶ αὐτὰ πὺρ νωρίς, μὰ δὲν τολμοῦσα, γιατί σ' ἔβλεπα τόσο συναρπασμένο, τόσο ἀποφασισμένο.

Ὁ ἐνθουσιασμός σου μὲ κυρίευε!

Καὶ μὴν φαντάζεσαι πὼς γίνεται κάτι, γι' αὐτὸν τὸν δυστυχισμένο Φλαμάν. Γι' αὐτὸν, ὅπως γιὰ σένα, ὅπως γιὰ ὅλους τοὺς ἄλλους πᾶσι πιά! Ἡ καρδιά μου, πέθανε. Ὅμως μένει αὐτὸ τὸ παιδί, πού δὲν μπορῶ πιά νὰ κἀνω

δίχως αὐτό, καὶ ποὺ μὲ ξαναφέρνει πρὸς τὸν πατέρα του.

Δυστυχησμένος ἄντρας, ποὺ χάθηκε ἀπὸ ἔρωτα, καὶ μοῦ ξανάρθε ἀπὸ τὴ φυλακὴ, τόσο φλογερὸς καὶ τρυφερός, ὅσο καὶ στὴν πρώτη μας συνάντησι. Φαντάσου πὼς ὅταν ξαναβρεθήκαμε, πέρασε ὅλη του τὴ νύχτα κλαίγοντας πάνω στὸν ὄμο μου. Βλέπεις πὼς δὲν εἶχες δίκιο νὰ φουρκιστῇς...

Σοῦ εἶπα, ἀγαπημένο μου παιδί, ἀγάπησα πάρα πολὺ καὶ εἶμαι τσακισμένη. Τώρα ἔχω ἀνάγκη κι' ἐγὼ μὲ τὴ σειρὰ μου νὰ μ' ἀγαπήσουν, νὰ μὲ χαϊδέψουν, νὰ μὲ θαυμάσουν, νὰ μὲ νανουρίσουν. Αὐτὸς θὰ εἶναι πάντα γονατιστὸς μπροστά μου. Δὲν θὰ δῇ ποτὲ τίς ρυτί-

δες, οὔτε τ' ἄσπρα μου μαλλιά. Καὶ ἂν μὲ παντρευτῇ. Ὅπως πιστεύει, ἐγὼ θὰ τοῦ κάμω χάρι.

Πρὸ παντὸς ὄχι τρέλλες ! Πῆρα τὰ μέτρα μου γιὰ νὰ μὴ μπορέσης νὰ μὲ ξαναυρῇς. Ἀπὸ τὸ καφεενεδάβι τοῦ σταθμοῦ, ὅπως σοῦ γράφω, βλέπω ἀπὸ ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ δέντρα τὸ σπιτάκι, ὅπου εἴχαμε τόσο καλὲς καὶ τόσο σκληρὲς στιγμὲς καὶ τὴν ἐπιγραφὴ ποῦ κουνιέται πάνω ἀπὸ τὴν πόρτα, περιμένοντας τὸ νέο ἐνοικιαστή.

Νᾶσαι ἐλεύθερος !

Δὲ θ' ἀκούσης ποτὲ τὰ γνωστὰ λόγια γιὰ μένα. Γειά σου ! Ἕνα φίλι, τὸ τελευταῖο, στὸ λαιμό...φίλε μου»!

Τ Ε Λ Ο Σ

